

WÂNGIÑA PANEÂŋJA KÂ

Kinzi Isrel ɳgu timbunzi Daviti, ɳga tamâta pinde simo muŋgani lâ, ande sisia wângiña kiekie ɳana sikai noŋa pa Maro Kindeni ku sipanea i. Zo pinde siwawa i, aŋga zo pinde kawanzi ndaŋge papa, aŋga zo pinde situla nenzi kalo-tawana pwataki, aŋga zo pinde sipatula nenzi kiesaka papa, aŋga zo pinde ilonzi makisa ɳana malia kie-kie sikai ɳinde, aŋga zo pinde situla ɳgua tu Kirisi ma muli imâ ipâŋga (Wângiña 2, 8, 16, 22-24, 40-41, 45, 68-69, 72, 89, 102, 118). Maro Kindeni ilo tu kinda ma kalonda ɳgere ɳana i kawa ɳgua rârâni ku toka muli. Itu kinda ma tamarerea i simbo nâ, ku kalonda ɳgere ɳana vetâŋa arara muŋga iveta pa kinda. Ambo taveta mine, ande nenda ndekâŋa ma ipâŋga ɳalae.

1

Kinzi tamâta rua nenzi vetâŋa

¹ Ambo tamâta tonje tini pwâka ɳana ipaloŋo pa kinzi tamâta sakamao nenzi ɳgua, ambo i tini pwâka ɳana ipono muli pa kinzi kiesaka tamwatanzi nenzi ɳgua, ambo i tini pwâka ɳana isaŋona kunzi tamâta ɳinde uru siporo ɳgua pavaliginja pa Yova Kindeni, ande tamâta ɳinde ikura tu indeka.

² Tamâta ɳinde ilo ara ndo ɳana Yova Kindeni ne ɳgua tukuŋa kâ, aku i nde kari wa mbo wa uru kalo ɳgere sondo ɳana ɳgua tukuŋa ɳinde kâ. ³ Tamâta ɳinde itogo kâi tonje imandi lââ

pwali. I uru ipula kanaŋo ikura zo zo, aku ne lau uru ŋgâla-ŋgâla tia ndo. Vetâŋja rârâni iveta nde uru ipâŋga ara nâ.

⁴ Aŋga kinzi tamâta sakamao nde simo mine tia. Kinzi simandi kaika tia ndo. Kinzi sitogo gawura lawea itapala kala ilâ. ⁵ Mine nde Yova Kindeni ma ipare nia sondo panzi tamâta sakamao. Kinzi kiesaka tamwatanzi ma sikura tu simo kunzi Yova Kindeni ne tamâta, ande tia. ⁶ Nana tu Yova Kindeni uru ike a ŋjananzi i ne tamâta. Taitu kinzi tamâta sakamao ma naonzi tia lâ.

2

Maro Kindeni ipatea Koipu Nalae

¹ Mana mana ŋana kinzi tinikoa ŋgu, a? Nana sâ kâ ŋga kinzi sipa ŋgua ŋana siveta paraŋa kâ, a? Nana sâ kâ ŋga siveta ŋgua pâŋa kaa kaa mine, a?

² Kinzi ŋgu ŋinde nenzi koipu ŋalanjala siluku ŋana paraŋa kâ. Kinzi nenzi tamâta mbâna-mbâna sipasau tu siroto nzâla ŋana singoloa paraŋa kuku Yova Kindeni tava Koipu Nalae ŋinde i muŋga ipatea. ³ Kinzi situ ŋgua mine tu, “Yova Kindeni kuku ne koipu ŋalae rua nde sipa wâlo kaika lâ kinda tininda lâ, andeta kala ŋine kinda ma tapu wâlo mbutukunâŋa ŋinde ututu.”

⁴ Andeta Maro Nalae, ina uru isaŋona koipu ŋalae ne saŋonâŋa nia lâ samba lawea, ande injeleanzi wa iveta “a” panzi wa. ⁵ Ŋninenga i wisi nâna ŋalae panzi kala itu ŋgua kaika panzi. Aku Maro Nalae ne wisi-nâna ŋinde iveta ruruŋa

ŋalae ŋinde panzi. ⁶ Aku Maro Nalae iporo mine tu, "Muŋgani naŋa apatea tamâta ŋinde tu ma imo Koipu Nalae, aku naŋa warakâŋgu ao i imo Saion tuu kulu, nanenŋu tuu sapâŋja ŋinde."

⁷ Aku Koipu Nalae ŋinde nde iporo tu, "Nine naŋa ma atula Yova Kindeni kawa ŋgua pwataki. Muŋga Yova Kindeni ipai naŋa mine tu, 'Noko nde naŋa natuŋgu. Kala ŋine naŋa amo noko tama.' " ⁸ Aku Yova Kindeni kala ipai naŋa mine tu, " 'Ambo noko ma kuno pa naŋa, ande naŋa ma tamâta rârâni nenzi tâno alano, aku noko ma pwai poe pa nia ndoni. ⁹ Noko ma pwai poe kaika ndo panzi tamâta rârâni, aku ma kupunzi pwapwataki, itogo tamâta ipu kulo pwapwataki kala punu-punu nâ ikeno.' " Yova Kindeni iporo ŋgua mine pa naŋa koipu ŋalae.

¹⁰ Mine nde miki koipu ŋalaŋala rârâni kalongo nanenŋu ŋgua ŋine sondo, aku kapakatona warakami nemi vetâŋja sondo ndo. ¹¹ Miki ma kamege ɻana Yova Kindeni kâ, aku kapanea i ɻa tava ilomi ruruŋa. ¹² Miki ma kapare tukumi ndue lâ i kie tini laiti. Tia ma i wisi nânâ walele nâ pami, aku ma izavarumi ku naomi tia lâ. An̄ga tamâta ea kinzi uru silâ pa Yova Kindeni tu ma ike ɻanananzi, ande i ne nzâmbé ara ikeno panzi.

*Lâ mboyo tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma
ipu tini kaika papa i*

*Daviti isia wângiňa ŋine, lâ zo ŋinde ikâwa
ɻana i natu Apsalom kâ.*

3

¹ Yova Kindeni, nanen̄gu kazâŋja tamâta sipâŋga kambwaŋenzi rârâ ɻinde! Kinzi simandi ɻana siveta kenzi sakamao pa naŋa. ² Kinzi siporo ɻgua ɻana naŋa kâ mine tu, "Maro Kindeni ma ivila i tia." ³ Taitu nenzi ɻgua ɻinde nde mao tia. Yova Kindeni, noko kutogo nanen̄gu maramuŋa mine. Noko ma kumuŋga pana ɻana apole paraŋa kâ. Noko nâ uru kupu tini kaika pa ilon̄gu kalon̄gu, ɻana naŋa akura tu amandi kaika kâ. ⁴ Naŋa uru asarâwa pa Yova Kindeni tu ivila naŋa. Aku i imo tamwata ne tuu sapâŋja kulu ku ipaloŋo pa nanen̄gu noŋa.

⁵ Yova Kindeni uru ikeá ɻanana ikura mbo mbo. Mine nde lâ zo ɻana naŋa akeno kenoŋa nia, ande naŋa uru akeno utu lâ lee mbwale pwataki, ɻineŋga amandi sânda kilo. ⁶ Kinzi kazâŋja tamâta kambwaŋenzi tamâta-tamâta sinje naŋa mbwaliu lâ, taitu naŋa ɻandai aruru ɻanananzi ɻga.

⁷ Yova Kindeni, kumandi ɻga! Nanen̄gu Maro Kindeni, kumâ kuvilana! Noko uru kupunzi nanen̄gu kazâŋja tamâta rârâni pâta lâ, kala nenzi kaika ɻana sipole naŋa kâ ande ikeno panzi tia. ⁸ Yova Kindeni, noko simbo nâ uru kuvilanzi ne tamâta ɻana sipole paraŋa kâ. Noko uru kuveta kie ara nâ panzi tamâta ɻinde sipoно muli pano.

4

Lâ mbo tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ipu

*tini kaika papa i
Daviti isia wângiña ñine*

¹ O Maro Kindeni, noko uru pwea ñanana. Mine nde kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa! Muŋga noko pwai naŋa piti lâ kazâŋa ilo. Kala ñine naŋa ano pano tu kuo ne wisi-wisi imâ pana ku kutambira taŋa pa nanen̄gu noŋa.

² Aŋga miki tamâta ñai, miki ma kayaula naŋa ñâŋgu ikura zo ñapia kilo, a? Miki ma ilomi koŋa pa ñgua kaa kaa wa kapono muli pa mâsi laŋeŋa wa ikura zo ñapia kilo, a? ³ Miki kalomi ñgere sondo ñga; Yova Kindeni nde ipateanzi tamâta pinde pa i tamwata, kinzi ñinde uru sipono muli pa i. Mine nde lâ zo ndia naŋa ano papa i, ande i uru ipalon̄o pa nanen̄gu noŋa. ⁴ Ambo miki wisimi nâna, ande kapakatona sondo ñga. Tia ma kaveta kiesaka. Lâ zo ndia miki kakeno nemí kenoŋa nia, ande ara ñana miki ma kalomi ñgere sondo,aku kawami buu nâ. ⁵ Ara ñana miki ma kao patarawâŋa sondo nâ ilâ pa Yova Kindeni,aku kao nemí kalo-tawana ilâ mao papa i nâ.

⁶ Tamâta rârâ uru ilonzi pa mbalinja nâ, kala sikai noŋa mine tu, “Ea ikura tu ivilama kamo ara kilo, a? O, Yova Kindeni, kalo sukâŋa ñanama!” ⁷ Lâ zo ñana kâpwa ipâŋga maria lâ tâno ilo, ande kinzi tamâta ñinde uru sindeka. Taitu muŋgani noko kuo ndekâŋa ñalae tina lâ naŋa ilon̄gu,aku ndekâŋa ñine ipole nenzi ndekâŋa kaa ñinde ndo lâ. ⁸ Yova Kindeni, noko simbo nâ uru pwatona naŋa kala amo ara nâ. Naŋa aruru ñana sâ tonge tia. Mine nde lâ zo

ŋana naŋa alâ akeno naneŋgu kenoŋa nia, ande naŋa uru akeno walele ku akeno utu lâ.

5

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ikatona i
Daviti isia wângiŋa ŋine*

¹ Yova Kindeni, kupaloŋo pa naneŋgu noŋa. Naŋa ilonŋu malia ndo; mine nde kutambira taŋa pa naneŋgu tiŋa. ² Naneŋgu Koipu Ʉalae, naneŋgu Maro Kindeni noko, naŋa ano pano tu kuwilana, aku kupaloŋo pa naneŋgu sarawâŋa. ³ Yova Kindeni, naŋa uru amâ pano ikura mboyo mboyo, aku noko kupaloŋo pa naneŋgu noŋa. Naneŋgu noŋa uru imâ pano itogo naneŋgu patarawâŋa mwasiṇa. Naŋa akai noŋa pano lâ, ŋineŋga ao tiniŋgu pa noko tu kuwilana.

⁴ Maro Kindeni, noko ŋandai kundeka ŋana vetâŋa potomule ŋga. Mine nde kinzi tamâta sakamao sikura tu simo noko tini laiti, ande tia. ⁵ Tamâta ea kinzi uru sipasuka warakanzi tininzi, kinzi ŋinde sikura tu simandi noko nao, ande tia. Noko tini pwâka ndo ŋananzi kiesaka tamwatanzi. ⁶ Noko kuzavarunzi kinzi laŋeŋa tamwatanzi, aku noko pwai kazâŋa Ʉalae tina panzi tamâta ea uru sikai laŋeŋa wa sipunzi tamâta pâta simâte wa.

⁷ Taitu noko tini mwasa ndo pa naŋa ikura zo rârâni. Mine kala naŋa akura tu amâ pano lâ noko ne luma sapâŋa, aku apare tukunŋu pano awâŋgi awawano. ⁸ Yova Kindeni, kinzi kazâŋa tamâta situ siyaula naŋa. Mine nde naŋa ano

pano tu kugagati ilongu kalongu, ḥana naŋa ma aveta ikura noko ne pateâŋja mine. Kutula noko ne nzâla sondo ḥinde pa naŋa, ḥana naŋa ma apono muli sondo pano. ⁹ Naneŋgu kazâŋja tamâta nenzi ḥgua rârâni nde sondo tia ndo. Kinzi ilonzi ndo tu ma sizavarunzi tamâta. Kinzi kawanzi nde itogo mateŋja tamâta nenzi kuru mwâsina, kawa maa nâ ikeno, ḥana tu kinzi uru siporo ḥgua mona-mona palanjenâ rârâ ḥana siyaulanzi tamâta kâ. ¹⁰ Maro Kindeni, naŋa ilongu tu noko ma kuonzi tamâta ḥinde lâ ḥgua nia, ḥinenga kupare nia panzi. Naŋa ilongu tu nenzi ilo-kalo potomule ḥinde ma iyaula warakanzi. Kinzi uru tanjanzi kaika pa noko, aku siveta kiesaka rârâ ḥinde. Mine nde naŋa ilongu tu noko ma kusokinzi silâ simo malawae ndo ḥananano.

¹¹ An̄ga tamâta ea uru simâ pa noko tu ma pwea ḥanananzi, ande kinzi ḥinde rârâni ma sindeka. Kinzi ma wisinzi ara, aku ma siwâŋgi wângiña ndekâŋja kâ. Naŋa ano pano tu pwatonanzi sondo, kinzi ḥinde ilonzi ndo keno pano. Noko uru kuveta kie ara ndo panzi; mine kala kinzi sindeka ḥalae. ¹² Yova Kindeni, noko uru kuveta kie ara ndo panzi tamâta ea sipono muli pa noko ne ḥgua. Noko ne wisi-wisi ḥinde nde itogo tamâta ḥinde nenzi maramuŋa mine.

6

*Tamâta ilo malia kala ino pa Maro Kindeni tu
ma ivila i
Daviti isia wângiña ḥine*

¹ Yova Kindeni, noko ma wisi nâna ku kumbita naŋa ndimo! Mao nâ, noko wisi nâna, taitu naŋa ano pano tu kupare nia pa naŋa ndimo. ² Yova Kindeni, nanen̄gu kaika nde ikâwa ilâ lâ. Mine nde kalo sukâŋa ɻanana! Naŋa tiniŋgu ndoni pââsââ lâ, aku ilon̄gu tu noko ma kuveta tiniŋgu ara kilo. ³ Naŋa ilon̄gu nde malia ndo. Andeta Yova Kindeni, noko ma kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa ku kuvilana lâ zo ndia, a? ⁴ Yova Kindeni, kulele nao pana ku kuvilana ɻga! Noko ilo ndo keno pa naŋa ikura zo rârâni. Mine nde naŋa ano pano tu kutin̄gi mateŋa piti pana. ⁵ Tiambo kinzi mateŋa tamâta sikura tu kalonzi ɻgere ɻana noko kâ, tiya? Tia ndo. Lâ mateŋa nianzi, tamâta tonge ikura tu ipanea noko ɻa, ande tia. Mine kala ano pano tu kuvilana.

⁶ Naŋa amo ata nâ lee walon̄gu ndoni marumbu lâ. Naŋa matâŋgu sulu indu indue isusulua nanen̄gu kenorja nia ikura mbo mbo. Mine nde naŋa kuluŋgu kulânda nde lââ sakoa lâ. ⁷ Nanen̄gu kazâŋa tamâta nde siveta kenzi sakamao pa naŋa. Mine kala naŋa amo atata nâ. Naŋa matâŋgu poa lâ, kala akura tu amora nia sondo, ande tia.

⁸ Ayo, miki tamâta sakamao, miki kakâwa kalâ! Yova Kindeni iloŋo nanen̄gu tiŋa marumbu lâ. ⁹ Naŋa asarâwa pa Yova Kindeni tu ma kalo sukâŋa ɻanana, aku i ilo ara ɻana nanen̄gu noŋa ɻinde. ¹⁰ Yova Kindeni ma ipolenzi nanen̄gu kazâŋa tamâta rârâni, aku kinzi ma siruru ku ma mainzi ɻalae. I ma injaranzi walele nâ, kala kinzi ma sikâwa pwapwataki silâ.

7

Tamâta ilo malia kala ikai noja pa Maro Kindeni

Daviti isia wângiņa ɻine, lâ zo ɻinde i ilo malia ɻana tamâta tonge ne vetâŋja, i ɻa tu Kus.

¹ Yova Kindeni, nanen̄gu Maro Kindeni noko, naŋa amâ pa noko ku ano pano tu pwea ɻanana. Kuvilana, aku pwai naŋa piti lâ kinzi tamâta uru sitaŋgula naŋa ɻinde mbaunzi ilo. ² Tia ma kinzi sikai naŋa alâ pa nia bilimu, ɻineŋga ma sizavaru naŋa ndo lâ, itogo mbwâmbwa saka “leve” uru iveta panzi tamâta mine.

³⁻⁴ Yova Kindeni, nanen̄gu Maro Kindeni noko, ambo nanen̄gu soki tâ ikeno pana, ambo naŋa muŋga aveta kerŋu sakamao pa tamâta tonge tâku, akai laŋeŋa pa niŋgu-nambwe tonge tâku, aveta vetâŋja soki kaa nâ pa nanen̄gu kazâŋa tamâta tonge tâ; ⁵ ambo mine, ande ara ɻana kinzi kazâŋa tamâta ma sitaŋgula naŋa lee sikaina kaika lâ. Ara ɻana kinzi ma kenzi nâ sipale naŋa sizavaruna ndo lâ, aku ara ɻana ma sipile karaengu ikeno kaa nâ lâ tâno kulu. Andeta naŋa ɻandai aveta vetâŋja mine ɻga.

⁶ Yova Kindeni, naŋa ilongu tu noko ma kumandi sânda ku pwai nâna panzi nanen̄gu kazâŋa tamâta. Kumandi ku pwai kazâŋa panzi tamâta ɻinde uru wisinzi nâna ɻalae tina pa naŋa. Maro Kindeni, noko kuporo kaika lâ tu tamâta ma siveta vetâŋja sondo ndo panzi tininzi pinde. Mine kala naŋa ano pano tu kupagagati tamwata ku kuwilana! ⁷ Noko uru kusaŋjona koipu ɻalae ne saŋonâŋa nia lâ samba lawea.

Naŋa ilongu tu noko ma kugonanzi tamâta rârâni simâ taitu ku kuonzi simandi noko nao. ⁸ Yova Kindeni, noko uru kumandi lâ ŋqua nia ku kulea sondo pa tamâta rârâni nenzi vetâŋa. Noko kusama tu naŋa aveta vetâŋa soki tonge tia. Mine nde naŋa ano pano tu kutula ŋjinde pwataki panzi nanenju kazâŋa tamâta lâ ŋqua nia. ⁹ Maro Kindeni, noko ne vetâŋa rârâni nde sondo ndo. Noko kusama tamâta rârâni nenzi ilo-kalo wa ilonzi wa marumbu lâ. Mine kala naŋa ano pano tu kutoto kinzi tamâta sakamao nenzi vetâŋa potomule ŋjinde, aku kuveta kie ara panzi tamâta ea uru sipaveta kuku vetâŋa ara.

¹⁰ Naŋa kalonju tawana tu Maro Kindeni i nde nanenju maramuŋa. I uru ivilanzi tamâta ea sipaloŋo pa i kawa ŋqua. ¹¹ Maro Kindeni ne pareŋa-nia nde sondo ndo. Ikura zo rârâni i uru wisi nâna panzi kiesaka tamwatanzi. ¹² Ambo kinzi tamâta sakamao mine ma sipalele ilonzi kalonzi tia, ande Maro Kindeni ma iwawa ne pila kazâŋa kâ. I itike ne temba kala iluku lâ ŋjana paraŋa kâ. ¹³ I inziu ne silâwa ku mata ruru ndo, ŋineŋga ikai ne temba kâki ku irae temba ŋjana ipanenzi tamâta sakamao kâ.

¹⁴ Opopo, kinzi tamâta sakamao uru kalonzi ŋgere ŋjana vetâŋa kiesaka kie-kie nâ. Kinzi simo sitogo vetâŋa potomule rârâni tamanzsi,aku kawanzi laŋeŋa nâ ikura zo zo. ¹⁵ Kinzi sisale tâno wewe ŋjalaŋe ŋjana sikainzi tamâta kâ. Taitu kinzi warakanzi patanzi sindue silâ wewe ŋjinde ilo. ¹⁶ Mine kala nenzi vetâŋa potomule nde iyaula kinzi warakanzi lâ. Kinzi mbaunzi nâ iveta nâna pa warakanzi.

¹⁷ Mao nâ, Yova Kindeni ne vetâŋja rârâni nde sondo ndo. Mine nde naŋa kawâŋgu ndaŋge papa i. Naŋa ma awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa Yova Kindeni âta Tamwata.

8

*Maro Kindeni kilala ipâŋga nia yo ikura nia
ndoni mine tu i ŋa nde ŋalae ndo
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Yova Kindeni, maka nema Maro ɍalae noko, kinzi tamâta rârâni lâ tâno ndoni simora noko ne walo ɍalae ipâŋga nia yo panzi. Kinzi simo sipanea noko Ʉa, aku nenzi paneâŋja Ʉinde ikâki ilâ lee ipâŋga samba lawea. ² Aku kinzi lâlu kiri-kiri kala uru sipanea noko Ʉa mine nâ, aku nenzi paneâŋja Ʉinde nde itogo Ʉgumbi kaika Ʉana ipono noko ne kazâŋja tamâta nzalanzi.

³ Yova Kindeni, naŋa matâŋgu kâki alea pa nia maa, niani ndaina noko nia ndoyo kupulia ipâŋga lâ. Naŋa amora nzimona tavanzi pitu rârâni Ʉinde noko muŋga kuonzi simo nianzi nianzi. ⁴ Naŋa amora kelekele Ʉinde lâ, Ʉineŋga akasoŋano lâ warakâŋgu ilonŋu mine tu, “Maka tamâta nde sâ kala noko uru ilo Ʉanama. Maka nde kelekele kaa nâ; mine nde mana mana Ʉga noko uru pwatonama, a?” ⁵ Andeta noko muŋgani kuo maka kamo kelekele rârâni kuluŋzi, kala maka kamo noko simbo nâ kalo. Noko kuveta maka kakai koipu, aku kusuka maka Ʉama kâki lâ. ⁶ Noko kupatea maka Ʉana kakai poe pa kelekele rârâni noko muŋga kupulianzi sipâŋga Ʉinde. Noko kuonzi kelekele rârâni

simo maka tamâṭa kaloma marumbu lâ. ⁷ Mao nâ, noko pwainzi lama wa, bulmakao wa, simbi rârâni simo dugu ilo wa, ⁸ sii rârâni wa, inja rârâni wa, aku kuonzi kelekele rârâni ŋinde simo maka kaloma.

⁹ Yova Kindeni, maka nema Maro Ʉalae noko, kinzi tamâṭa rârâni lâ tâno ndoni simora noko ne walo Ʉalae ipâŋga nia yo panzi.

9

Tamâṭa kawa ndanje pa Maro Kindeni ɣana i ne vetâŋja rârâni kâ

Daviti isia wângiña ɣine

¹ Yova Kindeni, naŋa ilonŋgu ndo tu aporo ndanje Ʉalae pa noko. Naŋa ma aporo atula ɣuga panzi tamâṭa ɣana vetâŋja Ʉalaŋala rârâni noko muŋga kuveta ŋinde. ² Naŋa kalonŋgu ɣgere ɣana noko ne vetâŋja ŋinde kâ, kala awâŋgi wângiña tava ndekâŋja Ʉalae. Yova Kindeni âta Tamwata, naŋa ma awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa noko, ³ ɣana tu noko kumandi lâ nanenŋgu kazâŋja tamâṭa naonzi, kala sikâwa silâ. Kinzi patanzi sindue aku sipamateteu. ⁴ Lâ zo ɣana noko kulea pa nanenŋgu kazâŋja tamâṭa nenzi vetâŋja lâ ɣuga nia, ande noko kuveta vetâŋja ŋinde sondo ndo. Mine nde noko kutula pwataki lâ kinzi naonzi tu nanenŋgu soki tonge tia. ⁵ Noko kupa ɣuga lâ ɣana kupare nia panzi tinikoa ɣgu. Noko kuzavarunzi tamâṭa sakamao ŋinde kala naonzi tia lâ, aku tamâṭa tonge ma kalo ɣgere kilo ɣana kinzi kâ, ande ma tia. ⁶ Noko kuzavarunzi kazâŋja tamâṭa kala naonzi tia ndo lâ. Mine nde kinzi ma sikura tu sikai

kazâŋja pa maka kilo, ande tia. Yova Kindeni, noko kuzavaru nenzi lawea ŋalaŋala marumbu lâ, aku tamâta rârâni nde kalonzi kapa ŋananzi lâ.

⁷ An̄ga Yova Kindeni nde imo koipu ŋalaē ikura zo zo. I iluku lâ ŋana ipare nia panzi tamâta kâ. ⁸ I uru ikai poe sondo ndo panzi tamâta ŋgu ndoni. Aku i ne mâsi ŋana ipare nia panzi tamâta kâ nde ipakura kuku nenzi vetâŋja. ⁹ Tamâta pinde nenzi walo nde ŋalaē konja tia, kala nenzi kazâŋja tamâta uru siveta kenzi sakamao panzi. Taitu Yova Kindeni uru ikeá ŋananzi tamâta ŋinde. Lâ zo ndia malia ipâŋga panzi, ande kinzi uru silâ simuna i tini laiti, kala simo ara nâ. ¹⁰ Yova Kindeni, ambo tamâta ton̄ge itu imâ pano, ande naŋa asama tu noko ma kupu muli pa tamâta ŋinde tia ndo. Mine kala tamâta ea sisama noko kilala sondo, ande kinzi ŋinde rârâni ma kalonzi tawana noko mao nâ.

¹¹ Miki kaloŋo ŋga; Yova Kindeni imo koipu ŋalaē lâ Saion lawea! Miki ma kawâŋgi kapanea i kasuka ŋa kâki, aku katapâri panzi tamâta ŋgu ndoni ŋana vetâŋja ŋalaŋala i mun̄ga iveta ŋinde. ¹² Yova Kindeni ilo ŋananzi tamâta ŋinde uru sikai nâna koa tia nâ, aku ipono taŋa ŋana nenzi tiŋa kâ, ande tia. I uru ipare nia pa tamâta ea iveta soki panzi.

¹³ O Yova Kindeni, kalo sukâŋja ŋanana! Kumora ŋga; naneŋgu kazâŋja tamâta siveta kenzi sakamao ndo pa naŋa. Naŋa ano pano tu pwaina piti lâ mateŋa ne nimbu ilo. ¹⁴ Ambo noko ma kuvila naŋa mine, ande naŋa ma akura

tu amandi Jerusalem lawea ne ŋgumbi nzâla kawa, ku ma apaneano atapâri panzi tamâta ɻana vetâŋja rârâni noko muŋga kuveta pa naŋa ɻinde. Naŋa ma amo andeka nâ, ɻana tu noko pwaina piti lâ kazâŋja ilo. ¹⁵ Muŋga kinzi tinikoa tamâta sisale tâno wewe ɻalaet ɻana sitatau maka kâ. Andeta kinzi warakanzi patanzi sindue silâ wewe ɻinde ilo. Kinzi sio nimbu ɻana sikale maka kaika kâ, andeta nimbu ɻinde nde ikai kinzi warakanzi. ¹⁶ Kinzi tamâta sakamao ɻinde siveta kelekele ɻana iyaula maka, andeta kelekele ɻinde ipalele ku izavaru kinzi warakanzi. Mine nde Yova Kindeni kilala ipâŋga nia yo tu i uru ipare nia sondo panzi tamâta.

¹⁷ Tamâta ea sipu mulinzi pa Maro Kindeni, ande kinzi tamâta sakamao ɻinde rârâni nde soka nzâla ɻinde ilâ pa mateŋa nianzi nâ. ¹⁸ Andeta Maro Kindeni ma kalo kapa ɻana isuka kinzi sugorai tamwatanzi, ande ma tia. Kinzi tamâta ɻinde uru sio tininzi pa Maro Kindeni tu ma ivilanzi, aku nenzi mâsi ɻinde ma ilâ kaa nâ, ande tia.

¹⁹ Yova Kindeni, kumâ ɻga! Noko ma kusâu panzi tamâta tu taŋanzi kaika pano ndimo. Naŋa ilongu tu noko ma kuonzi tinikoa tamâta simandi noko nao lâ ɻgua nia, ɻineŋga ma kupa ɻgua ɻana pareŋa-nia kâ panzi. ²⁰ Yova Kindeni, naŋa ilongu tu noko ma kuveta ruruna ɻalaet panzi. Kutula pwataki panzi tu kinzi nde tamâta nâ, kala simo noko kalo.

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ivila
i*

¹ Yova Kindeni, ɻana sâ kâ ɻga noko kumo malawae ndo ɻana naŋa kâ, a? Naŋa amo sakamao ndo; ɻana sâ kâ ɻga noko kupavea ɻanana, a?

² Kinzi tamâta sakamao uru sipasuka warakanzi tjininzi ku siveta kenzi sakamao panzi sugorai tamwatanzi. Naŋa iloŋgu tu kinzi ma patanzi sindue wewe ilo, wewe ndainani kinzi warakanzi muŋga sisale ɻana sikainzi tamâta kâ. ³ Kinzi tamâta sakamao uru kawanzi pakâe siporo ɻana ilo-kalo potomule ɻinde ikeno ilonzi kalonzi. Kinzi ilonzi yosi ɻana mbaliŋa kie-kie. Kinzi uru siporo ɻgua sakamao pa Yova Kindeni wa sipu mulinzi papa wa.

⁴ Kinzi tamâta sakamao situ kinzi warakanzi nâ nde tamâta ɻalaŋala. Kinzi tjininzi pwâka ndo ɻana Maro Kindeni kâ. Kinzi situ i nde maro kaa nâ. ⁵ Mbalinjia kie-kie ikeno panzi, kala simo sindeka nâ. Kinzi sizizâla ndo ɻana Maro Kindeni ne mâsi ɻana ipare nia panzi tamâta kâ. Kinzi uru siveta “a” pa nenzi kazâŋja tamâta.

⁶ Kinzi siporo lâ ilonzi mine tu, “Naŋa amandi kaika nâ; sâ tonge ikura tu ipono nzalâŋgu, ande tia. Malia tonge ma ikura tu isânda naŋa kulunju, ande tia ndo.” ⁷ Ikura zo rârâni kinzi uru siporo ɻgua sakamao wa ɻgua laŋeŋa wa ɻgua ɻana itu ruruŋa panzi tamâta pinde wa. Kinzi ilonzi ndo ɻana siporo wisi-nâna ne ɻgua sakamao panzi tamâta pinde. ⁸ Kinzi tamâta sakamao uru simuna simo lawea ilo, ku sio ɻananzi tamâta ara ɻana sipunzi pâta simâte

kâ. Kinzi simuna ku sititike sio ɻananzi tamâta pinde ɻana sizavarunzi kâ, kinzi ɻinde nenzi walo ɻalae koŋa tia. ⁹ Kinzi simo simuna nâ, itogo mbwâmbwa saka “leve” uru imuna lâ ne ɻgânza ilo mine. Kinzi sio ɻananzi sugarai tamwatanzi lee sikainzi kaika lâ nenzi nimbu. Nineŋga silaenzi silâ. ¹⁰ Kinzi tamâta sakamao nenzi kaika nde ɻalae tina. Mine kala kinzi sitawanzi sugarai tamwatanzi ndue ndo lâ ku sipolenzi lâ. ¹¹ Kinzi uru siporo lâ ilonzi mine tu, “Maro Kindeni kalo kapa ɻana nanenŋgu vetâŋa kâ. Ipono tamwata nao lâ, kala ikura tu imora sâ tonge tia.”

¹² Mao nâ, kinzi tamâta sakamao uru siveta vetâŋa mine. Mine nde Yova Kindeni, kumandi ɻga! Maro Kindeni, kuzavarunzi tamâta ɻinde ndo lâ. Kalo ɻgere ɻananzi tamâta ara ɻinde uru simo sikai nâna. ¹³ Kinzi tamâta sakamao sипу mulinzi pa noko lâ, aku uru siporo lâ warakanzi ilonzi tu, “Maro Kindeni ma ipare nia pa naŋa ɻana nanenŋgu vetâŋa soki kâ, ande ma tia.” Kinzi nenzi ilo-kalo ɻinde nde ara tia ndo. ¹⁴ Mao nâ, noko uru kumora kinzi tamâta sakamao nenzi vetâŋa. Noko kusama lâ ɻana nâna wa malia ɻinde kinzi tamâta ara uru sikai, aku ikura zo zo noko ilo ara nâ ɻana kuvilanzi. Ikura zo rârâni noko uru kuvilanzi sugarai tamwatanzi wa kinzi tamâta nenzi kaika tia wa, kinzi ɻinde sipauwo warakanzi lâ noko mbau ilo. ¹⁵ Mine nde naŋa ano pano tu kutawa kinzi kiesaka tamwatanzi nenzi kaika ndue ndo lâ, aku kupare nia panzi ɻana nenzi vetâŋa soki rârâni lee, ikura lâ zo ndia kinzi ma sipile nenzi

vetâŋja soki ɻinde.

¹⁶ Yova Kindeni imo koipu ɻalae, ma imo mine ku imo nâ. I ma isokinzi tinikoa tamâta lâ i ne tâno, aku ma naonzi tia ndo lâ. ¹⁷ Yova Kindeni, noko ma kupaloŋo panzi tamâta uru sikai nâna ɻinde nenzi noŋa, aku ma kupu tini kaika pa ilonzi kalonzi. ¹⁸ Noko ma kupaloŋo pa kinzi sugarai tamwatanzi nenzi tiŋa, aku ma kupaloŋo pa kinzi tamâta uru sikai malia ɻinde nenzi tiŋa tona. Noko ma kuveta kie sondo nâ panzi. Mine kala kinzi tâno tamâta ma sikura tu siveta ruruŋa panzi kilo, ande ma tia.

11

*Tamâta ne kalo-tawana ikeno sondo pa Maro Kindeni
Daviti isia wângiña ɻine*

¹ Naŋa kalongu tawana tu Yova Kindeni ma ikatona naŋa. Mine nde noko tamâta ɻai, ɻana sâ kâ ɻga noko kupai naŋa mine tu, “Pwâwa kulâ pa tuu, itogo sii iruru ku ikâwa ilâ walele nâ mine. ² Pwâwa kulâ, ɻana tu kinzi tamâta sakamao simuna simo nia kondoma. Kinzi sitike nenzi temba lâ, ku sisanya silâwa sirae silea pa kinzi tamâta ara tu ma sisanenzi kâ. ³ Kinzi tamâta sakamao sizavaru vetâŋja ara rârâni. Mine nde tamâta ara ma ikura tu iveta sâ tonge tia.” Ayo, noko tamâta ɻai, ɻana sâ kâ ɻga noko kuporo ɻgua kapa-kapa mine pa naŋa, a?

⁴ ɻana tu Yova Kindeni imo tamwata ne luma sapâŋja ilo. I imo ikai koipu lâ samba ilo, aku i mata uru ilea panzi tamâta rârâni. Isama ɻana vetâŋja rârâni siveta ɻinde. ⁵ Yova Kindeni uru

ilea pa tamâta rârâni nenzi vetâŋja, kinzi saka wa ara wa. I tini pwâka ndo ɻananzı tamâta ɻinde sivaligi i tamwata ne ɻgua tukuŋa. ⁶ I ma isupwa yââ tava mira ndimoro imbe indue lâ kinzi tamâta sakamao kulunzi, itogo karâzı mine. Aku i ma isupwa lawea kaika ilâ panzi ɻana iveta kelekele rârâni ɻgâla-ɻgâla lâ. Mao nâ, Yova Kindeni ipatea tu vetâŋja mine ma ipâŋga panzi tamâta sakamao.

⁷ Yova Kindeni tamwata uru iveta vetâŋja sondo nâ, aku i tini mwasa pa vetâŋja arara rârâni. Kinzi tamâta ara ma simo kuku i.

12

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ivila
i Daviti isia wângiña ɻine*

¹ Yova Kindeni, kuvila maka ɻga! Tamâta ara tonge imo ɻai, ande tia. Muŋga tamâta pinde sipono muli pa noko, andeta kala ɻine kinzi ɻinde nde naonzi tia lâ. ² Tamâta rârâni uru sikai laŋenja panzi tininzi pinde. Kinzi uru siporo ɻgua kaŋa mona-mona panzi ɻana silaŋenzi kâ.

³ Yova Kindeni, naŋa ano pano tu kupono kinzi tamâta uru siporo ɻgua mona-mona kaa kaa ɻinde kawanzi, kinzi ɻinde simo nâ sipasuka warakanzi tininzi. ⁴ Kinzi tamâta ɻinde uru siporo mine tu, “Kelekele ndia maka iloma papa, ande maka kawama nâ kaporo ɻgua,aku kakai kelekele ɻinde rârâni. Maka warakama nema ɻgua uru isukama; mine kala maka ma kapalonjo pa tamâta tonge tia.”

⁵ Andeta Yova Kindeni iporo mine tu, “Kinzi tamâta sakamao uru siveta malia panzi sugorai tamwatanzi, aŋga kinzi tamâta ara uru sikai malia wa nâna wa, kala simo sita nâ. Mine kala ɻine nâ naŋa ma alâ panzi. Kinzi uru sino pa naŋa tu ma navilanzi, kala naŋa ma akea ɻanananzi.” ⁶ Mao nâ, Yova Kindeni uru iveta ikura ne ɻqua pâŋa rârâni. I ne ɻqua rârâni nde ara ndo, itogo mira “silva” kinzi simomo lâ yââ ilo, kala zuzuli ndo.

⁷⁻⁸ Yova Kindeni, kinzi tamâta sakamao simo sikura nia ndoni, aku tamâta rârâni sindeka nâ ɻana vetâŋa potomule kâ. Mine nde maka kano pano tu pwatonomama sondo. Pwea ɻanama ikura zo rârâni, ɻana kinzi tamâta sakamao ma sikura tu sizavaru maka tia.

13

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ivila
i Daviti isia wângiña ɻine*

¹ Yova Kindeni, noko ma kalo ɻgere kilo ɻana naŋa lâ zo ndia, a? Tiambo noko ma kalo kapa ɻana naŋa kâ ikura zo rârâni, a? Noko ma kupavea ɻanana ikura zo ɻapia kilo, a? ² Naŋa ilongu malia ndo, aku ikura kari wa mbo wa naŋa kalongu sukâŋa nâ. Naŋa ma amo mine ikura zo ɻapia kilo, a? NanenGU kazâŋa tamâta ma sipole naŋa ikura zo ɻapia kilo, a?

³ Yova Kindeni, nanenGU Maro Kindeni, naŋa ano pano tu kupalonjo pana ku kusâu pa nanenGU noŋa. Noko ne walo kaika kulua naŋa kilo. Tia ma naŋa alâ pa materja nianzi. ⁴ Naŋa

tiniŋgu pwâka tu nanerŋu kazâŋja tamâta ma siporo ḥŋua ḥana naŋa kâ mine tu, “Maka kapole i marumbu lâ”. Ambo kinzi ma simora naŋa patana andue, ande ma sindeka nâ, aku naŋa tiniŋgu pwâka tu vetâŋja mine ma ipâŋga pana.

⁵ Andeta naŋa kalonŋu tawana tu noko ne tini-mwasa uru imâ pana ikura zo rârâni. Naŋa ma andeka nâ, ḥana tu noko ma pwai naŋa piti lâ kazâŋja ilo. ⁶ Mao nâ, naŋa ma awâŋgi apanea Yova Kindeni ḥa, ḥana tu i uru iveta kie ara ndo pa naŋa.

14

Kinzi tamâta nenzi vetâŋja sakamao Daviti isia wângiña ḥine

¹ Kinzi tamâta kapa-kapa uru siporo lâ warakanzi ilonzi mine tu, “Maro Kindeni nde maro kaa nâ”. Kinzi tamâta ḥinde nde tamâta sakamao ndo. Kinzi uru siveta vetâŋja potomule nâ. Tamâta tonge uru iveta vetâŋja ara nâ, ande tia. ² Yova Kindeni imo samba ilo, aku i mata ndue ilea pa kinzi tamâta. I itu isama mine: tiambo tamâta pinde simo tava ilo-kalo ara, tiya? Tiambo tamâta pinde ilonzi tu ma simo kuku i, tiya? ³ Andeta tia. Kinzi rârâni sipile nzâla ara marumbu lâ. Kinzi rârâni nenzi vetâŋja nde kie taituni, kinzi nde tamâta sakamao ndo. Tamâta tonge uru iveta vetâŋja ara nâ, ande tia ndo kananjo.

⁴ Yova Kindeni ne ḥŋua ikeno mine tu, “Tiambo kinzi tamâta ḥinde nenzi ilo-kalo tia tâ. Kinzi rârâni uru siveta vetâŋja sakamao. Kinzi

sizavarunzi nanen̄gu tamâta, itogo sika kâpwa mine, aku uru sikai noŋa pa naŋa tia ndo.”

⁵ Andeta kinzi tamâta ŋinde ma siruru pâta kanaŋo, ŋana tu Yova Kindeni uru imo kunzi tamâta ea sipono muli pa i ne ŋgua. ⁶ Kinzi sugorai tamwatanzi ilonzi patea tu ma siveta vetâŋja ara pinde, andeta kinzi tamâta sakamao uru sipono nzalanzi. Taitu Yova Kindeni uru ike aŋananzi sugorai tamâta ŋinde.

⁷ Naŋa ilon̄gu tu Yova Kindeni ma isupwa kinda Isrel ŋgu nenda Yautâŋja Tamâta iyoka pa Saion Tuu indue imâ. Mao nâ, Yova Kindeni tamwata ma iyoka pa Saion imâ, ku ma ivilanzi Yakopu ne vâsa ŋgu tu simo ara kilo. Aku lâ zo ŋinde kinzi ma sindeka ŋalae tina.

15

*Maro Kindeni ilo tu kinda ma taveta vetâŋja
sondo*

Daviti isia wângiņa ŋine

¹ Yova Kindeni, tamâta mana ikura tu iyoka ilâ noko ne luma sapâŋja ilo. Tamâta mana ikura tu imo Saion Tuu kulu, noko tamwata ne tuu sapâŋja ŋinde.

² Maro Kindeni iporo ŋgua taulo imâ mine tu, “Ambo tamâta tonge ipaveta kuku Yova Kindeni ne ŋgua tukuŋa rârâni, ambo iveta vetâŋja ara ikura zo zo, ambo iporo ŋgua mao nâ, ande tamâta ŋinde ma ikura tu ilâ luma sapâŋja ilo.

³ Ambo tamâta tonge tini pwâka tu isowe ŋgua laŋenâ ilâ i tini pinde tininzi, ambo i tini pwâka tu iveta soki panzi ninambwe wukale, ambo i tini pwâka tu itu tamâta laginanzi, ande tamâta

ŋinde ma ikura tu ilâ luma sapâŋja ilo. ⁴ Ambo tamâta tonge uru tini piti ndo ŋananzi tamâta ŋinde Yova Kindeni ipu muli panzi lâ, aku i uru isuka kinzi tamâta uru sipono muli pa Yova Kindeni ŋinde ŋanzi kâki, ande tamâta ŋinde ma ikura tu ilâ luma sapâŋja ilo. Lâ zo ndia tamâta mine ipa ŋgua ŋana iveta vetâŋja tonge, ande i uru iveta vetâŋjani ndaina. ⁵ I uru isâu panzi i tini pinde tu sikai mbumbu saŋe i, aku lâ zo ndia kinzi situ ŋana, ande i ikai mbumbu kambwaŋe ndainani nâ sajenzi. Ambo tamâta pinde situ sipu i tini, kala siko lâ mbumbu ŋana imandi ŋgua nia ku iporo ŋgua laŋeŋa ŋananzi tamâta pinde munŋa siveta vetâŋja soki tia, ande i ma iveta mine tia ndo.

Tamâta ea sipaveta kuku vetâŋja arara ŋinde, ande kinzi ŋinde ma sikura tu simandi kaika ikura zo rârâni.”

16

Tamâta kalo tawana kala ino pa Maro Kindeni Daviti isia wângiña ŋine

¹ Maro Kindeni, naŋa ano pano tu pwatonana. Naŋa amâ pa noko tu ma pwea ŋanana. ² Naŋa aporo pa Yova Kindeni tu, “Nanerŋgu Maro Nalae, kelekele arara ndia ikeno pa naŋa, ande ŋinde rârâni iyoka noko nâ mbau ilo imâ pana.”

³ Maro Kindeni ne tamâta kinzi nde tamâta ara ndo, aku naŋa andeka nâ tu amo kunzi. ⁴ Anja tamâta pinde uru sipalilu silâ ŋana siwâŋgi panzi maro laŋeŋa kâ. Kinzi ŋinde uru sisânda malia rârâ kulu. Naŋa ma alâ taitu kunzi tamâta ŋinde ŋana aveta patarawâŋja kâ, ande ma tia.

Aku naŋa ma awâŋgi apatu kinzi nenzi maro ɻanzi, ande tia ndo.

⁵ Noko simbo nâ kumo nanenju Maro Kindeni, aku noko uru kuveta kie ara ndo pa naŋa. Noko uru kutula nzâla pana, aku nanenju via nde ikeno noko mbau ilo. ⁶ Noko kuwae kelekele ara ndo pa naŋa. Mao nâ, kelekele ɻinde nde ara pâta lâ.

⁷ Naŋa apanea Yova Kindeni ɻa, ɻana tu i uru ikai poe sondo pana. Ikura mbo mbo i io ilokalo ara nâ lâ ilonju kalonju ɻana ipananana.

⁸ Ikura zo rârâni naŋa apasama tu Yova Kindeni imo tiniŋgu laiti. I imo naŋa tiniŋgu pa wia kâ ɻana ivilana. Mine nde sâ tonje ikura tu iveta ruruŋa pa naŋa, ande tia. ⁹ Mine kala naŋa ilonju ndeka ndo,aku kawâŋgu ndanju papa i. I uru ikatona naŋa sondo ndo, kala amo ara nâ.

¹⁰ Nana tu Yova Kindeni, noko ma kusâu pa mateŋa tu ikai naŋa kaika kâ, ande ma tia. Naŋa uru apono muli sondo pa noko,aku noko ma kupile karaenju isâmbu lâ kuru ilo, ande tia.

¹¹ Noko tamwata ma kutula nzâla pa naŋa ɻana akai via mao kâ. Noko kumo kuna, kala ndekâja nde ipipi ndo lâ ilonju. Mao nâ, noko kuveta naŋa ilonju ndeka ikura zo rârâni.

17

Tamâta ara ne noŋa Daviti ikai noŋa ɻine

¹ Yova Kindeni, kupalonjo pa nanenju sarawâŋja. Naŋa amandi noko nao atogo tamâta sondo ndo. Naŋa kawâŋgu laŋeŋa tia ndo.

Mine nde naŋa ilongu tu noko ma kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa. ² Naŋa ilongu tu noko ma kulea sondo pa nanen̄gu vetâŋa,aku kutula pwataki lâ ŋgua nia tu nanen̄gu soki tonge ikeno pana tia. ³ Ilo-kalo ndia ikeno naŋa ilongu kalongu, ande njinde noko kusama lâ. Ambo noko ma kumâ pa naŋa lâ mbo ŋana pwai samâŋa pana, ande noko ma kumora tu ilo-kalo potomûle ikeno pa naŋa, ande tia. ⁴ Tamâta pinde uru siporo ŋgua sakamao, andeta naŋa ŋandai aveta mine ŋga. Naŋa apono muli sondo pa noko kawa ŋgua, aku apu muliŋgu pa kinzi nzanzare tamwatanzi nenzi vetâŋa. ⁵ Ikura zo zo naŋa uru ayoka noko ne nzâla,aku naŋa keŋgu nde kaika nâ.

⁶ Maro Kindeni, noko uru kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa. Mine kala ŋine naŋa ano pano. Kutambira taŋa sondo pa naŋa kawâŋgu ŋgua,aku kuveta pana ikura nanen̄gu noŋa ŋine. ⁷ Naŋa ilongu tu noko ma kutula ne tini-mwasa ŋalae njinde kilala pwataki. Noko uru kuvilanzi ne tamâta, kinzi njinde simâ pano tu simuna ŋananzi nenzi kazâŋa tamâta. ⁸ Naŋa ano pano tu pwatonana, itogo tamâta ikatona i tamwata mata mine. Kuvea naŋa sondo, itogo tatareko tina igogonzi natu simo mbani kalo mine. ⁹ Kuvea naŋa ŋananzi tamâta sakamao, kinzi njinde situ sizavaru naŋa ndo lâ. Kinzi sikai kazâŋa ŋalae pa naŋa, kala simâ siŋge naŋa mbwaliu lâ.

¹⁰ Kinzi kalonzi sukâŋa ŋananzi tamâta pinde tia ndo. Kinzi uru kawanzi pakâe sipasuka warakanzi nâ tininzi. ¹¹ Kinzi sitan̄gula naŋa lee, kala ŋine simâ siŋge naŋa mbwaliu lâ,aku

sio ɻana sipu ɻanja pâta kâ. ¹² Kinzi sitogo mbwâmbwa saka “leve” putole ipu kala imuna io ɻana simbi tu ma ipu ika kâ. ¹³ Yova Kindeni, kumâ kupara kunzi nanen̄gu kazâŋja tamâta, aku kupunzi ndue! Pwai ne pila kazâŋja kâ, aku kumâ pwai ɻanja piti lâ kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo! ¹⁴ Yova Kindeni, kusunja mbau ndue ku pwaina piti lâ kinzi mbaunzi ilo. Kinzi simo sitogo mbaliŋa warakanzi lâ tâno ɻine kulu. ɻanja ilon̄gu tu noko ma pwatu nenzi vetâŋja sakamao kulu panzi, ikura noko muŋga kupatea tu ma kuveta mine, aku kuveta nâna mine nâ panzi tamâta ɻinde natunzi-timbunzi tona. ¹⁵ Aŋga ɻanja aveta vetâŋja soki tia, aku muli ɻga ɻanja ma amandi noko nao. Lâ zo ɻana ɻanja ma amandi sânda kâ, ande ɻanja ma amo kuno, aku ɻinde ma iveta ilon̄gu ndeka ɻalae.

18

Maro Kindeni uru ivila kinda ɻanja tapole kazâŋja kâ

Yova Kindeni ne wurâta tamâta Daviti isia wângiña ɻine, lâ zo ɻinde Maro Kindeni ikai i piti lâ Saulo mbau ilo wa kinzi kazâŋja tamâta mbaunzi ilo wa.

¹ Yova Kindeni, ɻanja ilon̄gu ndo ikeno pa noko! Noko uru walo kaika kulana. ² Yova Kindeni uru ikeá ɻanja ɻanja kâ. I imo itogo mira ɻalae ɻanja uru amuna tini mwasina, aku imo nanen̄gu Yautâŋja Tamwata. ɻanja amo i tini laiti, kala kinzi kazâŋja tamâta sikura tu sizavaru ɻanja, ande tia. Maro Kindeni ikeá ɻanana, aku imo itogo nanen̄gu maramuŋa mine. Mao nâ, i

ne kaika ikatona naŋa lâ kazâŋa ilo. ³ Nanenju paneâŋja ilâ pa Yova Kindeni! Naŋa asarâwa papa i tu ivilana, kala ikaina piti lâ kinzi kazâŋa tamâta mbaunzi ilo. ⁴ Muŋga mateŋa nao sondo imâ pana, aku zavarunja ipole naŋa itogo tâi ilanja ipole tamâta mine. ⁵ Lâ zo ŋinde mateŋa ne wâlo ilita naŋa kaika lâ,aku mateŋa imâ ipâŋga tiniŋgu laiti. ⁶ Mine nde naŋa kalonju loko ŋalae tina, kala asarâwa pa Yova Kindeni. Naŋa ano pa nanenju Maro Kindeni tu ma isukana. I imo ne luma sapâŋa ilo,aku iloŋo nanenju sarawâŋa. I ipaloŋo pa nanenju noŋa.

⁷ Nineŋga Maro Kindeni ivila naŋa mine; i wisi nâna kala iveta tâno ririŋo ŋalae ku iveta tuu duvi iyoka yâti taulo. ⁸ Nineŋga mâsi ŋalaŋala kie-kie ipâŋga tâno kulu. Mundo tava yââ ŋalae wa mira ndimoro nde ipâŋga tuu ŋalaŋala ilonzi ku iyâti imâ. ⁹ I tamwata ipu nia maa pwataki ku indue imâ,aku take-take mâmâŋga ikeno i kie kalo. ¹⁰ I isajona kelekele via kâ tonge kumbu,aku ŋinde ikai i ilou walele nâ imâ. Lawea ikai i pââ pââ imâ, itogo sii uru ilou walele mwasina. ¹¹ I ipatura tini lâ kondoma ŋalae,aku ipavea lâ take-take ŋalae tonge ilo,io mâmâŋga ku ipâŋga togo karâzi mine. ¹² Loloa salaga-salaga imuŋga papa imâ, aŋga mira "ais" tava yââ mela-mela nde ipu take-take mâmâŋga ŋinde pwataki ku imbe ndue. ¹³ Ninenga Yova Kindeni isarâwa kaika lâ samba tini, itogo mbamba ipu mwasina. Yova Kindeni âta Tamwata kawa ne sarawâŋa ipâŋga lâ. ¹⁴ I irae ne temba ku silâwa nâ ipanenzi ne kazâŋa tamâta, kala sikâwa silâ. Mao nâ, i loloa nâ ipanenzi,aku

sikâwa pwapwataki silâ. ¹⁵ Yova Kindeni, lâ zo ɻjinde noko wisi nâna ɻjalae tina kala kumbitanzi ne kazâňja tamâta. Noko kumbana koroani ku kuveta tâno ikeno tâi kalo ɻjinde ipâňga mâmâma lâ, aku tâno ne duvi ipâňga nia yo.

¹⁶ Lâ zo ɻjinde naňja atogo tamâta imbwatuke lâ tâi geza-geza ilo, andeta Maro Kindeni, inani uru imo samba ilo, ande isuňa mbau ndue isanja naňja kaika ku itapana akâki amâ. ¹⁷ Mao nâ, itapa naňja piti lâ kinzi kazâňja tamâta kaika ɻjinde mbaunzi ilo, kinzi ɻjinde uru wisinzi nâna pa naňja. Kinzi nenzi kaika ipole nanenju kaika ndo lâ, andeta Maro Kindeni ivilana. ¹⁸ Zo sakamao nde isânda naňja kuluňgu lâ, aku lâ zoni ndaina kinzi simâ tu sipara kuna. Andeta naňja amarerea Yova Kindeni, kala amo ara nâ. ¹⁹ I ikatona naňja lâ. Mine nde naňja aŋgenge ɻjana kazâňja ɻjinde kâ. I ilo ara ndo pa naňja, aku ɻjana duvi ɻjinde kâ i ivilana.

²⁰ Naňja uru apaveta kuku vetâňja rârâni Yova Kindeni ilo papa ɻjinde. Mine kala i uru iveta kie ara nâ pana. Naňja aveta vetâňja soki tonje tia, aku ɻjana duvi ɻjinde kâ Yova Kindeni io ne wisi-wisi imâ pa naňja itogo nanenju vetâňja ara ne kulu mine. ²¹ Naňja apono muli sondo pa Yova Kindeni ne ɻjua tukuňja. Naňja ɻjandai aveta vetâňja soki ɻjana apu muliňgu pa nanenju Maro Kindeni ɻjga. ²² Naňja ilonju pa i ne ɻjua tukuňja rârâni, aku naňja ɻjandai alaňa apole i ne tukuňja ɻjinde ɻjga. ²³ I isama tu naňja aveta vetâňja soki tonje tia, aku naňja apu muliňgu pa kiesaka ne vetâňja marumbu lâ. ²⁴ Naňja ilonju ikeno mbâra-mbâra lâ i nao. Mine nde iveta

kie ara pa naŋa, itogo naneŋgu vetâŋja ara ne kulu mine. ²⁵ Yova Kindeni, tamâta ea sipono muli mao pa noko, ande noko uru kuveta kie ara nâ panzi, ikura munŋa kupa ŋqua tu ma kuveta mine. Tamâta ea sipaveta kuku vetâŋja ara, ande noko uru kuveta vetâŋja sondo ndo panzi. ²⁶ Tamâta ea simo ilonzi mbâra-mbâra lâ noko nao, ande noko uru kuo ne wisi-wisi ilâ ŋalae tina panzi. Aŋga tamâta ea sipaveta kuku lanjeŋa ne mâsi kie-kie, ande noko uru pwatu nenzi vetâŋja ŋinde kulu taulo panzi. ²⁷ Noko uru kuwilanzi tamâta ea sipatawa warakanzi tininzi. Aŋga tamâta ea sipasuka warakanzi tininzi, ande noko kutawanzi ndue ndo. ²⁸ Yova Kindeni, noko tamwata nde naneŋgu sinâla. Naneŋgu Maro Kindeni uru isinala kondoma ŋine itura naŋa, kala kondoma ŋinde ikâwa ilâ. ²⁹ Noko uru walo kaika kulua naŋa. Mine nde naŋa akura tu apolenzi naneŋgu kazâŋa tamâta. Naneŋgu Maro Kindeni uru ivilana. Mine nde naŋa akura tu alaŋa apole nenzi lawea ne ŋgumbi ŋalae.

³⁰ Maro Kindeni ne vetâŋja rârâni nde ara ku sondo ndo. Ambo i ma ipa ŋqua ŋana iveta vetâŋja tonge, ande i ne ŋqua ŋinde nde mao kanaŋo. I imo itogo maramuŋa mine panzi tamâta rârâni simâ pa i tu ma ike ŋananzı. ³¹ Yova Kindeni simbo nâ nde maro mao. Kinda nenda Maro Kindeni i simbo nâ imo itogo mira ŋalae kinda tamuna tini. ³² Inani uru kaika ilua naŋa,aku lâ zo ndia naŋa atu ayoka nzâla, ande i uru ikatona naŋa sondo ndo. ³³ I iveta naŋa keŋgu kaika, itogo wiki kie mine. Lâ zo ndia

naña ayoka nia tuu, ande isuka naña kala patana tia. ³⁴ I uru ipanana naña ñana paraña ne mäsi kâ. Mine kâla naña akura tu arae temba kaika ndo. ³⁵ Yova Kindeni, noko uru pwea ñanana ku pwaina piti lâ kazâña ilo. Noko ne walo kaika ivila naña sondo lâ. Noko ne wisi-wisi iveta naña ñâñgu ipâñga ñalae. ³⁶ Noko uru pwatona naña nzalâñgu. Mine nde kinzi kazâña tamâta ñandai sikai naña kaika ñga. Aku naña ñandai patana lâ nia zuli-zuli ñga.

³⁷ Naña apalilu atançulanzi nanenju kazâña tamâta lee akainzi kaika lâ. Naña apwarea tia lee ikura lâ zo naña ayaula kinzi ndo lâ. ³⁸ Naña apunzi ndue ndo, kala sikura tu simandi kilo tia. Kinzi simâte lâ naña naoñgu. ³⁹ Noko tamwata walo kaika kulana ñana apara kunzi nanenju kazâña tamâta. Noko tamwata kusuka naña, kala apolenzi lâ paraña ilo. ⁴⁰ Noko kuvetanzi nanenju kazâña tamâta sikâwa sipalilu silâ. Naña azavarunzi tamâta uru wisinzi nâna pa naña ñinde kala sipamateteu. ⁴¹ Kinzi sisarâwa pa tamâta tonge tu ma imâ isukanzi, taitu tamâta tonge isukanzi nde tia. Kinzi sino pa Yova Kindeni, andeta ipalojo pa nenzi noña tia. ⁴² Naña azavarunzi ndo lâ, kala sipâñga sitogo tâno gawura lawea itapala kala nao tia lâ mine. Naña apunzi kazâña tamâta ñinde ndue lâ ku kenju nâ apalenzi, itogo tamâta kie nâ ipale nziña ikeno nzâla tini mine.

⁴³ Yova Kindeni, kinzi taña-kaika tamwatanzi nde sikai kazâña pa naña lâ, andeta noko kusuka naña kala sipole naña tia. Noko kuo

naŋa akai koipu panzi tinikoa ŋgu. Muŋga naŋa azizâla ŋananzi ŋgu pinde, andeta kala ŋine kinzi tamâtani ndaina nde simo kalonŋgu. ⁴⁴ Kinzi tamâta lâ lawea malawae nde silonŋo naŋa parinâŋgu kala sipono muli pa nanenŋu ŋgua. Kinzi simâ pa naŋa ku tininzi ruru sipaye tukunzi ndue lâ keŋgu tini laiti. ⁴⁵ Kinzi ŋinde rârâni nenzi walo nde ikâwa ŋananzi. Kinzi siruru pâta ku sipole nenzi tengõ kaika simâ pa naŋa ku siporo tu, “Noko ne kaika kala kupole maka.”

⁴⁶ Yova Kindeni imo via nâ! I itogo mira ŋalae naŋa uru amuna tini mwasina, aku nanenŋu paneâŋja ilâ pa i nâ. Maro Kindeni nde nanenŋu Yautâŋja Tamwata, aku naŋa ma apanaea i asuka ŋa kâki. ⁴⁷ I simbo nâ ivila naŋa kala apolenzi nanenŋu kazâŋja tamâta. I simbo nâ ionzi tinikoa ŋgu simo kalonŋgu. ⁴⁸ I simbo nâ uru ivila naŋa. Mine nde nanenŋu kazâŋja tamâta sikura tu sipole naŋa nde tia. Mao nâ, Maro Kindeni, noko simbo nâ kuvila naŋa lâ paraŋa ilo kala apunzi nanenŋu kazâŋja tamâta ndue. Noko pwea ŋanana, kala kinzi nzanzare tamwatanzi sikura tu sипу naŋa pâta amâte, ande tia. ⁴⁹ Mine nde naŋa ma kawâŋgu ndanje pano lâ kinzi tinikoa ŋgu naonzi. Naŋa ma awâŋgi apaneano asuka noko ŋa kâki. ⁵⁰ Yova Kindeni ipatea naŋa Daviti tu akai koipu, aku i uru ivila naŋa kala apole paraŋa. I tini mwasa ndo papa ne pateâŋja tamâta naŋa, aku i ma tini mwasa mine nâ panzi nanenŋu vâsa ŋinde ma sипâŋga muli-muli sikai niâŋgu.

19

*Kelekele rârâni Maro Kindeni ivetanzi sipâŋga
lâ, ande kelekele ŋinde itula i kilala pwataki
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Nia maa uru itula Maro Kindeni kilala pwataki pa kinda tu i nde ara ku ara ndo. Kelekele rârâni simo âta ŋinde situla i ne vetâŋja ara kilala pwataki pa kinda. ² Kari kari itula Maro Kindeni kilala ŋinde pwataki, aŋga mbo mbo kala itula i kilala ndainani nâ pwataki kilo. ³ Mbo ŋga kari kawanzi tia. Mine nde kinzi ŋandai siporo ŋgua itogo kinda tamâta nenda ŋgua mine. Kinda takura tu taloŋo kaŋanzi, ande tia. ⁴ Taitu nenzi sarawâŋja ilâ isala nia ndoni lâ tâno kulu, aku tamâta lâ lawea ndoni siloŋo nenzi ŋgua ŋinde.

Maro Kindeni ipa luma tonge lâ nia maa ŋana kari ma imo ilo, ⁵aku ikura mboyo mboyo kari uru ipile ne luma ŋinde ku iyâti imâ pa nia yo tava ndekâŋja. Mao nâ, kari ilo ara nâ ku iyâti imâ ŋana iveta ne wurâta ikura zo zo. ⁶ Kari uru ipâŋga pa samba warika pa mbwera kâ, aku iparuse ilâ lee ilâ pa ŋgaŋe pinde. Aku kelekele tonge ikura tu imuna ŋana kari mata ne nâna kâ, ande tia.

⁷ Yova Kindeni ne ŋgua tukuŋa nde sondo ndo, aku tukuŋa ŋinde uru walo wasaseki ilua kinda. Ara ŋana kinda ma kalonda tawana Yova Kindeni ne ŋgua. I kawa ŋgua ŋinde uru ipanananzi tamâta, kinzi ŋinde nenzi ilo-kalo ŋalae konja tia. Mine kala nenzi ilo-kalo ipâŋga ŋalae ndo. ⁸ Yova Kindeni ne tukuŋa nde ara

ndo, aku tamâta ea sipono muli papa, ande kinzi ɻjinde uru ilonzi ndeka nâ. Yova Kindeni ne ɻngua tukuña nde sondo ndo, aku itula ilo-kalo ara ndo pa kinda. ⁹ Ara ɻjana kinzi tamâta ma sipanea Yova Kindeni sisuka i ɻja kâki ikura zo zo. Yova Kindeni ne pateânga rârâni nde sondo ndo, aku i ne vetânga rârâni nde mao kanao. ¹⁰ Kinzi tamâta uru ilonzi pa mira ara “gol”. Taitu Yova Kindeni ne ɻngua tukuña nde kelekele ara ndo, ipole mira “gol”. Aku Yova Kindeni ne tukuña i kaña mona-mona ndo, ipole sipa siñi ara ne mona-mona. ¹¹ Noko ne ɻngua tukuña ɻjinde ipanana noko ne wurâta tamâta naña sondo ndo. Naña apono muli pa noko ne tukuña, aku ɻjana duvi ɻjinde kâ noko uru kuveta kie ara ndo pa naña.

¹² Andeta naña kalonju loko ɻjana ɻjine kâ; tamâta tonge ikura tu isama i tamwata ne vetânga soki rârâni kilala, ande tia. Yova Kindeni, zo pinde naña aveta vetânga soki pinde, andeta azizâla ɻjana. Mine nde naña ano pano tu kuzavaru vetânga soki ɻjinde ne muso piti lâ ilonju. ¹³ Andeta zo pinde naña tanjângu kaika, kala aveta vetânga pinde naña nanayoni asama kilala tu ɻjinde nde vetânga soki. Naña ano pano tu kupono ne wurâta tamâta naña nzalângu, ɻjana naña ma akura tu aveta vetânga soki ɻjinde tia. Naña tiniñgu pwâka tu vetânga soki mine ma ikai poe pa naña. Ambo noko ma kusuka naña ɻjana apu mulingu pa vetânga soki kâ, ande naña ma amo ilonju mbâra-mbâra lâ noko nao, aku kiesaka ne vetânga sakamao ma ikeno pa naña tia.

¹⁴ Yova Kindeni, noko kutogo mira ɳalae naŋa uru amuna tini mwasina, aku noko kumo nanenŋu Yautâŋja Tamwata. Mine nde naŋa ilonŋu tu nanenŋu ɳgua ndoni wa ilo-kalo ndoni ma imo itogo kelekele ara ndo lâ noko nao.

20

*Kinzi situ Maro Kindeni ma isuka koipu ɳalae
ɳana ipole paraŋa*

Daviti isia wângiņa ɳine

¹ Koipu ɳalae, lâ zo ndia malia ipâŋga pano ku iveta noko kalo loko, ande maka kano pa Yova Kindeni tu ma ivilano. Maka kano tu kinda timbunda Yakopu ne Maro Kindeni ma ikeia ɳanano. ² Maka kano tu i ma io ne pavilâŋa iyoka ne luma sapâŋa ikeno Saion tuu kulu ɳinde imâ pano. ³ Maka kano tu i ma kalo ɳgere ɳana noko ne patarawâŋja rârâni,aku ma ilo ara ɳana noko ne patarawâŋja ɳinde simomo lâ yââ.

⁴ Kelekele ndia noko ilo papa, ande maka kano pa Maro Kindeni tu i ma kelekele ɳinde rârâni ilano. Aku wurâta wa vetâŋja ndia noko ilo tu kuveta, ande maka kano tu i ma isukano ɳana kuveta kâ. ⁵ Mine kala lâ zo ɳana noko ma kupole paraŋa kâ, ande maka ma kandeka,aku ma kapanea nenda Maro Kindeni kasuka i ɳa kâki. Maka kano pa Yova Kindeni tu ma ipaloŋo pa noko ne noŋa rârâni.

⁶ Kala ɳine naŋa asama tu Yova Kindeni uru isuka ne koipu ɳalae, koipu ɳinde i tamwata ipatea lâ. I imo ne lawea sapâŋa lâ samba ilo,aku uru ipaloŋo pa koipu ɳalae ne noŋa. I io

i tamwata ne walo kaika imâ ñana isuka koipu ñalae kâ. Mine nde koipu ñalae ikura tu ipole paraña rârâni. ⁷ Tamâta pinde kalonzi tawana tu nenzi kareta kaika ma ivilanzi lâ paraña ilo, aŋga pinde nde kalonzi tawana tu nenzi “hosí” ma sivilanzi. Taitu maka nde kaloma tawana tu nema Maro Yova Kindeni ne walo kaika ñinde nâ ma ivilama lâ paraña ilo. ⁸ Tamâta ea kalonzi tawana tu nenzi kareta wa “hosí” ma ivilanzi, ande kinzi ñinde ma patanzi. Aŋga maka nde ma gagatima kamandi kaika.

⁹ Yova Kindeni, maka kano pano tu kuvila koipu ñalae tu ma ipole paraña kâ. Maka nema sarawâŋja imâ pano. Kupalonjo pa maka ñga!

21

Maro Kindeni ivila koipu ñalae, kala koipu ñalae ipanea i

Daviti isia wângiña ñine

¹ Yova Kindeni, koipu ñalae indeka nâ, ñana tu noko walo kaika kulua i lâ. Noko kuvila i ñana ipole paraña kâ. Mine nde i ilo ndeka nâ. ² Kelekele ñinde i ilo papa, ande ñinde noko kulua lâ. Noko kupalonjo pa i ne noŋa. ³ Noko kumâ papa i ku kelekele arara kulua lâ. Noko kuo loki-loki “gol” lâ i kulu ñana itula pwataki tu i imo koipu ñalae. ⁴ Muŋga i ino pano tu ma via luandondo kulua,aku noko kusâu papa kala kuseŋge mbwera rârâ lâ zo ñine i imo via. ⁵ Noko kuvila i,aku ñana duvi ñinde kâ i ña ipâŋga ñalae ndo. Noko walo kaika kulua i, kala imo koipu ñalae ara ndo. ⁶ Ikura zo rârâni noko uru kuveta kie ara ndo papa i. Noko kumo

kuku i, aku ŋinde iveta i ilo ndeka ŋalae.⁷ Yova Kindeni Walo Tamwata, koipu ŋalae ne kalo-tawana ikeno pa noko. Aku Yova Kindeni, noko ilo ndo ikeno papa i ikura zo zo. Mine kala koipu ŋalae ma imandi kaika mine ku imo nâ.

⁸ Noko mbau nâ ma pwainzi ne kazâŋja tamâta rârâni kaika lâ. Kinzi tamâta ŋinde ilonzi sakamao pano, andeta noko ma kusaŋa kinzi rârâni kaika lâ. ⁹ Muli ŋga, lâ zo ŋinde noko ma kumâ kupâŋga, ande noko ma kuzavarunzi ne kazâŋja tamâta ndo lâ, itogo yââ ŋalae kana kelekele ku nao tia lâ mine. Mao nâ, Yova Kindeni, noko ma wisi nâna ŋalae tina,aku ma kupunzi ndue ndo. Aku yââ ma kananzi ndo lâ. ¹⁰ Noko ma kupunzi ne kazâŋja tamâta ŋinde natunzi rârâni simâte, aku nenzi vâsa muli-muli rârâni kala ma naonzi tia mine nâ. ¹¹ Ambo kinzi situ simâ taitu ku sipa ŋgua ŋana siveta soki pano, ande kinzi ma sikura tu siveta sâ tonge tia. ¹² Noko ma kurae temba ku silâwa nâ kupanenzi, kala ma sipalilu sikâwa pwapwataki silâ.

¹³ Mao nâ, Yova Kindeni imo tava ne walo kaika. Maka ma kawâŋgi kapanea noko ŋa ŋana noko ne vetâŋja kaika ŋinde.

22

*Tamâta ita ŋana ne malia kâ, ŋineŋga kawa
ndange pa Maro Kindeni*

Daviti isia wângiña ŋine

¹ Nanenju Maro, nanenju Maro, ŋana sâ kâ ŋga noko kupile naŋa, a? Ŋana sâ kâ ŋga noko tini pwâka tu kuvilana, a? Ŋana sâ kâ ŋga noko kuloŋo nanenju tiŋa tia, a? ² Maro

Kindeni, naŋa asarâwa pano lâ kari, taitu noko kupaloŋo pa nanenju noŋa tia. Naŋa asarâwa pano lâ mbo, andeta nanenju nâna keno mo ɻai yo. ³ Andeta Maro Kindeni, noko nde Sapâŋja Tamwata. Noko uru kusaŋona koipu ɻalae ne sajonâŋa nia, aku maka Isrel ɻgu kapaneano. ⁴ Muŋga maka timbuma kalonzi tawanano. Kinzi nenzi kalo-tawana uru ikeno pano, kala noko pwainzi piti lâ kazâŋa ilo. ⁵ Kinzi sikai noŋa sisarâwa pano, kala noko pwea ɻanananzi. Kinzi kalonzi tawana tu noko ma kuwilanzi, aku nenzi kalo-tawana ɻinde ilâ kaa nâ, ande tia.

⁶ Aŋga naŋa nde atogo tâno ne mwâta-mwâta kaa nâ. Naŋa ɻandai tamâta mao ɻga. Kinzi tamâta rârâni ilonzi sakamao pa naŋa ku sipu mulinzi pana. ⁷ Tamâta rârâ simora naŋa, aku kinzi ɻinde rârâni siporo ɻgua pavaligîŋa pa naŋa wa siveta “a” pana wa sirurua kulunzi pana wa. ⁸ Kinzi siporo tu, “Noko kalo tawana Yova Kindeni. Mine nde mana mana ɻga ivila noko tia, a? Ambo Yova Kindeni tini mwasa pa noko, ande ɻana sâ kâ ɻga i ɻandai ikaino piti lâ kazâŋa ilo, a?”

⁹ Andeta Maro Kindeni, nia ndoyo, lâ zo ɻinde nana ipaguguana apâŋga lâ, ande nokoni pwea ɻanana kala apâŋga amo ara nâ. Aku lâ zo muŋgâŋa ɻinde naŋa amo suu tini yo, ande noko tamwata pwattonana, kala amo ara mine nâ. ¹⁰ Nanayoni, lâ zo ɻinde nana ipaguguana, aku amo lee apâŋga lâ zo ɻine, ande nanenju kalo-tawana ikeno pa noko simbo nâ. Ikura zo rârâni naŋa amo viâŋgu lâ tâno kulu, ande

noko kumo nanenju Maro Kindeni ku kumo nâ.
11 Kala ñine malia isânda naña kulunju lâ, aku tamâta tonje imo ñana ivila naña kâ, ande tia. Mine nde noko ma kupile naña ndimo.

12 Kinzi kazâňja tamâta rârâ sinje naña lâ, sitogonzi bulmakao tamâne mine. Kinzi nenzi kaika nde ñalae ndo, itogo bulmakao tamâne ñgoi nenzi kaika mine. **13** Kinzi simandi ñana sizavaru naña kâ, itogo mbwâmbwa saka “leve” isuňa kawa kaika ku inzaňa kawa ñana ika simbi kâ. **14** Naneñgu walo ndoni nde marumbu ndo lâ, itogo lââ imaliňi lâ tâno kulu kala nao tia lâ. Naña tukâňgu ne sinjenja ndoni nde pââsââ lâ. Naña ilongu nde mbariri lâ, itogo lona ñinde yââ kana kala ipâňga itogo lââ mine. **15** Naña ñandolâňgu mâsa-mâsa ndo lâ, aku memelâňgu nde ipasipa lâ kawâňgu. Noko tamwata nde kupile naña kulâ lâ, kala laiti ñana ma amâte kâ. **16** Kinzi tamâta sakamao simo sinje naña, itogo mbwâmbwa sinje ñgoa ñgoi mine. Kinzi ninjonzi nâ sisowe naña mbalaunju wa keňgu wa. **17** Naña tukâňgu ndoni ipâňga nia yo lâ. Naneñgu kazâňja tamâta ñinde matanzi silea pa naña, aku sindeka ñana akai nâna mine. **18** Kinzi sipagui paguiňa tonje ñana sipatea tu tamâta ea ma ikai nanenju pasawaňa. Mine kala siwae nanenju pasawaňa, aku sikai nenzi nenzi.

19 Mine nde Yova Kindeni, noko ma tini piti mine ñana naña kâ ndimo! Naneñgu Pavilâňja Tamwata noko. Kumâ walele nâ kuvilana!
20 Kinzi kazâňja tamâta situ ma pila nâ sisowe naña amâte. Pwai naña piti ñga! Kinzi sikaika sitogonzi mbwâmbwa mine. Pwatona nanenju

via ara ŋine! ²¹ Kinzi situ sizavaru naŋa, itogo mbwâmbwa saka “leve” ika ŋgoa mine. Kinzi simo sitogonzi bulmakao ŋgoi situ kulunzi tando nâ ma sisowe naŋa, aku naŋa akura tu apavila warakâŋgu, ande tia. Pwai naŋa piti lâ kinzi mbaunzi ilo!

²² Njeneŋga naŋa ma atula ŋgua pwataki panzi niŋgu-nambwe ŋana mâsi ŋalanjala noko munja kuveta ŋinde. Lâ zo ŋana kinzi sipasau tu siwâŋgi pano, ande naŋa ma alâ amo kunzi apaneano mine nâ. ²³ Naŋa ma aporo panzi mine tu, “Miki tamâta ŋine uru kapono muli pa Yova Kindeni, miki ma kapanea i nâ! Miki Yakopu ne vâsa ŋgu, miki ma kasuka i ŋa kâki! Miki Isrel ŋgu, miki ma kamege ŋana i kâ! ²⁴ Ŋana tu i ŋandai tini pwâka ŋana kinzi sugorai tamwatanzi nenzi malia wa nâna wa, ande tia. I ŋandai uru ipu muli panzi ŋga. I uru ipalonjo pa nenzi noŋa.”

²⁵ Yova Kindeni, lâ zo ŋana noko ne tamâta ma sipasau ŋana siwâŋgi pano, ande naŋa ma apaneaa noko simbo nâ ŋa ŋana vetâŋa rârâni noko munja kuveta ŋinde. Naŋa ma ao patarawâŋa imâ pano lâ kinzi tamâta uru sipono muli pano ŋinde naonzi, ikura munja apa ŋgua tu ma aveta mine. ²⁶ Yova Kindeni ma ivilanzi sugorai tamwatanzi, kala kinzi ma sika lee kapwanzi pupuro ndo. Aku tamâta ea kinzi uru silâ pa Yova Kindeni, ande kinzi ŋinde ma sipanea i ŋa. Naŋa ilonŋu tu Yova Kindeni ma ivetanzi simo ara nâ ikura zo zo. ²⁷ Kinzi tamâta ŋgu rârâni lâ tâno ndoni ma kalonzi ŋgere ŋana Yova Kindeni kâ, aku ma sipanea i

sisuka ḥa kâki. Mao nâ, kinzi tamâta ḥgu ndoni ma sipalele ilonzi kalonzi ku ma sipare tukunzi ndue lâ i nao. ²⁸ Nana tu Yova Kindeni imo koipu ḥalae, kala ikai Maro panzi tamâta ḥgu ndoni.

²⁹ Tamâta pinde sipasuka warakanzi tininzi, andeta kinzi ḥjinde rârâni ma sisama i kilala, ku ma sipare tukunzi ku siwâŋgi siwawa i. Kinzi tâno tamâta rârâni ma sipeanea i ḥa. ³⁰ Kinzi tamâta kala simo lâ zo ḥnine, ande nenzi vâsa muli-muli ma siveta wurâta papa Yova Kindeni. Kinzi ma silojo Maro Nalae parina. ³¹ Kinzi tamâta ḥjinde nde sipâŋga tâno kulu tia yo. Taitu lâ zo ḥana ma sipâŋga simo vianzi kâ, ande kinzi ma silojo pâri mine tu, “Muŋgani Maro Nalae tamwata ikainzi ne tamâta piti lâ kazâŋja ilo.”

23

Maro Kindeni uru ikatonanzi ne tamâta Daviti isia wângiña ḥnine

¹ Yova Kindeni nde imo naneŋgu katonâŋja tamâta. I ikatona naŋa itogo lama nenzi katonâŋja ikatonanzi lama mine. Mine nde naŋa aroto ḥana kelekele tonge tia. ² I uru ikai naŋa alâ pa nia pinde unza ara keno, ḥana naŋa ma aka wa apwarea wa. Aku i uru ikai naŋa alâ pa lââ ara kala anu tona. ³ I uru walo wasaseki ilua naŋa, aku ikaina alâ pa nzâla ara, ikura muŋga ipa ḥgua tu ma iveta mine. ⁴ Yova Kindeni, ambo naŋa ma ayoka nia sakamao tonge kondoma ḥalae itura ndo lâ, ande naŋa ma aruru ḥana sâ tonge tia, ḥana tu noko kumo kuna. Naŋa asama tu noko uru kusaŋa katonâŋja ḥana lama kâ ne

tukâla lâ mbau ilo. Mine nde naŋa wiſiŋgu puu ndue, ɻana tu noko ma pwea ɻanana.

⁵ Noko kuveta kâŋa-nuŋa ɻalae pa naŋa lâ nanen̄gu kazâŋa tamâta naonzi. Noko kupaliŋi samimi ara lâ kuluŋgu, ɻana itula pwataki tu noko ilo ara pana. Aku noko kuwuwu waini ara lâ nanen̄gu kâmba ilo lee pipi ipâŋga. ⁶ Yova Kindeni, naŋa asama tu noko ne vetâŋa ara tava ne wiſi-wiſi nde ma ikeno pa naŋa ikura zo rârâni naŋa ma amo viâŋgu, aku naŋa ma amo ara mine lâ noko ne luma ilo ku amo nâ.

24

Maro Kindeni i nde koipu ɻalae taituni Daviti isia wângiña ɻine

¹ Tâno ndoni ande Yova Kindeni nâ ne, aku kelekele rârâni ikeno tâno kulu ande i ne tona. Aku tamâta rârâni kala simo i ne tona. ² ɻana tu nia ndoyo Yova Kindeni isau tâno kâki tai geza-geza kulu, aku iŋgunu tâno duvi imandi tai ɻgini.

³ Tamâta mana ikura tu ikâki ilâ Yova Kindeni ne tuu kulu, aŋga tamâta mana ikura tu ilâ Yova Kindeni tamwata ne luma sapâŋga ilo.

⁴ Ambo tamâta tonge uru iŋgenge ɻana vetâŋa potomule kâ, ambo i imo tava ilo mbâra-mbâra, ambo i ipu muli pa mâsi ɻana iwâŋgi ipaneanzi maro lanjenja wa mâsi ɻana itoto ne ɻqua pâŋa wa, ande tamâta mine ikura tu ikâki Yova Kindeni ne tuu kulu ku ilâ i ne luma sapâŋga ilo. ⁵ Maro Kindeni imo kinzi tamâta mine nenzi Pavilâŋja Tamâta,aku i ma iveta kie ara nâ panzi. I ma iporo ɻqua panzi mine tu, “Miki nemí soki

tonge ikeno pamî tia". ⁶ Kinzi tamâta mine uru silâ pa Maro Kindeni. Kinzi ilonzi tu silâ simandi kinda timbunda Yakopu ne Maro Kindeni nao.

⁷ Mine nde miki tamâta ndai, miki kalâ kakai luma sapâŋja singa ne nzâla kawa piti. Kalâ kaveta nzâla ŋinde kawa maa ŋalae, ŋana koipu ŋalae taituni ma ikura tu ilâ luma sapâŋja ilo. ⁸ Koipu ŋalae taituni ŋinde, ande ea. Ninde nde Yova Kindeni tamwata. I ne walo kaika nde ŋalae ndo,aku ipole paranja rârâni. ⁹ Miki tamâta ndai, miki kalâ kakai luma sapâŋja singa ne nzâla kawa piti. Kalâ kaveta nzâla ŋinde kawa maa ŋalae, ŋana koipu ŋalae taituni ma ikura tu ilâ luma sapâŋja ilo. ¹⁰ Koipu ŋalae taituni ŋinde, ande ea. Ninde nde Yova Kindeni, i Walo Tamwata. I simbo nâ nde koipu ŋalae taituni.

25

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ikai poe
papa wa ikatona wa*

Daviti isia wângiņa ŋine

¹ Yova Kindeni, kala ŋine naŋa ano pano.

² Nanenju Maro Kindeni, naŋa kalonju tawana noko nâ. Mine nde naŋa ano pano tu kuvilana. Ambo noko ma kuvilana tia, ande nanenju kazâŋa tamâta ma siŋelea naŋa, aku ma maiŋgu. ³ Andeta naŋa asama tu tamâta ea kinzi sio nenzi kalo-tawana imâ pa noko, ande kinzi ŋinde ma sikai manjeti ŋana nenzi kalo-tawana ŋinde kâ nde tia, ŋana tu noko ma kuvilanzi. Aŋga tamâta ea tanjanzi kaika pa

noko koa tia nâ, kinzi ŋinde nâ ma mainzi, ŋana tu nenzi walo ma ivilanzi tia.

⁴ Yova Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma kupananana ŋana apaveta kuku noko ne vetâŋa ara, aku ilon̄gu tu noko ma kutula ne nzâla pana.

⁵ Noko kumo nanen̄gu Yautâŋja Tamwata Maro Kindeni. Mine nde kupananana ŋana apono muli pa vetâŋa ndia noko kupatea panzi ne tamâta tu ma siveta. Ikura zo zo naŋa uru ao tiniŋgu pa noko tu kuvilana. ⁶ Yova Kindeni, naŋa ano pano tu kalo ŋgere kilo ŋana ne wisi-wisi tava ne tini-mwasa, aku kuvila naŋa kilo. Singani lâ, aku imâ lee ipâŋga lâ zo ŋine, ande noko uru kuo ne wisi-wisi wa tini-mwasa ŋinde ilâ panzi ne tamâta. ⁷ Yova Kindeni, nanayoni, lâ zo ŋinde naŋa limoa yo, ande naŋa aveta kiesaka wa vetâŋa potomule wa. Naŋa ano pano tu kuzavaru kiesaka ŋinde piti lâ tiniŋgu. Noko ne tini-mwasa wa wisi-wisi uru ikeno mine ku imo nâ. Mine nde naŋa ano pano tu pwatonana.

⁸ Yova Kindeni i nde ara tamwata wa wiši-wisi warika wa. Mine nde i ipanananzi kinzi kiesaka tamwatanzi ŋana vetâŋa ndia i ilo tu kinzi ma sipaveta kuku. ⁹ I uru ikai poe panzi tamâta ea sipatawa warakanzi tininzi. I ipanananzi ŋana ne nzâla ara kâ. ¹⁰ Yova Kindeni ilo ndo keno panzi tamâta rârâni ŋinde sipaveta kuku i ne ŋqua pâŋa wa ne tukunja wa. Aku i uru iveta panzi ikura i mun̄ga ipa ŋqua tu ma iveta mine.

¹¹ Yova Kindeni, kiesaka rârâ ŋinde nde ikeno tiniŋgu. Naŋa ano pano tu kuveta ikura ne ŋqua pâŋa mine, aku kuzavaru nanen̄gu kiesaka rârâni piti. ¹² Tamâta ea kinzi sipaveta kuku

Yova Kindeni ne ŋgua, ande i ma itula nzâla ara panzi tamâta ŋinde rârâni. ¹³ Kinzi ma simo ara ndo ikura zo zo, aku nenzi vâsa ma sikatona tâno ŋine. ¹⁴ Tamâta ea kinzi simege ŋana Yova Kindeni ku simo i kalo, ande i imo kinzi tamâta ŋinde rârâni ninzi-nambwe. I uru itula pwataki panzi tu i ne ŋgua pâŋa muŋgâŋa ŋinde nde mao kanaŋo. ¹⁵ Ikura zo zo naŋa uru ao tiniŋgu pa Yova Kindeni tu ivilana, aku ikai naŋa piti lâ kazâŋa ilo.

¹⁶ Yova Kindeni, naŋa ano pano tu kupalonjo pana ku kuo ne wisi-wisi imâ pana, ŋana tu naŋa simboŋgu nâ amo, aku kinzi kazâŋa tamâta siveta kenzi sakamao pana. ¹⁷ Naŋa kalonju loko nâ. Naŋa ano pano tu kuveta wisinju puu ndue, aku kutiŋgi malia kie-kie ŋine ilâ malawae ŋanana. ¹⁸ Kinzi siveta kenzi sakamao pa naŋa, kala ilonju malia ndo. Naŋa ano pano tu kalo ŋgere ŋanana ku kuzavaru nanenju kiesaka piti lâ tiniŋgu. ¹⁹ Kumora ŋga; nanenju kazâŋa tamâta kambwanjenzi ŋalae ŋinde, aku ilonzi sakamao ndo pa naŋa. ²⁰ Naŋa ano pano tu pwea ŋanana ku pwaina piti lâ kazâŋa ŋine ilo. Ambo noko ma kuvila naŋa ŋana apole paraŋa kâ, ande naŋa ma akai manjeti tia. Naŋa amâ pano tu amuna noko tini laiti. ²¹ Naŋa kalonju tawana noko nâ, aku uru aveta vetâŋa ara wa aporo ŋgua mao wa. Mine nde naŋa ano pano tû pwea ŋanana.

²² Maro Kindeni, pwainzi ne ŋgu Isrel piti lâ malia kie-kie rârâni ŋine ilo!

26

*Tamâta sondo ne naŋa
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Yova Kindeni, naŋa uru aveta vetâŋja ara,aku nanen̄gu kalo-tawana nde imâ mao pa noko nâ. Mine nde ano pano tu kutula ŋgua pwataki lâ ŋgua nia mine tu naŋa nde tamâta sondo,nanen̄gu soki tonge tia. ² Yova Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma pwai samâŋja pana ŋana nanen̄gu vetâŋja rârâni. Aku naŋa ilon̄gu tu noko ma kulea sondo pa ilon̄gu wa nanen̄gu ilo-kalo tona. ³ Nana tu noko ne tini-mwasa uru ikai poe pa naŋa ikura zo rârâni. Noko uru kuveta ikura ne ŋgua pâŋja rârâni,aku mâsi ŋinde itula nzâla pa naŋa. ⁴ Naŋa uru asaŋona kunzi laŋeŋa tamwatanzi tia ndo. Naŋa amo tiniŋgu piti ndo ŋananzi tamâta ŋinde uru siporo ŋgua kie tonge, aŋga ilonzi ikeno piti.
⁵ Naŋa tiniŋgu pwâka ndo ŋana asaŋona kunzi kiesaka tamwatanzi,aku uru aŋgenge ŋananzi tamâta sakamao. ⁶ Yova Kindeni, lâ zo ŋana naŋa atu alâ pa noko ne patarawâŋja nia ŋana awâŋgi pano, ande naŋa uru apua mbauŋgu muŋga lâ ŋga, ŋana atula pwataki tu nanen̄gu soki tonge tia. Naŋa aveta mine lâ, ŋineŋga ayoka akarerea patarawâŋja nia kunzi noko ne tamâta. ⁷ Mao nâ, naŋa awâŋgi wângiña ŋana atu ndange pano,aku aporo atula ŋgua panzi tamâta ŋana vetâŋja arara rârâni noko muŋga kuveta ŋinde.

⁸ Yova Kindeni, naŋa ilon̄gu ndo keno pa noko ne luma sapâŋja, niani ndaina noko kumo kala

tamâta simora noko kilala ara ŋinde pwataki.
⁹ Mine nde lâ zo ŋana noko ma kuzavarunzi kinzi kiesaka tamwatanzi, ande naŋa ano pano tu noko ma kuzavaru naŋa tona ndimo. Lâ zo ŋana noko ma kupunzi pâta sipamateteu, ande noko ma kupu naŋa tona ndimo. ¹⁰ Ikura zo zo tamâta ŋinde siveta vetâŋja sakamao. Kinzi mbumbu silanzi tamâta pinde sipu tininzi ŋana siveta potomule panzi tamâta pinde. ¹¹ Andeta naŋa warakâŋgu uru aveta vetâŋja ara. Mine nde naŋa ano pano tu kuo ne wisi-wisi imâ pana, aku pwaina piti lâ kazâŋja ilo!

¹² Naŋa uru amandi kaika lâ nia papata, aku sâ tonge ikura tu izavaruna, ande tia. Lâ zo ŋana noko ne tamâta ma sipasau ŋana siwâŋgi pano, ande naŋa ma amo kunzi apanea Yova Kindeni ŋa.

27

Tamâta ne paneâŋja ilâ pa Maro Kindeni Daviti isia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni i nde nanenju sinâla, aku ina imo nanenju Pavilâŋja Tamwata tona. Mine nde naŋa ma aruru ŋana tamâta tonge tia. Yova Kindeni taituni uru ike aŋanana. Mine nde naŋa ma tiniŋgu ruru tia ndo. ² Lâ zo ndia kinzi tamâta sakamao simâ pana ŋana sipu naŋa pâta amâte kâ, ande nanenju kazâŋja tamâta ŋinde ma sisâsa ku ma patanzi sindue. ³ Ambo zugu tamâta ŋgu ŋalae ma simâ sinje naŋa lâ, ande naŋa ma aruru ŋananzi tia ndo. Ambo kinzi

situ sipara kuku naňa, ande ara, nanenđu kalo-tawana ma ikeno pa Yova Kindeni nã.

⁴ Muňga naňa ano pa Yova Kindeni tu ma iveta vetâňja taitu nã pa naňa,aku ilonđu ndo tu i ma iveta vetâňjani ndaina. Naňa ilonđu tu i ma isâú pa naňa, kala naňa ma akura tu amo i ne luma ilo ikura zo rârâni amo viâňgu. Njineňga naňa ma apanea i mine tu, "Noko nde ara tamwata!",aku naňa ma ano papa i tu ma ikai poe pana. ⁵ Lâ zo ndia malia kie-kie itu ipâňga pa naňa, ande i ma ike a ñanana. I ma ivea naňa lâ ne luma sapâňa ilo, kala ma amo ara ndo. I ma io naňa lâ mira ñalae tonje kulu,aku kazâňja tonje ma ikura tu isânda kuluñgu, ande ma tia. ⁶ Mine kala naňa ma apolenzi nanenđu kazâňja tamâta ku apunzi ndue ndo, kinzi ñinde muňga simâ sinje naňa. Naňa ma andeka asarâwa kawâňgu ñalae aveta patarawâňja lâ Yova Kindeni ne luma sapâňa ilo. Naňa ma awâňgi wângiña paneâňja kâ papa i.

⁷ Yova Kindeni, lâ zo ndia naňa ma asarâwa pano, ande naňa ilonđu tu noko ma kalo sukâňja ñanana ku kupaloňo pa nanenđu noňa. ⁸ Muňga noko kupai naňa mine tu, "Kumâ pa naňa ku kuwâňgi pana". Mine nde Yova Kindeni, naňa ma amâ pano. ⁹ Taitu lâ zo ñana naňa amâ pano, ande noko ma kupavea tamwata ñanana ndimo. Noko uru kuvila naňa ikura zo zo,aku naňa amo noko ne wurâta tamâta. Mine nde ano pano tu noko ma wisi nâna pana ku kusoki naňa ndimo. O Maro Kindeni, nanenđu Yautâňja Tamwata noko. Mine nde naňa ano

pano tu noko ma kupile naŋa wa kupu muli pana ndimo. ¹⁰ Ambo naŋa nana wa mama wa ma sipu mulinzi pa naŋa, ande Yova Kindeni ma ikatonana. ¹¹ Mine nde Yova Kindeni, kupanana naŋa ɻana vetâŋa ndia noko ilo tu naŋa ma apaveta kuku. Nanen̄gu kazâŋa tamâta kambwaŋenzi rârâ simo. Mine nde ano pano tu kuo naŋa alâ pa nzâla ara. ¹² Nanen̄gu kazâŋa tamâta simandi ɻana siporo ɻqua laŋeŋa ku situ ruruŋa pana. Noko ma kupile naŋa kala alâ tamâta ɻinde mbaunzi ilo, mine ndimo.

¹³ Naŋa kalon̄gu tawana mine: lâ zo ɻine naŋa amo viâŋgu, ande naŋa ma amora Yova Kindeni iveta kie ara panzi ne tamâta. ¹⁴ Mine kala miki tamâta, miki ma kalomi tawana,aku kao tinimi pa Yova Kindeni tu ma imâ ivilami. Kamandi kaika ɻga! Miki ma ilomi malia ndimo. Kalomi tawana kaika,aku kao tinimi pa Yova Kindeni tu ma imâ ivilami.

28

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i Daviti isia wângiña ɻine

¹ Yova Kindeni, nanen̄gu pavilâŋa tamâta noko, naŋa asarâwa pano. Kupalon̄jo pa nanen̄gu tiŋa. Ambo noko ma kupoŋo taŋa ɻana nanen̄gu noŋa kâ, ande naŋa ma amâte. ² Naŋa asarâwa pano tu kalo sukâŋa ɻanana ku kuvilana. Kupalon̄jo pa nanen̄gu noŋa ɻine. Naŋa naoŋgu pa noko ne luma sapâŋa asuka mbaun̄gu kâki akai noŋa pano.

³ Mine nde Yova Kindeni, lâ zo ñana noko ma kupare nia panzi tamâta sakamao, ande naŋa ano pano tu noko ma kupare nia mine pa naŋa tia. Kinzi tamâta sakamao ñinde uru siveta kiesaka nâ. Kinzi uru siporo ñguwa kaŋa monamona panzi tininzi pinde, taitu ilo-kalo sakamao nâ nde ipipi lâ ilonzi kalonzi. ⁴ Naŋa ilonju tu noko ma pwatu tamâta ñinde nenzi vetâŋa sakamao kulu itaulo panzi, ipakura kuku vetâŋa potomule kinzi muŋga siveta ñinde. Kupare nia sakamao panzi, ikura nenzi kiesaka rârâni ñinde. ⁵ Kinzi ilonzi tu Yova Kindeni ne mâsi nde kaa nâ, aku ilonzi tu kelekele ñinde i nia ndoyo ivetanzi sipâŋga lâ, ande ñinde nde kelekele kaa nâ tona. Mine nde i ma izavarunzi ndo lâ.

⁶ Paneâŋja ilâ pa Yova Kindeni, ñana tu i ipalojo pa nanenju noŋa. ⁷ Yova Kindeni i simbo nâ walo kaika ilua naŋa,aku ina imo nanenju maramuŋa. Mine nde nanenju kaltawana ikeno kaika papa i. Yova Kindeni uru ivila naŋa,aku io ndekâŋa ñalae ikeno ilonju. Mine nde kawâŋgu ndanĝe awâŋgi wângiña paneâŋja kâ papa i.

⁸ Yova Kindeni uru walo kaika ilanzi ne tamâta. Aku ikatona wa ivila koipu ñalae tona, tamâta ñinde i muŋga ipatea. ⁹ Mine nde Yova Kindeni, naŋa ano pano tu kuvilanzi ne tamâta rârâni,aku kuveta kie ara panzi tamâta ñinde noko kupateanzi lâ tu simo noko ne ñgu. Pwatonanzi sondo ndo, itogo lama nenzi katonâŋa tamâta uru ikatonanzi lama mine. Pwea ñanananzi ikura zo zo.

29

*Kinda taloŋo Maro Kindeni ne sarawâŋja lâ
karâzi ŋalae ilo
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Miki kelekele rârâni ŋinde kamo tava nemi kaika lâ samba ilo, miki kapanea Yova Kindeni ŋa. Kaporô katula pwataki tu i nde ara tamwata, aku i ne walo nde kaika ndo. ² Kapanea Yova Kindeni katula pwataki tu i ŋa nde ŋalae ndo. Miki ma kawâŋgi ku kawawa i, ŋana tu i nde sapâŋja ku zuzuli tamwata.

³ Yova Kindeni isuŋa kawa,aku sarawâŋja ŋinde ne nduŋenjani nde ilâ ikura tâi ndoni. Maro Kindeni, i ara tamwata, ande isarâwa kawa ŋalae, itogo mbamba ipu mine,aku ne sarawâŋja ŋinde ne nduŋenjani nde ilâ isala tâi kulu ikura nia ndoni. ⁴ Yova Kindeni ne sarawâŋja nde kaika ŋinde,aku ŋinde itula i kilala pwataki tu i ŋa nde ŋalae ndo. ⁵ Yova Kindeni iporo,aku i kawa ŋgua ne sarawâŋja ŋinde ilâ imbware kâi matapuru ŋalanjala imandi Lebanon tâno ŋinde nuki-nuki. ⁶ I iruruanzi Lebanon tuu ŋalanjala kala sisosonga itogo bulmakao natu uru ison̄ga mine. Mao nâ, iveta Hermon tuu ison̄ga kâki, itogo bulmakao natu ison̄ga mine. ⁷ Yova Kindeni ne sarawâŋja ilâ isinala nia itogo loloa salaga-salaga mine. ⁸ I kawa ŋgua iveta nia bilimu ririŋo. I iveta Kedes nia bilimu imo ririŋo nâ. ⁹ Yova Kindeni ne sarawâŋja ilâ itirianzi kâi ŋalanjala,aku iveta kâi rârâni launzi yauru ndue. Aku kinzi tamâta rârâni simo i ne luma

sapâŋja ilo ŋinde nde sisarâwa kawanzi ŋalae mine tu, "Paneâŋja ilâ pa Yova Kindeni!"

¹⁰ Yova Kindeni imo koipu ŋalae, aku ikai poe pa tâi geza-geza ndoni. I imo koipu ŋalae, ma imo mine ku imo nâ. ¹¹ Aku inani uru walo kaika ilanzi ne tamâta tona. I uru iveta kie ara panzi, aku ivetanzi simo tava wisinzi pisi nâ.

30

Tamâta kawa ndanje ino pa Maro Kindeni Daviti isia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni, muŋga noko pwai naŋa piti lâ kazâŋja ilo. Noko pwea ŋanana; mine nde nanenju kazâŋja tamâta sikura tu sipu naŋa ndue ku siŋeleana, ande tia. Ŋana duvi ŋinde kâ naŋa apaneano asuka noko ŋa kâki. ² Yova Kindeni, nanenju Maro Kindeni noko, lâ zo ŋinde pukoŋa ikai naŋa kaika lâ, kala naŋa ano pano tu kusukana. Aku noko kuveta naŋa tiningu ara kilo. ³ Yova Kindeni, lâ zo ŋinde naŋa apoko ŋalae, kala laiti ŋana amâte kâ. Andeta noko kutingi mateŋa piti ŋanana. Ŋinde itogo naŋa ayoka lâ nzâla ŋinde ilâ pa mateŋa nianzi, andeta noko via kulua naŋa kilo.

⁴ Mine nde miki Yova Kindeni ne tamâta, naŋa ilonju tu miki ma kawâŋgi wângiña paneâŋja kâ papa i. Kalomi ŋgere ŋana vetâŋja rârâni Yova Kindeni Sapâŋja Tamwata muŋga iveta ŋinde, aku kawami ndanje papa. ⁵ I uru wisi nâna ikura zo mbwana-mbwana nâ, andeta i ilo pa kinda kala iveta kie ara nâ pa kinda ikura zo rârâni tamo viânda lâ tâno kulu. Mao nâ,

Wânginja Paneânga kâ 30:6

li

Wânginja Paneânga kâ 30:12

zo pinde matânda sulu ma irere ndue lâ mbo, andeta ndekânga imâ ipângâ pa kinda lâ mbwale pwataki.

⁶ Muṅga naṅa amo ara ndo, kala apandekâna aporo mine tu, “Kelekele tonge ikura ḥana iyaula naṅa kâ, ande tia ndo”. ⁷ Yova Kindeni, lâ zo ḥinde noko kuveta kie ara ndo pa naṅa, aku kusukana amandi kaika, itogo luma mira mine. Naṅa ilongu patea tu naṅa amo ara nâ, andeta muli ḥga noko kupavea tamwata ḥanana, ande kala aruru ḥalae tina.

⁸ Maro Nalae, lâ zo ḥinde naṅa asarâwa pano. Naṅa ano kaika pa noko tu ma kuvilana. Naṅa aporo mine tu, ⁹ “Ambo naṅa ma amâte, ande ḥinde ma ivila noko mâsi mana, a? Ambo naṅa ma alâ pa mateṅa nianzi, ande vetâṅa ara ndia ma ipângâ, a? Tiambo mateṅa tamâta sikura tu sipanea noko ḥa, a? Tiambo kinzi sikura ḥana siporo situla pwataki tu noko uru kuveta kie ara panzi ikura zo zo, a? Tia ndo! ¹⁰ Mine nde Yova Kindeni, kupalongo pa naṅa ku kalo sukâṅa ḥanana! Yova Kindeni, kumâ kuvilana ḥga!”

¹¹ Lâ zo ḥinde, naṅa amo awâṅgi wânginja kalo-kalo kâ. Andeta noko kusoki kalo-lokoni ḥinde piti lâ, ku kuveta naṅa awâṅgi tava ndekâṅa nâ. Muṅga naṅa amo atogo tamâta ika mâsa ku ita ḥana ninambwe tonge ne mateṅa kâ. Andeta muli ḥga noko kulele nanenḡu tiṅa ḥinde ku kuveta ilongu ndeka mao. ¹² Mine kala naṅa ma kawâṅgu buu nâ tia ndo. Naṅa ma awâṅgi wânginja paneâṅga kâ pa noko. Yova Kindeni, nanenḡu Maro Kindeni noko, naṅa ma atu ndange pano ikura zo rârâni.

31

*Tamâta kalo tawana Maro Kindeni kala ikai
noŋa papa*

Daviti isia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni, naŋa amâ pano tu ma pwatonana. Noko ma kusâu panzi kazâŋa tamâta tu ma sipole naŋa ku siveta maŋeti pana, mine ndimo. Noko nde vetâŋa sondo warika. Mine nde ano pano tu pwaina piti lâ kazâŋa ilo.

² Kupaloŋo pa naneŋgu noŋa, aku kumâ walele nâ kuvilana! Noko kumo kutogo mira ŋalae naŋa uru amuna tini mwasina. Pwea ŋanana, itogo tenço kaika ike aŋana tamâta lâ paranya ilo. ³ Mao nâ, noko kutogo naneŋgu munâŋa nia mine, aku noko uru pwea ŋanana. Pwai poe pana ku kutula nzâla pana, ikura noko muŋga kupa ŋgua tu ma kuveta mine. ⁴ Kinzi kazâŋa tamâta nde sio nimbu ŋana ikai naŋa kaika kâ. Mine nde ano pano tu pwatonana, ŋana tu noko kumo naneŋgu munâŋa nia. ⁵ Naŋa ao warakâŋgu lâ noko mbau ilo. Mine nde pwai naŋa piti lâ kazâŋa ilo. Yova Kindeni, noko simbo nâ nde Maro mao.

⁶ Noko uru wisi nâna panzi tamâta ea siwâŋgi panzi maro laŋenja. Aŋga naŋa nde ma kalonŋu tawana noko nâ. ⁷ Noko tini mwasa pa naŋa ikura zo zo. Mine nde naŋa ma amo andeka nâ. Noko mata kumora naneŋgu malia ŋine lâ,aku noko kusama tu naneŋgu kazâŋa tamâta siveta vetâŋa sakamao kie-kie pa naŋa. ⁸ Naneŋgu kazâŋa tamâta situ sikai naŋa kaika, andeta

noko ηandai kusâu panzi ηana siveta mine ηga.
Noko kuvilana kala amo ara nâ.

⁹ Andeta Yova Kindeni, kala ηine naŋa ilongu malia ndo. Mine nde naŋa ano pano tu kalo sukaŋa ηanana. Naŋa amo ata nâ, kala matâŋgu nde poa lâ. Naŋa tiniŋgu ndoni nde pââsââ lâ. ¹⁰ Naŋa ilongu malia ηalae tina, aku kalo-lokoni ηine itu itoto nanenju via ipâŋga mbwana-mbwana nâ. Nanenju tiŋa ηine nde iyaula naŋa ndo lâ, kala akura tu amo zo luandondo, ande tia. Malia kie-kie ikai naŋa kaika lee walonju tia lâ. Mao nâ, naŋa tukâŋgu rârâni nenzi walo nde marumbu ndo lâ. ¹¹ Nanenju kazâŋja tamâta rârâni nde uru sivaligi naŋa. Andeta kinzi nâ tia; nanenju mete kala ilonzi sakamao ndo pa naŋa, aku niŋgu-nambwe nde tininzi pwâka ndo ηanana. Lâ zo ndia naŋa atu ayoka nzâla, ambo kinzi simora naŋa ayoka amâ panzi, ande sikâwa silâ. ¹² Kinzi tamâta rârâni nde kalonzi kapa lâ ηana naŋa kâ, itogo tamâta kalonzi kapa ηana tamâta tonge imâte muŋgani lâ. Naŋa atogo kulo tonge mâta pwapwataki kala tamâta sitambira lâ. ¹³ Naŋa alonjodzi kazâŋja tamâta rârâ siporo ilonzi ηuru-ηuru. Kinzi situ siveta ruruŋa ηalae tina pa naŋa. Kinzi sipasau lâ taitu ku sipa ηgua ηana siveta kenzi sakamao pana. Kinzi situ sипу naŋa pâta amâte.

¹⁴ Andeta kalo loko. Yova Kindeni, nanenju kalo-tawana ikeno pa noko nâ. Nanenju Maro Kindeni kala noko. Mine nde naŋa wisinju puu ndue. ¹⁵ Noko uru pwatona naŋa ikura zo rârâni. Naŋa ano pano tu pwaina piti lâ nanenju kazâŋja tamâta mbaunzi ilo, kinzi

ŋinde uru siveta kenzi sakamao pa naŋa. ¹⁶ Kalo sukâŋja ŋana ne wurâta tamâta naŋa! Noko ne tini-mwasa uru ikeno panzi ne tamâta ikura zo rârâni. Mine nde naŋa ano pano tu pwaina piti lâ kazâŋja ilo. ¹⁷ Yova Kindeni, naŋa asarâwa pano tu kuvilana. Ambo noko ma kuvila naŋa, ande naŋa ma akai maŋeti lâ nanen̄gu kazâŋja tamâta naonzi tia. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta maŋeti pa kinzi tamâta sakamao warakanzi. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kusae kawanzi ku kuonzi silâ pa mateŋa nianzi. ¹⁸ Nana tu kinzi uru sipasuka warakanzi tininzi ku sitalea ŋgua sakamao lâ tamâta pinde tininzi, kinzi ŋinde uru siveta vetâŋja ara. Mine nde naŋa ilon̄gu tu noko ma kutoto kinzi laŋeŋa tamwatanzi ŋinde nenzi ŋgua.

¹⁹ Maro ɯalae, naŋa asama tu noko uru kuveta kie ara ndo panzi tamâta ea simege ŋanano kala siwâŋgi pano. Kinzi tamâta rârâni sisama tu noko uru pwatonanzi tamâta ea kalonzi tawana noko kala simâ pano. ²⁰ Noko uru kuveanzi tamâta sondo ŋinde lâ noko tini laiti. Mine nde kinzi kazâŋja tamâta sikura tu sizavarunzi kâ, ande tia. Noko uru pwea ŋananzi. Mine nde nenzi kazâŋja tamâta nenzi ŋgua sakamao ikura tu iyaula ilonzi kalonzi, ande tia.

²¹ Paneâŋja ilâ pa Yova Kindeni, ŋana tu i ne tini-mwasa ikeno pa naŋa ikura zo zo! Muŋga, lâ zo ŋinde kinzi kazâŋja tamâta singe naŋa ku simandi ŋana sizavaruna, ande i itula ne tini-mwasa ŋinde pwataki lâ, kala naŋa amo ara nâ. ²² Yova Kindeni, lâ zo ŋinde naŋa tiniŋgu ruru,

aku ilon̄gu patea tu nokō kuŋara naŋa lâ, kala amo malawae ŋanano. Andeta naŋa asarâwa pano tu kuvilana, aku kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa.

²³ Miki Yova Kindeni ne tamâta, miki ma tinimi mwasa ndo papa i. I uru ike a ŋananzi tamâta ea simo i kalo. Aŋga tamâta ea kinzi sipasuka warakanzi tininzi, ande ipare nia sondo panzi, ikura nenzi vetâŋa soki ŋinde. ²⁴ Miki tamâta ŋine uru kao tinimi pa Yova Kindeni tu ma iveta kie ara pami, ande miki rârâni kapu kaika pa warakami ilomi kalomi, aku kamandi kaika.

32

*Tamâta ipatula ne kiesaka pa Maro Kindeni,
kala Maro Kindeni izavaru ne kiesaka piti
Daviti isia wângiņa ŋine*

¹ Ambo Yova Kindeni ikai kiesaka piti lâ tamâta ton̄ge tini ku izavarunzi i ne vetâŋa potomule rârâni piti, ande tamâta ŋinde ikura tu indeka ŋalae. ² Ambo tamâta ton̄ge ipu muli ndo pa lanen̄ja ne mâsi, aku Yova Kindeni ipatea tu i ma kalo ŋgere kilo tia ŋana tamâta ŋinde ne kiesaka kâ, ande tamâta ŋinde ikura tu indeka ŋalae.

³ Muŋga, lâ zo ŋinde naŋa ŋandai apatula nanen̄gu kiesaka pwataki papa Yova Kindeni ŋga, ande naŋa amo ata nâ ikura zo zo. Mine kala naŋa tiniŋgu ndoni nde pââsââ lâ. ⁴ Yova Kindeni, lâ zo ŋinde nokō mbau nâ kupu naŋa ikura kari wa mbo wa. Nanen̄gu walo nde ipilena ku ilâ lâ, itogo unza kari kana kala ŋgâla-ŋgâla ndo mwasina. ⁵ Andeta muli ŋga naŋa

apatula nanen̄gu kiesaka pwataki pa noko. Naŋa ɻandai avea nanen̄gu vetâŋja sakamao tonge ɻ̄ga. Naŋa ilon̄gu patea mine tu, “Naŋa ma apatula nanen̄gu kiesaka rârâni pwataki pa Yova Kindeni.” Naŋa ilon̄gu malia ɻana nanen̄gu kiesaka ɻjinde kâ. Mine kala naŋa apatula lâ, ɻineŋga noko kuzavaru nanen̄gu kiesaka piti, ku kuveta ilon̄gu kalon̄gu ipâŋga ara kilo.

⁶ Mine nde lâ zo ndia malia itu ipâŋga panzi tamâta ɻjinde uru sipono muli pa noko, ande ara ɻana kinzi ma sino pano. ɻninenḡa lâ zo ɻana malia itu ipâŋga ɻalae tina panzi, itogo lââ pondi kâki ku imâ ɻana ipatukunzi mine, ande malia ɻjinde ma ikura tu izavarunzi, ande ma tia. ⁷ Yova Kindeni, noko nâ kumo nanen̄gu munâŋja nia. Noko uru pwatonana, kala malia tonge ɻandai ipu naŋa ndue ɻ̄ga. Lâ zo ndia malia itu ipâŋga pana, ande noko pwea ɻanana. Mine nde naŋa kawâŋgu ɻalae awâŋgi apaneano.

⁸ Yova Kindeni iporo mine tu, “Naŋa ma apananano sondo, aku ma natula nzâla pano. Naŋa ma akatonano wa akai poe pano wa. ⁹ Kupalon̄jo pa naŋa kawâŋgu ɻ̄gua nâ. Noko ma kumo kutogonzi bulmakao ndimo. Kinzi bulmakao ilonzi kalonzi tia. Mine nde tamâta uru sio ‘aini’ lâ vigunzi ilo ku sitapa ravenja ɻana kinzi ma sipalon̄jo panzi. Ambo kinzi ma siveta mine tia, ande kinzi bulmakao ma soka potomule nâ.” ¹⁰ Malia rârâ ɻjinde ma ipâŋga panzi tamâta sakamao, andeta ikura zo zo Yova Kindeni ilo ndo keno panzi tamâta ea kalonzi tawana i, aku ikatonanzi sondo.

11 Mine nde miki tamâta njine uru kaveta vetâŋja ara, miki ma ilomi ara ku kandeka ñana vetâŋja arara Yova Kindeni munja iveta pami njinde. Miki tamâta njine kapono muli papa i, miki rârâni ma kawami kâki kandeka ku kapanea i ña.

33

Tapanea Maro Kindeni tasuka i ña kâki

1 Miki tamâta njine uru kaveta vetâŋja ara, miki rârâni kandeka ku kapanea Yova Kindeni ñana vetâŋja rârâni i munja iveta njinde. Miki njine uru kapono muli pa Yova Kindeni, miki rârâni kawâŋgi kasuka i ña kâki, ñana tu njinde nde mâsi ara.

2 Miki kawami ndanje kawâŋgi wângiņa kapanea Yova Kindeni. Kara wângu kiri-kiri wa ñalañala wa,aku kawâŋgi wângiņa papa i.

3 Miki kawâŋgi wângiņa wasaseki pinde papa i. Kara wângu sondo ndo ku kawâŋgi ara nâ. Miki rârâni kandeka ku kasuña kawami kâki.

4 Ñana tu Yova Kindeni ne ñgua rârâni nde mao kanano,aku i uru iveta vetâŋja rârâni sondo ndo. **5** Yova Kindeni indeka ñana iveta kie ara panzi tamâta,aku i ilo ara nâ ñana ipare nia sondo panzi tamâta rârâni,ikura nenzi vetâŋja mine. Aku ikura zo zo i ne tini-mwasa ilâ isala nia rârâni lâ tâno ndoni.

6 Nia ndoyo Yova Kindeni iporo ñgua,aku i kawa ñgua njinde nâ ivetanzi kari wa nzimona wa pitu sipâŋga samba tini. Iporo lâ kawa nâ,aku kelekele rârâni njinde ipâŋga pa âta.

7 Igonanzi tâi rârâni ku ionzi lâ nia taitu nâ,

itogo tamâta itai lââ lâ kulo ilo mwasina. I io tâi geza-geza lâ nia sondo. ⁸ Mine kala miki tamâta rârâni kamo tâno kulu, miki kamege ɻana Yova Kindeni kâ. Miki rârâni kapare tukumi ndue lâ i nao. ⁹ Nana tu nia ndoyo iporo ɻqua, aku i kawa ɻqua ɻinde nâ iveta tâno ipâŋga. Iporo lâ kawa nâ, aku ndainani nâ kelekele rârâni sipâŋga lâ. ¹⁰ Mao nâ, ikai poe pa kelekele ndoni. Lâ zo ndia kinzi tinikoa tamâta simâ taitu ku sipa ɻqua ɻana siveta vetâŋa pinde, ande Yova Kindeni uru iveta nenzi ɻqua pâŋa ɻinde ilâ kaa nâ. Kinzi sipa ɻqua, andeta isae nzâla ɻananzi, kala sikura tu siveta vetâŋa ɻinde tia. ¹¹ Andeta sâ ma ikura tu iveta Yova Kindeni ne ɻqua pâŋa ilâ kaa nâ, a? Tia ndo! I ne ɻqua pâŋa ma ikeno kaika mine ku imo nâ. Ambo i ilo patea tu ma iveta vetâŋa tonge, ande i ne ilo-kalo ɻinde ma ikeno mine ku imo nâ.

¹² Ambo tamâta ɻgu tonge ma sipono muli pa Maro Kindeni ku simo i kalo, ande ɻgu ɻinde sikura tu sindeka ɻalae. Kinzi tamâta ɻinde i munja ipateanzi pa i tamwata, kinzi ɻinde ma sindeka pâta. ¹³ Mao nâ, Yova Kindeni imo samba ilo, aku i mata indue imâ imoranzi tamâta rârâni. ¹⁴ I imo koipu ɻalae lâ i tamwata ne lawea, aku i mata indue imâ imoranzi tamâta rârâni simo tâno kulu. ¹⁵ I tamwata iveta tamâta rârâni ilonzi kalonzi, ande kala isama lâ ɻana vetâŋa rârâni kinzi siveta. ¹⁶ Ambo koipu ɻalae tonge ne zugu tamâta kambwanjenzi rârâ simo, ande ɻinde ikura tu isuka koipu ɻinde ɻana ipole paraŋa kâ, ande tia. Ambo zugu tamâta tonge imo tava ne walo kaika, ande ɻinde ikura

tu isuka i ɻana ipu ne kazâŋja tamâta ndue kâ, ande tia. ¹⁷ Aku mine nâ, ambo tamâta tonge kalo tawana tu i ne “hosî” ma isuka i ɻana ipole paraŋa kâ, ande i ne kalo-tawana ɻinde ma ilâ kaa nâ. Kinzi “hosî” nenzi kaika ɻalae ikura tu ivilanzi zugu tamâta nde tia. ¹⁸ Taitu miki kalonjo ɻga; Yova Kindeni uru ikatonanzi tamâta ea simege ɻana i kâ, kinzi ɻinde kalonzi tawana tu i ne tini-mwasa ikeno panzi ikura zo rârâni. ¹⁹ I ike a sondo ndo ɻananzı tamâta ɻinde. Mine kala nenzi kazâŋja tamâta sikura tu sipunzi pâta simâte, ande tia. Ambo nia putole, ande i ikatonanzi, kala simâte tia.

²⁰ Mine nde kinda uru tao tininda pa Yova Kindeni tu ma imâ ivila kinda. I nde nenda Pavilâŋja Tamwata, aku i imo itogo nenda maramuŋa mine. ²¹ I uru iveta kie ara nâ pa kinda, aku ɻinde iveta ilonda ndeka. I nde Sapâŋja Tamwata, aku ɻana duvi ɻinde kâ kinda kalonda tawana i. ²² Yova Kindeni, maka kao tinima pa noko tu kumâ kuvilama. Maka kano pano tu kuo ne tini-mwasa imâ imo kuma ikura zo rârâni.

34

*Maro Kindeni uru ivilanzi ne tamâta
Daviti isia wângiņa ɻine, lâ zo ɻinde ilanje
Koipu Abimelek tu i ipâŋga kapa lâ, kala
Abimelek ipile i ku ilâ lâ.*

¹ Naŋa ma kawâŋgu ndange papa Yova Kindeni ikura zo zo. Naŋa ma amo apaneia i asuka ɻa kâki. ² Yova Kindeni iveta kie ara pa naŋa lâ. Mine kala naŋa ma awâŋgi awawa i. Miki tamâta ea kamo tava malia, miki ɻinde

katambira tanjami pa naneñgu ñgua ñine ku kandeka nâ! ³ Ara ñana miki ma katula Yova Kindeni kilala pwataki kuku naña tu i nde Maro Ñalae. Kinda ma tagogo kawânda tasuka i ña kâki.

⁴ Muñga naña ano pa Yova Kindeni tu ma ivilana, aku ipaloño pa naneñgu noña. I ikai ruruña rârâni piti lâ ilonju, kala ñine naña amo ilonju pisi nâ. ⁵ Tamâta pinde uru simo tava malia kie-kie. Andeta lâ zo ñana kinzi sio nenzi kalo-tawana ilâ pa Yova Kindeni, ande ilonzi ndeka nâ. Kinzi ma sikai manjeti ñana nenzi kalo-tawana ñinde kâ, ande tia ndo, ñana tu Yova Kindeni ma ivilanzi. ⁶ Kinzi simo ara tia ndo, andeta sino papa Yova Kindeni, aku ipaloño pa nenzi noña. I ivilanzi ku ikainzi piti lâ nenzi malia rârâni ilo. ⁷ Yova Kindeni ne añelo uru ikatonanzi tamâta ea siruru ñana i kâ, aku ikeá ñananzi lâ kazâja ilo.

⁸ Yova Kindeni uru iveta kie ara ndo pa kinda. Ambo miki warakami ma kalâ kamo i kalo, ande miki kala ma kasama Yova Kindeni kilala pwataki tu i nde ara ndo. Tamâta ea simuna i tini laiti, kinzi ñinde sikura tu sindeka ñalae. ⁹ Miki Yova Kindeni ne tamâta, miki kamâ kapare tukumi ndue lâ i nao. Ñana tu tamâta ea kinzi sipaveta kuku i kawa ñgua, kinzi ñinde ma siroto ñana kelekele tonge tia. ¹⁰ Kinzi mbwâmbwa saka “leve” nenzi kaika nde ñalae tina, andeta zo pinde kanzi simbi tia, kala putole ipunzi. Andeta Yova Kindeni uru irombonzi tamâta ea sipaveta kuku i kawa ñgua. Mine kala kinzi siroto ñana kelekele ara tonge tia.

¹¹ Mine nde miki lâlu wukale, miki kamâ katambira taŋami sondo pa nanenju ŋgua. Naŋa ma apananami ŋana kamege ŋana Yova Kindeni ku kamo i kalo. ¹² Tiambo miki ilomi tu ma kamo ara nâ, tiya? Tiambo miki ilomi tu ma kamo viami tava ndekâna nâ ikura zo luandondo, tiya? ¹³ Ambo ilomi tu ma kamo mine, ande nzâla ikeno mine: miki ma kapile mâsi ŋana kaporo ŋgua sakamao wa ŋgua lanjeña wa; ¹⁴ miki ma kapu mulimi pa vetâŋa sakamao,aku kapono muli pa vetâŋa ara nâ; aku miki ma kakai wurâta kaika ŋana kamo ilomi kalomi taitu kunzi tamâta rârâni.

¹⁵ Yova Kindeni uru ike ŋananzi tamâta ea sipaveta kuku vetâŋa ara,aku ipaloŋo pa tamâta mine nenzi noŋa. ¹⁶ Taitu Yova Kindeni ne wisinâna ikeno panzi tamâta ea uru siveta vetâŋa sakamao. Mine kala lâ zo ŋana kinzi ŋinde ma simâte, ande kinzi tamâta ma kalonzi ŋgere ŋananzi kilo, ande ma tia.

¹⁷ Tamâta pinde uru sipaveta kuku vetâŋa ara,aku lâ zo ndia kinzi ŋinde sino papa Yova Kindeni, ande ipaloŋo panzi ku ivilanzi ŋana nenzi malia rârâni. ¹⁸ Tamâta ea kinzi simo tava ilonzi malia, ande Yova Kindeni imo kinzi tininzi laiti. I uru ivilanzi tamâta ea ilonzi patea tu malia ma ipunzi ndue ndo.

¹⁹ Malia kie-kie uru ipâŋga panzi tamâta ara, andeta Yova Kindeni ivilanzi sondo kala malia ŋinde ikura tu ipunzi ndue, ande tia. ²⁰ Yova Kindeni uru ikatona kinzi tamâta ara tininzi ndoni. Mine kala kinzi tukanzi tonge ma mbwaranuki tia ndo.

²¹ Andeta vetâŋja sakamao kie-kie ma ipunzi tamâta sakamao simâte. Yova Kindeni ma iyaulanzi tamâta ea uru sikai kazâŋja panzi tamâta ara. ²² Mao nâ, Yova Kindeni uru ikai kinda i ne tamâta rârâni piti lâ kazâŋja ilo. Tamâta ea imâ papa i tu ma imuna i tini laiti, ande Yova Kindeni ma izavaru tamâta ñinde tia ndo.

35

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i Daviti isia wângiña ñine

¹ Yova Kindeni, naŋja ano pano tu pwai kazâŋja panzi tamâta ñine kala sikai kazâŋja pa naŋja,aku kupara kunzi tamâta ñine kala sipara kuku naŋja. ² Pwai ne maramuŋa kâki tava paraŋa ne kelekele pinde,aku kumâ kuvilana! ³ Pwai ne ua wa kavasi wa kâki, ku kumâ kupara kunzi tamâta ñine sitaŋgula naŋja. Ambo noko ma kuveta mine, ande naŋja ma asama tu noko kumo nanenŋu Pavilâŋja Tamwata.

⁴ Nanenŋu kazâŋja tamâta ñinde situ sипу naŋja pâta amâte. Naŋja ilonŋgu tu noko ma kupunzi wa kuveta manjeti panzi wa. Kinzi sipa ñguwa tu ma sizavaru naŋja. Naŋja ilonŋgu tu noko ma kupono nzalanzi ku kuŋaranzi sikâwa pwapwataki silâ. ⁵ Yova Kindeni, naŋja ilonŋgu tu noko ne aŋelo kinzi ma siŋaranzi tamâta sakamao ñinde, itogo lawea itapala gawura mine. ⁶ Naŋja ilonŋgu tu noko ne aŋelo ma sitaŋgulanzi kala sikâwa silâ nzâla kondoma ku zuli-zuli ndo. ⁷ Naŋja ñandai aveta vetâŋja soki tonge pa kinzi ñga, andeta sivea nimbu ñana siyaula naŋja kâ.

Kinzi situ sikai naŋa kaika. Mine kala sisale tâno ne wewe ŋalae tonge tu ma patana andue ilo. ⁸ Mine nde naŋa ilon̄gu tu nokô ma walele nâ kupâŋga panzi ku kuveta wisinzi motutu, ŋineŋga kuzavarunzi marumbu lâ. Naŋa ilon̄gu tu nimbu ŋinde kinzi sio ŋana ikai naŋa kaika kâ ma ikai kinzi warakanzi nâ. Naŋa ilon̄gu tu kinzi warakanzi ma patanzi sindue wewe kinzi mun̄ga sisale ŋinde ilo, ku ma sipayaula ndo. ⁹ Naŋa kalon̄gu tawana tu Yova Kindeni ma iveta ikura nanen̄gu nonja mine, kala naŋa ma andekana i nâ. Lâ zo ŋinde naŋa ma ilon̄gu ara ndo, ŋana tu i ivila naŋa. ¹⁰ Aku naŋa ilon̄gu ndoni ma atu ndange ŋalae papa Yova Kindeni. Naŋa ma aporo mine tu, "Maro Kindeni, maro tonge irerege kuku nokô nde tia. Lâ zo ndia kinzi tamâta kaika situ siveta kenzi sakamao panzi tamâta ŋinde nenzi kaika ikeno panzi tia, ande nokô uru pwea ŋananzi. Noko kupono nzâla ŋananzi mbaliŋa warakanzi, kala sîkura tu siveta malia panzi sugarai tamwatanzi, ande tia."

¹¹ Kala ŋine kinzi laŋeŋa tamwatanzi simandi lâ ŋgua nia ku sitalea naŋa ŋana vetâŋa soki pinde, andeta naŋa ŋandai aveta vetâŋa soki ŋinde ŋga. ¹² Naŋa uru aveta keŋgu ara nâ panzi nanen̄gu kazâŋa tamâta, aŋga kinzi nde siveta kenzi sakamao ndo pa naŋa. Mine kala naŋa ilon̄gu nde malia ndo. ¹³ Mao nâ, nanen̄gu vetâŋa nde piti ndo ŋana kinzi nenzi vetâŋa kâ. Muŋga pukonja ikainzi, aku kalon̄gu sukâŋa ŋananzi kala apita lalava râge-râge. Naŋa andi kaika ŋana kâpwa kâ, ŋana atula nanen̄gu

kalo-sukâŋja pwataki. Lâ zo ŋinde naŋa akai noŋa pano tu ma kuvetanzi tininzi ara kilo,aku nanenŋu noŋa ŋinde ŋandai ŋgua kaa nâ ŋga. ¹⁴ Ambo pukoŋa kie mine ma ikai niŋgu-nambwe tâku naŋa tata tâ, ande naŋa ma akai noŋa kie taituni pano, itogo noŋa ŋinde naŋa akai pano ŋananzi nanenŋu kazâŋja tamâta ŋinde. Lâ zo ŋinde naŋa ayoka naonŋu tundu, itogo tamâta tonge tina imâte lâ kala ita ŋana mwasina. Naŋa ilonŋu malia ndo, kala amo ata nâ. ¹⁵ Andeta muli ŋga naŋa asânda malia kulu, aku kinzi silâ taitu ku sindeka nâ. Kinzi singe naŋa mbwaliu lâ ŋana siveta "a" pa naŋa. Naŋa ŋandai asama kinzi kilalanzi ŋga, taitu kinzi simo siponda ŋgua sakamao imâ tiniŋgu. ¹⁶ Kinzi sivaligi naŋa ku siveta manjeti ŋalae ŋinde pana. Kinzi wisinzi sakamao ndo pana,aku naonzi kaika silea pa naŋa. ¹⁷ Maro Ŋalae,noko tamwata kumora nenzi vetâŋja sakamao ŋinde, andeta noko ŋandai kuvila naŋa ŋga. Noko ma kumo nâ ikura zo ŋapia kilo, a? Naŋa ano pano tu pwaina piti lâ mbaunzi ilo. Kinzi sitogo mbwâmbwa saka "leve" mine,aku situ sipu naŋa pâta amâte. Mine nde ano pano tu kuvilana! ¹⁸ Ambo noko ma kuvila naŋa, ande naŋa ma kawâŋgu ndange pano lâ noko ne tamâta ŋgu rârâni naonzi. Mao nâ, naŋa ma amandi noko ne ŋgu nenzi pasauŋa ilo ku ma asuka noko ŋa kâki.

¹⁹ Tamâta pinde simo sikai kazâŋja pa naŋa koa tia nâ. Noko ma kusâu panzi tu sitawa naŋa ndue ku sindeka, mine ndimo. Naŋa tiniŋgu pwâka tu kinzi ma ilonzi ara ŋana nanenŋu

malia kâ. ²⁰ Kinzi ɻandai uru siporo ɻgua mwasa ɻga. Kinzi siporo ɻgua laŋeŋa kie-kie ilâ panzi tamâta arara ɻinde uru naonzi mwasa nâ panzi tiniŋzi pinde. ²¹ Kinzi kawanzi pakâepakâe siveta “a” pana ku sitalea naŋa mine tu, “Mao nâ, maka warakama kamora noko kuveta mâsi sakamao pinde.”

²² Andeta Yova Kindeni, noko tamwata kumora nenzi vetâŋa ɻinde marumbu lâ. Mine nde noko ma kusae kawa ndimo. Maro Nalae, naŋa tiniŋgu pwâka tu noko ma kumo malawae ɻana naŋa kâ. ²³ Noko nde nanenŋu Maro Kindeni; nanenŋu Maro Nalae noko. Naŋa ano pano tu kumandi sânda ku kumâ kuvilana. Kumandi ku kuporo kusuka nanenŋu ɻgua. ²⁴ Maro Kindeni, nanenŋu Maro Kindeni noko. Noko ne vetâŋa rârâni nde sondo ndo. Mine kala naŋa ano pano tu kuvilana,aku kuporo kutula pwataki tu naŋa aveta vetâŋa soki tonge tia. Noko ma kusâu panzi tu siŋelea naŋa ndimo. ²⁵ Naŋa tiniŋgu pwâka tu kinzi ma siporo ɻgua pa warakanzi mine tu, “Kala ɻaina. Muŋga kinda ilonda patea tu ma tazavaru i ndo lâ, kala ɻine kinda taveta vetâŋjani ndaina!” Noko ma kusâu panzi tu siporo ɻgua kaŋa mine ndimo.

²⁶ Kinzi sindeka nâ ɻana nanenŋu malia ɻine. Naŋa ilongu tu noko ma kuveta majeti panzi ku kupolenzi lâ. Kinzi sipasuka warakanzi ɻanzi kâki ku situ sitawa naŋa ɻâŋgu ndue ndo. Naŋa ilongu tu noko ma kuveta kinzi mainzi ɻalae,aku kutawa warakanzi ɻanzi ndue ndo lâ. ²⁷ Andeta Yova Kindeni, tamâta pinde ilonzi tu naŋa ma apolenzi tamâta ɻinde lâ ɻgua nia.

Ande kala naŋa iloŋgu tu kinzi tamâta ara ŋinde ma sindeka ku sisarâwa ikura zo zo mine tu, “Tasuka Yova Kindeni ŋa kâki! Ina ilo ndeka nâ ŋana ivilanzi ne wurâta tamâta tu simo ara kâ.” ²⁸ Aku naŋa kala ma aporo atula pwataki tu noko ne vetâŋa rârâni nde sondo ndo, aku ma apaneano asuka noko ŋa kâki ikura kari wa mbo wa.

36

*Kinzi tamâta nenzi vetâŋa sakamao
Maro Kindeni ne wurâta tamâta Daviti isia
wângiňa ŋine*

¹ Kiesaka ikeno lâ kinzi tamâta sakamao ilonzi kalonzi, aku kiesaka ŋinde uru ikai poe panzi. Kinzi simege ŋana Maro Kindeni tia ndo. Kinzi sipu mulinzi papa i. ² Kinzi uru sipandekâna warakanzi ku ilonzi mine tu, “Naŋa nde tamâta ara ndo. Nanen̄gu kiesaka nde ipavea nâ ikeno. Mine nde Maro Kindeni ikura tu isânda nanen̄gu vetâŋa sakamao tonge kulu ku io naŋa alâ pa ŋqua nia ŋana, ande tia ndo.” ³ Kinzi tamâta ŋinde kawanzi laŋenâ nâ, aku siporo ŋqua sakamao ndo. Kinzi sipu mulinzi pa ilo-kalo ara kala sipile mâsi ŋana sipaveta kuku vetâŋa ara kâ. ⁴ Lâ zo ŋana sikeno sipwarea kâ, ande kinzi uru kalonzi ŋgere ŋana vetâŋa sakamao pinde kinzi situ siveta. Kinzi sipaveta kuku vetâŋa potomule nâ, aku ŋandai sipu mulinzi pa mâsi sakamao ŋga.

Maro Kindeni ne vetâŋa ara

⁵ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa nde ŋalae ndo, ikâki pa nia maa ikeno âta ŋinde. Aku

noko ne mâsi ŋana kuveta ikura ne ŋgua pâŋa rârâni kala nde ŋalae ndo mine nâ. ⁶ Noko ne mâsi ŋana kuveta vetâŋja ara nâ nde ŋalae tina, itogo tuu ŋalaŋala mwasina. Aku noko ne mâsi ŋana kutu kinzi tamâta sondo kâ nde ŋalae ndo, itogo tâi geza-geza mine. Yova Kindeni, noko uru pwatonanzi kinzi tamâta wa kinzi ŋgoa-mbwâmbwa wa. ⁷ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ, aku maka kasama tu ŋinde nde kelekele ara ndo. Noko pwea ŋananzi tamâta ŋalaŋala wa kinzi sugorai tamwatanzi wa, itogo tatareko tina iveanzi natu simo mbanzi kalo mine. ⁸ Kâpwa rârâ nde ipipi lâ noko ne luma ilo,aku noko uru kurombonzi tamâta rârâni. Noko ne vetâŋja ara nde ilâ panzi itogo lââ ŋalae irere ndue mine,aku sinu kala ilonzi ara nâ. ⁹ Noko nde via warika,aku noko ne sinâla uru isinala maka ku iveta maka kamo sondo nâ.

¹⁰ Ikura zo zo noko ilo ndo ikeno panzi tamâta ŋjinde sisama noko kilala sondo. Aku ikura zo rârâni noko uru kuveta kie ara panzi tamâta ŋjinde sipono muli pano. Naŋa ano pano tu kuveta mine ku kumo nâ. ¹¹ Tamâta pinde sipasuka warakanzi tininzi ku situ ma kenzi nâ sipale naŋa. Kinzi tamâta sakamao situ sisuka mbaunzi kâki ku sipu naŋa. Noko ma kusâu panzi tu siveta mine ndimo. ¹² Miki tamâta ŋai, naŋa akai noŋa mine,aku kamora ŋga! Kinzi tamâta sakamao nde patanzi lâ kala simo sikenô nâ. Kinzi sikura tu sipagagati ku simandi kaika kilo, ande tia.

37

*Vetâŋja ndia ma ipâŋga panzi tamâta ara wa
tamâta sakamao wa
Daviti isia wângiňa ñine*

¹ Noko ma kalo loko ñana vetâŋja ñinde kinzi tamâta sakamao uru siveta, mine ndimo. Aku noko ma kupadâda ñananzi tamâta ñinde uru siveta vetâŋja soki, mine ndimo. ² Ñana tu kinzi tamâta sakamao uru simo ikura zo mbwana-mbwana nâ, itogo unza wa kâi lau wa, kari kana ku ñgâla-ñgâla walele nâ. ³ Andeta ara ñana noko ma kalo tawana Yova Kindeni ku kupaveta kuku vetâŋja ara nâ. Ambo noko ma kuveta mine, ande noko ma kumo ara lâ tâno ñinde i munja ipatea pano, aku sâ tonge ma ikura tu izavaruno, ande tia. ⁴ Ambo noko ma kundekana Yova Kindeni nâ, ande vetâŋja ndia noko ilo tu i ma iveta pano, ande i ma iveta vetâŋjani ndaina.

⁵ Mine nde ara ñana noko ma kuo tamwata ne via ilâ Yova Kindeni mbau ilo. Ambo noko ma kalo tawana i, ande i ma ivilano mine; ⁶ i ma itula noko ne vetâŋja ara ipâŋga nia yo, itogo kari ne sinâla mine. Mao nâ, i ma itula pwataki tu noko nde tamâta sondo, itogo kari ikâki imâ ñgini ku isinala nia kaika mine.

⁷ Mine nde ara ñana noko ma kumo mwasa nâ lâ Yova Kindeni nao,aku kumo kuo tini pa i ne pavilâŋja. Ambo tamâta ma siveta vetâŋja sakamao pinde ikura munja sipa ñguia tu ma siveta mine, ande noko ma kalo loko ndimo.

⁸ Noko ma kupu muli pa kalo-lokoni ne vetâŋja wa wisi-nâna ne vetâŋja wa, ñana tu vetâŋja kie mine ikura tu ilaŋeno ñana kuveta kiesaka.

⁹ Kuloŋo ŋga; Yova Kindeni ma izavarunzi kinzi tamâta sakamao. Aŋga tamâta ea kalonzi tawana Yova Kindeni ku sio tininzi pa i ne pavilâŋa kâ, ande kinzi ŋjinde ma simo sondo lâ tâno ara ŋjinde i munja ipambwâre tu ma ilanzi.

¹⁰ Kinzi tamâta sakamao simo ikura zo mbwana-mbwana nâ. Ambo kinzi tamâta ara ma siroto ŋananzi lâ nenzi lawea ilo, ande kinzi ma sisânda kulunzi tia. ¹¹ Anja tamâta pinde uru sipatawa warakanzi tininzi, aku kinzi ŋjinde ma sikai tâno ara ŋjinde. Kinzi ma simo ara ndo, aku kazâŋa tonge ma ipâŋga panzi nde tia.

¹² Kinzi tamâta sakamao sipa ŋgua tu ma sizavarunzi tamâta ara,aku wisinzi sakamao ndo panzi. ¹³ Andeta Maro Njala e injeleanzi tamâta sakamao ŋjinde, ŋana tu i ma muli izavarunzi ndo lâ. ¹⁴ Kinzi tamâta sakamao sikai nenzi pila kâki ku sirae nenzi temba ŋana sipanenzi sugorai tamwatanzi. Kinzi simandi ŋana sipunzi tamâta ŋjinde uru sipaveta kuku vetâŋa ara. ¹⁵ Andeta nenzi pila ŋjinde ma isowe warakanzi kapwanzi pwataki, aku nenzi temba nde ma mbwaranuki.

¹⁶ Miki kalomi ŋgere ŋana ŋine kâ; tamâta ara tonge ne mbaliŋa kiri-mwata nde ipole kinzi tamâta sakamao rârâ nenzi mbaliŋa kiekie ndoni. ¹⁷ Nana tu Yova Kindeni ma iyaula kinzi tamâta sakamao nenzi kaika, andeta ikeia ŋananzi tamâta ara.

¹⁸ Yova Kindeni ikatonanzi tamâta ŋjinde uru sipaloŋo pa i ne ŋgua ku soka muli. Aku ikura zo rârâni kinzi ma simo ara lâ tâno ŋjinde Yova Kindeni muŋgani ipatea panzi. ¹⁹ Ambo zo

sakamao ma ipânga panzi, ande malia tonje ma izavarunzi tia. Lâ zo ñana nia putole ipânga, ande kanzi kâpwa rârâ ma ikeno panzi. ²⁰ Taitu Yova Kindeni ma izavarunzi tamâta sakamao. I ne kazânga tamâta kinzi ma naonzi tia lâ, sitogo mâle wa unza wa. Mao nâ, kinzi ma simo sitogo mundo ikeno zo mbwana-mbwana nâ, ñinenja nzarana walele nâ ku nao tia lâ.

²¹ Kinzi tamâta sakamao uru sikai kelekele sajenzi tininzi pinde, andeta muli kinzi situ ñana kelekele ñinde, nde tia. Añga kinzi tamâta ara sisilikana warakanzi nenzi mbaliña tia ndo. Kinzi uru kelekele rârâ silanzi tininzi pinde. ²² Yova Kindeni ne nzâmbé ara ikeno panzi tamâta pinde, aku kinzi ñinde ma sikai nenzi tâno ara. Añga tamâta pinde, ande Yova Kindeni ipa ñgua ñana izavarunzi kâ, aku i ma injaranzi tamâta ñinde.

²³ Yova Kindeni ikai poe sondo panzi tamâta ñine uru sipaveta kuku vetânga ndia i ilo papa ñinde. ²⁴ Mine kala lâ zo ñana kinzi ñinde ma sisâsa lâ nzâla, ande kinzi ma patanzi ku sipayaaula, ande tia, ñana tu Yova Kindeni isaña mbaunzi kaika.

²⁵ Muñga naña tamâta limoa, aku amo lee kala ñine naña nde koña lâ. Aku lâ nanenju mbwera ndoni, naña ñandai amora Yova Kindeni ipu muli pa tamâta ara tonje ñga. Aku naña ñandai amora kinzi tamâta ara natunzi simo sugorai ndo kala sino panzi tamâta pinde tu kâpwa silanzi. ²⁶ Ikura zo zo kinzi tamâta ara mine ilonzi panzi tininzi pinde, kala sindeka ñana

kelekele silanzi. Yova Kindeni ne nzâmbé ara ikeno panzi tamâta ɻjinde natunzi.

²⁷ Mine nde kuloŋo ɻnga; ambo noko ma kupu muli pa vetâŋja sakamao ku kupaveta kuku vetâŋja ara, ande noko ma kumo ara lâ tâno ara ɻjinde ikura zo rârâni. ²⁸ ɻnana tu Yova Kindeni tini mwasa panzi tamâta ea sipaveta kuku vetâŋja sondo, aku i ma ipilenzi ne tamâta tia ndo. Ikura zo rârâni i ikatonanzi tamâta ea sipaveta kuku vetâŋja ara. Andeta i ma injaranzi kinzi tamâta sakamao nenzi vâsa. ²⁹ Kinzi tamâta ara ma sikai tâno ɻjinde Yova Kindeni ipatea panzi, aku ma simo ara mine ku simo nâ.

³⁰ Tamâta ara imo tava ilo-kalo ara nâ. Mine kala i uru itula ɻngua sondo nâ. I kawa ɻngua rârâni nde sondo ndo. ³¹ I ne Maro Kindeni ne ɻngua tukuŋa nde ikeno kaika lâ i ilo. Mine kala i uru iyoka tukuŋa ɻjinde muli, aku i pata ndue tia.

³² Aŋga kinzi tamâta sakamao simuna ku sio ɻnananzi tamâta ara. Kinzi siroto nzâla ɻnana sipunzi tamâta ara pâta simâte. ³³ Andeta Yova Kindeni ma io tamâta ara tonge ilâ pa kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo, ande ma tia. Lâ zo ndia kinzi tamâta sakamao simandi ɻngua nia ku sitalea tamâta ara tonge, ande Yova Kindeni ma isâu panzi tu sipole tamâta ara ɻjinde, ande ma tia.

³⁴ Mine nde ara ɻnana noko ma kuo tini pa Yova Kindeni ne pavilâŋja wa kupaloŋo pa i kawa ɻngua wa. Ambo noko ma kuveta mine, ande i ma isuka noko ɻna kâki, kala noko ma pwura ɻnana pwai tâno ara ɻjinde. Aku lâ zo ɻnana Yova

Kindeni ma izavarunzi tamâta sakamao, ande noko mata ma kumora i ne vetâŋja njinde.

³⁵ Nanengu njua njine nde duvi mine; nanayoni naŋa amora tamâta sakamao tonge, i ne kaika njalaе njinde. I nde ipolenzi tamâta ndoni kala imo kulunzi, itogo kâi njalaе tonge imandi tuu kulu ku ipolenzi kâi pinde rârâni mine. ³⁶ Andeta muli njga naŋa amo nia njinde kilo,aku tamâta sakamao njinde nde nao tia lâ. Naŋa aroto njana i kâ, andeta asânda kulu tia ndo.

³⁷ Andeta ara njana noko ma kalo njere sondo njananzi tamâta pinde, kinzi njinde sipaveta kuku vetâŋja ara kala soki tonge ikeno panzi tia. Kinzi simo tava wisinzi pisi nâ, aku ma simo ikura zo luandondo ku ma sipulianzi nenzi vâsa rârâ. ³⁸ Anja kinzi kiesaka tamwatanzi, ande Yova Kindeni ma iyaula kinzi rârâni ndo lâ. I ma izavarunzi tamâta sakamao kala nenzi vâsa tia.

³⁹ Ambo kazâŋja ma ipâŋga panzi tamâta ara, ande Yova Kindeni tamwata ma ikainzi piti. Aku lâ zo ndia malia itu ipâŋga panzi, ande kinzi silâ pa i tu ike a njananzi. ⁴⁰ Kinzi kalonzi tawana tu Yova Kindeni ma ikatonanzi. Mine nde i ivilanzi ku ikainzi piti lâ tamâta sakamao mbaunzi ilo, kala simo ara nâ.

38

Tamâta ipoko kala ino pa Maro Kindeni Daviti isia wângiña njine

¹ Yova Kindeni, noko ma wisi nâna ku kumbita naŋa ndimo. Mao nâ, noko wisi nâna, taitu naŋa ano pano tu kupare nia pa naŋa tia. ² Noko

kupane naŋa lâ, aku noko ne silâwa isowe kapwâŋgu. Noko mbau nâ kupu naŋa kala patana andue lâ. ³ Noko wisi nâna pa naŋa, kala pukonja sakamao ikai tiniŋgu ndoni. Naŋa aveta kiesaka, aku ŋana duvi ŋinde kâ naŋa karaenju ndoni nde ipayaula ndo lâ. ⁴ Nanenŋu kiesaka rârâni nde itawa naŋa ndue ndo lâ. Ŋinde itogo kelekele tonge malia ndo naŋa atu akale, andeta akura tia.

⁵ Naŋa aveta vetâŋja soki ndo, aku ŋana duvi ŋinde kâ mbwatakâe rârâ ika tiniŋgu, kala wembu rârâ ipâŋga ku sâmbu ndo. ⁶ Naŋa ilongu malia ndo, kala akura tu amandi kaika nde tia. Ikura zo rârâni naŋa kalonŋgu sukâŋja kala amo ata nâ. ⁷ Naŋa tiniŋgu nde nâna ŋalae, itogo yââ mela-mela ne nâna mine, aku pukonja ŋalae tina ikai naŋa kaika lâ. ⁸ Noko kuyaula naŋa ndo lâ, aku nanenŋu kaika ndoni marumbu lâ. Naŋa ilonŋgu kurana tia ndo, aku nâna ŋine iveta naŋa asarâwa kawâŋgu ŋalae ŋinde.

⁹ Maro ŋalae, noko kusama lâ ŋana vetâŋja ŋinde naŋa ilonŋgu tu noko ma kuveta pana. Naŋa ilonŋgu ita ŋalae, aku ŋinde ŋandai ipavea ŋanano ŋga. ¹⁰ Naŋa wisinŋu nde iveta pupu kaika nâ, aku walonŋgu ndoni nde marumbu lâ. Naŋa matâŋgu nde ipâŋga sakamao, kala ŋandai amora nia sondo ŋga. ¹¹ Naŋa niŋgu-nambwe sitavanzi nanenŋu mete kinzi nde tin-inzi pwâka tu simo tiniŋgu laiti, ŋana tu pukonja sakamao ikaina lâ. Aku naŋa seenŋu kinzi ŋinde kala tininzi piti ŋanana mine nâ. ¹² Andeta ŋinde nâ tia; tamâta pinde situ sipu naŋa pâta

amâte, aku sio nimbu ɳana ikai naɳa kaika kâ. Kinzi situ ma siyaula naɳa, aku siporo pwataki tu ma siveta kenzi sakamao pana. Ikura zo zo kinzi kalonzi ɳgere ɳana siveta kenzi sakamao pa naɳa.

¹³ Naɳa apâŋga togo tamâta tonge taɳa pasâe, aku apono tanjâŋgu ɳana nenzi ɳgua kâ. Naɳa apâŋga atogo tamâta tonge kawa pasâe, aku kawâŋgu buu nâ. ¹⁴ Naɳa apâŋga atogo tamâta tonge ikura tu iloŋo ɳgua tia. Mine kala naɳa ɳandai aporo ɳgua taulo panzi ɳga. ¹⁵ Andeta Yova Kindeni, naɳa ao tiniŋgu pa noko. Maro Nalae, nanenju Maro Kindeni noko, noko tamwata ma kuporo ɳgua taulo pana. ¹⁶ Naɳa ano pano tu noko ma kusâu panzi nanenju kazâŋja tamâta tu sindeka ɳana nanenju malia ɳine, mine ndimo. Naɳa tiniŋgu pwâka tu kinzi ma simora naɳa patana ku ma simarawa naɳa wa sindeka wa.

¹⁷ Nana tu laiti ɳana naɳa ma patana kâ, aku akai nâna mine ku amo nâ. ¹⁸ Maro Kindeni, kala ɳine naɳa apatula nanenju kiesaka pwataki pano, aku kalonju loko ɳana kiesaka ɳinde kâ. ¹⁹ Nanenju kazâŋja tamâta nde simo tava nenzi walo kaika. Tamâta rârâ ɳinde nde wisinzi nâna pa naɳa, andeta ɳinde ne duvi tia. ²⁰ Naɳa aveta keŋgu ara panzi, aŋga kinzi nde siveta kenzi sakamao pa naɳa. Naɳa uru apaveta kuku vetâŋja ara,aku ɳana duvi ɳinde kâ kinzi sikai kazâŋja pana.

²¹ O Yova Kindeni, noko ma kupile naɳa ndimo! Nanenju Maro Kindeni, noko ma kumo malawae ɳanana ndimo! ²² Maro Nalae,

naneŋgu Pavilâŋja Tamwata noko, naŋa ano pano tu kumâ walele nâ ku kuvilana.

39

*Tamâta ikai malia kala ino pa Maro Kindeni
Daviti isia wângiņa ŋine*

¹ Muŋga naŋa aporo mine tu, “Naŋa ma apakatona warakâŋgu sondo ŋana naneŋgu vetâŋja rârâni. Tia ma naŋa aveta kiesaka ŋana aporo ŋqua sakamao kâ. Lâ zo ndia kinzi tamâta sakamao simo naŋa tiniŋgu laiti, ande naŋa ma asae kawâŋgu.” ² Mine nde naŋa kawâŋgu buu nâ, ku aporo ŋqua tonge tia ndo. Andeta naŋa aveta mine koa tia nâ. Naŋa ilonŋgu ipâŋga malia ndo, ³ aku kalonŋgu loko nâ. Naŋa ilonŋgu kalonŋgu ikai wurâta kaika lee ilonŋgu kurana tia ndo. Aku marumbu; naŋa akura tu asae kawâŋgu kilo tia.

⁴ Mine kala naŋa akasoŋa Yova Kindeni mine tu, “Yova Kindeni, naŋa ma amo viâŋgu ikura mbwera ŋapia kilo. Naŋa ma amâte lâ zo ndia. Tiambo naneŋgu via ŋine ma marumbu walele nâ, tiya? Noko kuporo kutula ŋine pwataki naloŋo. ⁵ Naŋa asama tu noko kupatea zo mbwana-mbwana nâ pa naŋa. Lâ noko nao, naneŋgu zo ŋine nde kelekele kaa nâ. Mao nâ, maka tamâta rârâni nema via nde kelekele kaa nâ, itogo tamâta tonge imbana koroani mbwani taitu nâ lâ kawa.

⁶ Lâ zo ŋine maka kamo tâno kulu, ande maka tamâta rârâni nde katogo kâi uŋa mine. Maka uru kaveta wurâta ŋalae tina, andeta wurâta ŋinde ilâ kaa nâ. Maka kagona mbaliŋa rârâ,

taitu maka kazizâla tu muli ñga ea ma ikai. Mao nâ, maka katogo kelekele kaa nâ uru nao tia walele nâ.

⁷ Mine nde Maro Nalae, kala ñine naña ma ao tiniñgu pa sâ tonge tia. Naña kalongu tawanano, kala ao tiniñgu pa noko nâ tu kuvila naña.
⁸ Naña ano pano tu kuzavaru nanenju kiesaka rârâni piti lâ tiniñgu, ñana naña ma amo ara kilo. Ninenja kinzi tamâta kapa-kapa ma sikura tu siveta ‘a’ pa naña kilo, ande tia. ⁹ Naña asama tu noko tamwata kuo malia ñine imâ ipâñga pana. Mine nde naña ma aporo tia, ma kawâñgu buu nâ. ¹⁰ Taitu naña ano pano tu noko ma kupare nia pa naña kilo ndimo. Noko mbau nâ kupu naña lee ku laiti ñana amâte kâ. ¹¹ Maro Nalae, naña asama tu noko uru kuleleanzi tamâta ñana nenzi kiesaka kâ, aku noko kupare nenzi kiesaka ñinde nia panzi. Aku mbalinja ndia kinzi ilonzi papa, ande ñinde noko kuyaula, itogo nzirika ika lalava ku iveta ipâñga sakamao mwasina. Mao nâ, maka tamâta rârâni nema via nde kelekele kaa nâ, itogo tamâta tonge imbana koroani mbwani taitu nâ lâ kawa.

¹² Yova Kindeni, kupalonjo pa nanenju noja, aku kutambira taña pa nanenju sarawânya. Noko ma kupono taña ñana nanenju tiña ñine ndimo, ñana tu naña amo lombo ikura zo tini mwata nâ kuku noko lâ tâno kulu, itogo naña timbuñgu rârâni munja simo mine. ¹³ Naña ano pano tu kulele nao pa naña kilo. Ninenja naña ma akura tu andeka kilo lee ikura lâ zo ndia ma napile tâno ñine ku naonju tia lâ.”

40

*Wângiña ñana tasuka Maro Kindeni ña kâki
Daviti isia wângiña ñine*

¹ Muŋga, naŋa amo nâ ao tiniŋgu pa Yova Kindeni tu ivila naŋa. Amo lee ñinenŋga i nao pana kala ipalonjo pa naneŋgu noŋa. ² Pa zo ñinde naŋa amo atogo tamâta imo mbââ ñalae ilo mwasina, kala amo sakamao ndo. Andeta Yova Kindeni itapa naŋa kâki kala apâŋga amandi tâno kulu kilo. Ñinde itogo naŋa aloko lâ nia mbariri sakamao ilo, andeta ipasu naŋa piti iŋgunu naŋa amandi mira kulu. Mine kala ñine naŋa ayoka kaika kilo. ³ Ñinde itogo i io wângiña wasaseki tonge lâ kawâŋgu. Ñinde nde wângiña ñana tapanea nenda Maro Kindeni tasuka i ña kâki. Tamâta rârâ ma simora naŋa apanea Yova Kindeni mine,aku ma simege ñana i wa sio nenzi kalo-tawana ilâ papa i wa. ⁴ Mao nâ, tamâta ea kinzi sio nenzi kalo-tawana ilâ pa Yova Kindeni, kinzi ñinde ma sindeka. Kinzi tamâta mine uru sipu mulinzi panzi tamâta ea sipasuka warakanzi tininzi ku sipile Maro Kindeni ku siwâŋgi panzi maro laŋeja.

⁵ Yova Kindeni, naneŋgu Maro Kindeni noko, noko muŋga kuveta vetâŋja arara rârâ ñinde ñana kuvila maka kâ. Maro tonge irerege kuku noko nde tia ndo! Aku noko kupatea vetâŋja arara pinde kilo ñana kuveta pama. Opopo, ambo naŋa atu aporo atula ñgua pwataki ñana noko ne vetâŋja arara ñinde taitu-taitu, ande naŋa ma akura tia.

⁶ Naŋa asama tu noko tini pwâka ɻana simbi wa kâpwa kie-kie ɻinde kinzi tamâta uru sipatarâwa pano. Aku patarawâŋa rârâni kinzi uru simomo lâ yââ kulu wa, patarawâŋa ɻana izavaru kiesaka piti kâ wa, ande ɻinde noko tini pwâka ɻana tonâ. Andeta nanayoni noko kuveta naŋa taŋâŋgu ipwa kala apaloŋo pa noko kawa ɻgua. ⁷ Mine kala naŋa aporo tauло tu, “Maro Kindeni, naŋa warakâŋgu amo ɻai mbo. Naŋa amâ apâŋga lâ, ikura ɻgua ɻinde kinzi muŋga siŋgere lâ pepa tini ɻana naŋa kâ. ⁸ Nanenju Maro Kindeni, naŋa iloŋgu ndo tu aveta ikura noko ne pateâŋa mine. Noko ne ɻgua tukunâ nde ikeno lâ iloŋgu kalonju.”

⁹ Yova Kindeni, lâ zo ɻana noko ne tamâta sipasau ɻana sipaneano, ande naŋa uru aporo panzi tu noko uru kuvila maka. Naŋa ɻandai asae kawâŋgu ɻga. ¹⁰ Noko uru kuvilanzi ne tamâta, aku naŋa ɻandai avea ɻgua ɻana ne pavilâŋa ɻinde ɻga. Ikura zo zo naŋa aporo atula pwataki tu noko uru kuveta ikura ne ɻgua pâŋa rârâni. Naŋa aporo tu noko tini mwasa panzi ne tamâta ikura zo rârâni, aku noko uru pwatonaŋzi sondo, ikura muŋga kuporo tu ma kuveta mine. Lâ zo ɻana noko ne ɻgu sipasau ɻana siwâŋgi pano, ande naŋa ɻandai avea ɻgua ɻana noko ne vetâŋa ɻinde ɻga.

¹¹ Yova Kindeni, naŋa asama tu noko ma kupile ne mâsi ɻana kalo sukâŋja ɻana naŋa kâ, ande ma tia. Noko uru tini mwasa pana, aku noko uru kuveta ikura ne ɻgua pâŋa rârâni. Mine nde noko ma pwatona naŋa ikura zo zo.

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i

¹² Andeta kala ŋine malia rârâ ŋinde nde imâ ipâŋga pana, kala singe naŋa lâ. Naŋa akura tu asowe malia ŋinde kambwanjenzi nde tia. Muŋga naŋa aveta kiesaka rârâ, aku ŋinde itawa naŋa ndue lâ. Mine nde naŋa akura tu amora sondo tia. Nanen̄gu kiesaka ŋinde kambwanjenzi nde ŋalae tina, ipole kuluŋgu pwau ŋine kambwanjenzi. Mine kala naŋa tiniŋgu ruru, aku nanen̄gu walo nde ilâ lâ.

¹³ Mine nde Yova Kindeni, kalo sukâŋa ŋanana ku pwai naŋa piti ŋga! Yova Kindeni, kumâ walele ku kuvilana! ¹⁴ Tamâta pinde situ sipu naŋa pâta amâte. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta maŋeti panzi ku kupolenzi ndo lâ. Kinzi uru sindeka ŋana nanen̄gu malia ŋine. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuŋaranzi ku kutawa ŋanzi ndue lâ. ¹⁵ Kinzi sivaligi naŋa ku siveta “a” pana. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuzavarunzi ndo lâ, aku kuveta kinzi mainzi ŋalae. ¹⁶ An̄ga tamâta pinde nde uru simâ pano, aku naŋa ilon̄gu tu kinzi ŋinde ma sindekanano. Noko muŋga pwainzi tamâta ŋinde piti lâ kazâŋa ilo, aku naŋa ilon̄gu tu kinzi rârâni ma kawanzi ndange pano ku siporo ŋqua ikura zo rârâni mine tu, “Yova Kindeni nde ara ku ara ndo!”

¹⁷ Ambo taitu naŋa nde tamâta kaa nâ, aku akura tu apavila warakâŋgu, ande tia. Andeta Maro Ŋalae, naŋa asama tu noko uru kalo ŋgere ŋanana. Nanen̄gu Maro Kindeni, nanen̄gu Pavilâŋja Tamâta wa nanen̄gu Yautâŋja Tamâta noko. Mine nde naŋa ano pano tu kumâ walele nâ ku kuvilana.

41

*Pukoŋa tamâta ne noŋa
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Tamâta ea kinzi uru kalonzi sukâŋa ŋananzi sugorai tamwatanzi kala sisukanzi, ande kinzi ŋinde sikura tu sindeka, ŋana tu lâ zo ndia malia ma imâ ipâŋga panzi, ande Yova Kindeni ma ivilanzi. ² Yova Kindeni ma ike a ŋananzi ku ikatona nenzi via. I ma ivetanzi simo ara ndo lâ nenzi tâno, aku ma isâu pa nenzi kazâŋa tamâta tu sizavarunzi, ande ma tia. ³ Lâ zo ndia kinzi tamâta ara ŋinde sikai pukoŋa, ande Yova Kindeni ma isukanzi ku ma iveta tininzi ara kilo.

⁴ Naŋa warakâŋgu asama ŋine kala aporo mine tu, "Yova Kindeni, muŋga naŋa aveta kiesaka pa noko. Kalo sukâŋa ŋanana, ku kuzavaru pukoŋa ŋine piti lâ tiniŋgu."

⁵ Nanengu kazâŋa tamâta nde ilonzi sakamao pa naŋa. Kinzi siporo tu, "Ara ŋana i ma imâte walele nâ ku nao tia lâ." ⁶ Zo katiŋe kinzi nawalanzi pinde simâ sikalele naŋa, andeta silâŋe ku siporo ŋgua kaa kaa pana. Kinzi situ siloŋo tapâriŋa ŋana nanengu pukoŋa sakamao ŋine, ŋineŋga siyâti silâ ku situ naŋa laginâŋgu panzi tininzi pinde.

⁷ Nanengu kazâŋa tamâta rârâni silâ taitu ku siporo ŋgua sakamao ŋana naŋa kâ. Kinzi ilonzi tu vetâŋa sakamao ndo ma iyaula naŋa. ⁸ Kinzi siporo mine tu, "Pukoŋa sakamao nde ikai i kaika lâ. Mine nde i ma kura ŋana imandi kilo lâ kenoŋa nia, ande ma tia. I ma imâte nâ." ⁹ Aku niŋgu-nambwe sondo, inani muŋga imo ilo taitu

kuku naŋa ku ika kuna, ande i kala ikai kazâŋa pa naŋa mine nâ.

¹⁰ O Yova Kindeni, kalo sukâŋa ɻanana ku kuzavaru pukoŋa ɻine piti lâ tiniŋgu, ɻana naŋa ma kura tu apare nia panzi naneŋgu kazâŋa tamâta ɻinde. ¹¹ Lâ zo ɻana noko ma kupaloŋo pa naneŋgu noŋa ku kupono nzalanzi, ande naŋa ma asama tu noko ilo ara pana. ¹² Mao nâ, naŋa uru aveta ikura noko ne pateâŋja mine,aku ɻana duvi ɻinde kâ noko kuvilana ku kuo naŋa amandi noko nao ikura zo rârâni, ma amo mine ku amo nâ.

¹³ Mine nde ara ɻana kinda ma tapanea Yova Kindeni tasuka i ɻa kâki. Ina Isrel ɻugu nema Maro Kindeni. Paneâŋja ma ilâ mine nâ papa i ikura zo zo. Mao ku mao kanaŋo.

42

Tamâta imo malawae ɻana ne lawea tina, kala ikai noŋa

Kinzi Kora ne vâsa ɻugu sisia wângiña ɻine

¹ Ambo wiki tonje imo dugu ilo ku irakoŋa ɻana lââ kâ, ande i ma ilo ndo tu isânda lââ ɻalae kulu ɻana inu kâ. Maro Kindeni, naŋa kala mine nâ ilongu ndo tu amâ amo noko tini laiti. ² Maro Kindeni, noko Via Tamwata, naŋa ilongu ndo keno pano, itogo tamâta ɻandola mâsa-mâsa kala ilo pa lââ tu inu kâ. Maro Kindeni, naŋa ma kura tu amâ amandi noko nao ku awâŋgi pano lâ zo ndia. ³ Ikura zo zo naneŋgu kazâŋa tamâta pinde sivaligi naŋa ku siporo mine tu, “Nana sâ kâ ɻga noko ne

Maro Kindeni tini pwâka tu ivilano, a?” Mine kala naŋa amo ata nâ ikura kari wa mbo wa. Naŋa matâŋgu sulu nde itogo nakâŋgu kâpwa mwasiina. ⁴ Naŋa kalongu ŋgere ŋana zo ara muŋgâŋa ŋinde, ku amo ata nâ. Nanayoni naŋa uru ayoka kunzi ŋgu ŋalae amuŋga panzi akainzi silâ Maro Kindeni ne luma sapâŋa ilo. Lâ zo ŋinde maka iloma ndeka nâ kala kasarâwa ŋalae kawama ndanĝe kawâŋgi pa Maro Kindeni. Ikura kumbwa rârâni maka uru kapasau kawâŋgi papa i.

⁵ Naŋa apakasoŋa warakâŋgu mine tu, “Nana sâ kâ ŋga ilongu malia mine, a? Nine nde ara tia. Ara ŋana naŋa ma ao tiniŋgu pa nanenŋu Maro Kindeni, inani nanenŋu Yautâŋja Tamwata, tu ma ivila naŋa. Naŋa ma apanea i asuka ŋa kâkî kilo.”

⁶ Andeta kala ŋine naŋa ilongu malia ndo. Mine nde Maro Kindeni, naŋa ma kalongu ŋgere kilo ŋana noko kâ. Naŋa amo nanenŋu lawea tina tia; naŋa amo papa Jodan tâno, nia ŋine Hermon Tuu aŋga Misa Tuu simandi. Naŋa amo ŋai kala kalongu ŋgere ŋanano kilo. ⁷ Noko kusâu pa malia kie-kie tu sipâŋga pana ku sitawa naŋa ndue ndo, itogo tâi ne kâla ŋalaŋala sipatuku naŋa mine. Mao nâ, ŋinde itogo tâi geza-geza ne kâla ikâkî ŋalae,aku ne nduŋeŋjani nde itogo lââ ŋalae irere mira ilo ku isonja ndue. ⁸ Nineŋga naŋa kalongu ŋgere ŋana ŋine kâ; ikura kari kari Yova Kindeni uru io ne tini-mwasa ara ŋinde imâ pa naŋa, aŋga ikura mbo mbo i ne wângiña nde ikeno pana. Naŋa uru awâŋgi wângiña ŋinde pa Maro Kindeni, inani

naneŋgu via warika, aku wângiña ŋinde nde ipâŋga itogo naneŋgu noŋa mine.

⁹ Maro Kindeni uru ikatona naŋa sondo ndo, andeta naŋa akasoŋa i mine tu, “Nana sâ kâ ŋga noko kalo kapa ŋanana, a? Nana sâ kâ ŋga noko kusâu panzi naneŋgu kazâŋja tamâta tu siveta kenzi sakamao pana, kala amo tava ilonŋgu malia ndo, a?” ¹⁰ Ikura zo zo naneŋgu kazâŋja tamâta sivaligi naŋa ku siporo ŋgua sakamao pana mine tu, “Nana sâ kâ ŋga noko ne Maro Kindeni tini pwâka tu ivilano, a?” Nenzi ŋgua ŋinde isowe naŋa ilonŋgu itogo silâwa mine, kala atu amâte.

¹¹ Naŋa apakasoŋa warakâŋgu mine tu, “Nana sâ kâ ŋga ilonŋgu malia mine, a? ɻine nde ara tia. Ara ɻana naŋa ma ao tiniŋgu pa naneŋgu Maro Kindeni, inani naneŋgu Yautâŋja Tamwata, tu ma ivila naŋa. Naŋa ma apanea i asuka ɻa kâki kilo.”

43

¹ Maro Kindeni, tamâta pinde sipu mulinzi pa noko, aku kinzi ŋinde ilonzi tu sitawa naŋa ndue. Naŋa ano pano tu kuvilana ku kusuka naneŋgu ŋgua. Kuporo kutula pwataki tu naŋa aveta vetâŋja soki tonge tia. Kinzi tamâta sakamao ŋinde nde laŋeŋa tamwatanzi. Naŋa ano pano tu kuvilana ku pwaina piti lâ mbaunzi ilo.

Tamâta io tini pa Maro Kindeni tu ma ivila i

² Maro Kindeni, naŋa uru amâ pano tu amuna ɻanananzi kazâŋja tamâta. Andeta ɻana sâ kâ ŋga noko kupu muli pa naŋa, a? Nana sâ kâ ŋga noko kusâu panzi naneŋgu kazâŋja tamâta

tu siveta kenzi sakamao pana kala ilon̄gu malia ndo, a? ³ Naŋa ano pano tu kuo ne sinâla tava ne ŋqua mao imâ, ŋana itula nzâla pa naŋa ku ikaina ayoka sondo pa noko tamwata ne tuu sapâŋja Saion, niani ndaina noko uru kumo. ⁴ Maro Kindeni, ŋineŋga naŋa ma alâ pa noko ne patarawâŋja nia, ŋana tu nokoni nde nanen̄gu ndekâŋja ŋine warika. Maro Kindeni, nanen̄gu Maro Nalae noko, naŋa ma ara wâŋgu awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa noko.

⁵ Naŋa apakasoŋa warakâŋgu mine tu, “Nana sâ kâ ŋga ilon̄gu malia mine, a? Ŋne nde ara tia. Ara ŋana naŋa ma ao tiniŋgu pa nanen̄gu Maro Kindeni, inani nanen̄gu Yautâŋja Tamwata, tu ma ivila naŋa. Naŋa ma apanea i asuka ŋa kâki kilo.”

44

Kinzi Isrel ŋgu sino pa Maro Kindeni tu ma ivilanzi

Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wângiña ŋine

¹ Maro Kindeni, maka timbuma nde sitapâri pama lâ ŋana mâsi ŋalanjala noko muŋga kuveta lâ kinzi nenzi zo, lâ zo muŋgâŋja ŋinde. Maka warakama nde kalongo tapâriŋa ŋinde lâ. ² Kinzi sitapâri tu noko tamwata kusokinzi tinikoa ŋgu lâ nenzi tâno, ŋineŋga tânoni ndaina kulanzi timbuma, kala simo sondo lâ tâno ŋinde. Kinzi sitapâri tu noko kutawanzi tinikoa ŋgu ndue lâ, aŋga kinzi warakanzi nde noko kuvetanzi simo ara nâ kala sipâŋga kambwaŋenzi ŋalae. ³ Kinzi sipara, andeta kinzi warakanzi nenzi temba-silâwa ŋandai isukanzi ŋana sikai tâno

ŋinde ŋga. Aku mine nâ, kinzi warakanzi nenzi kaika ŋandai ivilanzi ŋana sipole paraŋa ŋinde ŋga. Noko ilo ndo keno panzi; mine kala noko tamwata nâ ne walo kaika ipole paraŋa ŋinde.

⁴ Mine kala naŋa aporo tu noko nde nanenju koipu ŋalae, aku nanenju Maro Kindeni kala noko. Nokoni kupatea tu maka Yakopu ne vâsa ŋgu ma uru kapole paraŋa. ⁵ Nokoni uru kuvila maka ŋana katawanzi nema kazâŋa tamâta ndue. Noko ne walo kaika nâ isukama ŋana kapolenzi tamâta ŋinde situ sipara kuma.

⁶ Nanenju temba tava pila ŋalae nde ikeno pana, andeta naŋa ŋandai kalonju tawana tu kelekele ŋinde ma ivila naŋa ŋana apole paraŋa kâ. Tia ndo! ⁷ Taitu nokoni muŋga kuvila maka kala kapolenzi nema kazâŋa tamâta. Kinzi tamâta ŋinde ilonzi sakamao pa maka, andeta noko kutawanzi ndue ndo lâ. ⁸ Mine nde Maro Kindeni, maka nema paneâŋja ilâ pa noko simbo nâ ikura zo zo. Maka ma kawama ndanŋe pano, ma kaveta mine ku kamo nâ.

⁹ Andeta mana mana, a? Kala ŋine noko kupu muli pa maka lâ, aku kusâu panzi kazâŋa tamâta tu sipolema. Lâ zo ŋana nema zugu tamâta silâ ŋana paraŋa kâ, ande noko kupile ne mâsi ŋana kulâ kumo kunzi. ¹⁰ Noko kupile maka lâ, kala kakâwa ŋananzi kazâŋa tamâta, aku sikai nema kelekele marumbu lâ. ¹¹ Noko kusâu panzi tu sipu maka pâta kamâte, itogo mbwâmbwa saka sikanzi lama mine. Aku noko kusoki maka ŋana nema tâno, kala kakâwa pwapwataki kalâ kamo potomule lâ tinikoa ŋgu ŋgininzi. ¹² Noko kuveta tamwata ne ŋgu maka

tu kapâŋga wurâta tamâta kaa nâ panzi tinikoa ŋgu. Tiambo noko kutu maka nde kelekele sugarai nâ kala kuveta mine, a?

13-14 Nana duvi ŋinde kâ kinzi ŋgu simo nema lawea tini laiti ŋine nde uru siporo ŋgua pavaligija pama. Kinzi siŋeleama pâta lâ, aku siveta manjeti nâ pama. Lâ zo ndia kinzi silonjo maka parinama, ande kinzi siveta "a" pama wa sirurua kulunzi pama wa. **15-16** Nanenju kazâŋa tamâta nde ilonzi sakamao ndo pa naŋa, aku simandi naonju siporo ŋgua pavaligija wa ŋgua sakamao wa pana. Nenzi ŋgua ŋinde iveta manjeti ŋalae pana, kala mainŋu ndo.

17 Maro Kindeni, ŋana sâ kâ ŋga vetâŋja mine ipâŋga pama, a? Maka ŋandai kaloma kapa ŋanano ŋga, aku ŋandai katoto ŋgua pâŋja ŋinde noko munja kuveta kuku maka ŋga.

18 Maka ŋandai kapu mulima pa noko ŋga, aku ŋandai kalaŋa kapole noko ne tukunja ŋga. **19** Andeta noko kuzavaru maka lâ. Ŋinde itogo noko kutambirama kamo waloma tia ndo lâ kinzi mbwâmbwa saka ŋgininzi. Noko kupilema kala kamo nia kondoma ŋanja ndo.

20 Andeta maka nema Maro Kindeni, noko kusama maka kilalama lâ. Ambo maka munja kaloma kapa ŋanano ku kapare tukuma kano panzi maro laŋeŋa, **21** ande noko ma kusama, ŋana tu noko kusama ilo-kalo paveâŋja rârâni ikeno iloma kaloma. Andeta tia. **22** Maka nde kamo noko ne tamâta. Mine kala ikura zo rârâni kinzi sipu maka pinde pâta kamâte. Kinzi siveta kenzi taituni pa maka, itogo siveta panzi lama lâ zo ŋana sipunzi pâta ŋana sikanzi kâ.

²³ Mine nde Maro Nalae, kupagagati ku kumandi sânda ŋga! Nana sâ kâ ŋga noko pwenonâ, a? Kumandi sânda tâ! Noko ma kupu mulipa maka ikura zo rârâni ndimo! ²⁴ Nana sâ kâ ŋga noko kumuna ŋjanama, a? Kinzi tamâta njinde siveta kenzi sakamao pama, aku maka kakai malia ŋalae tina. Noko ma kalo kapa ŋana nema malia ŋine kâ ndimo.

²⁵ Maka patama kandue tâno kulu marumbu lâ, aku karaema nde ikeno nâ, katogonzi mateňa tamâta mine. ²⁶ Maro Nalae, maka kano pano tu kumâ kuyilama! Noko ne tini-mwasa uru ikeno mine ku imo nâ. Mine nde kumâ ku pwaima piti lâ kazâňa ilo.

45

Wângiña ŋana koipu ŋalae ne pakâeňa kâ Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wângiña ŋine

¹ Ngua ara rârâ nde pipi lâ ikeno ilongu kalongu, kala naňa atu asia wângiña ŋine pa koipu ŋalae. Tamâta pinde sikura tu singere ŋgua kaňa ara lâ pepa tini, aku naňa kala aluku ŋana awâňgi wângiña kaňa ara mine nâ.

² Nanenju wângiña nde mine; Koipu Nalae, noko tamwata nao wa tini wa nde ara pâta lâ. Tamâta tonge irerege kuku noko, nde tia. Aku noko kawa ŋgua kilala nde ara ndo. Ninde itula pwataki tu Maro Kindeni uru iveta kie ara pano ikura zo zo. ³ Noko nde walo tamwata. Mine nde naňa ilongu tu noko ma kupa ne pila ŋana paraňa kâ lâ kambwaňe. Ninenja kinzi tamâta ma simora tu noko ne walo nde ŋalae njinde, aku ma sisama tu noko ne vetâňa nde ara ku ara

ndo. ⁴ Noko ḥa nde ḥalae ndo, aku naŋa ilonju tu noko ma kusaŋona “hosí” kumbu ku kulâ kupara kunzi tamâta ḥinde uru sikai kazâŋa pa ḥgua mao wa vetâŋa sondo wa. Noko ne walo nde kaika ndo; mine nde noko uru kuveta mâsi ḥalaŋala kie-kie. ⁵ Koipu ḥalae, noko ne silâwa mata ruru ndo, aku ḥinde ikura tu isowe ne kazâŋa tamâta kapwanzi. Mine nde noko kupolenzi ne kazâŋa tamâta ḥinde, kala sipare tukunzi ndue lâ noko kie tini. ⁶ Maro Kindeni io noko pwai koipu ḥalae, ma kumo mine ku kumo nâ. Noko uru pwai poe sondo ndo panzi ne tamâta. ⁷ Noko tini mwasa pa vetâŋa sondo nâ, anga vetâŋa sakamao nde noko ilo papa tia ndo. Mine kala noko tamwata ne Maro Kindeni ipateano tu pwai koipu, aku i ḥoa ḥalae ilano. Koipu tonge ḥa ipole noko ḥa, ande tia ndo. ⁸ Kinzi muŋga sivala samimi kuwae ara ndo lâ noko ne pasawanya luandondo rârâni tininzi, aku sisinjara noko ne luma lâ ḥgoa ḥalae “elefan” ne saŋiri. Kala ḥine tamâta pinde simo noko ne luma ara ḥinde ilo ku sira wâŋgu siwâŋgi ḥana siveta noko ilo ndeka. ⁹ Koipu ḥalaŋala pinde natunzi taine nde simo noko ne luma ilo sitavanzi taine ḥalaŋala. Aku noko ne taine taipa nde imandi pa noko mbau wia kâ tava ne siŋgâra arara. Kinzi muŋga siveta i ne siŋgâra lâ mira ara “gol” ḥinde ikeno Ofir tâno.

¹⁰ Kala ḥine naŋa atu aporo ḥgua pinde pa noko taine taipa kinzi sipateano pa koipu ḥalae. Noko ma kutambira taŋa sondo pa nanenju ḥgua. Noko ma kupatâpa noko taine piti lâ noko ne ḥgu wa noko see taitu ḥinde ḥgininzi.

11 Koipu ŋalae imora noko tu noko nde taine ara pâta lâ, aku i tini mwasa nâ pano. I nde noko ne tamâta ŋalae; mine kala noko ma kupono muli pa i kawa ŋgua nâ. **12** Kinzi tamâta simo Tair lawea ŋinde ma sikai wisi-ara kie-kie simâ pano. Aku kinzi mbalinja warakanzi kala ma sitogo tu sipu noko mata tona.

13 Ayo, kala ŋine koipu ŋalae ne taine taipa iyoka ilâ koipu ŋalae ne luma ilo, aku kinzi simora i tu i nde taine ara ndo. I nde ipasawa pasawaŋa tonge munja sisuta lâ kaimbo “gol”.

14 Pasawaŋa ŋinde nde ne siŋgâra kie-kie rârâ. Kala ŋine sikai taine taipa ŋinde silâ pa koipu ŋalae, aku i nuwala taine taipa kinzi nde soka muli silâ. **15** Kinzi sindeka pâta ku ilonzi ara nâ, aku soka silâ koipu ŋalae ne luma ilo.

16 Koipu ŋalae, noko ma kupulianzi natu tamâne rârâ, aku muli ŋga kinzi ma sikai noko timbu munjgâŋa ŋinde nianzi. Noko ma kuonzi tu sikai koipu sikura tâno ŋine ndoni. **17** Ikura zo muli-muli, ande nanengu wânginja ŋine ma ivetanzi tamâta rârâ tu kalonzi ŋgere ŋanano. Mine nde kinzi ŋgu ndoni ma sipanea noko ŋa sisuka kâki ikura zo zo.

46

*Maro Kindeni uru imo kuku kinda
Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wânginja ŋine*

1 Maro Kindeni uru ike a ŋana kinda kâ, aku i tamwata ne walo kaika ilua kinda ikura zo zo. I imo tininda laiti nâ, aku lâ zo ŋana malia imâ ipâŋga pa kinda, ande indeka ŋana ivila kinda.

2 Mine kala kinda ma taruru ŋana sâ tonge tia.

Ambo ogigi ma iririŋo tâno kaika, kala tâno ipwa pwapwataki aku tuu imbe indue tâi geza-geza ilo, ande kinda ma taruru tia. ³ Ambo tâi ma ipu kaika ndo ku ne maka ipâŋga, ambo ne kâla ma isuka kâki imbware ku isapunzi tuu iririŋo tuu duvi, ande kinda ma taruru tia.

⁴ Nana tu lââ ŋalae tonge nde irere lâ Jerusalem lawea ilo, lawea sapâŋja ŋinde Maro Kindeni âta Tamwata uru imo. Aku lââ ŋinde uru iveta kinzi tamâta sindeka. ⁵ Maro Kindeni imo Jerusalem lawea ilo. Mine nde sâ tonge ikura tu izavaru lawea ŋinde tia ndo, nana tu ikura zo zo, lâ mbwale pwataki, Maro Kindeni ma ivila ne lawea ŋinde. ⁶ Anja kinzi tinikoa ŋgu ndoni nde wisinzi motutu kala sisarâwa kawanzi ŋalae,aku kinzi warakanzi sipayaula tava nenzi lawea. Maro Kindeni isuŋa kawa kâki ŋalae ndo, ŋineŋga tâno ikâwa kala nao tia lâ. ⁷ Andeta Yova Kindeni, ina kaika warika, ande uru imo kuku kinda. Kinda talâ tamuna lâ timbunda Yakopu ne Maro Kindeni tini laiti, kala tamo ara nâ.

⁸ Ayo, miki kamâ kamora vetâŋja ŋalaŋala Yova Kindeni iveta ŋinde. I iveta mâsi kaika ŋalaŋala kie-kie ipâŋga tâno kulu. ⁹ I nde ilulu paraŋa lâ tâno ndoni. Imbwarenzi temba wa silâwa wa nuki-nuki, anja maramuŋa nde irumbianzi lâ yââ kana lâ. ¹⁰ Iporo mine tu, "Miki ma kapara kilo ndimo! Naŋa ilonŋu tu miki ma kasama naŋa kilalâŋgu sondo tu naŋa warakâŋgu nde Maro Yova Kindeni. Kinzi tamâta ŋgu ndoni nde simo naŋa kalonŋu. Naŋa amo akai Maro Nalae ikura tâno ndoni."

¹¹ Yova Kindeni, ina kaika warika, ande uru imo kuku kinda. Kinda talâ tamuna lâ timbunda Yakopu ne Maro Kindeni tini laiti, kala tamo ara nâ.

47

Maro Kindeni ikai Maro Nalae panzi tamâta ndoni

Kinzi Kora ne vâsa ñgu sisia wângiña ñine

¹ Miki tamâta lâ ñgu ndoni, miki kandeka ku kaponza mbaumi! Miki kandeka ku kasuña kawami ñalae kawâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa Maro Kindeni! ² I nde koipu ñalae kaika ndo, aku i uru ikai poe panzi tamâta ndoni simo tâno kulu. Mine nde ara ñana kinda rârâni ma tamege ñana Yova Kindeni kâ, inani Yova Kindeni âta Tamwata. ³ I ivila kinda lâ, kala tapolenzi tinikoa ñgu ndoni. Ionzi ñgu ndoni simo kinda kalonda. ⁴ Yova Kindeni ilo ndo keno pa kinda. Mine kala nanayoni i tamwata ipatea tâno toŋge panzi ne ñgu Isrel. Kala ñine kinda tamo tava ndekâŋja nâ lâ tânoni ndaina.

⁵ Miki kamora ñga! Maro Kindeni nde ikâki ilâ ne luma sapâŋja ilo kala imo ñinde,aku tamâta sindeka ku sisarâwa kaika wa simbana tando wa. ⁶ Ayo, miki rârâni kagogo kawami kawâŋgi kapanea Maro Kindeni ña! Kawâŋgi pa nenda Koipu Nalae tava ndekâŋja nâ! ⁷ Nana tu Maro Kindeni imo koipu ñalae,aku ikai maro pa tâno ndoni. Miki kawâŋgi wângiña paneâŋja kâ ilâ papa i!

⁸ Mao nâ, Maro Kindeni imo koipu ñalae ku ikai poe panzi tamâta ñgu ndoni marumbu lâ.

Isaŋona koipu ŋalae ne sajonâŋja nia sapâŋja, aku imo ikai maro. ⁹ Kinda uru tapono muli pa Abraham ne Maro Kindeni, aku tamâta ŋgu ndoni nenzi koipu ŋalaŋala nde sipasau simâ taitu ku kinda, ŋana tu kinzi koipu ŋalaŋala rârâni nde simo Maro Kindeni kalo. I ikai maro ŋalae ikura tâno ndoni.

48

Saion lawea nde Maro Kindeni ne lawea Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni ŋa nde ŋalae ndo. Kinda ma takâki talâ pa Maro Kindeni ne lawea Jerusalem, laweani ndaina ikeno i ne tuu sapâŋja kulu, aku tapanea i tasuka ŋa kâki. ² Saion Tuu ŋinde nde ara ndo, aku ikâki ilâ âta ŋinde. Kinzi tamâta ndoni simo tâno kulu nde sindeka ŋana Koipu ŋalae ne lawea ŋinde ikeno Saion Tuu kulu. ³ Maro Kindeni imo ne lawea ŋinde ilo, aku i uru ikeá ŋananzi ne tamâta lâ nenzi kazâŋja tamâta naonzi. Mine kala kinzi simo ara nâ.

⁴ Mun̄ga kinzi koipu ŋalaŋala pinde nde silâ taitu ŋana sikai paraŋa pa Saion Tuu. ⁵ Andeta kinzi simâ sipâŋga laiti, ŋineŋga matanzi kâki simora Maro Kindeni ne kaika ikeno pa lawea ŋinde, aku wisinzi motutu lâ. Kinzi siruru pâta kala sikâwa silâ. ⁶ Kinzi siruru pâta lâ, aku ilonzi kura tia ndo. Kinzi simo sitogo taine ikai nâna ŋana ipagugua lâlû kâ mine. ⁷ Kinzi siruru ndo, sitogo tamâta imo wâŋga kulu ku iruru ŋana kâla-lawea ikâki ku isapu wâŋga kaika lâ.

⁸ Kinda taloŋo pâri ŋana mâsi ŋalaŋala pinde Maro Kindeni iveta muŋgani lâ, aku kinda

warakânda kala tamora i ne mâsi ŋalaŋala pinde tona. Kala ŋine kinda tamo Yova Kindeni Walo Tamwata ne lawea ilo. Kinda tamo nenda Maro Kindeni ne lawea Jerusalem ilo, aku tasama tu i ma ikatona lawea ŋine ikura zo rârâni.

⁹ Maro Kindeni, maka kamâ noko ne luma sapâŋja ilo,aku kaloma ŋgere ŋana noko ne tini-mwasa ŋinde uru ikeno mine ku imo nâ.

¹⁰ Maro Kindeni, noko ŋa ŋalae nde ikura tâno ndoni. Aku mine nâ, kinzi tamâta lâ nia rârâni sipaneano, ŋana tu noko ne mâsi ŋana pwai poe panzi tamâta kâ nde sondo ndo. ¹¹ Mao nâ, noko uru kupare nia sondo nâ panzi tamâta ŋana nenzi vetâŋa kâ. Mine nde kinzi tamâta kala simo Saion lawea wa Juda ŋgu nenzi lawea rârâni wa, ande kinzi ŋinde sindeka ŋalae.

¹² Miki Maro Kindeni ne tamâta, naŋa ilonju tu miki rârâni ma kalâ kakarerea Saion lawea,aku kasowe luma kambwanjenzi, luma kaika ŋalaŋala ŋinde simandi pa lawea ne ŋgumbi mira ŋganje-ŋganje. Ninenja miki ma kasama tu Maro Kindeni nde kaika warika. ¹³ Miki matami kalea sondo pa lawea ŋinde ne ŋgumbi kaika. Kamora ŋga; ŋgumbi ŋinde ikâki ilâ âta, kala nenda kazâŋa tamâta ma sikura tu silaŋa sipole, ande tia ndo. Ambo miki ma matami kalea pa ŋgumbi ŋinde, ande miki ma kakura tu katapâri panzi nemi vâsa mine tu, ¹⁴ “Maro Kindeni nde imo nenda Maro Nalae, ma imo mine ku imo nâ. I ma ikai poe sondo pa kinda ikura zo rârâni.”

*Ambo tamâta tonge ilo ɳalae pa mbaliŋa,
ande i ipâŋga kapa lâ*

Kinzi Kora ne vâsa ɳgu sisia wângiña ɳine

¹ Miki tamâta rârâni kalongo ɳga. Miki ɳinde rârâni kamo tâno ndoni, katambira taŋami sondo pa nanenŋu ɳgua. ² Miki tamâta ɳalaŋala wa miki tamâta kaa nâ wa, aŋga miki mbaliŋa warakami wa miki sugorai tamwatami wa, miki rârâni kalongo ɳgua ɳine sondo. ³ Ilo-kalo ara nâ nde ikeno ilonŋu kalonŋu. Mine nde naŋa ma atula ɳgua ara ɳine pamì ɳana iveta kalo-ɳgere pamì. ⁴ Naŋa ma atula ɳgua tambirâŋa pinde pamì munŋa lâ ɳga. Naŋa ma ara wâŋgu ku ma atula ɳgua tambirâŋa ɳinde duvi pwataki pamì.

⁵⁻⁶ Tamâta pinde ilonzi ɳalae koŋa pa mbaliŋa nâ. Kinzi uru sipasuka warakanzi tininzi ku siporo tu kinzi nde mbaliŋa warakanzi. Aku kinzi tamâtani ndaina nde siŋge naŋa mbwaliu lâ, aku situ siveta kenzi sakamao pana. Andeta naŋa ma aruru ɳananzi tia, ɳana tu tamâta rârâni ma muli simâte. ⁷ Mao nâ, kinda tasama tu tamâta tonge ikura tu mbumbu ilua Maro Kindeni ɳana imo via ikura zo luandondo, ande tia. Aku mine nâ, tamâta tonge ikura tu iko Maro Kindeni ɳana isâu pa ninambwe tonge tu ma imo via nâ, ande tia. ⁸⁻⁹ Nana tu kulu ɳana tako tamâta tonge ne via kâ nde ikâki ndo. Mine kala tamâta tonge ikura tu iko Maro Kindeni ɳana isâu pa tamâta tonge tu ma iŋgenge ɳana mateŋa ku imo via nâ, ande tia ku tia ndo.

¹⁰ Mao nâ, kinda tasama tu kinzi ilo-kalo tamwatanzi rârâni nde ma simâte. Aŋga kinzi tamâta ɳinde nenzi ilo-kalo ɳalae koŋa tia,

sitavanzi tamâta kapa-kapa, ande kinzi ɳinde rârâni kala ma simâte tona. Kinzi tamâta rârâni taitu-taitu ma sipile nenzi mbaliŋa, ɳinenja tamâta pinde ma sikai. ¹¹ Muŋga kinzi simo lâ warakanzi nenzi tâno, andeta muli ɳga kuru nia ma ipâŋga itogo nenzi lawea sondo ikura zo zo. Kinzi ma simo mine lâ niani ndaina ku simo nâ.

¹² Ambo tamâta tonge ɳa nde ɳalae, ande ɳinde ma ikura tu ipono nzâla ɳana mateŋa kâ, ande ma tia. I ma imâte, itogo ɳgoa ɳgoi simâte mine.

¹³ Mao nâ, vetâŋa kie mine ma ipâŋga panzi tamâta kapa-kapa ɳinde uru kalonzi tawana warakanzi nâ kala sindeka kaa nâ ɳana nenzi mbaliŋa kâ. ¹⁴ Maro Kindeni ipatea tu kinzi rârâni ma simâte, sitogonzi lama mine, aku mateŋa ma ikai poe panzi itogo nenzi katonâŋa tamâta mwasina. Kinzi karaenzi nde ma sâmbu walele nâ lâ kuru ilo, aku kinzi tamâta ara ma sindeka ɳana tamâta mine nenzi mateŋa kâ. ¹⁵ Andeta Maro Kindeni ma ivila nanja. I ma ikaina piti lâ mateŋa nianzi, aku mateŋa ma ikura tu iliko nanja kaika, ande ma tia.

¹⁶ Ambo tamâta tonge ipâŋga itogo mbaliŋa warika mine, aku ikai luma ɳalae tava kelekele arara nâ, ande noko ma wisi motu ku ilo rârâ ndimo. ¹⁷ Nana tu i ma muli imâte, aku lâ zo ɳinde i ma kura tu ikai kelekele tonge ilâ kuku, ande tia. I ne mbaliŋa ma kura tu iyoka kuku i ilâ pa mateŋa nianzi, ande ma tia. ¹⁸ Mao nâ, lâ zo ɳana i imo via yo, ande i uru ipandekâna ɳana ne via ɳinde kâ. Aku tamâta pinde kala uru sisuka i ɳa kâki tona, ɳana tu i imo ara ndo.

19 Andeta muli ḥga i ma iyoka i timbu muŋgâŋa rârâni mulinzi, ku ma imâte. I ma imo mateŋa nianzi, lâ nia kondoma ḥaŋa ndo.

20 Ambo tamâta toŋge ḥa nde ḥalae, ande ḥinde ma kura tu ipono nzâla ḥana mateŋa kâ, ande ma tia. I ma imâte, itogo ḥgoa ḥgoi simâte mine.

50

Maro Kindeni ilea pa tamâta rârâni nenzi vetâŋa

Asap isia wângiňa ḥine

1 Maro Kindeni Kaika Warika, ina Yova Kindeni, ande iporo ḥgua. I ne sarawâŋa ilâ panzi tamâta rârâni simo nia ndoni lâ tâno kulu, kinzi pa mbwera kâ wa kinzi pa wâra kâ wa. **2** Maro Kindeni imo Saion lawea ara ḥinde, aku ne walo isinala nia ndoni lâ tâno kulu itogo sinâla mine. **3** Kala ḥine kinda nenda Maro Kindeni ḥga imâ, andeta i ḥandai nao mwasa ḥga. Yââ ḥalae nde iyoka imuŋga papa ku ikana kelekele, aŋga mbilu ḥalae nde inje i lâ. **4** I nde isarawanzi samba tava tâno tu simâ simora i itunzi ne tamâta sondo. **5** Maro Kindeni iporo mine tu, “Nanen̄gu tamâta, miki ḥine uru kawâŋgi pa naŋa, miki ḥine muŋga kaveta patarawâŋa pana ḥana itula nenda ḥgua pâŋa pwataki kâ, miki kapagona lâ taitu ku kamâ pana.” **6** Maro Kindeni kawa ḥgua ḥinde nde duvi mine; i nde ḥgua-samâŋa tamwata. Nia maa ikeno âta ḥinde itula pwataki tu Maro Kindeni nde vetâŋa sondo warika.

⁷ Maro Kindeni iporo tu, "Naneŋgu tamâta, miki kalonjo ŋga. Naŋa ilongu ŋgua pam. Miki Isrel ŋgu, naŋa ma aomi kamandi ŋgua nia,aku ma nasowe ŋgua lâ tinimi. Naŋani nde miki nemi Maro Yova Kindeni. ⁸ Naŋa ŋandai aporo tu nemi mâsi ŋana kaveta patarawâŋja pa naŋa kâ nde mâsi soki ŋga. Aku naŋa ŋandai aleleami ŋana patarawâŋja kie-kie miki uru kamomo lâ yââ kulu ku kakai kamâ pa naŋa ŋga. ⁹ Taitu naŋa ilongu pa bulmakao tamâne tâku meme tonge imo nemi ŋgumbi ilo, ande tia. ¹⁰ Nana tu simbi ŋgoi rârâni simo dugu ilo ŋinde nde naŋa warakâŋgu nâ neŋgu. Aŋga bulmakao ndoni simo tuu rârâni kulunzi ande naŋa warakâŋgu nâ neŋgu tona. ¹¹ Aŋga sii ndoni wa kelekele rârâni simo vianzi lâ leu ilo, kinzi ŋinde rârâni nde naŋa warakâŋgu nâ neŋgu tona. ¹² Ambo naŋa ma putole ipuna, ande naŋa ma aporo atula ŋinde pwataki pam tia, ŋana tu tâno tava kelekele ndoni ikeno tâno ilo ŋinde nde naŋa warakâŋgu nâ neŋgu. ¹³ Tiambo miki katu naŋa uru aka bulmakao tamâne mbatunzi, a? Tiambo miki katu naŋa uru anu meme seenzi, a? Tia ndo! ¹⁴ Naŋa ilongu tu miki ma kawami ndange pa naŋa, aku ŋinde ma ipâŋga itogo nemi patarawâŋja mao mine. Aku vetâŋja ndia miki muŋga kapa ŋgua kuku Maro Kindeni âta Tamwata ŋana ma kaveta kâ, ande naŋa ilongu tu miki ma kaveta vetâŋja ŋinde rârâni. ¹⁵ Lâ zo ŋana malia itu imâ ipâŋga pam, ambo miki ma kasarâwa pa naŋa, ande naŋa ma avilami. Ŋnineŋga miki ma kapanea naŋa kasuka ŋâŋgu

kâki.”

¹⁶ Aŋga kinzi tamâta sakamao, ande Maro Kindeni iporo ŋgua karja mine panzi; “Nana sâ kâ ŋga miki katula nanenju ŋgua tukuja pwataki lâ kawami, a? Nana sâ kâ ŋga miki katapâri ŋana tukuja ŋinde naŋa munja alami, a? ¹⁷ Miki tinimi pwâka tu naŋa ma apananami, aku kapu mulimi pa nanenju ŋgua tukuja marumbu lâ. ¹⁸ Miki kaveta mete kunzi nzanzare tamwatanzi rârâni taitu-taitu. Aku miki uru kasajona kunzi tamâta ŋinde munja sipakâe, andeta kala ŋine sitambira warakanzi tininzi potomule. ¹⁹ Ikura zo zo miki kandeka ŋana kaporø ŋgua sakamao wa ŋgua laŋeňa wa. ²⁰ Miki kandeka ŋana kasowe ŋgua laŋeňa lâ taimi-tuami tininzi wa katu laginanzi wa. ²¹ Miki uru kaveta mine, andeta naŋa kawâŋgu buu nâ. Mine kala miki ilomi patea tu naŋa ilongu ara ŋana nemi vetâŋa kâ. Andeta tia ndo! Kala ŋine naŋa ambita miki pâta lâ, aku natula nemi vetâŋa potomule ipâŋga nia yo lâ ŋgua nia.

²² Miki tamâta ŋine kala kapu mulimi pa naŋa lâ, miki kalongo sondo ŋga. Tia ma naŋa azavarumi ndo lâ,aku tamâta tonge ma ikura tu ivilami tia ndo. ²³ Ambo tamâta tonge kawa ndange pa naŋa, ande ŋinde ipâŋga itogo i ne patarawâŋa ara ndo,aku patarawâŋa mine isuka naŋa ŋâŋgu kâki. Mao nâ, naŋa ma avilanzi tamâta rârâni uru sipakatona warakanzi nenzi vetâŋa sondo.”

51

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma izavaru ne

kiesaka piti

Daviti isia wângiņa ɳine, lâ zo ɳinde ɳgau-tulâŋa tamâta Natani imâ papa ku itula Daviti ne kiesaka pwataki tu i iveta sakamao kuku tamâta toŋge kaiwa, i ɳa tu Batseba

¹ Maro Kindeni, noko ne tini-mwasa uru ikeno mine ku imo nâ. Mine nde naŋa ano pano tu kalo-sukâŋa ɳanana. Noko nde kalo sukâŋa warika; mine kala ano pano tu kuzavaru nanen̄gu vetâŋa potomule rârâni piti lâ tiniŋgu. ² Kupua nanen̄gu kiesaka rârâni ne muso piti lâ ilon̄gu. Kusoki nanen̄gu vetâŋa potomule rârâni piti, aku kuveta ilon̄gu ipâŋga mbâra-mbâra ndo.

³ Naŋa asama tu naŋa nde kiesaka tamwatâŋgu. Naŋa akura tu kalon̄gu kapa ɳana nanen̄gu vetâŋa potomule kâ, ande tia.

⁴ Nanen̄gu kiesaka ɳinde, ande naŋa aveta pa noko simbo nâ. Naŋa aveta sakamao lâ noko nao. Mine nde noko kuveta mâsi sondo ku kupole naŋa lâ ɳgua nia. Noko pwatu nanen̄gu vetâŋa soki ɳinde pana,aku ɳinde nde sondo ndo. ⁵ Mao nâ, nia ndoyo, lâ zo ɳinde nana ipaguguana apâŋga lâ, ande naŋa amo aveta vetâŋa sakamao nâ. Lâ zo ɳinde naŋa amo nana kapwa ilo yo,aku amo lee apâŋga lâ zo ɳine, ande naŋa amo kiesaka tamwatâŋgu. ⁶ Noko ilo tu naŋa ma apono muli sondo pa noko ne ɳgua mao. Mine nde naŋa ano pano tu kupananana ɳana noko ne ilo-kalo ara kâ.

⁷ Ambo noko ma kuzavaru nanen̄gu kiesaka piti lâ, ande naŋa ma apâŋga ilon̄gu mbâra-mbâra. Ambo noko ma kupua ilon̄gu, ande

ŋinde ma ipâŋga zuzuli ku pâne ndo, itogo lââ ne mira ndumu-ndumu mine. ⁸ Naŋa ano pano tu kuo ndekâŋa lâ iloŋgu kilo. Mao nâ, noko kutawa naŋa ndue ndo lâ ku pwatu nanenŋu kiesaka kulu pana. Andeta kala ŋine naŋa atu andeka kilo. ⁹ Noko ma kulea pa nanenŋu kiesaka ŋinde kilo ndimo. Naŋa iloŋgu tu noko ma kuzavaru nanenŋu vetâŋa sakamao rârâni piti ndo lâ.

¹⁰ Maro Kindeni, naŋa iloŋgu tu noko ma kuveta iloŋgu kalonŋu ipâŋga zuzuli ndo. Kuo ilo-kalo wasaseki imâ iloŋgu, ŋana naŋa ma akura tu apono muli sondo pano. ¹¹ Naŋa tiniŋgu pwâka tu noko ma kusoki naŋa amo malawae ŋanano. Aku naŋa tiniŋgu pwâka tu noko ma pwai ne Koroani saŋena. ¹² Noko uru kuvila naŋa, aku muŋga noko ne pavilâŋa ŋinde iveta naŋa iloŋgu ndeka. Kala ŋine naŋa iloŋgu tu noko ma ndekâŋa ŋinde kulua naŋa taulo imâ kilo. Naŋa ano pano tu kusukana ku kugagati iloŋgu kalonŋu tu ma apono muli pa noko kawa ŋguā.

¹³ Ambo noko ma kuveta mine, ande naŋa ma apanananzi kiesaka tamwatanzi ŋana vetâŋa ara rârâni noko ilo papa ŋinde. Ŋinenŋa kinzi ma sipalele ilonzi kalonzi ku ma sitaulo simâ pa noko kilo. ¹⁴ Maro Kindeni, nanenŋu Pavilâŋa Tamwata noko. Noko ma kupu naŋa pâta amâte ndimo. Ambo noko ma kalo sukâŋa ŋanana, ande naŋa ma awâŋgi wânginja paneâŋja kâ atula pwataki tu noko kuveta vetâŋa sondo pa naŋa. ¹⁵ Maro Nalae, ambo noko ma kuvilana, ande naŋa ma aporo pwataki apanea noko

ŋa. ¹⁶ Noko ilo tu naŋa ma akai kelekele pinde ku aveta patarawâŋja pano, ande tia. Ambo naŋa ma amomo simbi lâ yââ kulu ku ao imâ pano, ande noko ma kundeka ŋalae konja ŋana patarawâŋja ŋinde kâ, ande ma tia. ¹⁷ Andeta Maro Kindeni, kala ŋine naŋa ma aveta patarawâŋja kie tonge pano, aku noko ma ilo ara ŋana. Naŋa ma apatawa warakâŋgu tiniŋgu ku apauwo warakâŋgu amo noko kalo. Naŋa asama tu ambo tamâta tonge ilo malia ŋana ne kiesaka kâ kala ipalele ilo kalo ku ipatawa tamwata tini lâ noko nao, ande noko ma kupu muli papa i nde tia.

¹⁸ Aku Maro Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma kalo sukâŋja ŋananzi Isrel ŋgu tava, aku kuveta kie ara panzi. Naŋa ano pano tu kupa Jerusalem lawea ne ŋgumbi mira kâki kilo. ¹⁹ Nineŋga noko ma ilo ara nâ ŋana patarawâŋja sondo ŋinde maka ma kaveta pano, patarawâŋja kiekie ŋinde maka ma kamomo lâ yââ. Aku maka ma kapatarâwa bulmakao tamâne lâ noko ne patarawâŋja nia tona.

52

Tamâta ea indeka ŋana vetâŋja potomule kâ, ande i nde tamâta kapa

Daviti isia wângiña ŋine, lâ zo ŋinde Doek, ina Idom lawea warika, ilâ pa Saulo ku ipai tu Daviti imo Abimelek ne luma ilo.

¹ Noko tamâta kaika ndaina, ŋana sâ kâ ŋga kupasuka tamwata tini ku kundeka koa tia nâ ŋana vetâŋja potomule ŋinde muŋga kuveta

panzi Maro Kindeni ne tamâta, a? Maro Kindeni uru iveta ikura i ne ŋqua pâŋja rârâni. ² Noko laŋenja tamwata, noko ne ŋqua nde itogo pila mata ndo, aku ŋinde uru izavarunzi tamâta. Ikura zo rârâni noko ilo tu ma kuyaulanzi tamâta pinde. ³ Noko ŋandai ilo pa vetâŋja ara ŋga, aku noko ŋandai ilo tu kuporo ŋqua mao ŋga. Noko ilo tu kuporo ŋqua laŋenja nâ. ⁴ Noko kawa laŋenja! Noko ilo pa ŋqua ndia uru iyaulanzi tamâta pinde.

⁵ Andeta kuloŋo ŋga; Maro Kindeni ma izavaru noko ndo lâ. I ma ikaino kaika ku ma injarano ŋana noko ne luma kâ. I ma izavaru noko ndo lâ, kala noko ma kumo via lâ tâno ŋine kulu kilo, ande ma tia. ⁶ Tamâta pinde uru siveta vetâŋja ara,aku kinzi ŋinde ma simora mâsi mine ipâŋga pano ku ma siruru pâta. Kinzi ma siŋeleano ku ma siporo tu, ⁷ “Kamora ŋga, tamâta ndai tini pwâka tu Maro Kindeni ma ike aŋana i kâ. I kalo tawana tu i tamwata ne mbaliŋa ma ivila i,aku i kalo tawana tu vetâŋja sakamao nâ ma iveta i imo sondo.”

⁸ Aŋga naŋa nde amo atogo i, ande tia ndo. Naŋa kalongu tawana tu Maro Kindeni ne tini-mwasa ma ikeno pa naŋa ikura zo rârâni. Mine nde amo ara nâ, atogo kâi “oliv” tonge imandi Maro Kindeni ne luma sapâŋja tini laiti mine. ⁹ Maro Kindeni, noko kuvila naŋa lâ. Mine kala ikura zo rârâni naŋa ma kawâŋgu ndanŋe pano,aku ma amandi noko ne tamâta naonzi ku ma apanea noko ŋa aporo tu, “Maro Kindeni iveta kie ara ndo pa naŋa”.

53

*Kinzi tamâta nenzi vetâŋja sakamao
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Kinzi tamâta kapa-kapa uru siporo lâ warakanzi ilonzi mine tu, “Maro Kindeni nde maro kaa nâ”. Kinzi tamâta ŋinde nde tamâta sakamao ndo. Kinzi uru siveta vetâŋja potomule nâ. Tamâta tonge uru iveta vetâŋja ara nâ, ande tia. ² Maro Kindeni imo samba ilo, aku i mata ndue ilea pa kinzi tamâta. I itu isama mine: tiombo tamâta pinde simo tava ilo-kalo ara, tiya? Tiombo tamâta pinde ilonzi tu simâ papa i, tiya? ³ Andeta tia. Kinzi rârâni sipile nzâla ara marumbu lâ. Kinzi rârâni nenzi vetâŋja taituni, kinzi nde tamâta sakamao ndo. Tamâta tonge uru iveta vetâŋja ara nâ, ande tia ndo kanaŋo.

⁴ Maro Kindeni imora ŋine kala iporo mine tu, “Tiambo kinzi tamâta ŋinde nenzi ilo-kalo tia tâ. Kinzi rârâni uru siveta vetâŋja sakamao. Kinzi sizavarunzi nanenju tamâta, itogo sika kâpwa mine, aku uru sikai noŋa pa naŋa tia ndo.”

⁵ Andeta tini nâ kinzi ma siruru pâta kanaŋo. Muŋga kinzi ŋandai sisama ruruŋa kie mine ŋga. Nana tu Maro Kindeni ma izavarunzi ne tamâta kinda nenda kazâŋja tamâta marumbu lâ. I ipu muli panzi lâ, ku ma ipolenzi ndo lâ.

⁶ Naŋa ilonju tu Maro Kindeni ma isupwa kinda Isrel ŋgu nenda Yautâŋja Tamâta iyoka pa Saion Tuu indue imâ. Yakopu ne vâsa ŋgu Isrel ma sindeka ŋalae tina lâ ŋinde zo Maro Kindeni ma ivilanzi ne tamâta kala ma simo ara kilo.

54

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Daviti isia wângiña ŋine, lâ zo ŋinde kinzi Zip
lawea warakanzi silâ pa Saulo ku sipai tu, “Daviti
nde imuna imo maka nema tâno”.*

¹ Maro Kindeni, noko Walo Tamwata, naŋa ano pano tu kuvilana! Kumandi tava ne kaika ŋalae ŋinde ku pwai naŋa piti lâ kazâŋa ilo. ² Maro Kindeni, kupalonjo pa nanen̄gu noŋa. Kutambira taŋa sondo pa naŋa kawâŋgu ŋgua.

³ Kinzi taŋa-kaika tamwatanzi nde simâ sipâŋga lâ, kala situ sikai kazâŋa pa naŋa. Kinzi uru siveta kenzi sakamao nâ panzi tamâta pinde, aku kala ŋine kinzi situ sипу naŋa pâta amâte. Kinzi ilonzi tu Maro Kindeni nde maro kaŋ nâ. ⁴ Andeta Maro Kindeni imo nanen̄gu Pavilâŋa Tamwata. Mao kanaŋo, Maro ɬalae uru ikatona naŋa ku ivetana amo ara nâ.

⁵ Naŋa ilon̄gu tu i ma nâna ilanzi nanen̄gu kazâŋa tamâta ŋinde. Vetâŋa sakamao ndia kinzi situ siveta pa naŋa, ande naŋa ilon̄gu tu i ma iveta vetâŋa taituni nâ pa kinzi warakanzi. Maro Kindeni, noko uru kuveta ikura ne ŋgua pâŋa rârâni. Mine nde naŋa ano pano tu kuzavarunzi kazâŋa tamâta ŋinde ndo lâ.

⁶ Yova Kindeni, naŋa ma andeka nâ ɬana aveta patarawâŋa pano. Naŋa ma kawâŋgu ndanje ɬalae pano, ɬana tu noko ilo pa ŋgua mine.

⁷ Noko pwai naŋa piti lâ nanen̄gu malia rârâni ilo marumbu lâ. Naŋa matâŋgu amora noko kuzavarunzi nanen̄gu kazâŋa tamâta lâ.

55

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ivila
i Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Maro Kindeni, kupalonjo pa nanenju noŋa. Noko ma kupono taŋa pa nanenju sarawâŋja ndimo. ² Naŋa ano pano tu kutambira taŋa pa naŋa kawâŋgu ŋgua, aku kutu ŋgua pana itaulo imâ. Malia ŋine iveta naŋa ilonju kura tia ndo. ³ Kinzi kazâŋja tamâta siporo kaika tu ma sizavaru naŋa. Kinzi tamâta sakamao ŋinde nde sitawa naŋa ndue ndo lâ, kala ilonju putuka ŋalae. Kinzi siveta malia pa naŋa, aku wisinzi nâna sikai kazâŋja sakamao pana.

⁴ Naŋa wisinju nde ikâki lâ, aku tiniŋgu ruru. Naŋa aruru tu ma amâte, aku ŋinde iveta ilonju malia ndo. ⁵ Mao nâ, naŋa aruru pâta kanaŋo, aku tiniŋgu ruru ndo. Ruruŋa nde ipu naŋa ndue ndo lâ. ⁶ Mine kala naŋa aporo mine tu, “Naŋa ilonju tu akai mbaninju, itogo sii mbaninzi mine. Ŋinenja naŋa ma alou akâwa alâ asânda nia tonge ŋana apwarea kâ, aku ma amo ara lâ nia ŋinde. ⁷ Naŋa ma alou alâ pa nia bili mu tonge ikeno malawae ŋinde, aku ma amo niani ndaina. ⁸ Naŋa ma alâ walele nâ asânda nia tonge ŋana apavea warakâŋgu kâ, aku ma amuna ŋana mbilu wa mbamba wa.”

⁹ Naŋa amoranzi tamâta sipara potomule lâ lawea ŋalae ilo. Mine nde Maro Ŋalae, naŋa ilonju tu noko ma kuyaula nenzi ŋgua ku kuzavarunzi ndo lâ. ¹⁰ Kinzi soka lawea ne ŋgumbi mira ŋalae kulu ikura kari wa mbo wa,

aku vetâŋja soki kie-kie nde ipipi lâ ikeno lawea ne ŋgumbi ilo. ¹¹ Zavaruŋa ne mâsi nde ipâŋga ŋalae lâ lawea ilo. Lâ nzâla ŋgaŋe-ŋgaŋe wa pasauŋa nia wa, ande kinzi tamâta kaika uru siveta malia panzi tamâta pinde ku sikai laŋeŋa panzi.

¹² Aku kinzi siveta malia mine nâ pa naŋa toná. Ambo nanen̄gu kazâŋja tamâta simbonzi nâ ma siveta “a” pa naŋa, ande naŋa ma ilon̄gu malia ŋalae konja tia. Ambo nanen̄gu kazâŋja tamâta simbonzi nâ ma sipasuka warakanzi tininzi ŋana sitawa naŋa ndue kâ, ande naŋa ma akura tu tiniŋgu piti ŋananzi. ¹³ Andeta niŋgu-nambwe, nokoni tamwata kuveta vetâŋja kie mine pa naŋa, aku ŋine iveta ilon̄gu malia ndo. Noko nde naŋa nawalâŋgu ma, aku kinda rua tamo nambwe nambwe. ¹⁴ Kinda rua mun̄ga toka taitu wa tapaloŋo wa, aku talâ pa Maro Kindeni ne luma sapâŋja tatavanzi tininda pinde. Mine nde ŋana sâ kâ ŋga nokon tamwata pwai kazâŋja pa naŋa, a? ¹⁵ Mao nâ, ilo-kalo sakamao nde ipipi lâ ikeno nanen̄gu kazâŋja tamâta ŋgininzi. Mine kala naŋa ilon̄gu tu kinzi ma sipamateteu walele nâ. Naŋa ilon̄gu tu kinzi ma vianzi nâ silâ pa mateŋa nianzi.

¹⁶ Andeta naŋa ano pa Maro Yova Kindeni tu i ma ivila naŋa ku ikaina piti lâ kazâŋja ilo. ¹⁷ Lâ mboyo naŋa yo wa kari imâ ŋgini wa lala pararai wa, ande naŋa uru ata pa i ŋana malia kala itu iyaula naŋa ŋine. Aku i ma ipaloŋo pa nanen̄gu noŋa. ¹⁸ Kinzi kazâŋja tamâta rârâ ŋinde nde sipara kuku naŋa, andeta naŋa ma

akai nzimba toŋge tia, ɻana tu Maro Kindeni ma ike ɻanana ku ma ikaina piti lâ kazâŋja ilo. ¹⁹ Nia ndoyo, aku imâ lee ipâŋga lâ zo ɻine, ande Maro Kindeni imo Koipu ɻalae mine ku imo nâ. I tamwata ma ipaloŋo pa nanen̄gu noŋa ku ma ipolenzi nanen̄gu kazâŋja tamâta, ɻana tu kinzi tininzi pwâka tu sipalele ilonzi kalonzi, aku ɻandai siruru ɻana i ɻga.

²⁰ Ningua-nambwe ɻinde uru ipara kunzi ne mete, aku ɻgua pâŋa i muŋga iveta ɻinde, ande ipu ututu lâ. ²¹ I uru iporo ɻgua kaŋa mona-mona nâ, andeta nânâo nde ipipi lâ ikeno i ilo. I ne ɻgua uru iveta ninambwe kinzi wisinzi pisi nâ, andeta i ne ɻgua ɻinde nde ɻana iyaulanzi kâ, itogo pila mata ruru ndo mwasina.

²² Malia kie-kie nde uru ipâŋga pa kinda. Ambo noko ma kuo malia ɻinde lâ Yova Kindeni mbau ilo, ande i ma ikale malia ɻinde pano, ku ma ipu tini kaika pa noko ilo kalo. I ma isâu pa sâ toŋge tu iyaulanzi tamâta ɻine uru sipono muli papa i, ande ma tia. ²³ Andeta Maro Kindeni, noko ma pwainzi laŋeŋa tamwatanzi ɻinde uru sipunzi tamâta pâta simâte, aku ma kutambiranzi sindue silâ pa mateŋa nianzi. Kinzi tamâta sakamao ɻinde nenzi zo ɻana simo vianzi lâ tâno kulu kâ nde ma marumbu tia yo yo, andeta kinzi ma sipamateteu. An̄ga naŋa warakâŋgu ma ao nanen̄gu kalo-tawana ilâ sondø pa noko nâ ikura zo rârâni.

56

Kalo-tawana tamâta toŋge ne noŋa ilâ pa

Maro Kindeni

*Daviti isia wângiņa ɳine, lâ zo ɳinde kinzi
Filistia ɳgu sikai i kaika lâ Gat lawea.*

¹ Maro Kindeni, kinzi kazâŋja tamâta sitaŋgula naŋa ɳana sipara kuna. Mine kala naŋa ano pano tu kuo ne wisi-wisi imâ pana. Ikura zo rârâni kinzi siveta kenzi sakamao papa naŋa. ² Kinzi sikai kazâŋja pa naŋa lâ mboyo ɳana lâ, aku ilâ lee ipâŋga mbo. Kinzi tamâta kambwaŋenzi ɳalae nde sipasuka warakanzi tininzi ku sipara kuku naŋa.

³ Andeta Maro Kindeni Walo Tamwata, lâ zo ndia naŋa aruru, ande naŋa ma ao nanenju kalo-tawana imâ pa noko nâ. ⁴ Naŋa kalonju tawana Maro Kindeni. Naŋa uru apanea i ɳa asuka kâki, ɳana tu muŋga i ipa ɳgua tu ma ivila naŋa. Naŋa kalonju tawana Maro Kindeni, kala aruru ɳana sâ tonge tia. Kinzi tâno tamâta ma sikura tu siveta sâ tonge pa naŋa, nde tia.

⁵ Andeta vetâŋja ndia rârâni naŋa atu aveta, ande nanenju kazâŋja tamâta sipono nzalâŋgu kala akura tu aveta tia. Ikura zo zo kinzi siroto nzâla ɳana sizavaru naŋa. ⁶ Kinzi uru sipasau lâ nia paveâŋja ku sio ɳanana, ɳana ma sipu naŋa pâta amâte kâ.

⁷ Maro Kindeni, naŋa ilonju tu noko ma kupare nia panzi ɳana vetâŋja soki kinzi siveta ɳinde. Naŋa ilonju tu noko ma wisi nâna panzi ɳgu ɳinde ku kutawanzi ndue ndo lâ. ⁸ Noko kusama tu naŋa ilonju malia ndo, kala amo ata nâ. Mao nâ, noko kusowe naŋa matâŋgu sulu ɳine kambwaŋenzi lâ, aku noko kalo sukâŋja ɳana ɳinde rârâni taitu-taitu.

⁹ Maro Kindeni, naŋa asama noko kilala tu noko nde nanen̄gu Pavilâŋja Tamwata. Mine nde muli, lâ zo ŋinde naŋa ma asarâwa pano, ande naŋa asama tu noko ma kusokinzi nanen̄gu kazâŋja tamâta sikâwa pwapwataki silâ. ¹⁰ Naŋa kalon̄gu tawana Yova Kindeni, inani mun̄ga ipa ŋqua tu ma ivilana. Mine nde naŋa uru apanaea i ŋa asuka kâki. ¹¹ Naŋa kalon̄gu tawana Maro Kindeni, kala aruru ŋana sâ ton̄ge tia. Kinzi tâno tamâta ma sikura tu siveta sâ ton̄ge pa naŋa, nde tia.

¹²⁻¹³ Maro Kindeni, noko pwai naŋa piti lâ kazâŋja ilo marumbu lâ, kala naŋa ŋandai amâte ŋga. Noko kuvila naŋa lâ, kala kinzi kazâŋja tamâta sikura tu sipole naŋa, nde tia. Mine nde Maro Kindeni, naŋa ma apono muli pa noko nâ, aku ma ayoka noko ne sinâla nâ ilo lee ikura zo rârâni amo viâŋgu. Aku vetâŋja ŋinde naŋa apambwâre lâ tu ma aveta pano, ande naŋa ma aveta vetâŋjani ndaina tava. Aku naŋa ma ao nanen̄gu patarawâŋja imâ pano, ŋana itula pwataki tu naŋa kawâŋgu ndan̄ge ŋalae pano.

57

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Daviti isia wângiña ŋine, lâ zo ŋinde Saulo
itaŋgula i kala ilâ imuna lâ ŋgânza ilo.*

¹ Maro Kindeni, naŋa amâ pa noko tu ma pwattonana. Mine nde ano pano tu kalo sukâŋja ŋanana. Lâ zo ŋana naŋa amo noko tini laiti, ande naŋa amo ara nâ, itogo tatareko natu sipavea simo ara lâ tinanzi mbani kalo mine.

Mine nde naŋa ilon̄gu tu ma amo mine lee ikura lâ zo ndia kazâŋa ñine ma marumbu lâ. ² Naŋa asarâwa pa Maro Kindeni âta Tamwata tu ma ivila naŋa. Ina uru iveta kie ara pa naŋa. ³ I imo samba ilo, aku i ma ipaloŋo pa nanen̄gu noŋa ku ma ikaina piti lâ kazâŋa ilo. I ma ipolenzi tamâta ñinde situ sizavaru naŋa. Maro Kindeni ma itula pwataki tu i ilo ndo ikeno pa naŋa ikura zo rârâni, aku i ma itula pwataki tu i uru iveta ikura ne ñgua pâŋa mine.

⁴ Naŋa amo kinzi tamâta sakamao ñgininzi. Kinzi nde sitogo mbwâmbwa saka “leve” ñinde uru sio ñanananzi tamâta tu ma sikanzi kâ. Kinzi niŋonzi nde mata-mata ndo, itogo sagawu wa ua wa, anŋa memelanzi nde itogo pila mata ndo mwasina.

⁵ O Maro Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta mási toŋge ipâŋga samba tini, ñana itula noko kilala pwataki tu noko tamwata nde kumo Maro Ñalae. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta ne walo kaika ipâŋga nia yo panzi tamâta ndoni simo tâno kulu. ⁶ Ñana tu nanen̄gu kazâŋa tamâta nde sio nimbu tu sikai naŋa kaika kâ. Mine nde malia ñalae itu ipu naŋa ndue ndo. Kinzi sikale tâno wewe ñalae sipono nzalâŋgu ñana ma patana andue ilo kâ. Andeta naŋa ñandai patana ñga. Kinzi warakanzi patanzi sindue wewe ñinde ilo marumbu lâ.

⁷ Mine nde Maro Kindeni, nanen̄gu kalo-tawana nde ikeno kaika pa noko nâ. Mao nâ, naŋa kalon̄gu tawanano sondo ndo, aku naŋa ma awâŋgi apanea noko ña asuka kâki.

⁸ Lâ mbone-mbone nâ, naŋa ma apagagati

warakâňgu amandi sânda lâ kenoua nia, aku ma ara nanenju wângu. Naňa ma awângi wângiňa mine lee mbwale pwataki.

⁹ Maro Njalaе, naňa ma amandi kinzi tinikoa ñgu naonzi, ku ma kawângu ndaňge pa noko. Naňa ma awângi wângiňa paneâňja kâ pano lâ tamâta ñgu rârâni ñgininzi. ¹⁰ Nana tu noko ne tini-mwasa nde kiri-mwata tia ndo. Njinde ikeno mine ku imo nâ, aku ne keri nde ilâ ikura lâ nia maa ikeno áta ñjinde. Ikura zo zo noko uru kuveta ikura ne ñgua pâňa rârâni, aku mâsi ñjinde nde ñjalaе ndo, ipole take-take ikeno samba tini ñjinde.

¹¹ O Maro Kindeni, naňa ilonju tu noko ma kuveta mâsi tonje ipâňga samba tini, ñana itula noko kilala pwataki tu noko tamwata nde kumo Maro Njalaе. Naňa ilonju tu noko ma kuveta ne walo kaika ipâňga nia yo panzi tamâta ndoni simo tâno kulu.

58

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu i ma ikai
kazâňja panzi tamâta sakamao
Daviti isia wângiňa ñjine*

¹ Miki tamâta ñalanjala, tiambo miki uru kaporø ñgua sondo lâ ñgua nia, a? Tiambo miki uru kalea sondo pa tamâta nenzi ñgua rârâni ku kaveta kemi sondo panzi, a? Tia ndo kanajo!

² Ikura zo zo miki uru kalomi ñgere ñana kaveta vetâňja sakamao nâ. Aku miki kamandi kaika ñana kazavarunzi tamâta lâ nia ndoni. ³ Kinzi tamâta sakamao uru sipile nzâla ara ikura nenzi mbwera rârâni. Nia ndoyo, lâ zo ñjinde tinanzi

sipaguguanzi sipâنجga lâ, aku simo lee sipâنجga konja lâ, ande kinzi kawanzi laŋenja nâ. ⁴ Kinzi nenzi ɳgua nde itogo mwâta saka kawa su lu mwasina. Aku tininzi pwâka tu siloŋo ɳgua ara, kala sipono taŋanzi. ⁵ Kinzi sitogo tamâta taŋa pasâe mine. Ambo i tini pinde ma sisarâwa papa tu imâ, ande i ma imâ tia, ɳjana tu iloŋo kawanzi ɳgua tia.

⁶ Maro Kindeni, naŋa ilonju tu noko ma kuzavarunzi tamâta sakamao ɳjinde. Yova Kindeni, kinzi sitogo mbwâmbwa saka “leve” uru imo ikai kazâŋa nâ. Mine nde ara ɳjana noko ma kumbware niŋonzi kupasu piti lâ kawanzi ilo. ⁷ Naŋa ilonju tu kinzi ma naonzi tia lâ, itogo lââ irere ilâ tâno ilo ku mâsa-mâsa lâ mine. Naŋa ilonju tu noko ma kie nâ kupalenzi kunukianzi, itogo tamâta inuki unza kala ɳgâla-ɳgâla lâ. ⁸ Naŋa ilonju tu noko ma kuyaulanzi ndo, itogo ɳgola imâte ku isâmbu lâ paulo kulu mine. Naŋa ilonju tu kinzi ma simâte itogo lâlu tonge imâte lâ tina kapwa ilo mine.

⁹ Maro Kindeni ma izavaru kinzi tamâta mine walele nâ, itogo tamâta ilamo leu mine. I ma wisi nâna ɳalae tina panzi, ku ma itambiranzi itogo tamâta itambira meme mine. ¹⁰ Mao nâ, Maro Kindeni ma ipare nia panzi kiesaka tamwatanzi. Kinzi ma sipamateteu,aku seenzi ma ilâ isala nia ndoni. Kinzi tamâta ara ma simora ɳine, kala ma simo sindeka nâ. ¹¹ Ninenja kinzi tamâta ma siporo tu, “Mao nâ, Maro Kindeni uru kulu ara ndo ilanzi tamâta ɳjinde sipono muli papa i. Mao nâ, Maro Kindeni imo,aku ionzi tamâta rârâni silâ ɳgua nia ɳjana

nenzi vetâŋja kâ."

59

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ike a ɻana i kâ

Daviti isia wângiña ɻine, lâ zo ɻinde Saulo isupwanzi tamâta pinde silâ pa Daviti ne luma ɻana sipu pâta imâte.

¹ Nanenju Maro Kindeni, naŋa ano pano tu pwaina piti lâ nanenju kazâŋja tamâta mbaunzi ilo. Naŋa ano pano tu pwea ɻanana, ɻana kinzi ma sizavaru naŋa tia. ² Pwaina piti lâ kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo. Kuvila naŋa, ɻana kinzi ma sikura tu sipu naŋa pâta amâte, ande ma tia.

³ Kumora ɻga, kinzi simuna ku sio ɻana sipu naŋa pâta amâte kâ. Kinzi tamâta kaika nde sipagona lâ ku ilonzi taitu situ siyaula naŋa. Andeta naŋa ɻandai aveta kiesaka tonge tâku vetâŋja potomule tonge ɻga. ⁴ Yova Kindeni, nanenju vetâŋja soki tonge tia, taitu kinzi sipalilu simâ ɻana sipara kuku naŋa. Naŋa ano pano tu kumâ walele nâ ɻana kuvila naŋa kâ! ⁵ Yova Kindeni, noko Maro Walo Tamwata, aku Isrel ɻgu nema Maro Kindeni kala noko. Kumâ walele ku kuzavarunzi tinikoa ɻgu ɻinde rârâni. Kinzi uru sio ninzi-nambwe silâ nenzi kazâŋja tamâta mbaunzi ilo; mine nde noko ma kalo sukâŋja ɻanananzi ndimo. Naŋa ano pano tu kupare nia panzi tamâta sakamao ɻinde.

⁶ Ikura mbo mbo kinzi sitaulo simâ pa lawea ilo,aku ilonzi ɻuru-ɻuru soka potomule lâ lawea ne ɻgumbi mira ɻgaŋe-ɻgaŋe, sitogonzi

mbwâmbwa ninjodzi njerere mine. ⁷ Yova Kindeni, kuloŋo ŋga; kinzi nenzi ŋgua nde sakamao ndo, itogo pila mata ruru ndo mwasina. Andeta kinzi siporo pa warakanzi tu, “Ea ma ikura tu iloŋo kinda, a?” ⁸ Andeta Yova Kindeni, noko uru kunjeleanzi pâta ɻana nenzi ŋgua kaa kaa ɻinde. Noko kuveta “a” panzi tinikoa ŋgu rârâni.

⁹ Noko simbo nâ uru walo kaika kulua naŋa. Mine nde Maro Kindeni, naŋa amâ pa noko simbo nâ tu ma amuna ɻanananzi kazâŋa tamâta. ¹⁰ Nanenŋu Maro Kindeni ilo ndo ikeno pa naŋa ikura zo rârâni, aku i ma imâ ivila naŋa. I ma isâu pa naŋa tu amora i ipolenzi nanenŋu kazâŋa tamâta. ¹¹ Maro ɻalae, noko kumo kutogo maka nema maramuŋa mwasina. Andeta naŋa tiniŋgu pwâka tu noko ma kupasusu ɻana kupunzi kazâŋa tamâta ɻinde pâta sipamate-teu. Ambo noko ma kupunzi walele nâ, ande nanenŋu ŋgu ma muli kalonzi kapa ɻana noko ne pavilâŋa ara ɻinde. Mine nde naŋa ano pano tu kunjaranzi tamâta ɻinde pwapwataki soka potomule silâ lee, ɻinenŋa kuzavarunzi ndo lâ. ¹² ɻana tu ikura zo zo kinzi nenzi ŋgua itula kí-lalanzi pwataki tu kinzi nde kiesaka tamwatanzi. Kinzi uru sipasuka warakanzi tininzi, aku naŋa ilonŋu tu nenzi mâsi ɻinde ma iyaula warakanzi, itogo viâŋa ikainzi iŋa mine. Ikura zo zo kinzi siporo ŋgua laŋeŋa wa ŋgua ɻana siyaulanzi tamâta pinde wa. ¹³ Mine nde ara ɻana noko ma wisi nâna panzi ku kupunzi pâta sipamateteu. Naŋa ilonŋu tu noko ma kuzavarunzi tamâta sakamao ɻinde ndo lâ. Ambo noko ma kuveta

mine, ande tamâta rârâni ma sisama tu noko Maro Kindeni kumo maka Isrel ŋgu nema Koipu Nalae, aku noko kala kumo pwai maro panzi tamâta simo tâno ndoni tonâ.

¹⁴ Ikura mbo mbo kinzi tamâta sakamao ŋinde sitaulo simâ pa lawea ilo, aku ilonzi ŋuru-ŋuru soka potomule lâ lawea ne ŋgumbi mira ŋgaŋe-ŋgaŋe, sitogonzi mbwâmbwa niŋonzi ŋerere mine. ¹⁵ Ninde itogo kinzi soka silâ wa simâ wa siroto kapwanzi. Ambo kapwanzi pupuro tia yo, ande kinzi ilonzi ŋuru-ŋuru nâ. ¹⁶ Andeta kalo loko, naŋa ma awâŋgi wângiŋa paneâŋja kâ ŋana noko ne walo kaika ŋinde. Ikura mboyo mboyo naŋa ma awâŋgi atula pwataki tu noko ilo ndo ikeno pa naŋa, uru ikeno mine ku imo nâ. Ŋana tu lâ zo ndia malia kie-kie imâ ipâŋga pa naŋa, ande noko uru pwatona naŋa sondo ndo. Noko kumo kutogo nanenju maramuŋa kaika mwasiina. ¹⁷ Maro Kindeni, noko simbo nâ uru kupu tini kaika pa naŋa ilonju kalonju. Naŋa amâ pa noko simbo nâ tu amuna ŋananzi kazâŋa tamâta. Maro Kindeni, noko tini mwasa ndo pa naŋa ikura zo rârâni. Naŋa ma awâŋgi apanea noko ŋa.

60

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma isukanzi
Isrel ŋgu ŋana sipole paraya kâ*

*Daviti isia wângiŋa ŋine, lâ zo ŋinde Isrel
sipara kunzi Aram ŋgu.*

¹ Maro Kindeni, noko kupu muli pa maka marumbu lâ, kala kusâu panzi kazâŋa tamâta tu sipole maka. Noko wisi nâna pa maka kala

kuveta mine. Andeta ŋine naŋa ano pano tu kutaulo kumâ ku kuvila maka kilo. ² Noko kuveta maka nema tâno ririŋo lâ. Noko kundawea tâno kala mbââ ŋalae ipâŋga lâ. Kala ŋine nema tâno nde ipâŋga sakamao lâ. Ara, ŋine maka iloma tu noko ma kuveta tâno sondo kilo. ³ Noko kuo malia kie-kie imâ pa ne ŋgu maka. Mine nde maka kakai nâna ŋalae, kala kakura tu koka sondo tia. Ninde itogo noko lââ kaika kulama kanu lâ, aku kapâŋga kadauda ŋalae. ⁴ Aŋga maka pinde nde kamege ŋananano, aku noko kusona mbila tonge itâra ŋana kuvila maka kâ. Maka kakura tu kakâwa ŋanananzi kazâŋja tamâta ku kalâ pa mbila ŋinde ŋana kamo ara kâ.

⁵ Maro Kindeni, noko ilo ndo keno pa maka, aku ne walo nde ŋalae tina. Mine nde maka kano pano tu kupalonjo pa nema noŋa ku pwaima piti lâ kazâŋja ilo, ŋana ma kamo ara kâ. ⁶ Maro Kindeni imo i tamwata ne luma sapâŋja ilo, aku iporo tu, "Naŋa ma apole paraŋa, ŋinenga ma andeka ŋana akisi keri lâ Sekem lawea tava Sekot ŋgu nenzi nia kawa ŋinde panzi nanen̄gu tamâta. ⁷ Kinzi Ruben ŋgu aŋga kinzi Gat ŋgu nde naŋa warakâŋgu nen̄gu tamâta, aku kinzi Manase ŋgu kala simo nanen̄gu tamâta mine nâ. Kinzi Efraim ŋgu nde sitogo nanen̄gu sambara kaika ŋana paraŋa kâ, aŋga kinzi Juda ŋgu nde sitogo koipu ŋalae ne tukâla ŋine uru ikeno naŋa mbaŋgu ilo. ⁸ Taitu nanen̄gu morâŋja ikeno mine ŋanananzi nanen̄gu kazâŋja tamâta; kinzi Moap ŋgu nde ŋgu kaa nâ, itogo kondo naŋa uru apua mbaŋgu lâ ilo

mwasina. Aku kinzi Idom ɳgu kala simo ɳgu kaa nâ tona, kala naŋa uru keŋgu nâ apalenzi. Naŋa apolenzi kinzi Filistia ɳgu lâ paraŋa ilo, kala andeka nâ akai lolove.”

⁹ Maro Kindeni, tiambo noko tini pwâka tu pwai naŋa alâ apara kunzi ɳgu ɳjinde simo lawea ɳalae ilo, laweani ndaina ne ɳgumbi kaika iŋge mbwaliu lâ, tiya? Tiambo noko tini pwâka tu pwai naŋa alâ apara lâ Idom nenzi tâno, tiya? ¹⁰ Tiambo noko tamwata kupu muli pa maka marumbu lâ, tiya? Tiambo noko tini pwâka tu kuwilanzi nema zugu tamâta sipole paraŋa, tiya? ¹¹ Maka kasama tu kinzi tamâta nenzi pavilâŋja nde kelekele kaa nâ. Mine kala maka kano pa noko tu kuwilama ɳana kapolenzi nema kazâŋja tamâta kâ. ¹² Mao nâ, ambo Maro Kindeni ma ivila maka, ande maka ma kapole paraŋa. I tamwata ma izavarunzi nema kazâŋja tamâta ɳjinde.

61

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ikatona i Daviti isia wângiņa ɳine

¹ Maro Kindeni, kupalonjo pa nanenju sarawâŋja. Kutambira taŋa sondô pa nanenju noŋa. ² Naŋa amo malawae ɳana nanenju lawea tina, aku ilonju malia ndo. Mine nde naŋa asarâwa pano tu kuwilana. Pwai naŋa alâ pa nia paveâŋja tonge, ɳana kinzi kazâŋja tamâta ma sikura tu sizavaru naŋa tia. ³ Nana tu noko simbo nâ uru pwea ɳanana. Noko simbo nâ kumo nanenju maramuŋa kaika. Mine nde

nanen̄gu kazâŋja tamâta sikura tu sipole naŋja, ande tia.

⁴ Naŋja ilon̄gu ŋalae tu ma amo noko ne luma ilo ikura zo rârâni. Naŋja ilon̄gu tu amo ara lâ noko tini laiti, itogo tatareko natunzi simo ara lâ tinanzi mban̄i kalo mine. ⁵ Maro Kindeni, mun̄ga noko kuloŋo naŋja aveta ŋgua pâŋja pinde kuku noko. Aku vetâŋja arara noko kupambwâre tu ma kuveta panzi tamâta ŋinde uru simege ŋanano, ande noko kuveta vetâŋjani ndaina pa naŋja tava.

⁶ Kala ŋine naŋja ano pano tu kuseŋge mbwera rârâ ilâ kuku zo ŋinde koipu ŋalae ma imo via lâ tâno kulu. Naŋja ilon̄gu tu i ma imo mine ku imo nâ. ⁷ Maro Kindeni, naŋja ilon̄gu tu i ma imo koipu ŋalae lâ noko nao ikura zo rârâni. Noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ, aku noko uru kuveta ikura ne ŋgua pâŋja rârâni. Mine nde ano pano tu pwatona i sondo ndo, ikura noko ne ŋgua pâŋja mine. ⁸ Ambo noko ma kuveta mine, ande naŋja ma kari kari ao patarawâŋja imâ pano, ikura nanen̄gu ŋgua pâŋja mine. Aku naŋja ma awâŋgi apanea noko ŋa ikura zo zo.

62

Maro Kindeni simbo nâ ikatona kinda Daviti isia wângiña ŋine

¹ Naŋja kalon̄gu tawana Maro Kindeni simbo nâ. I simbo nâ ikai naŋja piti lâ kazâŋja ilo. ² I simbo nâ ikatonana wa ivilana wa. I simbo nâ imo nanen̄gu teŋgo kaika. Mine kala kinzi kazâŋja tamâta ma sikura tu sipole naŋja, ande ma tia.

³ Miki tamâta ndai, miki ma kakai kazâŋja pa naŋja ku katu kayaulana ikura zo ŋapia kilo, a? Naŋja amo atogo ŋgumbi siŋga saputi ndue lâ, kala walonŋu tia. Tiambô miki rârâni katu kazavaru naŋja ndo lâ, a? ⁴ Naŋja ŋâŋgu nde ŋalae, taitu miki ilomi tu ma katawa naŋja ndue. Miki uru kandeka ŋana ŋgua laŋeŋa nâ. Miki kawami nâ kaporø ŋgua ara mine tu, “Maka iloma tu Maro Kindeni ma iveta kie ara pano”, andeta ilomi tu i ma iyaula naŋja.

⁵ Naŋja kalonŋu tawana Maro Kindeni simbo nâ, ku ao tiniŋgu pa i simbo nâ tu ma isukana. ⁶ I simbo nâ ikatonana wa ivilana wa. I simbo nâ imo nanenŋu teŋgo kaika. Mine kala kinzi kazâŋja tamâta ma sîkura tu sipole naŋja, ande ma tia. ⁷ Maro Kindeni simbo nâ uru ikai naŋja piti lâ kazâŋja ilo, aku i tamwata iveta naŋja ŋâŋgu ipâŋga ŋalae. I imo itogo mira ŋalae naŋja uru amuna tini mwasina. I uru ike aŋanana. ⁸ Mine nde miki nanenŋu ŋgu, naŋja apaimi tu miki ma kalomi tawana Maro Kindeni ikura zo rârâni. Miki ma kapatula nemi malia wa nemi ilo-kalo ndoni papa i, ŋana tu i imo itogo nenda teŋgo kaika mine.

⁹ Kinzi tamâta rârâni nde sitogo tamâta im-bana koroani mbwani taitu lâ kawa ku ilâ kaa nâ. Mao nâ, kinzi mbaliŋa warakanzi aŋga kinzi sugorai tamwatanzi nde kelekele kaa nâ. Kinzi rârâni nde sitogo kelekele kiri-mwata lawea itapala kala nao tia lâ. ¹⁰ Tamâta pinde situ mâsi ŋana taveta ruruŋa panzi tamâta kâ tava panaweŋa ne mâsi nde mâsi ara. Andeta miki ma ilomi mine ndimo, ŋana tu ilo-kalo mine

nde soki ndo. Mao nâ, zo pinde miki ma kakai mbaliŋa, andeta miki ma ilomi tu mbaliŋa ŋinde ikura tu ivilami, mine ndimo.

¹¹ Muŋga naŋa aloŋo Maro Kindeni iporo pwataki tu ina nde walo kaika warika. ¹² Andeta ŋinde nâ tia; naŋa aloŋo Maro Kindeni iporo pwataki kilo tu i ne tini-mwasa uru ikeno mine ku imo nâ. Mao nâ, Maro Nalae, noko tamwata ma kulu kulanzi tamâta rârâni taitutaitu, ipakura kuku vetâŋa ndia muŋga kinzi siveta ŋinde.

63

*Tamâta ilo tu Maro Kindeni ma imo kuku i,
kala ikai noŋa papa*

*Daviti isia wângiŋa ŋine, lâ zo ŋinde i imo nia
bilimu ikeno Judia tâno.*

¹ Maro Kindeni, nanen̄gu Maro Nalae noko, naŋa ilon̄gu ndo tu apono muli pano. Naŋa ilon̄gu ndo ikeno pano, itogo tamâta imo nia bilimu ku irakoŋa ŋalae tina ŋana lââ kâ. ² Naŋa ilon̄gu tu amora noko kilala tava ne walo kaika ipâŋga nia yo lâ noko ne luma sapâŋga ilo.

³ Maro Kindeni, noko ne tini-mwasa uru ikeno mine ku imo nâ,aku ŋinde nde kelekele ara ndo, ipole maka tamâta nema via lâ tâno ŋine kulu,aku ipole kelekele pinde rârâni tona. Mine kala naŋa apaneano asuka noko ŋa kâki. ⁴ Naŋa ma kawâŋgu ndaŋge pano ikura zo rârâni naŋa ma amo viâŋgu. Naŋa ma asuka mbaŋgu kâki akai noŋa pano. ⁵ Lâ zo ŋana naŋa amo noko tini laiti, ande naŋa ma ilon̄gu ara nâ, itogo tamâta ika kâpwa ara lee kapwa pupuro ndo mwasina.

Aku naŋa ma awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pano tava ndekâŋa ŋalae.

⁶ Maro Kindeni, lâ zo ŋana naŋa akeno kenonja nia, ande naŋa uru kalonju ŋgere ŋanano. Naŋa kalonju ŋgere ŋanano mine lee mbwale pwataki. ⁷ Nanenju vetâŋa ŋinde nde duvi mine; noko kumo nanenju Pavilâŋja Tamwata ikura zo rârâni. Naŋa amo noko tini laiti, itogo tatareko natu imuna tina mbani kalo mine, aku andeka nâ awâŋgi pano. ⁸ Naŋa asaŋa noko kaika ndindi nâ, aku noko ne walo kaika uru ike aŋanana.

⁹ Tamâta pinde situ sipu naŋa pâta amâte, andeta kinzini ma sisânda kazâŋa kulu ku ma silâ pa mateŋa nianzi. ¹⁰ Kinzi ma sipamateteu lâ paraŋa ilo, ŋineŋga kinzi mbwâmbwa ŋgoi ma sika mbatunzi. ¹¹ Aŋga naŋa koipu ŋalae ma andekana Maro Kindeni ŋana i ne pavilâŋja ara ŋinde. Tamâta ea sipa ŋgua lâ Maro Kindeni nao, ande kinzi ŋinde ma sindeka ŋalae. Aŋga kinzi laŋenja tamwatanzi, ande i ma isae kawanzi.

64

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ike aŋana i kâ

Daviti isia wângiña ŋine

¹ Maro Kindeni, naŋa ilonju makisa ndo. Kupaloŋo pa nanenju noŋa ŋga! Naŋa aruru ŋananzi kazâŋa tamâta, kala ano pano tu pwea ŋanana. ² Kinzi tamâta sakamao nde simuna ku sipa ŋgua ŋana siyaula naŋa kâ. Kinzi kawanzi

pakâe pakâe siveta mâsi potomule nâ. Naña ano pano tu pwatona naña sondo.

³ Kinzi tamâta ñinde nenzi ñgua nde itogo pila mata ruru ndo mwasina. Nenzi ñgua sakamao nde nao sondo imâ pana, itogo tamâta irae temba ku mata ilea sondo pa tamâta tonge tu ma ipane kâ. ⁴ Kinzi simuna lâ nia ñgañe ku silâwa nâ sipanenzi tamâta ara. Kinzi siruru tia ndo, aku sipanenzi walele nâ.

⁵ Kinzi sipu tini-kaika pa warakanzi ilonzi kalonzi ñana mâsi sakamao ñinde munja sipa ñgua tu ma siveta. Kinzi siporo ñana nia pinde sipatea lâ ñana sio nimbu tu ma ikainzi tamâta kâ. Aku kinzi siporo pa warakanzi mine tu, "Ea ma ikura tu imora kinda, a? Tia ndo!" ⁶ Kinzi sipa ñgua ñana siveta mâsi potomule kâ, aku siporo tu, "Kinda tapatea nzâla ara ndo!" Mao nâ, kinzi tamâta nenzi ilo-kalo nde ikeno paveânga nâ.

⁷ Andeta Maro Kindeni ma silâwa nâ ipanenzi,aku ma patanzi sindue walele nâ. ⁸ Munja kinzi tamâta sakamao ñinde sipa ñgua tu ma siyaula naña, andeta Maro Kindeni ilele nenzi ñgua ñinde ku iveta iyaula kinzi warakanzi. Tamâta pinde ma simoranzi ku ma siñeleanzi wa sirurua kulunzi panzi wa. ⁹ Ninenja tamâta rârâni ma siruru. Kinzi ma kalonzi ñgere ñana mâsi ñinde Maro Kindeni iveta lâ, aku ma sitapâri ñana mâsi ndainani nâ. ¹⁰ Ara ñana kinzi tamâta arara rârâni ma sindekana Yova Kindeni ku silâ simuna i tini laiti. Ara ñana kinzi tamâta sondo rârâni ma sipanea i sisuka ña kâki.

65

*Kinda kawânda ndange tandekana Maro
Kindeni
Daviti isia wângiña ñine*

¹ Maro Kindeni, ara ñana maka ma kalâ kamandi Saion Tuu kulu ku kapaneano kasuka noko ña kâki. Aku ara ñana maka ma kaveta vetâŋja rârâni ñinde muŋga kapa ñguia tu ma kaveta pano tonâ, ²⁻³ ñana tu noko uru kupalonjo pa maka nema noŋa. Aku tamâta rârâni ma kalonzi ñgere ñana nenzi kiesaka kâ, ku ma simâ pano. Maka nema vetâŋja potomule nde itawama ndue ndo, andeta noko kuzavaru nema kiesaka ñinde piti lâ tinima. ⁴ Maka kandeka ñalae, ñana tu noko kupatea maka lâ kala pwaima kalâ kamo noko ne luma ilo. Kelekele arara nâ nde ipipi lâ ikeno noko ne luma sapâŋja ñinde ilo, aku maka ma iloma ndeka ñana kakai kelekele ñinde kâ.

⁵ Maro Kindeni, maka nema Yautâŋja Tamwata noko, noko uru kupalonjo pa nema noŋa kala kuveta mâsi ñalaŋala kie-kie ñana kuvila maka kâ. Andeta maka nâ tia; kinzi tamâta simo tâno ndoni ikeno pa tâi tini pinde rârâni, kinzi ñinde nde sio tininzi pa noko tu ma kuvilanzi. ⁶ Noko ne walo nde kaika; mine nde noko kuonzi tuu ñalaŋala silâ simandi nianzi nianzi. Aku mâsi ñinde itula pwataki tu noko ne walo nde ñalae ndo. ⁷ Lâ zo ñana kâla-lawea imandi tava ne nduŋenjani, ande noko kuveta tâi pâti kii lâ. Aku noko uru kuveta vetâŋja kie taituni ñana kupupu kinzi tinikoa ñgu nenzi taŋa-kaika ndue tonâ. ⁸ Kinzi tamâta simo tâno ndoni nde simora

mâsi ɳalaŋala noko kuveta ɳinde, kala wisinzi motutu. Lâ tâno ɳinde ikeno pa mbwera kâ,aku ilâ lee ipâŋga tâno ɳinde ikeno pa wâra kâ, ande kinzi tamâta sindeka ku sisuŋa kawanzi kâki ɳana sipaneano.

⁹ Noko ilo pa tâno; mine kala noko uru kuo karâzi imbe indue, aku kuveta tâno ne sinji ipâŋga. Maro Kindeni, noko ne lââ nde ɳalae tina, kala kupaliŋi karâzi imbe ndue. Aku noko kuveta kâpwa kie-kie ipâŋga tâno ilo panzi tamâta tu sika. Noko tamwata ne pateânya nde ikeno mine. ¹⁰ Noko kuo karâzi ɳalae imbe indue pa tâno ɳinde munja tamâta sike. Noko kuo karâzi imbe indue ɳana iveta tâno mbariri, aku kuveta kaniŋa mata ipâŋga. ¹¹ Noko kuveta kie ara ndo, kala zo ɳana kaniŋa gonâŋa kâ, ande kâpwa maria ipâŋga. Mao nâ, kelekele arara kie-kie nde ikeno pano. ¹² Unza arara nde ipâŋga lâ tâno ɳinde kinzi lama uru simo,aku noko kuveta ndekâŋa ipâŋga lâ nia tuu kulu. ¹³ Kinzi lama ɳgu kambwanjenzi ɳalae nde simandi nia unza ɳinde, aku kâpwa nde ipipi lâ nia kawa kawa rârâni. Mine kala kelekele rârâni nde sigogo kawanzi ku sindeka siwâŋgi wângiña paneânya kâ pa Maro Kindeni.

66

Kawânda ndange tawâŋgi wângiña paneânya kâ pa Maro Kindeni

¹ Miki tamâta rârâni kamo tâno ndoni, miki rârâni kandeka ku kasarâwa kapanea Maro Kindeni kasuka i ɳa kâki!

² Miki kawânggi ku katula i kilala pwataki tu i ña nde ñalae ndo! Kapanea i ña kasuka kâki! ³ Kaporô pa Maro Kindeni mine tu, “Maka kamora mâsi ñalanjala noko kuveta ñinde, kala wisima motu. Noko ne walo nde kaika ndo; mine nde noko ne kazânga tamâta siruru ku sipare tukunzi ndue lâ noko nao. ⁴ Mao nâ, tamâta rârâni lâ tâno kulu nde sipare tukunzi pano ku siwânggi wânginja paneânga kâ sisuka noko ña kâki ndo.”

⁵ Mine nde miki kamâ kamora vetânga rârâni Maro Kindeni munja iveta ñinde. Iveta mâsi ñalanjala lâ tamâta naonzi, kala wisinzi motutu. ⁶ Iveta mâsi mine; iveta tâi ipalele ipângga nia mâsa-mâsa, kala maka timbuma kinzi soka simbwaliu pa tini pinde. Kala ñine maka kâmandi niani ndaina ku kandekana Maro Kindeni ñana i ne mâsi ñinde kâ. ⁷ I ne walo nde kaika, aku ikai koipu ñalae, ma imo mine ku imo nâ. I mata ilea kaika panzi tinikoa ñgu. Mine nde miki tamâta ñine uru tanjami kaika papa i, ande miki ma kapasuka warakami tinimi ndimo.

⁸ Miki ñgu ñine ma kapanea maka nema Maro Kindeni kasuka i ña kâki. Ara ñana nemí paneânga ñinde ma ipângga nia yo. ⁹ Ñana tu Maro Kindeni ikatona maka Isrel ñgu sondo ndo, kala kamo viama nâ. I ñandai isâu panzi kazânga tamâta tu sipole maka ñga. ¹⁰ Maro Kindeni, noko malia kulua maka ñana pwai samânga pama, itogo tamâta ikai samânga pa mira “silva” ku imomo lâ yââ ilo ñana ma ipângga zuzuli ndo. ¹¹ Munja noko pwaima kaika kalâ viânga ilo, aku kusia malia ñalae kâki kuluma.

12 Noko kusâu panzi kazâŋja tamâta, kala kenzi nâ sipale maka lâ. Maka kakai nâna ɻalae, itogo tamâta tonje yââ ikana tâku lââ pondi kâki ku ipatuku i lâ. Taitu kala zo ɻine noko kuo maka kamo nia ara, kala iloma ara nâ.

13-14 Mun̄ga, lâ zo ɻinde malia imâ ipâŋga pa naŋa, ande naŋa apambwâre tu ma aveta vetâŋja pinde pano. Kala ɻine naŋa ma aveta patarawâŋja pano, ikura nanen̄gu ɻgua pâŋja mine. Naŋa ma akai simbi amâ noko ne luma sapâŋja ilo ku ma apatarâwa pano. **15** Naŋa ma amomo simbi situmbu ɻalarjala ɻinde nâ lâ patarawâŋja nia. Naŋa ma amomo lama tamâne simbi, aku ne mundo ma ikâki imâ pano. Aku naŋa ma amomo bulmakao simbi tava meme simbi lâ patarawâŋja nia tona.

16 Ayo, miki tamâta ea uru kamege ɻana Maro Kindeni kâ, miki ɻinde rârâni kamâ katambira taŋami. Naŋa ma aporo atula ɻgua pami ɻana vetâŋja rârâni i mun̄ga iveta ɻana ivila naŋa kâ.

17 Mun̄ga naŋa asarâwa papa i tu ma ivilana. Naŋa kawâŋgu kâki awâŋgi wângiña paneâŋja kâ papa i. **18** Lâ zo ɻinde, ambo kiesaka ikeno pa naŋa aku naŋa ɻandai ilon̄gu malia ɻana ɻga, ande Maro Nalae ma ipono taŋa ɻana nanen̄gu noŋa kâ. Andeta tia. **19** Mao nâ, Maro Kindeni itambira taŋa pa nanen̄gu sarawâŋja, aku ipaloŋo pa nanen̄gu noŋa lâ. **20** Maro Kindeni ɻandai ipu muli pa nanen̄gu noŋa ɻga, aku i ɻandai ikai ne tini-mwasa ara ɻinde piti ɻanana ɻga. Mine kala nanen̄gu paneâŋja ilâ papa i.

67

Tawâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa Maro Kindeni

¹ Maro Kindeni, kalo sukâŋja ñanama ku kuveta kie ara pama. Kulele nao pama ku kuvilama!

² Ambo noko ma kuveta mine, ande tamâta rârâni simo tâno ndoni ma sisama noko ne vetâŋja kilala pwataki, aku ma sisama tu noko uru pwainzi tamâta piti lâ kazâŋja ilo.

³ Maro Kindeni, naŋa ilongu tu tamâta rârâni ma sipaneano. Ara ñana tamâta ndoni ma sisuka noko ña kâki! ⁴ Naŋa ilongu tu kinzi tinikoa ñgu ndoni ma sindeka ku siwâŋgi pano, ñana tu noko uru kumandi ñgua nia ku pwai samâŋja sondo ndo panzi tamâta ñana nenzi vetâŋja kâ. Noko pwai poe sondo ndo panzi tamâta ñgu rârâni. ⁵ Maro Kindeni, naŋa ilongu tu tamâta rârâni ma sipaneano. Ara ñana tamâta ndoni ma sisuka noko ña kâki!

⁶ Kâpwa arara nde ipâŋga maria lâ tâno ilo. Maro Kindeni, ina maka Isrel nema Maro Nalae, ande iveta kie ara ndo pama. ⁷ Mao nâ, Maro Kindeni iveta kie ara ndo pama. Ara ñana tamâta lâ tâno ndoni ma simege ñana i kâ.

68

Kinzi Isrel ñgu sindekan Maro Kindeni ñana i ne pavilâŋja kâ

Daviti isia wângiña ñine

¹ Naŋa ilongu tu Maro Kindeni ma imâ walele nâ ñana isokinzi ne kazâŋja tamâta sikâwa

pwapwataki silâ. Kinzi tamâta ñinde uru ilonzi sakamao ndo papa i. Ara ñana kinzi ma sikâwa lâ i nao. ² Naŋa ilongu tu i ma isokinzi piti, itogo lawea itapala yââ ne mundo kala nao tia lâ. Naŋa ilongu tu i ma izavarunzi ndo, itogo yââ isimu sipa siŋi ku iveta ipâŋga itogo lââ mine. ³ Andeta ara ñana kinzi tamâta sondo ma sindeka lâ Maro Kindeni nao. Ara ñana kinzi ma ilonzi ndeka nâ sisuŋa kawanzi kâki.

⁴ Mine nde miki ma kawâŋgi wânginja paneâŋja kâ pa Maro Kindeni kasuka i ña kâki. Ina uru iyoka take-take kulu ilâ wa imâ wa, aku i ña mine tu Yova Kindeni. Miki kawâŋgi papa i ku kandeka lâ i nao. ⁵ Maro Kindeni imo ne luma sapâŋga ilo, aku inani uru ikatonanzi lâlu mundoro wa taine mwala-mwala wa. ⁶ Kinzi tamâta ea simo simbonzi nâ, ande Maro Kindeni iveta nia sondo panzi ñana simo ara kâ. I iyautenzi tamâta piti lâ luma sakamao ilo, aku ivetanzi simo ara ndo. Aŋga tamâta ea sipu mulinzi papa i, ande ionzi simo nia sakamao.

⁷ O Maro Kindeni, nanayoni noko kumuŋga panzi ne tamâta ku pwainzi soka nia bilimu silâ. ⁸ Pa zo ñinde tâno iririŋo, aku karâzi ñalae imbe ndue. Noko nde maka Isrel nema Maro Kindeni, aku vetâŋga kie mine nde ipâŋga lâ noko nao, lâ zo ñinde noko kupatua lâ Sinai tuu kulu. ⁹ O Maro Kindeni, lâ zo ñinde noko kuo karâzi imbe more-more ñalae indue pa noko ne tâno, kala tâno ñinde ipâŋga ara kilo. ¹⁰ Noko ne tamâta siveta nenzi lawea lâ tâno ñinde. O Maro Kindeni, ara tamwata kala noko; mine nde noko kurombonzi kinzi sugorai tamwatanzi.

11 Aku muli ñga Maro Nalae iporo itula ñgua pwataki lâ, ñinenja taine rârâ nde sikai i kawa ñgua ñinde silâ situla pwataki mine tu, **12** “Kinzi koipu ñalañala sitavanzi nenzi zugu tamâta nde sikâwa pwapwataki sipalilu nâ silâ!” Taine pinde simo lawea ilo, aku kinzi ñinde siwae mbaliña wa kelekele ñinde kinzi tamâne munja sikai lâ paraña ilo. **13** Kinzi siwae sii bâlu tainzi munga tamâta siveta lâ mira “silva” tini, anga sii ñinde mbaninzi nde siveta lâ mira “gol” tini kala salaga-salaga. Ambo taitu ñana sâ kâ ñga miki tamâta pinde kamuna kamo lama nenzi ñgumbi ilo, aku miki ñandai kalâ paraña ilo, a?

14 Maro Kindeni Walo Tamwata nde izavarunzi koipu ñalañala lâ Salmon Tuu kulu, itogo karâzi tava “ais” imbe ndue mine. **15** Aku tuu tonge kala imandi tâno ñinde tona, sipatu ña tu Basan Tuu. Ñinde nde tuu ñalae tina, aku ne mira ñalañala rârâ ñinde keno. Andeta tuu ñinde imo ipadâda nâ.

16 Ayo, noko tuu ñalae ndai, ñana sâ kâ ñga noko kupadâda ñana Saion Tuu, tuu ñinde Maro Kindeni munjani ipatea tu ma imo kulu, a? Mao nâ, Yova Kindeni ma imo tuu ñinde kulu ikura zo rârâni. **17** Maro Nalae iyoka pa Sinai Tuu kulu ku iyoka lee ikâki ilâ ne luma sapânya ikeno Saion Tuu kulu ñinde ilo. Iyoka imuňga panzi ne zugu tamâta sitava nenzi kareta kaika, kambwanjenzi tamâta-tamâta. **18** Maro Kindeni, noko pwâki kulâ tuu ñinde kulu, aku pwainzi ne kazâňa tamâta soka muli silâ, kinzi ñinde munja kupolenzi lâ paraña ilo ku wâlo nâ kupanzi kaika lâ. Lâ zo ñinde, kinzi kazâňa

tamâta njinde mbaliña kie-kie silano. Mao nâ, kinzi tamâta muñga mbo sipu mulinzi pano njinde sio nenzi mbaliña imâ pano. Mine nde Maro Yova Kindeni ma imo niani ndaina.

¹⁹ Mine kala nenda paneânga ilâ pa Maro Nalae, inani uru ikale nenda malia ikura zo zo! Maro Kindeni simbo nâ nde imo nenda Yautânga Tamwata. ²⁰ Kinda warakânda nenda Maro Kindeni njinde nde Maro ñana iyautenzi tamâta piti lâ kazânga ilo. Ina kinda nenda Koipu Nalae Yova Kindeni, aku inani itingi mateňa piti kala ingeňge ñana kinda kâ.

²¹ Mao nâ, Maro Kindeni ma izavarunzi ne kazânga tamâta ndo lâ, kinzi njinde uru sipono muli pa vetânga kiesaka. ²² Maro Nalae iporo tu, “Naña ma alâ pa Basan tâno wa tâi geza-geza wa, aku ma akainzi kazânga tamâta ataulo amâ kilo, ñineňga ma apunzi pâta sipamateteu. ²³ Kinzi seenzi ma isala nia ilâ, aku miki ma kamora ku kandeka ñalae. Aku nemi mbwâmbwa ma sinu seenzi lee kapwanzi pupuro lâ.”

²⁴ O Maro Kindeni, nanengu Koipu Nalae noko, noko kupolenzi ne kazânga tamâta marumbu lâ, kala tamâta rârâni simora noko pwoka kulâ ne luma sapânga ilo tava ndekânga nâ. ²⁵ Kinzi wânginja tamwatanzi nde soka noko muli silâ, aňga kinzi wângu rânga tamwatanzi nde soka kinzi mulinzi silâ. Aňga kinzi taine taipa nde soka kunzi ku sira nenzi wângu kiri-kiri. ²⁶ Kinzi siwângi mine tu, “Miki Maro Kindeni ne tamâta kala kapasau kamo taitu ñai, miki rârâni kapanea i! Miki Isrel ñgu kapanea Yova Kindeni kasuka i ña kâki!” ²⁷ Kamora ñga!

Kinzi Benjamin ne vâsa ŋgu nde ŋgu kiri-mwata nâ, taitu kinzi ŋinde simunga panzi tinikoa ŋgu rârâni silâ. Aŋga kinzi tamâta mbâna-mbâna lâ Juda ne vâsa ŋgu nde sikainzi nenzi tamâta ku soka Benjamin ŋgu mulinzi silâ. Aŋga kinzi tamâta mbwananâna lâ Sebulun ne vâsa ŋgu wa Naptali ne vâsa ŋgu, kinzi ŋinde soka mulinzi silâ.

²⁸ O Maro Kindeni, maka iloma tu noko ma kutula ne walo kaika pwataki, waloni ndaina noko munja kuo pama ŋana ivilama kâ. ²⁹ Kinzi koipu ŋalaŋala nde sisama tu noko kumo Koipu Ɲalae, kala sikai nenzi wisi-ara simâ pano lâ noko ne luma sapâŋa ŋinde ikeno Jerusalem lawea ilo. ³⁰ Maka iloma tu noko ma kumbitanzi Isip ŋgu, kinzi ŋinde sitogo ŋgoa ŋgoi uru imo lââ pwali. Kinzi simo sitogonzi bulmakao tamâne lâ kinzi bulmakao natu ŋgininzi. Kumbitanzi lee ikura lâ zo ndia kinzi ma sipare tukunzi pano ku mira “silva” silano. Maka iloma tu noko ma pwai kazâŋa panzi tamâta ŋinde uru sindeka ŋana paraŋa kâ, aku kusokinzi sikâwa pwapwataki silâ. ³¹ Noko ma kupolenzi Isip ŋgu mine, ŋinenja nenzi koipu ŋalaе ma ionzi ne dumui soka silâ pa Jerusalem lawea, aŋga kinzi tamâta ŋinde simo Itiopia tâno kala ma sikai nenzi mbaliŋa simâ pano.

³² Mine nde miki tamâta pa ŋgu rârâni kamo tâno ndoni, miki kawâŋgi pa Maro Kindeni. Kawâŋgi wânginja paneâŋa kâ pa Maro Ɲalae, ³³ ina uru iyoka nia maa siŋga ikeno âta ŋinde ilâ wa imâ wa. Miki kalongo ŋga; kala ŋine isunja kawa kâki ŋalaе ndo! ³⁴ Miki rârâni kaporô

katula pwataki tu Maro Kindeni ne walo nde ɻalae tina. I imo Isrel nenzi Koipu ɻalae, aku uru itula ne walo kaika pwataki lâ nia maa ikeno âta ɻinde. ³⁵ Isrel nenzi Maro Kindeni imo ne luma sapâŋga ilo, aku tamâta rârâni nde simege ɻana i kâ. I uru iwae ne walo kaika panzi ne tamâta. Paneâŋja ilâ pa Maro Kindeni!

69

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ivila
i Daviti isia wângiña ɻine*

¹ Maro Kindeni, kuvilana ɻga! Lââ ipondi kâki imâ ipâŋga naŋa ndaŋgenâŋgu. ² Naŋa apale tâno mbariri andue alâ, aku tâno kaika ɻana namandi kulu keno, ande tia. Naŋa amo tâi geza-geza ilo, aku laiti ɻana ambwatuke kâ.

³ Maro Kindeni, naŋa amo asarâwa pa noko lee nanen̄gu walo marumbu lâ, aku ɻandolâŋgu mbwendu mâsa-mâsa lâ. Naŋa ao matâŋgu ikura zo luandondo konja pa noko tu ma kuvilana, kala matâŋgu sakamao lâ. ⁴ Tamâta rârâ sikai kazâŋja pa naŋa koa tia nâ. Kinzi kambwanjenzi ɻalae tina, ipole naŋa kulun̄gu pwau ɻine kambwanjenzi. Kinzi kazâŋja tamâta ɻinde nenzi walo nde kaika, aku kawanzi laŋeŋja nâ sisowe ɻgua lâ naŋa tiniŋgu. Kinzi situ ma sizavaru naŋa ndo. Naŋa ɻandai apanawe nenzi kelekele tonge ɻga, andeta kinzi siporo kaika kala naŋa warakâŋgu neŋgu mbaliŋa alanzi koa tia nâ.

⁵ Maro Kindeni, noko kusama tu nanen̄gu ilokalo nde soki ndo. Nanen̄gu kiesaka ipavea

lâ noko nao, ande tia. ⁶ Maro Njalaе, noko Yova Kindeni Kaika Warika, ambo noko ma kuvila naŋa tia, ande nanen̄gu kazâŋa tamâta ma sipole naŋa. Ninen̄ga kinzi tamâta kala uru kalonzi tawanano ŋinde ma sikai manjeti kuku naŋa. Maka Isrel nema Maro Kindeni, naŋa tiniŋgu pwâka tu nanen̄gu malia ŋine ma ivetanzi tamâta pinde siporo ŋgua sakamao panzi tamâta ŋinde uru siwâŋgi pa noko. ⁷ Naŋa uru apono muli pano,aku ŋana duvi ŋinde kâ kinzi tamâta siporo ŋgua pavaligija pa naŋa,aku siveta naŋa maiŋgu ŋjalaе. ⁸ Andeta ŋinde nâ tia; niŋgu-nambwe wukale simora naŋa nde togo tamâta lâ ŋgu tonge. Aku naŋa taingu-tata kinzi kala simora naŋa nde togo tamâta lombo mine. ⁹ Nana tu naŋa ilon̄gu ndo keno pa noko ne luma sapâŋa,aku ilon̄gu ŋjalaе tina tu luma ŋinde ma ikeno ara nâ. Aku lâ zo ŋana kinzi tamâta siporo ŋgua pavaligija pa noko, ande nenzi ŋgua soki ŋinde imâ ikai naŋa tona. ¹⁰ Mine nde naŋa kalon̄gu sukâŋa ŋjalaе tina, kala apatawa warakâŋgu tiniŋgu ku asâpa ŋana aka kâpwa kâ. Taitu kinzi tamâta simora naŋa aveta mine, kala siporo ŋgua pavaligija pana. ¹¹ Aku naŋa asawa pasawaŋa râge-râge lâ tiniŋgu tona, ŋana itula pwataki tu naŋa akai mâŋgu ŋana kalo-sukâŋa kâ. Ambo taitu kinzi tamâta simora ŋinde ku siŋelea naŋa. ¹² Kinzi tamâta sipasau lâ ao ŋgini ku situ naŋa ŋguanâŋgu. Tamâta pinde simo nia ŋinde ku sinu lâ kaika sidauda ikura zo zo,aku kinzi ŋinde sisia wâŋgiŋa sakamao sivaligi naŋa.

¹³ Andeta kalo loko, naŋa ma akai noŋa pa

noko, Yova Kindeni. Maro Kindeni, noko uru tini mwasa ndo pa naŋa ikura zo zo, aku noko uru kupaveta kuku tamwata ne ŋqua pâŋa ɻana kuvilanzi ne tamâta. Mine kala lâ zo ndia noko tamwata kupatea, ande naŋa ilongu tu noko ma kusâu pa nanen̄gu noŋa. ¹⁴ Pwai naŋa piti lâ tâno pâpâŋa ɻine. Tia ma naŋa andue alâ nziŋa ilo, ku ma naon̄gu tia lâ. Pwea ɻanana, ɻana kinzi kazâŋa tamâta ma sikura tu sizavaru naŋa tia, aku tâi geza-geza ɻine ma ikura tu ipatuku naŋa tia mine nâ. ¹⁵ Noko ma kusâu pa uŋara tu ikai naŋa, mine ndimo. Aku noko ma kusâu pa tâi geza-geza tu ma ipatuku naŋa kala ambwatuke, mine ndimo. Aku noko ma kusâu pa mateŋa nianzi tu ipanjando naŋa, mine ndimo. ¹⁶ Yova Kindeni, ikura zo rârâni noko tini mwasa ndo pa naŋa, aku ɻinde nde ara ndo. Mine nde kupalonjo pa nanen̄gu noŋa ɻga! Noko ne kalo-sukâŋa nde ɻalae tîna; mine kala kulele nao pa naŋa! ¹⁷ Naŋa nde noko ne wurâta tamâta. Mine kala noko ma kupavea ɻanana ndimo. Naŋa asânda malia ɻalae tonge kulu; mine nde ano pano tu kusâu pa nanen̄gu noŋa walele nâ. ¹⁸ Kumâ kumo naŋa tiniŋgu laiti,aku pwaina piti lâ nanen̄gu kazâŋa tamâta mbaunzi ilo, ɻana ma amo ara kilo.

¹⁹ Noko kusama lâ ɻana ŋqua potomule kinzi tamâta ɻinde uru siporo pa naŋa. Noko kusama tu kinzi uru siveta manjeti pa naŋa wa sitawa ɻâŋgu ndue wa. Noko mata kumoranzi nanen̄gu kazâŋa tamâta rârâni. ²⁰ ɻqua sakamao ɻinde iyaula naŋa ilongu kalongu ndo lâ, kala ilongu malia ndo. Naŋa atu tamâta pinde ma kalonzi

sukâŋa ɻanana tâ, andeta tia. Aku naŋa atu tamâta pinde ma siporo ɻgua ara tâ pana ɻana sîpu tini kaika pa ilongu kalongu kâ. Andeta tia. ²¹ Aku lâ zo ɻana putole ipuna, ande kinzi kâpwa kaŋa makisa nâ silana tu aka. Naŋa arakoŋa ɻana lââ kâ, andeta kinzi waini sakamao nâ silana tu anu.

²² Mine nde lâ zo ndia kinzi siveta kâŋa-nuŋa ɻalaŋala, ande naŋa ilongu tu ndekâŋa ne zo ɻinde ma ipalele ku iyaula kinzi warakanzi, itogo nimbu ikai ɻgoa mine. Naŋa ilongu tu kinzi ma sikai pareŋa-nia ɻana nenzi vetâŋa potomule kâ. ²³ Maro Kindeni, naŋa ilongu ndo tu noko ma kuveta matanzi leva-leva, ɻana kinzi ma sikura tu simora kilo tia. Kuyaŋla kumbunzi totoroni, ɻana kinzi ma sikura tu simandi kaika kilo tia. ²⁴ Naŋa ilongu tu noko ma wisi nâna ɻalae ndo pa kinzi, aku kuyaŋlanzi. Ara ɻana noko ne wisi-nâna ma ilâ panzi ku izavarunzi ndo. ²⁵ Naŋa ilongu tu nenzi lawea ma ikeno kaa nâ, tamâta tonge tia. Noko ma kusâu pa tamâta tonge lâ ɻgu ɻinde tu ma imo via ndimo. ²⁶ ɻana tu kinzi siveta kenzi sakamao panzi noko ne tamâta, maka ɻine muŋga noko tamwata kupare nia pama lâ. Kinzi siporo ɻgua pavaligiŋa pa maka tamâta ɻine muŋga noko nâna kulama, aku nenzi vetâŋa ɻinde iveta iloma malia ndo. ²⁷ Naŋa ilongu tu noko ma kalo ɻgere ɻana kinzi tamâta sakamao ɻinde nenzi kiesaka rârâni taitu-taitu. Noko ma kusâu panzi tu ma simo kunzi noko ne ɻgu, mine ndimo. ²⁸ Ara ɻana noko ma kuzavaru ɻanzi piti lâ pepa ɻana via kâ tini. Noko ma kuŋgere ɻanzi lâ pepa

ŋinde kinzi tamâta sondo ŋanzi keno tini, mine ndimo.

²⁹ Aŋga naŋa nde akai nâna ŋalae ŋinde, kala ilonŋu malia ndo. O Maro Kindeni, pwaina piti lâ kazâŋa ilo, aku kuveta naŋa amo ara kilo.

³⁰ Maro Kindeni, ambo noko ma kuveta mine, ande naŋa ma awâŋgi wânginja paneâŋja kâ pa noko. Naŋa ma kawâŋgu ndange pano ku aporo asuka noko ŋa kâki. ³¹ Yova Kindeni, naŋa asama tu noko ma tini mwasa ndo ŋana vetâŋa mine, ŋana tu noko ilo ndeka ŋalae ŋana tamâta nenzi paneâŋja kâ. Aku noko ne ndekâŋa ŋinde ipole ne ndekâŋa lâ zo ndia kinzi tamâta sipatarâwa bulmakao tamâne pano. ³² Tamâta pinde uru sikai nâna wa malia rârâ, andeta lâ zo ŋana kinzi ma simora Maro Kindeni ivila naŋa, ande kinzi ma sindeka. I ne vetâŋa ŋinde ma ipu tini kaika panzi tamâta ŋinde uru sipare tukunzi pa Maro Kindeni. ³³ Nana tu Yova Kindeni uru ipaloŋo pa kinzi sugarai tamwatanzi nenzi noŋa. Aku i ŋandai kalo kapa ŋananzí ne tamâta ŋinde simo luma sakamao ilo ŋga.

³⁴ Ayo, miki samba wa tâno wa tâi wa, ara ŋana miki rârâni ma kagogo kawami ilâ kunzi kelekele rârâni simo vianzi ŋinde kawanzi, aku kapanea Maro Kindeni kasuka i ŋa kâki. ³⁵ Nana tu Maro Kindeni ma ikeá ŋana Jerusalem lawea, aku i ma iveta Juda nenzi lawea rârâni kilo. I ma ionzi ne tamâta simo ara kilo lâ lawea ŋinde, aku ma sikai tâno ŋinde ndoni saŋenzi kazâŋa tamâta. ³⁶ Maro Kindeni ne tamâta ŋinde nenzi vâsa ma muli sikai tâno ŋinde, aku tamâta ea

ilonzi ndo ikeno pa Maro Kindeni, kinzi ŋinde ma simo tâno ŋinde ikura zo rârâni.

70

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Maro Kindeni, kalo sukâŋja ŋanana ku pwaina piti lâ kazâŋja ilo! Yova Kindeni, kumâ walele ku kuvilana! ² Tamâta pinde situ sipu naŋa pâta amâte. Naŋa ilongu tu noko ma kuveta manjeti panzi ku kupolenzi ndo lâ. Kinzi uru sindeka ŋana nanenju malia ŋine kâ. Naŋa ilongu tu noko ma kuŋaranzi ku kutawa ŋanzi ndue lâ. ³ Kinzi sivaligi naŋa wa siveta “a” pana wa. Naŋa ilongu tu noko ma kuzavarunzi ndo lâ, aku kuveta kinzi mainzi ŋalae. ⁴ Anja tamâta pinde nde uru simâ pano, aku naŋa ilongu tu kinzi ŋinde ma sindekanano. Noko munŋa pwainzi tamâta ŋinde piti lâ kazâŋja ilo, aku naŋa ilongu tu kinzi rârâni ma kawanzi ndanje pano ku siporo ŋqua ikura zo rârâni mine tu, “Maro Kindeni nde ara ku ara ndo!”

⁵ Ambo taitu naŋa nde tamâta kaa nâ, aku akura tu apavila warakâŋgu, ande tia. O Yova Kindeni, kumâ walele pa naŋa ŋga! Nanenju Maro Kindeni, nanenju Pavilâŋja Tamâta wa nanenju Yautâŋja Tamâta noko. Mine nde ano pano tu kumâ walele nâ ku kuvilana.

71

Tamâta koŋa ne noŋa

¹ Yova Kindeni, naŋa amâ pa noko ɻana noko ma pwattonana. Noko ma kusâu panzi kazâŋa tamâta tu ma sipole naŋa kala akai manjeti, mine ndimo.

² Noko nde vetâŋa sondo warika. Mine nde kuvilana, aku pwaina piti lâ kazâŋa ilo. Kupalonjo pa nanenju noŋa, aku kuvilana. ³ Noko kumo kutogo mira ɻalae naŋa uru amuna tini mwasiina. Noko kumo kutogo ɻgumbi kaika mine, aku noko uru pwea ɻanana, ɻana tu naŋa amâ pa noko nâ ɻana apavea kâ. Noko simbo nâ pwatona naŋa kala amo ara nâ. ⁴ Nanenju Maro Kindeni, pwai naŋa piti lâ kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo. Kinzi nenzi walo nde kaika, aku nenzi vetâŋa nde sakamao ndo.

⁵ Maro Yova Kindeni, naŋa kalonju tawana noko simbo nâ. Nanayoni, lâ zo ɻinde naŋa tamâta limoa yo, aku amo lee ikura lâ zo ɻine, ande nanenju kalo-tawana ikeno mine nâ.

⁶ Ikura zo rârâni naŋa amo viâŋgu, naŋa uru amarerea noko simbo nâ. Nia ndoyo, lâ zo ɻinde nana ipaguguana, aku amo lee apâŋga lâ zo ɻine, ande noko pwatona naŋa sondo ndo. Mine nde naŋa ma apanea noko ɻa ikura zo rârâni.

⁷ Tamâta rârâ simora vetâŋa rârâni noko kuveta pa naŋa, kala wisinzi motutu. Kinzi sisama tu noko simbo nâ ne kaika ɻalae uru ike ɻanana.

⁸ Ikura zo rârâni naŋa apanea noko ɻa ku atula noko kilala pwataki panzi ne tamâta.

⁹ Andeta kala ɻine naŋa ɻga koŋa lâ; mine nde noko ma kupile naŋa ndimo. Nanenju walo nde marumbu lâ; noko ma kupu muli pa naŋa ndimo. ¹⁰ Kinzi kazâŋa tamâta situ sipu

naŋa pâta amâte, aku sipasau lâ sipa ŋgua ɻana siyaula naŋa kâ. ¹¹ Kinzi siporo tu, "Maro Kindeni ipile i marumbu lâ. Ayo, kinda ma tataŋgula i lee takale kaika. Tamâta tonge imo ɻana ivila i kâ, ande tia." ¹² O Maro Kindeni, noko ma kumo malawae ɻana naŋa kâ ndimo. Nanenju Maro Kindeni, kumâ walele nâ ku kuvilana! ¹³ Kinzi tamâta ɻinde uru siporo sitalea naŋa. Naŋa ilongu tu noko ma kutawa kinzi ndue ku kuzavarunzi ndo lâ. Kinzi situ siyaula naŋa. Naŋa ilongu tu noko ma kuveta kinzi mainzi ɻalae.

¹⁴ Aŋga naŋa ma kalonju tawana noko ikura zo rârâni, aku ma ao tiniŋgu pa noko tu kuvilana. Naŋa ma apanea noko ɻa ku amo nâ. ¹⁵ Naŋa ma atapâri panzi tamâta ɻana vetâŋa arara ɻinde noko muŋga kuveta pa naŋa. Naŋa azizâla ɻana noko ne pavilâŋa ara ɻinde ne duvi, andeta naŋa ma aporo atula pwataki ikura zo rârâni tu noko pwai naŋa piti lâ kazâŋa ilo. ¹⁶ Maro Yova Kindeni, naŋa ma kalonju ɻgere ɻana noko ne walo kaika ɻalae, aku ma amo apaneano. Naŋa ma asuka noko ɻa kâki aporo atula ɻua mine tu, "Maro Kindeni i simbo nâ nde vetâŋa sondo warika." ¹⁷ Maro Kindeni, nanayoni, lâ zo ɻinde naŋa lâlû kiri-mwata yo, ande noko uru kupananana, aku kuveta mine lee imâ ipâŋga lâ zo ɻine. Kala zo ɻine naŋa amo ɻai yo atula ɻua pwataki ɻana noko ne vetâŋa arara ɻinde. ¹⁸ Kala ɻine naŋa koŋa lâ, aku kuluŋgu pwau sâsâŋa lâ. Andeta Maro Kindeni, noko ma kupile naŋa ndimo. Naŋa ilongu tu noko ma kumo kuna, aku naŋa ma atapâri panzi

naneŋgu vâsa ɻana noko ne walo kaika.

¹⁹ Maro Kindeni, noko ne vetâŋja rârâni nde sondo ndo, aku noko parina ɻinde nde isala nia ndoni ilâ lee ipâŋga lâ nia maa ikeno âta ɻinde. Noko muŋga kuveta mâsi ɻalaŋala kiekie. Opopo, tamâta tonge ipakura kuku noko, ande tia ndo! ²⁰ Noko muŋga kuo malia kiekie imâ ipâŋga pa naŋa, andeta naŋa kalongu tawana tu noko ma kupu tini kaika pa ilongu kalongu kilo. Mateŋa imâ ipâŋga tiniŋgu laiti lâ, andeta naŋa kalongu tawana tu noko ma pwaina kâki kala ma amo ara kilo. ²¹ Naŋa kalongu tawana tu noko ma kusuka ɻâŋgu ipâŋga ɻalae ndo, aku noko ma kuveta ilongu ara kilo. ²² Mao nâ, naŋa ma ara wâŋgu ku awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa noko. Nanenŋgu Maro Kindeni, noko uru kuveta ikura noko kawa ɻqua rârâni, aku naŋa ma awâŋgi atula ɻinde pwataki. Isrel nenzi Maro Kindeni, noko Sapâŋja Tamwata, naŋa ma ara wâŋgu awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pano. ²³ Naŋa ma andeka ɻalae asunja kawâŋgu kâki awâŋgi pano. Taitu naŋa ma awâŋgi lâ kawâŋgu nâ, ande tia ndo. Naŋa ma awâŋgi pano tava ilongu ndo, ɻana tu noko pwai naŋa piti lâ kazâŋja ilo. ²⁴ Tamâta pinde sitogo tu siyaula naŋa, andeta noko kupunzi ndue ku kuvetanzi sikai maŋeti ɻalae. Mine kala ikura zo zo naŋa ma atapâri panzi tamâta tu noko ne vetâŋja rârâni nde sondo ndo.

*Koipu Nalae**Daviti natu Solomon isia wângiña ŋine*

¹ Maro Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma kupanana koipu ŋalae ŋana noko ne vetâŋja sondo kâ. Ninenja i ma isamanzi tamâta sondo lâ ŋgua nia. Noko uru kuveta vetâŋja sondo ndo lâ ŋgua nia. Mine kala naŋa ano pano tu kupanana koipu ŋalae ŋana wurâta ndainani nâ. ² Ninenja i ma ikura tu ikai poe sondo ndo panzi noko ne tamâta, kinzi ŋinde uru simo sitogo sugorai tamwatanzi mine. ³ Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta kâpwa maria ipâŋga tâno ilo, aku kuvetanzi ne tamâta rârâni tu ma sipono muli pa noko ne vetâŋja sondo ikura zo rârâni. ⁴ Naŋa ilon̄gu tu koipu ŋalae ma iveta kie ara ndo panzi sugorai tamwatanzi, aku ma ivilanzi tamâta ŋinde nenzi kelekele keno panzi tia. Andeta naŋa ilon̄gu tu i ma izavarunzi tamâta pinde tona, kinzi ŋinde situ siveta kenzi sakamao panzi tininzi pinde.

⁵ Maro Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ne tamâta ma siwâŋgi sipanea noko ikura zo rârâni kari tava nzimona ma sipane nia simo ŋai yo. ⁶ Aku naŋa ilon̄gu tu koipu ŋalae ma iveta vetâŋja arara nâ ŋana isukanzi tamâta kâ, itogo karâzi imbe ndue tâno kulu ku iveta kâpwa ipâŋga ara mwasinga. ⁷ Naŋa ilon̄gu tu kinzi tamâta ma sipaveta kuku vetâŋja ara nâ, ikura zo rârâni koipu ŋalae imo via yo. Naŋa ilon̄gu tu kinzi ma simo ara nâ lee ikura zo rârâni nzimona ma ipane nia imo ŋai yo.

⁸ Mao nâ, i ma ikai koipu ŋalae panzi tamâta rârâni simo tâno ŋinde ikeno pa mbwera kâ,

aku ilâ lee ipânga lâ tâno ɻinde ikeno pa wâra kâ. I ne tâno ne keri ma imandi lâ Yufretis Lââ tini laiti, aku ma ilâ lee ikura tâno pinde ndoni.⁹ Tinikoa ɻgu pinde uru simo nia bilimu, aku kinzi ɻinde ma sipare tukunzi ndue lâ koipu ɻalae nao. Mao nâ, i ne kazânga tamâta ma patanzi sindue i kie tini laiti, ku ma simo i kalo.¹⁰ Kinzi tinikoa ɻgu nenzi koipu ɻalaŋala ma simora tu i ne kaika nde ɻalae ndo. Mine kala Spen nenzi koipu ɻalae tavanzi koipu ɻalaŋala simo sia pinde, ande kinzi ɻinde ma sikai nenzi mbaliŋa kie-kie simâ silua i. An̄ga Arabia nenzi koipu ɻalae tava Itopia nenzi koipu ɻalae, ande kinzi rua kala ma sikai nenzi mbaliŋa simâ.¹¹ Mao nâ, kinzi koipu ɻalaŋala rârâni ma sipare tukunzi papa i, aku nenzi ɻgu ndoni ma simo nenda Koipu ɻalae kalo,¹² ɻana tu i uru isukanzi sugorai tamwatanzi rârâni lâ zo ndia sisarâwa papa i, kinzi ɻinde kelekele keno panzi tia aku nenzi pavilânga tamâta tia.¹³ I uru kalo sukânga ɻanananzi tamâta ɻinde nenzi kaika tia kala simo sugorai nâ. I uru ikainzi sugorai tamwatanzi piti lâ kazânga ilo, kala simo vianzi.¹⁴ Ambo kinzi tamâta sakamao situ siyaulanzi sugorai tamwatanzi ɻinde, ande koipu ɻalae uru ikainzi piti lâ tamâta ɻinde mbaunzi ilo. I tini mwasa ndo panzi, aku i tini pwâka tu kinzi tamâta sakamao ma sipunzi pâta simâte.

¹⁵ Ayo, naŋa ilon̄gu tu koipu ɻalae ma imo via ikura zo luandondo! Ara ɻana kinzi tinikoa ɻgu simo Arabia tâno ɻinde ma sikai mira “gol” simâ silua i. Naŋa ilon̄gu tu kinzi tamâta ma sino pa Maro Kindeni ikura zo rârâni tu ma isuka

koipu ŋalae. Aku naŋa ilongu tu Maro Kindeni ma iveta kie ara nâ papa koipu ŋalae ikura zo rârâni. ¹⁶ Ara ŋana kâpwa kie-kie rârâni ma ipâŋga maria lâ tâno ilo, itogo uru ipâŋga lâ Lebanon tâno mine. Aku ara ŋana kinzi tamâta ma sipâŋga kambwanjenzi walo lâ lawea ndoni, sitogo leu mine. ¹⁷ Naŋa ilongu tu koipu ŋalae ŋa ma ipâŋga ŋalae ndo, ma ikeno mine ku imo nâ. Ara ŋana kinzi tamâta ma situ i parina lee ikura zo rârâni kari ma ipane nia imo ŋai yo. Aku ara ŋana kinzi tamâta ŋgu ndoni ma sino pa Maro Kindeni tu ma iveta kie ara taituni pa kinzi, itogo uru iveta pa koipu ŋalae mine. Aku ara ŋana kinzi ma sino tu koipu ŋalae ma imo tava ndekâŋa nâ.

¹⁸ Mine nde tapanea Maro Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki, ina Isrel nenzi Maro Kindeni! Ŋana tu i simbo nâ uru iveta vetâŋa arara ŋinde. ¹⁹ I ŋa imo ara ku ara ndo. Tapanea i mine ikura zo rârâni. Ara ŋana i kilala ma ipâŋga nia yo ikura tâno ndoni. Mao ku mao nâ.

²⁰ Jesi natu Daviti ne noŋa rârâni kala imâ imotu lâ ŋine.

73

Mana mana ŋga kinzi tamâta sakamao uru simo ara nâ

Asap isia wângiña ŋine

¹ Mao nâ, Maro Kindeni iveta kie ara ndo panzi Isrel ŋgu, kinzi ŋinde ilonzi ikeno mbâra-mbâra. ² Andeta muŋga, nanenŋu kalo-tawana imâ laiti ŋana imbe kâ. Njinde itogo naŋa kenŋu apale zuli-zuli sârârâ mine. ³ Nana

tu naña amora tu kinzi tamâta sakamao nde sipânga mbaliña warakanzi. Kinzi uru sipasuka warakanzi tininzi, aku naña ilongu yosi pa nenzi kelekele.

⁴ Kinzi uru sikai nâna lâ karaenzi, ande tia. Kinzi situmbu ara kala simo ara nâ, nenzi pukoňa tonge tia. ⁵ Kinzi simo tava malia sitogo kinda mine, ande tia. Malia kie-kie uru ipânga pa kinda tamâta rârâni, andeta vetâna kie mine uru ipânga panzi tamâta sakamao ñinde, ande tia. ⁶ Mine kala kinzi sindeka kaa nâ ku sipasuka warakanzi tininzi kâki, itogo nenzi singâra ara mwasina. Kinzi uru sizavarunzi tamâta pinde koa tia nâ, aku nenzi mâsi ñinde ikeno nia yo, itogo nenzi pasawaña mwasina. ⁷ Ilo-kalo sakamao nde ipipi lâ ilonzi kalonzi. Kinzi uru siveta vetâna potomule kie-kie ndia ilonzi patea tu ma siveta. ⁸ Kinzi sijeleanzi tamâta pinde, aku sipasule tu ma siveta vetâna potomule panzi. Kinzi sipandekâna warakanzi nâ, aku sipa ñgua tu ma siyaulanzi tamâta pinde. ⁹ Kinzi uru siporo ñgua pavaligiña pa Maro Kindeni, ina imo samba ilo, aku siporo ñgua potomule panzi tamâta tona. ¹⁰ Opopo, Maro Kindeni ne tamâta pinde sitambira tañanzi pa kinzi tamâta sakamao ñinde nenzi ñgua, aku sindeka ñana sipono muli pa ñgua ñinde. ¹¹ Kinzi tamâta sakamao uru siporo mine tu, "Maro Kindeni izizâla ndo ñana kinda nenda vetâna, ñana tu Maro Kindeni âta Tamwata ne ilo-kalo nde ñalae koňa tia."

¹² Kinzi tamâta sakamao kalonzi loko ñana sâ tonge tia, aku simo nâ sigona mbaliña kie-

kie rârâ. ¹³ Andeta mana mana, a? Naña uru apakatona warakângu sondo ndo, kala ilonju ikeno mbâra-mbâra nâ. Vetânga soki tonje iveta muso pa naña, ande tia ndo. Andeta naña amora kinzi tamâta sakamao nenzi mbaliňa kala apakasonja warakângu tu, “Tiambo naña apakatona warakângu mine koa tia nâ, a?”

¹⁴ O Maro Kindeni, ñana sâ kâ ñga noko nâna kulua naña ikura kari wa mbo wa. Ñana sâ kâ ñga noko pwai kazânga pa naña ikura mboyo mboyo. ¹⁵ Ambo naña munjga aporo ñgua pavaligija kaña taituni pa noko itogo kinzi tamâta sakamao uru siporo mine, ande ñinde ma itula pwataki tu naña apu mulingu panzi noko ne tamâta marumbu lâ. Andeta tia. ¹⁶ Naña ilonju ikai wurâta ñalae tina ñana asama ñinde ne duvi kâ. Andeta ñinde ne duvi ipavea ndo ñanana. ¹⁷ Naña amo aroto mine nâ ñana duvi ñinde kâ lee, ikura lâ zo ñinde naña alâ Maro Kindeni ne luma sapânga ilo. Ninenja ilonju kalonju ipânga lâ, aku naña asama lâ ñana vetânga ñinde ma muli ipânga panzi tamâta sakamao.

¹⁸ Noko ma kuonzi soka nia zuli-zuli ndo, ku ma kuveta kinzi patanzi sindue ku sipayaula ndo lâ. ¹⁹ Noko ma kuzavarunzi walele nâ, aku nenzi mateňa nde ma sakamao ndo. ²⁰ Kinzi sitogo mbupuleňa tonje tamâta imbipole lâ mbo. Lâ zo ñana tamâta ñinde imandi sânda, ande ne mbupuleňa ñinde nao tia lâ walele nâ. Maro Ñalae, muli ñga, lâ zo ñana noko ma kumandi tu pwai kazânga panzi tamâta sakamao, ande kinzi ma naonzi tia mine nâ.

²¹ Opopo, mun̄ga, lâ zo ŋinde naŋa ilon̄gu makisa ndo wa wisin̄gu sakamao wa, ²² ande naŋa azizâla ndo ŋana noko ne vetâŋja kilala. Naŋa ilon̄gu kalon̄gu pasâsâe ndo, kala amo noko nao atogo ŋgoa ŋgoi, ne ilo-kalo tia mine. ²³ Andeta kala ŋine naŋa amo noko tini laiti ikura zo zo, aku noko uru kusaŋa mbaun̄gu pa wia kâ. ²⁴ Noko kawa ŋgua ara ŋinde uru ikai poe sondo pa naŋa, aku muli ŋga noko ma pwaina alâ amo ku noko ku ma kusuka ŋâŋgu kâki. ²⁵ Maro Nalae, nanen̄gu pavilâŋja tamâta tonge imo samba ilo, ande tia; noko simbo nâ. Naŋa ilon̄gu ndo ikeno pa noko, aku ŋine ikura lâ. Mine nde naŋa ma ilon̄gu pa tâno ne kelekele tia ndo. ²⁶ Naŋa karaŋgu ne walo tava ilon̄gu ne kaika ma marumbu lâ, andeta Maro Kindeni tamwata imo nanen̄gu kaika mao. I ma imo kuku naŋa mine ku imo nâ.

²⁷ Mao nâ, tamâta ea kinzi sipile noko, ande kinzi ŋinde rârâni ma naonzi tia lâ. Noko ma kuzavarunzi tamâta ea sipu mulinzi pano. ²⁸ An̄ga naŋa nde uru amo Maro Kindeni tini laiti, aku ŋinde nde ara ndo. Koipu Nalae Yova Kindeni imo itogo nanen̄gu maramuŋa mwasina. Naŋa ma aporo atula i ne vetâŋja rârâni pwataki.

74

*Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma
isukanzi Isrel ŋgu
Asap isia wângiña ŋine*

¹ Maro Kindeni, ɻjana sâ kâ ɻnga noko kupu muli pa maka, a? Tiombo noko ma wisi nâna pa noko tamwata ne lama ɻgu maka ikura zo rârâni, tiya? ² Maka kano pano tu kalo ɻgere kilo ɻjana ne tamâta maka. Nia ndoyo noko kupatea maka pa tamwata, aku pwaima pitî lâ kazâŋja ilo kala kamo noko ne ɻgu. Maka kano pano tu ma kutaulo kumâ pa Saion Tuu kilo, nia ɻinde noko munja kumo, aku kuwilama kilo. ³ Kumâ kumora ɻga; maka nema kazâŋja tamâta nde sizavaru kelekele ndoni ikeno noko ne luma sapâŋja ilo marumbu lâ. Mao nâ, luma sapâŋja nde zavaruŋa ndo lâ.

⁴ Noko ne kazâŋja tamâta nde silâ noko ne luma ilo, aku simo sikai lolove nâ. Kinzi sikai mbila pinde warakanzi kilalanzi ikeno tini, aku sisona târa luma sapâŋja ilo. ⁵ Kinzi siveta pa noko ne luma sapâŋja itogo tamâta kavasi nâ itale kâi lâ dugu ilo mine. ⁶ Kinzi sikai palanja arara pinde munja tamâta sipare mâsi lâ tini, andeta kavasi nâ sitoto palanja ɻinde nuki-nuki. ⁷ Kinzi sizavaru noko ne luma sapâŋja, ɻjenenga yââ nâ sirumbia ndo lâ. Kinzi siveta vetâŋja sakamao ndo ku siveta muso ɻjalae pa lumani ndaina noko munja kupatea pa tamwata tu ma kumo ɻinde. ⁸ Kinzi ilonzi patea tu ma sizavaru maka ndo. Mine kala kinzi sirumbia luma sapâŋja rârâni ikeno maka nema tâno kana lâ. ⁹ Noko munja kuveta mâsi ɻjalajala kie-kie, andeta kala zo ɻjine maka kamora mâsi tonje tia. Aku noko ne ɻgua-tulâŋja tamâta rârâni kala naonzi tia mine nâ. Maka nema malia ɻjine ma marumbu lâ zo ndia, a? ɻinde nde maka rârâni

kasama tia.

¹⁰⁻¹¹ Maro Kindeni, ɻana sâ kâ ɻga noko tini pwâka tu kuvila maka, a? ɻana sâ kâ ɻga noko kumo kusaŋona nâ, a? Noko ma kusâu panzi kazâŋa tamâta tu ma siŋeleano ikura zo ɻapia kilo, a? Tiambo kinzi ma siporo ɻgua pavaligîja pa noko ikura zo rârâni, tiya?

¹² Andeta Maro Kindeni, nia ndoyo, aku imâ lee ipâŋga lâ zo ɻine, ande noko kumo maka nema koipu ɻalae. Noko muŋga kupunzi kazâŋa tamâta simo tâno ɻine mbwani rârâ.

¹³ Noko ne walo nde kaika ndo, kala nanayoni nokoni tamwata kupu tâi ɻalae ipwa pwataki. Aku noko kuzavarunzi iŋa saka ɻalanjala simo tâi ilo ɻinde tona.

¹⁴ Mao nâ, nokoni kupu iŋa saka ɻalanjala ɻinde kulunzi pwapwataki simâte lâ, ɻinenja kutambira karaenzi ilâ pa nia bilimu, kala kinzi mbwâmbwa simâ sikanzi.

¹⁵ Aku nokoni kuveta lââ pinde isâko ipâŋga tâno kulu ku irere ilâ. Aŋga lââ ɻalanjala pinde nde kuvetanzi sipâŋga mâsa-mâsa ndo lâ.

¹⁶ Nokoni tamwata kuveta nia pâne wa kondoma wa, aku noko kuonzi kari ku nzimona rua simo nianzi.

¹⁷ Nokoni kuo keri pa tâno ndoni, aku noko kupatea kari ne zo wa karâzi ne zo wa, ikura mbwera mbwera.

¹⁸ Mao nâ, noko muŋga kuveta mâsi ɻalanjala ɻinde. Mine nde Yova Kindeni, ara ɻana noko ma kalo ɻgere ɻana ɻine kâ; noko ne kazâŋa tamâta uru siŋeleano. Kinzi sitogonzi tamâta kapa-kapa, ilonzi kalonzi tia ndo, aku simo siporo ɻgua pavaligîja pano.

¹⁹ Aku kinzi siveta kenzi sakamao ndo pa noko ne ɻgu maka tona.

Maka kakura tu kapavila warakama, ande tia. Mine nde noko ma kusâu panzi nema kazâŋja tamâta tu ma sizavaruma ndimo. Maka kano pano tu ma kalo ŋgere kilo ŋana maka kâ.

²⁰ Kinzi nzanzare tamwatanzi simuna nâ simo nia kondoma rârâni lâ tâno kulu. Mine nde maka kano pano tu kalo ŋgere kilo ŋana ŋgua pâŋja ŋinde noko muŋga kuveta kuku maka.

²¹ Noko ma kusâu panzi tamâta sakamao tu ma sitawanzi tamâta pinde ndue ku siveta manjeti panzi, mine ndimo. Ara ŋana noko ma kuveta nzâla panzi sugorai tamwatanzi tu ma sipanea noko ŋa.

²² Maro Kindeni, kumâ kutula pwataki panzi kazâŋja tamâta tu noko ne vetâŋja rârâni nde sondo. Kalo ŋgere sondo ŋga; kinzi tamâta ŋinde sitogonzi tamâta kapa-kapa, ilonzi kalonzi tia ndo, andeta simo sineleano ikura kari wa mbo wa. ²³ Noko ne kazâŋja tamâta uru kawanzi pakâe pakâe siporo ŋgua sakamao pa noko. Kinzi sisuŋa kawanzi siveta nduŋenja ŋalae ikura zo zo. Maro Kindeni, noko ma kalo kapa ŋana tamâta ŋinde nenzi vetâŋja, mine ndimo.

75

*Maro Kindeni uru itawanzi kinzi tamâta sakamao, aŋga kinzi tamâta ara nde i uru ivilanzi
Asap isia wângiņa ŋine*

¹ Maro Kindeni, maka kawama ndanje pa noko. Mao nâ, kawama ndanje ŋalae ndo pano. Noko uru kumo kuma,aku kinzi tamâta sipaneano situla ŋgua ŋana vetâŋja arara kie-kie noko muŋga kuveta ŋinde. ² Maro Kindeni iporo

mine tu, “Naŋa warakâŋgu apatea zo tonge ŋana ma aonzi tamâta rârâni simandi ŋgua nia. Aku lâ zo ŋinde, ande naŋa ma apare nia sondo ndo panzi. ³ Tâno ma imo ririŋo nâ, aku tamâta rârâni sitavanzi kelekele rârâni simo vianzi lâ tâno kulu, kinzi ŋinde kala ma tininzi ruru nâ. Andeta naŋani ma asaŋa tâno duvi kaika.

⁴ Naŋa Yova Kindeni apainzi tamâta ea uru sipandekâna warakanzi mine tu, ‘Miki ma kapasuka warakami tinimi ndimo.’ Aku naŋa apainzi tamâta sakamao mine tu, ‘Miki ma kapanea warakami ŋami ndimo. ⁵ Miki ma kandeka ŋana warakami nemi kaika wa kapandekâna wa, mine ndimo.’” Maro Kindeni kawa ŋgua kala ŋine.

⁶ Mine nde ea ikura tu iveta wurâta sondo ŋana isuka tamâta tonge ŋa kâki wa itawa tamâta tonge ŋa ndue wa, a? Kinzi tamâta simo pa mbwera kâ wa kinzi tamâta simo pa wâra kâ wa kinzi tamâta simo nia bilimu wa, ande kinzi ŋinde sikura tu siveta wurâta ŋinde sondo, ande tia. ⁷ Maro Kindeni simbo nâ iveta wurâta ŋinde sondo. Inani nâ imo ŋgua-samâŋa tamwata. I uru itawa tamâta tonge ndue, aŋga tonge nde isuka kâki. ⁸ Ninde itogo Yova Kindeni isaŋa kâmba tonge lâ mbau ilo, aku i ne wisi-nâna nde ipipi ikeno kâmba ŋinde ilo, itogo lââ makisa ndo mine. I ipalini ne wisi-nâna ŋinde ndue ilâ panzi tamâta sakamao rârâni lee marumbu ndo lâ.

⁹ Aŋga naŋa nde ma aporo atula Yakopu ne Maro Kindeni parina pwataki ikura zo zo, aku ma amo awâŋgi wânginja paneâŋja kâ papa i. ¹⁰ Inani ma itawa kinzi tamâta sakamao nenzi

kaika indue ndo, andeta i ma walo kaika ɳalae ilanzi tamâta sondo.

76

Maro Kindeni ipole paraña Asap isia wângiña ɳine

¹ Kinzi Juda ɳgu nde sisama Maro Kindeni kilala sondo ndo. Kinzi Isrel ɳgu uru sipanea i sisuka ɳja kâki ɳalae. ² I ne luma ikeno Jerusalem lawea ilo. I uru imo lawea ɳinde ikeno Saion Tuu kulu. ³ Lâ niani ndaina, ande i mungani imbware kinzi kazâja tamâta nenzi temba-kula kaika, tava nenzi maramunja wa pila kazâja kâ wa. Mao nâ, Maro Kindeni izavaru paraña ne kelekele rârâni ɳinde ndo lâ.

⁴ Maro Kindeni, noko ɳja nde ɳalae ndo, aku ne sinâla isinala nia ndoni. Noko kumo âta ndo, kupolenzi tuu ɳalanjala rârâni. ⁵ Kinzi zugu tamâta ɳinde nenzi walo ɳalae, andeta Maro Kindeni, noko pwai nenzi kelekele arara rârâni sajenzi lâ, aku kupunzi pâta sipamateteu. Aku nawalanzi tonge ikura tu ikai ne temba-kula kâki kilo, ande tia. ⁶ Mao nâ, Yakopu ne Maro Kindeni, noko kusuña kawa kâki ɳalae lâ, ɳineŋga zugu tamâta rârâni sitavanzi nenzi hosi rârâni nde sipamateteu lâ, kala sikeno tâno kulu.

⁷ Maro Kindeni, kinzi tamâta rârâni siruru pâta ɳanano. Ambo noko ma wisi nâna kala pwai kazâja panzi, ande tamâta tonge ma ikura tu imuna ɳana noko ne wisi-nâna ɳinde kâ, ande tia ndo. ⁸⁻⁹ Noko kumo samba ilo, aku kupatea pareña-nia panzi tamâta ɳinde lâ. Lâ zoni ndaina noko kumandi ku pwainzi tâno ɳine ne

sugorai tamâta rârâni piti lâ kazâŋja ilo, ñineŋga kupare nia pa nenzi kazâŋja tamâta. Tamâta rârâni simora ñinde ku siruru ñalae tina, kala simandi kawanzi buu nâ. ¹⁰ Mao nâ, kinzi tamâta sakamao uru wisinzi nânâ ñana noko ne pareŋa-nia, aŋga kinzi tamâta ara nde sindeka ñana ku sipanea noko ña. Noko ne wisi-nânâ ingeŋge ñanananzi tamâta ara, kala kinzi ñinde ma siwawano.

¹¹ Miki Maro Kindeni ne tamâta, miki ñine muŋga kapa ñgu kuku nemi Maro Yova Kindeni ñana kaveta mâsi pinde, ande ara, miki ma koka ñgu pâŋja ñinde muli nâ. Aŋga miki tinikoa ñgu, miki kala ma kamege ñana i ku kakai mbaliŋa pinde kamâ kalua Maro Kindeni, inani uru ivetanzi tamâta siruru ñana i. ¹² I uru itawanzi tamâta mbâna-mbâna ñinde uru sipandekâna warakanzi, aku iveta ruruŋa ñalae panzi tâno ne koipu ñalanjala.

77

Tamâta ilo malia kala isarâwa pa Maro Kindeni

Asap isia wângiña ñine

¹ Naŋa asarâwa pa Maro Kindeni. Naŋa ano papa tu ma ipalonjo pa naneŋgu noŋa. ² Malia nde imâ ipâŋga pa naŋa lâ, kala akai noŋa pa Maro Ñalae. Ikura mbo mbo naŋa asuka mbaŋgu kâki ano pa i lee mbwale pwataki, andeta wisiŋgu ñandai puu ndue ñga.

³ Naŋa kalonju ñgere ñana Maro Kindeni kâ, kala aveta kusu lâ. Nana tu naŋa kalonju loko nâ,aku ilonju malia ndo. ⁴ Maro Kindeni

isâu pa naña tu ma akeno matângu, ande tia. Naña ilongu malia ndo. Mine kala akura tu aporo ñgua tonge tia. ⁵ Naña kalongu ñgere ñana zo ara munçâna pinde. Mao nâ, naña kalongu ñgere kilo ñana mbwera munçâna njinde. ⁶ Lâ mbo naña amo ilongu pangereja nâ. Naña ilongu ikai wurâta rârâ ku apakasonja warakângu mine tu, ⁷ “Tiambo Maro Nalae ma ipu muli pa maka ikura zo rârâni, tiya? Tiambo i ma iveta kie ara pama kilo tia tâ. ⁸ Tiambo i ma tini mwasa pa maka kilo tia, a? Tiambo i ne ñgua pâna ñinde nde imbe lâ kala ilâ kaa nâ, tiya? ⁹ Tiambo Maro Kindeni kalo kapa ñana i ne mâsi ñana io ne wisi-wisi imâ pa maka, a? Tiambo i ne wisi-nâna nde ikai ne kalo-sukâna ñinde nia, tiya?”

¹⁰ Naña kalongu ñgere mine, ñinenga aporo pa warakângu tu, “Oyae, Maro Kindeni âta Tamwata nde ipalele ilo kalo kala tini pwâka tu ivila maka kilo.” ¹¹ Andeta Yova Kindeni, naña ma kalongu ñgere kilo ñana mâsi ñalanjala noko kuveta lâ zo munçâna ñinde. ¹² Mao nâ, naña ma kalongu ñgere kilo ñana vetâna rârâni noko munja kuveta ñinde.

¹³ Maro Kindeni, noko ne vetâna kaika rârâni nde mao kanaño ku sondo ndo. Maro lañeja tonge irerege kuku maka nema Maro Kindeni noko, ande tia. Noko kupolenzi kinzi rârâni ndo lâ. ¹⁴ Maro Kindeni, noko simbo nâ uru kuveta mâsi ñalanjala kie-kie. Muñgani noko kutula ne walo kaika panzi tinikoa ñgu. ¹⁵ Noko munja kumandi tava tamwata ne walo kaika ku

kuyautenzi ne tamâta piti lâ kazâňa ilo, kinzi ñinde pa Yakopu ku Yosepe rua nenzi vâsa ñgu.

¹⁶ Maro Kindeni, lâ zo ñinde tâi ndoni tavanzi lââ rârâni nde siruru lâ noko nao. Mao nâ, tâi geza-geza ilâ wa imâ wa, itogo tamâta iruru mine. ¹⁷ Karâzi imbe indue ñalae ndo, anga mbamba nde ipu kaika ñinde, anga noko ne loloa nde salaga-salaga ilâ wa imâ wa ikura nia ndoni. ¹⁸ Noko kuveta mbamba ipu kaika lâ mbilu ñalae ilo. Loloa nde salaga-salaga nâ kala isinala tâno ndoni, aku tâno tamwata imo ririňo nâ. ¹⁹ Noko pwoka tâi ñgini-ñgini kumbwaliu kulâ. Noko ne nzâla ikeno tâi ilo, andeta tamâta tonge imora noko kie nia, ande tia.

²⁰ Noko kumuňga panzi ne tamâta, itogo lama nenzi katonâňa imuňga panzi lama mine. Noko wurâta kulanzi Mose ku Aron rua ñana sikai poe panzi silâ.

78

Maro Kindeni ikai poe panzi ne tamâta Asap isia wângiña ñine

¹ Miki naneňgu ñgu, miki katambira taňami sondo pa ñgua ñine naňa atu apananami. Kalongo naňa kawâňgu ñgua ñine sondo. ² Naňa ma aporo ñgua tambirâňa nâ pami. Mao nâ, naňa ma atula ñgua pinde duvi pwataki, ñgua ñinde nanayoni ikeno paveâňa lee imâ ipâňga lâ ñine. ³ Kinda timbunda sitapâri pama ñana kelekele ñinde kâ,aku maka kalongo lâ. ⁴ Kinda ma tavea ñgua ñinde ñananzi natunda ndimo. Ara ñana kinda ma taporo pwataki panzi nenda

vâsa ɳinde ma sipâŋga muli-muli. Kinda ma tapanea Yova Kindeni tatapâri panzi nenda vâsa ɳana i ne walo kaika tava ne mâsi ɳalaŋala mun̄ga iveta ɳinde. ⁵ Nanayoni Yova Kindeni itu ɳgua tukuŋa panzi Isrel ɳgu, kinzi Yakopu ne vâsa ɳgu. Ipainzi timbunda tu ma sipanananzi natunzi sondo ɳana i ne ɳgua tukuŋa rârâni. ⁶ Mine kala kinzi tamâta ɳinde natunzi ma sikura tu sипанâna sondo tonâ, aku kinzi kala ma sikura tu situla ɳgua tukuŋa pa warakanzi natunzi mine nâ. ⁷ Maro Kindeni ilo tu kinda ma tapanananzi natunda mine ɳana duvi ɳine kâ; i ilo tu timbunda nenzi vâsa rârâni kala ma sio nenzi kalo-tawana ilâ papa i. I tini pwâka tu kinzi ma kalonzi kapa ɳana vetâŋa kie-kie i mun̄ga iveta ɳinde. I ilo tu kinzi ma sipono muli pa ne tukuŋa ɳinde rârâni. ⁸ I tini pwâka tu kinzi ma sipâŋga simo sitogonzi timbunzi mungâŋa mine. Kinzi timbunzi ɳinde tanjanzi kaika ndo, aku sivaligi Maro Kindeni ne ɳgua. Kinzi nenzi kalo-tawana ɳandai ikeno kaika pa i ɳga, kala ɳandai sipono muli sondo papa i ɳga.

⁹ Kinzi parinanzi nde mine; mun̄ga kinzi zugu tamâta lâ Efraim ne ɳgu nenzi temba-silâwa nde keno panzi, andeta lâ zo ɳana paraŋa ipâŋga panzi, ande kinzi sikâwa pwapwataki silâ. ¹⁰ Kinzi sипу mulinzi pa Maro Kindeni ne ɳgua pâŋa. Kinzi tininzi pwâka tu sипaveta kuku i ne tukuŋa. ¹¹ Kinzi kalonzi kapa ɳana vetâŋa rârâni i mun̄ga iveta ɳinde. Kinzi kalonzi kapa ɳana mâsi ɳalaŋala ɳinde mun̄ga kinzi warakanzi simora i iveta. ¹² Iveta mâsi ɳalaŋala pinde lâ timbunzi naonzi, lâ zo ɳinde kinzi simo

Soan lawea lâ Isip tâno. ¹³ Lâ zo ŋjinde Maro Kindeni ipu tâi, kala tâi ipwa pwataki mo rua. Iveta tâi ilâ imandi pa pinde, ilâ imandi pa pinde. Ninenja ikainzi Isrel ŋgu soka ŋgini silâ. ¹⁴ Ikura kari kari, ande isupwa take-take tonge iyoka imuŋga panzi ilâ. An̄ga ikura mbo mbo, ande isupwa yââ ŋalae ne mela-mela iyoka imuŋga panzi ilâ mine nâ. ¹⁵ I ipunzi mira ŋalanala pwapwataki lâ nia bilimu, kala iveta lââ ipâŋga panzi ŋana ma sinu kâ. ¹⁶ Mao nâ, iveta lââ ipâŋga mira ilo ku iyâti imalinji imâ, itogo lââ ŋalae irere dugu ilo mine.

¹⁷ Maro Kindeni iveta kie ara mine panzi, andeta kinzi soka nenzi vetâŋja siŋga muli aku simo siveta kiesaka nâ papa i. Kinzi simo nia bilimu ku taŋanzi kaika nâ papa Maro Kindeni âta Tamwata. ¹⁸ Kinzi mainzi tia; siporo ŋgua kaika pa Maro Kindeni. Kinzi sisarâwa kaika papa tu ma kâpwa ilanzi, kâpwa arara ŋjinde kinzi ilonzi ŋalae papa. ¹⁹ Kinzi siporo ŋgua pavaligija pa Maro Kindeni mine tu, “Tiambo Maro Kindeni ikura tu kâpwa ara ilua kinda lâ nia bilimu, a? ²⁰ Mao nâ, mun̄ga i ipu mira pwataki ku lââ ŋalae ipâŋga ku irere ndue. Andeta mana mana, a? Tiambo ikura tu puroŋa tava simbi ilua ne tamâta kinda taka tona, tiya?” ²¹ Yova Kindeni ilojo nenzi ŋgua ŋjinde, aku i wisi nâna ŋalae. I ne wisi-nâna nde ipâŋga ŋalae ndo panzi Isrel ŋgu, itogo yââ mela-mela mine, ²² ŋana tu nenzi kalo-tawana ikeno papa i tia ndo. Kinzi ŋandai kalonzi tawana tu i ikura ŋana ivilanzi ŋana simo ara kâ. ²³ Andeta Maro

Kindeni iporo itu kaika pa nia maa ikeno âta ɻinde, aku ikai samba ne nzâla piti,²⁴ ɻineŋga io kâpwa "mana" iyoka pa samba indue imâ. Mao nâ, i samba ne kâpwa ilanzi tamâta tu ma sika.²⁵ Mine kala kinzi tamâta sika aŋelo kapwanzi. Maro Kindeni kâpwa ɻalae ilanzi, kala sika lee kapwanzi pupuro ndo.²⁶ ɻineŋga iveta mbwera ipâŋga lâ nia maa pa mbwera kâ, aku i ne walo kaika ɻinde iveta lawea ɻalae ipâŋga pa nia pinde tona.²⁷ ɻineŋga ivetanzi sii rârâ ɻinde silou simâ sindue ɻegininzi itogo karâzi mine. Kinzi sii ɻinde kambwanjenzi ɻalae tina, itogo tâno ne gawura mine. Aku kambwanjenzi nde itogo paulo ikeno sâwaneka ɻinde tona.²⁸ Maro Kindeni ivetanzi sii ɻinde simbe sindue lâ Isrel ɻegininzi lâ nia bilimu, kala sikeno nenzi pâla rârâni ɻganje-ɻganje.²⁹ Mine kala kinzi tamâta sika lee kapwanzi pupuro. Kâpwa ɻinde kinzi munja sita ɻana, ande ɻinde Maro Kindeni ilanzi lâ.³⁰ Kinzi simo sika mine nâ, aku sika marumbu tia yo.³¹ Andeta pa zoni ndaina Maro Kindeni wisi nâna ɻalae panzi, kala ipunzi ɻugu ɻinde nenzi tamâta kaika sipamateteu, kinzi Isrel ɻugu nenzi tamâta limoa arara ɻinde.

³² Andeta kinzi tamâta simo nâ siveta kiesaka. Maro Kindeni munja iveta mâsi ɻalaŋala pinde, andeta kinzi kalonzi tawana i tia.³³ ɻana duvi ɻinde kâ, Maro Kindeni izavarunzi kala naonzi tia ndo lâ. Izavarunzi walele nâ, kala sipamateteu lâ.³⁴ Lâ zo ɻana Maro Kindeni ipunzi pinde simâte, ande nawalanzi rârâni nde sipalele ilonzi kalonzi ku sitaulo simâ pa i kilo, aku sikai noŋa kaika papa.³⁵ Kinzi ilonzi kalonzi

ipângga, kala kalonzi ñgere kilo tu Maro Kindeni imo nenzi katonâňja. Kinzi kalonzi ñgere kilo tu Maro Kindeni âta Tamwata imo nenzi Yautâňja Tamâta, kala sipono muli pa i kilo. ³⁶ Andeta kinzi ñandai sipalele ilonzi kalonzi mao ñga; kawanzi lanjeña nâ sikai lanjeña papa i. ³⁷ Kinzi sipu mulinzi pa i kawa ñgua kilo,aku ñgua pâňa ñinde i munja iveta kunzi, ande ñinde kinzi sipu ututu. ³⁸ Andeta Maro Kindeni i nde kalosukâňja warika. Mine kala izavaru nenzi kiesaka piti lâ tininzi, aku i ñandai iyaulanzi ñga. Itawa tamwata ne wisi-nâna ndue mbwani rârâ, aku i wisi nâna ñalae koja pa kinzi, ande tia. ³⁹ Nana tu isama kilalanzi pwataki mine tu kinzi nde tamâta nâ. Kinzi sitogo lawea iyoka imâ ku nao tia walele nâ.

⁴⁰ Naňa aporo ñguani ndaina kilo; lâ zo ñinde kinzi simo nia bilimu, ande kinzi taňanzi kaika papa i ku siveta i ilo malia mbwani rârâ. ⁴¹ Kinzi simo nâ sikai samâňja pa Isrel nenzi Maro Kindeni, i Sapâňja Tamwata, kala siveta i wisi nâna ñalae. ⁴² Kinzi kalonzi kapa ñana i ne walo kaika ñalae, aku kalonzi kapa ñana zo muňgâňja ñinde iyautenzi piti lâ kazâňja tamâta mbaunzi ilo tona. ⁴³ Pa zo ñinde iveta mâsi ñalanjala kie-kie lâ Soan lawea, lâ Isip tâno. ⁴⁴ Maro Kindeni iveta mine; ipulia Isip nenzi lââ rârâni ipângga see. Mine kala tamâta kanzi lââ ara keno ñana sinu kâ, ande tia. ⁴⁵ Aku isupwanzi lâňjo rârâ silâ sipângga panzi, aku lâňjo simo sikâonzi nâ. Aku isupwanzi piri-piri kala silâ sipângga panzi ku siyaula nenzi tâno tona. ⁴⁶ Aku Maro Kindeni isupwanzi ndemu-

ndemu kala silâ sipângga nenzi tâno ilo, ku sika kâpwa wa kâi bânya launzi rârâni. ⁴⁷ I io karâzi ñalae itogo “ais” mine imbe indue,aku ñinde iyaula nenzi kâi waini ndoni. Añga pisi ñalae ipângga ku iyaula nenzi kâi “fik” tona, kala putole ipunzi. ⁴⁸ I io karâzi ñalae itogo “ais” mine imbe indue,aku “ais” ñinde ipunzi nenzi bulmakao pâta sipamateteu. ⁴⁹ Ipaliñi ne wisi-nâna ñalae ñinde ilâ panzi Isip ñgu,aku isupwanzi añelo sikai i ne wisi-nâna ñinde silâ ku sizavarunzi ndo. ⁵⁰ I wisi nâna ñalae tina panzi, kala igeranzi tia ndo. I io pukoña sakamao ilâ panzi ñana ipunzi pâta simâte kâ. ⁵¹ Ipuñzi Isip ñgu natunzi tamâne nzâla-kulu rârâni sipamateteu. ⁵² Nineñga ikainzi i ne tamâta siyâti silâ,aku iyoka imuñga panzi itogo lama nenzi katonâya imuñga panzi lama mine. Itula nzâla panzi lâ nia bilimu,ku ike a ñananzi. ⁵³ Ikai poe sondo ndo panzi,kala simo ara nâ. Mine kala kinzi siruru tia. Añga tâi nde imâ ipatukunzi nenzi kazâňa tamâta kala simbwatu ke marumbu lâ. ⁵⁴ Ikainzi ne tamâta silâ pa i tamwata ne tâno. Ikainzi silâ pa nia tuu ñinde munjani i tamwata ipole lâ paraña ilo. ⁵⁵ Maro Kindeni ne tamâta kinzi soka silâ, aña Maro Kindeni nde imuñga panzi injaranzi tinikoa ñgu piti lâ tâno ñinde. Nineñga ikisi tâno ne keri panzi Isrel ñgu rârâni,aku ionzi simo sondo lâ nenzi pâla ilo.

⁵⁶ Andeta kinzi Isrel ñgu tañanzi kaika pa Maro Kindeni âta Tamwata, kala siveta i wisi nâna. Kinzi ñandai sipono muli pa i ne ñgua tukuña ñga. ⁵⁷ Kinzi sipu mulinzi papa ku siveta

vetâŋga potomule, itogo timbunzi muŋga siveta mine. Kinzi sitogo silâwa tonge imwaŋgi kala uru iyoka sondo tia. ⁵⁸ Kinzi siveta patarawâŋga nia pinde panzi maro laŋenja, aku nenzi vetâŋga ŋinde iveta Maro Kindeni wisi nâna panzi. Kinzi mbaunzi sipare maro laŋenja tainzi lâ kâi tini, kala Maro Kindeni wisi nâna ndo. ⁵⁹ Maro Kindeni imora nenzi vetâŋga ŋinde, aku i wisi nâna ŋalae tina panzi. Mine kala ipu muli ndo pa kinzi Isrel ŋgu. ⁶⁰ Mao nâ, ipile ne pâla ikeno Silo lawea, niani ndaina i tamwata muŋga imo kunzi tâno tamâta, aku ilâ lâ. ⁶¹ Aku isâu panzi kazâŋga tamâta tu sipanawe ŋgua pâŋga ne sopi, sopi ŋinde uru itula Maro Kindeni kilala pwataki panzi Isrel ŋgu tu i ne walo nde kaika, aku i nde ara ku ara ndo. ⁶² Mao nâ, i wisi nâna panzi i tamwata ne ŋgu, kala isâu panzi kazâŋga tamâta tu ma simâ sipunzi pâta simâte. ⁶³ Kinzi tamâta limoa nde sipamateteu lâ paraŋga ilo. Mine nde kinzi taine taipa sikura tu sikâe kaiwanzi tamâne, ande tia. ⁶⁴ Aku kinzi kazâŋga tamâta sipunzi Isrel nenzi patarawâŋga tamâta pâta simâte lâ, taitu patarawâŋga tamâta ŋinde kaiwanzi taine sikura tu sikai kalo-kalo ku sita ŋananzi, ande tia.

⁶⁵ Ninenŋga Maro Nalae ipagagati tamwata, itogo tamâta ipagagati lâ kenoŋga nia mine. Ipâŋga itogo tamâta kaika tonge inu lââ kaika rârâ kala wisi kâki mine. ⁶⁶ Mao nâ, Maro Nalae wisi kâki kala ilâ ipara kunzi kazâŋga tamâta, aku injaranzi sikâwa pwapwataki silâ. I ipolenzi ndo lâ, kala kinzi mainzi pâta kanajo. Kinzi sikura tu sipara kilo, ande tia. ⁶⁷ Ninenŋga ipu

muli pa Yosepe ne vâsa ŋgu, aku i ŋandai ipatea kinzi Efraim ne vâsa ŋgu. ⁶⁸ Andeta ipateanzi Juda ne vâsa ŋgu, aku ipatea Saion Tuu tona, tuu ŋinde i ilo ndo keno papa. ⁶⁹ Ninenga i ipa ne luma sapâŋja kâki lâ tuu ŋinde kulu, aku iveta luma ŋinde imandi kaika ikura zo rârâni, itogo samba wa tâno mine. ⁷⁰ Aku Maro Nalae ipatea ne wurâta tamâta Daviti, ina mun̄ga ikai wurâta ŋana ikatonanzi lama kâ. ⁷¹ Aku itoto Daviti ne wurâta ŋinde, ku io ikai koipu ŋalaе panzi Isrel ŋgu. Mine kala Daviti ipâŋga tamâta ŋana ikatonanzi Maro Kindeni ne ŋgu. ⁷² Daviti ilo ndo keno pa ne wurâta ŋinde nâ. Mine kala ikatonanzi sondo ndo, aku imo nenzi poe tamâta ara ndo.

79

*Kinzi Isrel ŋgu sikai noja pa Maro Kindeni tu
ma isukanzi
Asap isia wângiña ŋine*

¹ Maro Kindeni, kinzi tinikoa ŋgu nde simâ sipâŋga noko ne tâno ŋine marumbu lâ, kala sipara kuku noko ne tamâta maka. Kinzi siveta mâsi sakamao pa noko ne luma sapâŋja, kala luma ŋinde ipâŋga muso ndo. Aku siyaula Jerusalem lawea ndo tona. ² Kinzi kazâŋja tamâta ŋinde sipunzi noko ne tamâta pâta sipamateteu lâ, aku sipile karaenzi ikeno tâno kulu. Mine kala kinzi sii wa ŋgoa ŋgoi wa sika noko ne wurâta tamâta ŋinde karaenzi. ³ Kinzi sipunzi noko ne tamâta pâta sipamateteu, kala seenzi imaliŋi ku irere ilâ ikura Jerusalem lawea

ndoni, itogo lââ irere mine. Andeta tamâta tonge imo ɻana ike a karaenzi kâ, ande tia. ⁴ Tinikoa ɻgu pinde simo nema lawea tini laiti, aku kinzi ɻinde uru siporo ɻgua pavaligîna pa maka. Kinzi siŋeleama pâta lâ, aku siveta maŋeti nâ pama.

⁵ Yova Kindeni, tiambo noko ma wisi nâna pa maka ikura zo rârâni, tiya? Tiambo noko ne wisi-nâna ɻinde ma imo itogo yââ mela-mela mine ku imo nâ, a? ⁶ Maka kano pano tu kuo ne wisi-nâna ɻinde ilâ panzi tamâta ɻgu pinde, kinzi ɻinde sipu mulinzi pano. Pwai kazâŋa panzi tamâta ɻinde tininzi pwâka tu sikai noŋa pano. ⁷ Kinzi ɻgu ɻinde sipunzi noko ne tamâta pâta simâte lâ, aku siyaula noko ne tâno ndo lâ. ⁸ Noko ma kupare nia pa maka ɻana kiesaka ɻinde maka timbuma muŋga siveta, mine ndimo. Kalo-lokoni nde iveta iloma malia ndo. Mine kala maka kano pano tu kalo sukâŋa walele nâ ɻjanama!

⁹ Maro Kindeni, maka nema Pavilâŋja Tamwata noko, maka kano pano tu kuvilama. Tia ma kinzi tamâta sivaligi noko ɻa. Pwaima piti lâ kazâŋa ilo, aku kuzavaru nema kiesaka ndoni piti lâ tinima! Tia ma noko ɻa ipâŋga sakamao.

¹⁰ ɻana tu kinzi ɻgu pinde uru siveta maŋeti pama ku sikasonjama mine tu, “Anŋa miki nemi Maro Kindeni nde imo ndia, a?” Kinzi sipunzi noko ne wurâta tamâta pâta simâte. Maka iloma tu noko ma kupare nia panzi lâ maka naoma ɻana nenzi vetâŋa ɻinde kâ. ¹¹ O Maro Kindeni, maka tamâta rârâ kamo nema kazâŋa tamâta nenzi luma sakamao ilo. Maka kano

pano tu kupaloŋo pa nema tiŋa. Kinzi kazâŋa tamâta sipa ŋgu tu ma sипу maka pâta kamâte. Taitu noko ne walo kaika nde ŋalae. Mine nde pwea ŋanama!

¹² Opopo, kinzi kazâŋa tamâta nde siporo ŋgu pavaliŋiŋa rârâ ŋinde pa noko. Mine nde Maro ŋalae, maka kano pano tu kupare nenzi vetâŋa sakamao ŋinde itaulo panzi ikura mbwani lima kanajo rua. ¹³ Ambo noko ma kuveta mine, ande noko tamwata ne lama ŋgu maka ma kapanea noko mine ku kamo nâ. Aku maka nema vâsa kinzi rârâni kala ma sio nenzi paneâŋja imâ pano ikura zo rârâni mine nâ.

80

*Kinzi Isrel ŋgu sikai noŋa pa Maro Kindeni tu
ma isukanzi ŋana simandi kaika kilo
Asap isia wângiňa ŋine*

¹ O Isrel ŋgu nema katonâŋa tamâta, kutambira taŋa pa maka. Noko uru pwai poe papa ne lama ŋgu maka. Kupaloŋo pa nema noŋa ŋga! Noko kumo koipu ŋalae ne saŋonâŋa nia ŋinde ikeno kinzi aŋelo ŋgininzi. ² Maka kano pano tu kupatua tamwata pa maka Efraim, Benjamin aŋga Manase nenzi vâsa ŋgu. Kutula ne walo kaika ŋalae ŋinde pama, aku kumâ pwaima piti lâ kazâŋa ilo!

³ Maro Kindeni, kuveta maka kamo ara kilo. Kalo sukâŋa ŋanama,aku kuvilama ŋana kazâŋa ŋine ma iyaula maka tia kâ. ⁴ Yova Kindeni, noko Maro Walo Tamwata, noko ma wisi nâna ŋana ne tamâta maka nema noŋa kâ ikura zo ŋapia kilo, a? ⁵ Noko kuveta maka

kata pâta kala matama sulu irere ndue. Noko kuveta nema tiŋa ŋinde ipâŋga itogo kama kâpwa mwasiña. ⁶ Noko kusâu panzi tinikoa ŋgu ŋinde simo nema lawea tini laiti, kala kinzi simâ lâ sipara ku sipakawea nema tâno. Opopo, maka nema kazâŋja tamâta situ laginama wa sinjeleama wa. ⁷ Maro Kindeni Walo Tamwata, kuveta maka kamo ara kilo. Kalo sukâŋja ŋanama, aku kuvilama ŋana kazâŋja ŋine ma iyaula maka tia kâ.

⁸ Maka Isrel ŋgu nde katogo noko tamwata ne kâi waini. Munja noko pwai kâi waini ŋinde piti lâ Isip tâno, aku pwai kulâ. Ŋinenja noko kunjaranzi tinikoa ŋgu lâ nenzi tâno, aku kupau kâi waini ŋinde lâ tânoni ndaina. ⁹ Noko kuyawo tâno ku kuveta nia papa lâ, ŋinenja kupau lâ. Aku kâi ŋinde mburu-mburu indue ilâ tâno ilo, aku ipâŋga ŋalae ŋinde ku ilâ itura tâno ŋinde ndoni. ¹⁰ Aku kâi waini ŋinde laka nde ilâ ipono Lebanon nenzi tuu wa kâi matapuru ŋalanala rârâni. ¹¹ Kâi waini ŋinde ne laka pinde nde ilâ lee ipâŋga tâi pwali, aŋga laka pinde nde ilâ lee ipâŋga Yufretis Lââ ŋalae.

¹² Mine nde ŋana sâ kâ ŋga noko kuzavaru ŋgumbi ŋinde munja inge kâi waini ŋinde, a? Noko kuveta mine lâ, kala tamâta rârâni soka nzâla ŋinde nde sapanawe kâi ŋinde kanano. ¹³ Aku kinzi ŋgoa ŋgoi kenzi nâ sipale kâi ŋinde, aŋga kelekele rârâni simo vianzi lâ dugu ilo ŋinde nde uru simâ sika kanano. ¹⁴⁻¹⁵ Maro Kindeni, noko Walo Tamwata, kupalele nao pa maka kilo ŋga! Noko kumo samba ilo; maka kano pano tu mata ndue kumora maka. Pwatona

kâi ɻine noko tamwata mbau kaika muŋga kupau kala kuveta ipâŋga ɻalae.

¹⁶ Maka nema kazâŋja tamâta nde sitoto kâi ɻinde piti lâ, ɻinenja sirumbia lâ yââ. Maka iloma tu noko ma wisi nâna panzi ku kuzavarunzi ndo lâ. ¹⁷ Maka kano pano tu pwea ɻana maka tamâta ɻine noko tamwata muŋgani kupatea pa tamwata. Pwatona ɻugu ɻine munga noko tamwata kuvetama kapâŋga tava walo kaika. ¹⁸ Ambo noko ma kuveta mine, ande maka ma kapu mulima pa noko kilo tia ku tia ndo. Ambo noko ma kuvilama, ande maka ma kapaneano kasuka noko ɻa kâki.

¹⁹ Maro Yova Kindeni Walo Tamwata, kuveta maka kamo ara kilo. Kalo sukâŋja ɻanama, aku kuvilama ɻana kazâŋja ɻine ma iyaula maka tia kâ.

81

Kumbwa ɻalae tonje ne wângiña Asap isia wângiña ɻine

¹ Miki rârâni kandeka ku kapanea nenda Pavilâŋja Tamwata Maro Kindeni kasuka i ɻa kâki! Kawâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa Yakopu ne Maro Kindeni! ² Miki kara wâŋgu ku kambana kauro kie-kie. Kaveta wângiña kaŋa ara nâ ipâŋga. ³ Miki kambana tando lâ zo ɻana nzimona ipâŋga wasaseki wa zo ɻana nzimona ipâŋga ɻalae wa, ɻana itula pwataki tu kumbwa ne zo nde ɻga ipâŋga lâ. ⁴ ɻana tu kinda Isrel nenda ɻgua tukuŋa ikeno tu kinda ma taveta mine. ɻinde nde Maro Kindeni ne tukuŋa, ina Yakopu ne Maro Kindeni. ⁵ Nanayoni, lâ zo ɻinde

Maro Kindeni iñgoloa paraña lâ Isip tâno, ande i tukuña ñinde ilua kinda Isrel ñgu. ⁶ Lâ zo ñinde, kinda timbunda kinzi siloño tamâta tonge kawa iporo ñgua, andeta sisama i kilala tia. Iporo mine tu, "Muñga, lâ zo ñinde miki kamo Isip tâno, ande naña akai malia rârâni piti lâ kalami, aku asâu pamí tu ma mbaumi piti lâ nemí ñgâmo malia tini. ⁷ Malia ñalae tina nde imâ ipâñga pamí lâ, aku lâ zo ñinde miki kasarâwa pa naña. Ñineñga naña akaimi piti lâ kazâňa ilo, kala kamo ara ná. Naña amo take-take mâmâñga ñalae tonge ilo, aku apaloño pa nemí noña. Aku muli ñga miki kalâ lee kapâñga Meriba Lââ bwalika tini, ñineñga naña akai samâňa pamí.

⁸ Miki nanengu tamâta, kala ñine naña atu aporo ñgua kaika pamí. Miki Isrel ñgu, naña ilongu ndo tu miki ma kaloño nanengu ñgua ñine sondo. ⁹ Naña tiniñgu pwâka tu kinzi tinikoa ñgu nenzi maro ma simo ñginimi. Miki ma kapare tukumi pa tinikoa ñgu nenzi maro lajeña ndimo. ¹⁰ Nañani ná nde miki nemí Maro Yova Kindeni. Nañani warakâñgu ná muñga ayautemi piti lâ Isip tâno kala akaimi kayâti kamâ. Ambo miki ma kawami nzaña, ande naña ma kâpwa alami kaka.

¹¹ Andeta tia. Nanengu tamâta tininzi pwâka tu siloño nanengu ñgua. Kinzi tañanzi kaika ná kala sipu mulinzi pa naña. ¹² Mine kala naña asâu panzi tu ma simo siveta taña-kaika ne mâsi. Naña asâu panzi tu ma siveta vetâňa ndia kinzi warakanzi ilonzi papa.

¹³ Naña ilongu ndo tu nanengu tamâta ma

soka nanen̄gu ñgua muli. Naŋa iloŋgu ndo tu kinzi Isrel ñgu ma sipono muli pa naŋa ikura zo rârâni. ¹⁴ Ambo kinzi ma siveta mine, ande naŋa ma walele nâ apunzi nenzi kazâŋa tamâta ndue. Naŋa ma apara kunzi kazâŋa tamâta ñinde ku ma apolenzi ndo. ¹⁵ Ninen̄ga tamâta ea ilonzi sakamao papa naŋa Yova Kindeni, kinzi ñinde ma siruru pâta ku ma naonzi tundu naŋa keŋgu tini laiti. Aku naŋa ma apare nia panzi ikura zo zo. ¹⁶ Mao nâ, ambo nanen̄gu tamâta miki ma kapono muli pa nanen̄gu ñgua, ande naŋa ma kâpwa ara ndo alami, kala miki ma kaka kâpwa mona-mona ñinde lee kapwami pupuro.”

82

Maro Kindeni imo Koipu Nalae Asap isia wângiña ñine

¹ Maro Kindeni nde isaŋona koipu ñalae ne saŋonâŋa nia ku ikai poe pa pasauŋa ñalae lâ samba ilo. Ionzi maro laŋeŋa simandi ñgua nia, ñineŋga ipatula tamwata ne ilo-kalo pwataki panzi. ² Iporo mine tu, “Lâ zo ñana miki kaloko tamâta nenzi ñgua lâ ñgua nia, ande miki kaveta nenzi ñgua sondo tia ndo. Miki uru kavilanzi tamâta sakamao nâ. Miki ma kaveta mine kilo ndimo! ³ Ara ñana miki ma kavilanzi tamâta ñinde nenzi walo tia, sitavanzi lâlû ñinde tamanzi simâte lâ. Ara ñana miki ma kaveta kemi ara panzi tamâta ñinde uru sikai malia kiekie, sitavanzi kinzi sugorai tamwatanzi. ⁴ Kinzi tamâta ñinde nde simo sugorai ndo,aku sikura ñana sipavila warakanzi kâ, ande tia. Ara ñana

miki ma kayautenzi piti lâ kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo.

⁵ Miki ilomi kalomi tia ndo! Miki kapâŋga kapa lâ! Miki uru koka kondoma ilo; mine nde miki kaveta vetâŋja ara tonge panzi tamâta tia ndo. ⁶ Nanayoni naŋa aporo mine tu, ‘Miki nde maro ŋalaŋala. Nia ndoyo naŋa apuliami kapâŋga lâ. Mine kala miki rârâni kamo katogo naŋa Yova Kindeni âta Tamwata natuŋgu wukale mine.’ ⁷ Andeta miki ma muli kamâte itogo tamâta uru simâte mine. Kinzi koipu rârâni simo vianzi lee ŋineŋga simâte, aku miki nemi via kala ma marumbu mine nâ.”

⁸ O Maro Kindeni, kumâ pwai poe panzi tamâta rârâni lâ tâno kulu! Kinzi tamâta ŋgu rârâni ande noko tamwata nâ ne.

83

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ipolenzi
Isrel nenzi kazâŋja tamâta rârâni
Asap isia wângiña ŋine*

¹ Maro Kindeni, noko ma kawa buu ndimo. Noko ma tini pwâka ku pwai kusaŋona nâ ndimo. ² Kumora ŋga, noko ne kazâŋja tamâta nde sipagagati ŋana singoloa paraŋa kâ. Kinzi wisinzi nâna nâ pa noko, kala sirurua kulunzi pano. ³ Kinzi sipavea nâ ku sipa ŋgua tu ma sikai kazâŋja panzi noko ne tamâta. Kinzi situ sizavarunzi tamâta ŋinde noko ilo ndo keno panzi. ⁴ Kinzi siporo mine tu, “Ayo, kinda ma talâ tazavarunzi Isrel ŋgu ndo lâ. Ŋnineŋga tamâta tonge ma muli kalo ŋgere ŋananzi kilo, ande tia.”

⁵ Kinzi nde ilonzi taitu ku sipambwâre tu ma sipavila ŋana sitawa noko ndue. ⁶ Kinzi ŋgu ŋine nde simâ taitu ŋana sikai kazâŋja pano; kinzi Idom ŋgu wa, kinzi Ismael ŋgu wa, kinzi Moap ŋgu wa, kinzi Hakri ŋgu wa, ⁷ kinzi Gebel ŋgu wa, kinzi Amon ŋgu wa, kinzi Amalek ŋgu wa, kinzi ŋgu ŋinde simo Filistia tâno wa Tair lawea wa. ⁸ Aku kinzi tamâta kaika lâ Siria ŋgu kala silâ taitu kunzi tona, aku simandi ŋana sisukanzi Loto ne vâsa ŋgu ŋinde.

⁹ Naŋa ano pano tu ma kuveta vetâŋja kie taituni panzi, itogo muŋga kuveta panzi Midian ŋgu mine. Kuveta panzi itogo muŋga kuveta pa koipu ŋalae Jabin kuku i ne zugu tamâta nenzi koipu Sisera rua, lâ Kison Lââ pwali. ¹⁰ Lâ zo ŋinde noko kuzavarunzi lâ Endo lawea, aku karaenzi nde sisâmbu nâ sikeno tâno kulu. ¹¹ Naŋa ilonju tu noko ma kuveta vetâŋja kie taituni pa nenzi tamâta mbâna-mbâna, itogo muŋga kuveta panzi koipu rua Orep ku Sep rua mine. Kupolenzi nenzi katonâŋja lâ vetâŋja kie taituni itogo muŋga noko kuveta panzi koipu ŋalae rua Seba ku Salamuna rua mine. ¹² Lâ zo ŋinde kinzi koipu ŋinde siporo mine tu, “Ayo, talâ takai Maro Kindeni ne tâno ara ŋinde pa warakânda nâ.”

¹³ Nanengu Maro Kindeni, naŋa ilonju tu noko ma kuŋaranzi sîkâwa pwapwataki silâ, itogo tâno ne gawura ŋinde lawea itapala kala ilâ potomule mine. ¹⁴ Naŋa ilonju tu noko ma kuzavarunzi, itogo yââ ikana kâi simandi dugu ilo, aku ilâ ikana leu ŋinde imandi nia ndamwa tona. ¹⁵ Naŋa ilonju tu noko ma

kuveta vetâŋja kie taituni nâ, aku kuo karâzi ŋalae imbe ndue ku injaranzi ŋgu ŋinde sikâwa pwapwataki. Kusupwa lawea iyoka kaika ndo ilâ panzi ku iveta ruruŋa ŋalae panzi.

¹⁶ Yova Kindeni, naŋa ilonju tu noko ma kuveta kinzi mainzi pâta. Ŋineŋga kinzi ma sisuka noko ŋa kâki. ¹⁷ Naŋa ilonju tu noko ma kupolenzi ndo, kala kinzi ma simo siruru nâ ikura zo rârâni. Ara ŋana kinzi ma mainzi ŋalae lee simâte ku naonzi tia lâ. ¹⁸ Ara ŋana noko ma kuveta mine panzi, ŋana tu ŋinde ma itula noko tamwata kilala pwataki panzi tu noko kumo Maro Nalae. Yova Kindeni âta Tamwata, kutula pwataki panzi tu noko simbo nâ pwai poe pa tâno ndoni.

84

Tamâta ilo ndo keno pa Maro Kindeni ne luma sapâŋja

Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni, noko Walo Tamwata, noko ne luma sapâŋja nde ara ku ara ndo! ² Naŋa ilonju ndo tu ma amo noko ne luma ŋinde ilo. Naŋa andeka awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa Maro Kindeni Via Tamwata tava karaenju ndoni wa ilonju kalonju ndoni wa.

³ Yova Kindeni, noko Walo Tamwata, nanenju koipu ŋalae noko. Nanenju Maro Kindeni kala noko. Mao nâ, noko ne luma sapâŋja nde ara ndo; mine nde kinzi sii kiri-kiri sindeka ŋana siveta palanzi lâ noko ne patarawâŋja nia tini laiti, aku sikatonanzi natunzi lâ niani ndaina.

⁴ Tamâta pinde uru simo noko ne luma ilo, aku kinzi ɻinde kala simo sindeka mine nâ. Ikura zo rârâni kinzi simo siwâŋgi wânginja paneânga kâ pa noko.

⁵ Noko tamwata ne nzâmbé ara ikeno panzi tamâta pinde, aku kinzi ɻinde kala sindeka ikura zo zo. Mine nde ilonzi gagatinzi ɻana sikâki silâ pa Saion Tuu. ⁶ Kinzi soka silâ, aku lâ zo ɻana soka nia bilimu, ande nia mâsa-mâsa ɻinde kala indeka ku ipâŋga itogo nia ara lââ uru sâko keve ilo mine. Ninde itogo karâzi imbe ɻalae ku iveta tâno ɻinde ipâŋga ara kilo. ⁷ Kinzi sikâki lee, aku nenzi walo ipâŋga ɻalae. Mao nâ, kinzi ma simandi lâ kinzi maro rârâni nenzi Maro Kindeni nao lâ Saion Tuu kulu.

⁸ Maro Yova Kindeni Walo Tamwata, kupaloŋo pa nanengu noŋa. Noko Yakopu ne Maro Kindeni, kutambira taŋa sondô pa naŋa! ⁹ Maro Kindeni, naŋa ano pano tu kuveta kie ara pa maka nema koipu ɻalae, inani noko tamwata kupatea lâ.

¹⁰ Ambo naŋa ma akura tu amo noko ne luma ilo ikura kari taitu mai nâ, ande naŋa ma andeka ɻalae tina. Ndekâŋa ɻinde ma ipole nanengu ndekâŋa ɻana amo nia arara pinde ikura zo luandondo. Ambo naŋa ma akura tu amandi luma sapâŋa ne nzâla kawa pa nia yo nâ, ande naŋa ma andeka ɻalae ɻana ɻinde kâ, aku ndekâŋa ɻinde ma ipole nanengu ndekâŋa ɻana amo kinzi mbaliŋa warakanzi nenzi luma ilo.

¹¹ Yova Kindeni ikatona kinda itogo maramuŋa mine, aku inani uru ikai poe pa kinda, itogo sinâla mine. I uru iveta kie ara ndo pa kinda

wa isuka ŋânda kâki wa. Tamâta ea kinzi uru sipaveta kuku vetâŋja ara, ande Yova Kindeni ma isilikana kelekele ara tonge ŋananzi tamâta ŋinde, ande tia ndo.

¹² Yova Kindeni, noko Walo Tamwata, tamâta ea kalonzi tawana noko, ande kinzi ŋinde ma sindeka mine ku simo nâ.

85

Tamâta ikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ikatonanzi Isrel ŋgu

Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni, nanayoni noko kuveta kie ara panzi tamâta simo noko ne tâno. Mao nâ, noko kuvilanzi Isrel ŋgu kala simo ara kilo. ² Noko kuzavaru kiesaka piti lâ ne tamâta tininzi,aku noko ŋandai kupare nia panzi ŋana vetâŋja soki rârâni mun̄ga siveta ŋinde. ³ Mun̄ga, noko wisi nâna ŋalae panzi, taitu muli ŋga, ande noko kupile ne wisi-nâna ŋinde.

⁴ Maro Kindeni, nema Yautâŋja Tamwata, kala ŋine maka kano pano tu kuveta kie ara taituni ndaina pa maka kilo. Noko uru wisi nâna pa maka ku kumo nâ. Kupile ne wisi-nâna ŋinde ŋga! ⁵ Tiambo noko ma wisi nâna pa maka ikura zo rârâni, a? Tiambo noko ne wisi-nâna ŋinde ma marumbu tia, a? ⁶ Maka kano pano tu kuveta maka kamo ara kilo. Ninen̄ga noko ne tamâta maka ma kandekanano kapanea noko ŋa. ⁷ Yova Kindeni, maka iloma tu noko ma kutula pwataki tu noko ne tini-mwasa ikeno pama ikura zo rârâni. Pwaima piti lâ kazâŋa ilo.

⁸ Ara, kala ɻine naŋa ma atambira taŋâŋgu sondo pa Maro Yova Kindeni kawa ɻgua. I ne ɻgua pâŋa ikeno mine, “Ambo nanen̄gu tamâta ma sipile mâsi potomule muŋga siveta ɻinde, ande naŋa ma avetanzi simo ara nâ.” I ne ɻgua pâŋa kala ɻine. ⁹ Mao nâ, i nde iluku lâ ɻana ikainzi tamâta piti lâ kazâŋa ilo, kinzi ɻinde uru simege ɻana i kâ. Ninen̄ga i tamwata ma imo kuku maka tava ne walo kaika ɻalae lâ nema tâno ɻine.

¹⁰ Aku lâ zo ɻinde Yova Kindeni ne tini-mwasa ma ipakâtu kuku tamâta nenzi mâsi ɻana soka i ne ɻgua pâŋa muli. Aku kinzi nenzi vetâŋa sondo kuku i ne wisi-pisi rua ma sipatâŋo. ¹¹ Mao nâ, kinzi tamâta nenzi mâsi ɻana sipono muli pa Yova Kindeni lâ tâno kulu ma ipakâtu kuku Yova Kindeni ne mâsi ɻana iveta vetâŋa sondo panzi tâno tamâta. ¹² Yova Kindeni ma iveta maka kamo ara nâ, aku kâpwa ma ipâŋga maria lâ nema tâno ilo. ¹³ Yova Kindeni ne mâsi ɻana iveta vetâŋa sondo kâ ma imuŋga papa i ilâ, aku ma iveta nzâla sondo papa i tamwata tu ma imâ kâ.

86

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Daviti isia wângiņa ɻine*

¹ Yova Kindeni, nanen̄gu kaika keno tia, aku akura tu apasuka warakâŋgu kâ, ande tia. Mine kala ano pano tu kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa. ² Naŋa uru apono muli sondo pa noko nâ. Mine kala ano pano tu kutiŋgi mateŋa piti iŋgeŋge

ŋanana. Naŋa amo noko ne wurâta tamâta, aku kalongu tawana noko nâ. Mine nde kumâ kuvilana. ³ Nanen̄gu Maro Kindeni, naŋa ano pano tu kalo sukâŋa ŋanana, ŋana tu naŋa uru akai noŋa pa noko ikura kari wa mbo wa. ⁴ Maro Nalae, kuveta ne wurâta tamâta naŋa ilongu ndeka, ŋana tu naŋa uru akai noŋa pa noko simbo nâ.

⁵ Maro Nalae, noko nde ara tamwata, aku kuzavaru nanen̄gu kiesaka piti lâ tiniŋgu. Ikura zo zo, noko tini mwasa ndo panzi tamâta rârâni ŋinde uru sino pa noko. ⁶ Yova Kindeni, kutambira taŋa pa nanen̄gu noŋa. Naŋa asarâwa pano tu kuvilana. Kupalonjo pa nanen̄gu sarawâŋja! ⁷ Noko uru kupalonjo pa nanen̄gu noŋa. Mine kala lâ zo ndia malia isânda kuluŋgu, ande nanen̄gu sarawâŋja imâ pano.

⁸ Maro Nalae, naŋa asama tu maro tonge nde irerege kuku noko, ande tia ndo. Noko kupolenzi maro rârâni marumbu lâ. Maro tonge ikura tu iveta vetâŋja itogo noko uru kuveta mine, ande tia ndo. ⁹ Nia ndoyo noko kupolianzi tamâta ŋgu ndoni sipâŋga lâ, aku muli ŋga kinzi tinikoa ŋgu rârâni ma simâ sipare tukunzi pano, ku ma sipanea noko ŋa sisuka kâki. ¹⁰ Ŋana tu noko ne walo kaika nde ŋalae, aku noko uru kuveta vetâŋja arara kie-kie. Noko simbo nâ nde Maro mao.

¹¹ Yova Kindeni, ambo noko ma kupananana ŋana vetâŋja ndia noko ilo tu naŋa ma aveta, ande naŋa ma apono muli pa pateâŋja ŋinde ikura zo rârâni. Kupananana sondo, ŋana naŋa ma ao ilongu ndo ilâ pa noko wa amege ŋanano

wa. ¹² Maro Nalae, nanenju Maro Kindeni noko, naŋa apanea noko tava ilonju kalonju ndoni. Naŋa ma awawano asuka noko ŋa kâki ikura zo zo. ¹³ Opopo, noko ne tini-mwasa pa naŋa nde ŋalae ŋinde, aku kumo mine ku kumo nâ. Munŋa, ande mateŋa itu ikai naŋa, andeta noko kuvilana kala ŋandai amâte ŋga.

¹⁴ Kinzi taŋa-kaika tamwatanzi nde simâ sipâŋga lâ, kala situ sikai kazâŋa pa naŋa. Kinzi uru siveta kenzi sakamao nâ panzi tamâta pinde, aku kala ŋine situ sипу naŋa pâta amâte. Kinzi ilonzi tu Maro Kindeni nde maro kaa nâ. ¹⁵ Andeta Maro Nalae, noko nde kalo-sukâŋa warika wa wisi-wisi warika wa, aku noko uru wisi nâna walele, ande tia. Noko ne tini-mwasa ŋalae ŋinde uru ikeno mine ku imo nâ, aku noko uru kuveta ikura tamwata ne ŋqua pâŋa rârâni. ¹⁶ Kupalele nao pana ku kalo sukâŋa ŋanana! Kuo ne walo kaika imâ pa ne wurâta tamâta naŋa ku kuvilana, ŋana tu naŋa uru apono muli pa noko nâ.

¹⁷ Yova Kindeni, naŋa ilonju tu noko ma kuveta mâsi tonge ŋana kutula pwataki pa naŋa tu noko nde ara tamwata. Ambo noko mä kuveta mine, ande kinzi kazâŋa tamâta ma sisama tu nokoni kuvila naŋa ku kupu tini kaika pana. Nineŋga kinzi ma mainzi ŋana nenzi vetâŋa soki kâ.

87

Kinzi sindeka ŋana Jerusalem lawea kâ, i ŋa tonge tu Saion lawea

Kinzi Kora ne vâsa ŋgu sisia wângiña ŋine

¹ Muŋgani, Yova Kindeni iveta tamwata ne lawea ŋalae imandi ne tuu sapâŋja kulu. ² Lawea rârâ nde keno Isrel nenda tâno. Andeta Yova Kindeni ilo ndo ikeno pa Saion lawea,aku i ne morâŋja tu lawea ŋinde ipole lawea pinde rârâni. ³ Mine kala miki tamâta ŋine kamo Maro Kindeni ne lawea, miki kalongo ŋga! Maro Kindeni uru iporo ŋgua arara nâ ŋana miki kâ. ⁴ Iporo mine tu, "Kinzi tinikoa ŋgu rârâni ma muli sipaveta kuku nanenju ŋgua. Naŋa aporo ŋananzi tinikoa ŋgu ŋinde simo Isip tâno wa Babilon lawea wa Filistia lawea wa Tanis lawea wa Itopia tâno wa. Kinzi ŋinde ma sipâŋga sitogo Saion lawea warakanzi mine, ŋana tu kinzi ma siwâŋgi pa naŋa."

⁵ Mao nâ, lâ zo ŋinde Maro Kindeni ma itula Saion lawea kilala pwataki mine tu, "Nnine nde tamâta rârâni nenzi lawea tina mao." Yova Kindeni âta Tamwata, i tamwata ma iveta Saion lawea ipâŋga kaika ndo, ku ma ikai maro panzi tamâta rârâni. ⁶ Yova Kindeni ma iŋgere kinzi tamâta pa ŋgu ndoni ŋanzi lâ pepa tini, aku ma isenje ŋanzi ŋinde ilâ taitu kuku Saion lawea laluna ŋanzi. ⁷ Aku kinzi tamâta ŋinde ma siwâŋgi ku sindeka nâ. Kinzi ma siporo mine tu, "O Saion, maka nema lawea tina mao kala nokoni."

88

*Tamâta isarâwa pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Heman isia wângiņa ŋine*

¹ Yova Kindeni, nanenju Maro Kindeni Pavilâŋja Tamwata noko. Ikura kari kari naŋa

asarâwa pano tu kuvilana, aku nanen̄gu tiŋa imâ pano ikura mbo mbo. ² Kupalon̄o pa nanen̄gu noŋa ŋga! Naŋa asarâwa pano tu kuvilana; kutambira taŋa pa naŋa! ³ Malia kie-kie rârâ ŋinde nde imâ ipâŋga pa naŋa lâ, kala laiti naŋa amâte kâ. ⁴ Naŋa amo atogonzi tamâta ŋinde mateŋa ne zo ŋga imâ ipâŋga panzi lâ. Nanen̄gu walo ndoni nde ikâwa ilâ lâ. ⁵ Naŋa atogo zugu tamâta tonge kinzi sipu pâta imâte lâ, kala sio i karae ilâ ikeno kuru ilo. Ŋnde itogo kinzi sitambira karaen̄gu ikeno mateŋa tamâta ŋgininzi. Naŋa amo atogonzi tamâta ŋinde noko kalo kapa ndo ŋnananzi, kinzi ŋinde noko pwai ne pavilâŋa piti ndo ŋnananzi lâ.

⁶ Oyae, noko kutambira karaen̄gu andue alâ mbââ ŋalae ŋinde ilo,aku amo lâmbu ndo lâ nia kondoma. ⁷ Noko ne wisi-nâna itawa naŋa ndue lâ, itogo tâi ŋalae ne kâla-lawea ilan̄a ipolenzi tamâta mine. ⁸ Noko kusowe niŋgu-nambwe ilonzi kalonzi, kala sipu mulinzi pa naŋa marumbu lâ. Noko kuveta naŋa amo sakamao ndo; mine kala kinzi tininzi pwâka ndo tu ma simo kuna. Malia ŋine ipa naŋa kaika lâ. Ŋnde itogo noko kuo naŋa amo luma sakamao ilo, kala akura tu ayâti ku akâwa alâ, ande tia. ⁹ Naŋa ilon̄gu malia ndo, kala matâŋgu sakamao lâ. Mine nde naŋa akura tu amora nia sondo, ande tia.

Ikura zo zo naŋa asuka mbaŋgu kâki akai noŋa pa noko tu ma kuvilana. Ambo noko ma kuvilana tia, ande naŋa ma amâte, kala ma akura tu apanea noko ŋa, ande tia. ¹⁰ Mana mana, a? Tiambo noko uru kuveta mâsi

ŋalaŋala pinde njana kuvilanzi mateja tamâta, a? Tiambo kinzi sikura tu simo vianzi kilo ku sipanea noko njana sisuka kâki, a? Tia ndo! ¹¹ Tiambo kinzi tamâta sikeno kuru nia njinde nde sikura tu siporo situla pwataki tu noko ilo ndo keno panzi, a? Tiambo kinzi tamâta simo zavaruŋa ne lawea njinde nde sikura njana siporo tu noko uru pwatonanzi sondo, a? Tia ndo! ¹² Tiambo kinzi tamâta simo nia kondoma njinde nde sikura tu simora noko ne mâsi njalaŋala, a? Tiambo kinzi tamâta muŋga simâte njinde nde sikura tu simora noko ne vetâŋa ara pinde, a? Tia ndo!

¹³ Mine nde Yova Kindeni, naŋa asarâwa pa noko tu kuwilana. Naŋa uru ano pano ikura mboyo mboyo. ¹⁴ Yova Kindeni, njana sâ kâ njga noko kupu muli pa naŋa, a? Njana sâ kâ njga noko kupavea njana, a?

¹⁵ Oyae, nia ndoyo, lâ zo njinde naŋa amo limoa yo, aku amo lee apâŋga lâ zo njine, ande naŋa amo akai nânâ nâ. Ikura zo zo naŋa amo mateja ne nzâla tini laiti. Noko kuveta kie ara tia pa naŋa, kala ilonŋu kurana tia ndo. ¹⁶ Noko ne wisi-nânâ itawa naŋa ndue ndo lâ. Noko pwai kazâŋa njalaes tina pa naŋa, ku kuyaula naŋa ndo lâ. ¹⁷ Ikura kari wa mbo wa, noko ne wisi-nânâ njinde inge naŋa mbwaliu lâ, itogo lââ ipondi njalaes ku ilâ itura nia mine,aku naŋa ambwatuke lâ. ¹⁸ Noko kuvetanzi niŋgu-nambwe rârâni sipile naŋa silâ lâ. Mine kala kondoma simbo nâ ipâŋga itogo nanenŋu mete mwasina.

89

*Wângiña tonge kinzi Isrel ŋgu siwâŋgi lâ zo
ŋana malia ipâŋga panzi
Etan isia wângiña ŋine*

¹ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ, aku naŋa ma awâŋgi wângiña atula ŋinde pwataki ikura zo zo. Naŋa ma amo nâ aporo atula pwataki tu noko uru kuveta ikura tamwata ne ŋgua pâŋa rârâni. ² Naŋa asama tu noko ne tini-mwasa ŋinde ma marumbu tia ndo. Noko ne mâsi ŋana pwoka ne ŋgua pâŋa rârâni muli ŋinde nde ikeno kaika ndo, itogo samba mine. ³ Muŋgani noko kuporo mine tu, “Naŋa apatea tamâta tonge, aku apambwâre kaika kuku i lâ. Naŋa apa ŋgua kaika kuku nanen̄gu wurâta tamâta Daviti. ⁴ Naŋa apai Daviti mine tu, ‘Ikura zo muli rârâni, ande noko ne vâsa pinde ma sikai noko nia ku ma simo koipu ŋalaŋala. Zo ŋana noko ne vâsa tonge ma imo koipu ŋalae kâ ma marumbu, ande tia ndo.’”

⁵ Yova Kindeni, kinzi ŋinde rârâni simo samba ilo nde siwâŋgi sipaneano ŋana vetâŋa arara noko uru kuveta ŋinde. Mao nâ, kinzi ŋgu sapâŋa ŋinde siwâŋgi situla pwataki tu noko uru kuveta ikura noko tamwata kawa ŋgua rârâni. ⁶ Yova Kindeni, ea imo samba ilo nde irerege kuku noko, a? Tia ndo. Mao nâ, maro tonge ipakura kuku noko, ande tia. ⁷ Kinzi maro ŋinde rârâni nde siruru ŋana noko kâ. Kinzi sipaye tukunzi ndue lâ noko nao, aku simege ndo ŋanano.

8 Yova Kindeni, noko Maro Kindeni Walo Tamwata, tonge ne walo irerege kuku noko ne walo kaika ɳinde, ande tia. Noko kuveta ikura ne ɳgua pâŋa rârâni mine ku kumo nâ. 9 Noko uru pwai poe pa tâi ndoni. Lâ zo ɳana tâi ne kâla ɳalae kâki, ande noko kutawa i ne walo ɳinde ndue kala pâti kii lâ. 10 Aku noko kuzavaru Rahap * ne walo kaika ɳinde marumbu lâ, ina mwâta saka ɳinde uru imo tâi ilo, aku kuyaula i ndo lâ. Noko ne walo nde kaika ɳinde; mine kala kupolenzi ne kazâŋa tamâta sikâwa pwapwataki silâ. 11 Samba tava tâno nde noko simbo nâ ne. Nia ndoyo noko kupulia tâno tava kelekele rârâni ikeno tâno kulu sipâŋga lâ. 12 Noko kuveta tâno papa mbwera kâ tava tâno papa wâra kâ. Aku Tabor Tuu aŋga Hermon Tuu nde sindekanano siwâŋgi pano. 13 Noko ne walo nde ɳalae tina, ikeno kaika mine ku imo nâ.

14 Noko kumo koipu ɳalae, aku uru pwai poe sondô ndo panzi tamâta. Aku noko ne pateâŋa rârâni lâ ɳgua nia nde sondô nâ. Noko nde tini-mwasa warika, aku noko uru kuveta ikura noko tamwata ne ɳgua pâŋa rârâni. 15 Tamâta ea kinzi uru siwâŋgi wânginja paneânga kâ pa noko, kinzi ɳinde ma sindeka nâ. Noko tamwata uru pwai poe panzi, itogo sinâla ɳana isinala nzalanzi mine. 16 Kinzi kalonzi ɳgere ɳana vetâŋa arara noko uru kuveta ɳinde, kala sindeka sipanea noko ɳa sisuka kâki ikura kari wa mbo wa. 17 Nokoni uru walo kaika ara

* **89:10** 10 Lâ Juda nenzi usi, Rahap nde mwâta saka ɳalae. Kinzi uru sisia ɳgua ɳana kiesaka kâ lâ i tini.

ŋinde kulua maka. Noko kuo ne wisi-wisi imâ pama, kala kapole paraŋa. ¹⁸ Yova Kindeni, muŋgani noko tamwata kupatea nema katonâŋa tamâta. Maka Isrel ŋgu nema Maro Kindeni, noko Sapâŋja Tamwata, noko tamwata kupatea koipu ŋalae pa maka.

Maro Kindeni ipa ŋgua kuku Daviti

¹⁹ Yova Kindeni, nanayoni noko kutula mâsi tonge itogo mbupuleŋa mine panzi ne ŋguatulâŋa tamâta, kinzi ŋinde sipono muli sondo pano. Noko kupainzi tu, “Naŋa ao nanenju pavilâŋa ilâ pa tamâta kaika tonge lâ. Naŋa apatea i lâ tamâta ŋgininzi ku ao ipâŋga imo koipu ŋalae. ²⁰ Naŋa apatea nanenju wurâta tamâta Daviti, aku alinji samimi sapâŋa lâ i kulu ŋana atula pwataki tu i imo miki nemi koipu ŋalae. ²¹ Mine kala nanenju walo ŋinde ma imo kuku i mine ku imo nâ. Nanenju walo ŋinde ma iveta i ipâŋga tamâta kaika ndo. ²² I ne kazâŋa tamâta kinzi ma sikura tu sipole i, ande tia. Kinzi tamâta sakamao ma sikura tu sipu i ndue, ande tia ndo. ²³ Naŋa warakâŋgu ma azavarunzi i ne kazâŋa tamâta ndo lâ i nao. Tamâta ea ilonzi sakamao pa i, ande naŋa ma apunzi tamâta ŋinde pâta simâte. ²⁴ Naŋa ma aveta ikura nanenju ŋgua pâŋa rârâni,aku ma tiniŋgu mwasa ndo papa i ikura zo rârâni. Naŋa warakâŋgu ma avila i ŋana ipolenzi ne kazâŋa tamâta ndoni. ²⁵ Mine kala i ma ikai koipu pa tâno ndoni. ²⁶ Aku Daviti ma iporo pa naŋa mine tu, ‘Mama, nanenju Maro Kindeni noko. Noko kumo kutogo mira ŋalae naŋa uru amuna

tini mwasina. Naneñgu Pavilânga Tamwata kala noko.' ²⁷ Mao nâ, naña Yova Kindeni ma ñoa ñalae alua i, itogo tamâta iveta pa natu tamâne nzâla-kulu mine. Mine kala i ma imo mbâna-mbâna panzi koipu ñalañala rârâni simo tâno kulu. ²⁸ Nanengu tini-mwasa ma ikeno ndo papa i ikura zo rârâni. Naneñgu ñgua pâña ma imo kuku i, aku ñgua pâña ñinde ma keno kaika mine ku imo nâ. ²⁹ Ikura zo rârâni, tamâta tonje lâ i ne vâsa ñgu ma imo koipu ñalae. Samba uru ikeno âta ku imo nâ, aku mine nâ, koipu ñalae tonje lâ i ne vâsa ñgu ma ikatonanzi Isrel ñgu ikura zo zo.

³⁰ Taitu miki kalongo ñga; ambo i timbu wukale kinzi ma tañanzi kaika ñana naneñgu ñgua tukuña kâ, ku ma sipu mulinzi pa naneñgu vetânga, ³¹ ambo kinzi ma tininzi pwâka tu silongo naneñgu ñgua, ku silanya sipole naneñgu ñgua tukuña, ³² ande naña ma apare nia panzi ñana nenzi kiesaka ñinde kâ. Naña ma kalongu ñgere ñana nenzi vetânga soki ñinde kâ, aku ma mbilâo nâ apalilinzi. ³³ Andeta naña ma apile neñgu mâsi ñana tiniñgu mwasa ndo pa Daviti kâ, ande ma tia. Aku naña ma kalongu kapa ñana ñgua pâña ñinde naña munja aveta kuku i, ande tia. ³⁴ Naña ma atoto naneñgu ñgua pâña ñinde utu, ande tia. Aku naña ma alele naneñgu ñgua ipâñga kie tonje kilo, ande tia ndo. ³⁵ Mine nde nañani ao warakâñgu ñâñgu Yova Kindeni Sapânga Tamwata ikeno kaika lâ ñgua pâña ñine tini: naña ma aporo ñgua lañeña tonje pa Daviti tia ndo. ³⁶ Ikura zo rârâni, tamâta tonje lâ i ne vâsa ñgu ma imo koipu ñalae. I ma ikai koipu

mine ku imo lee ikura zo rârâni kari ma isinala nia imo ɻai yo. ³⁷ I ma ikai koipu mine ku imo nâ, itogo nzimona uru imo samba tini ku isinala nia ikura zo zo. Naña Yova Kindeni neŋgu ɻgua pâŋa kala ɻine.”

*Kinzi kazâŋa tamâta sipole koipu ɻalae lâ,
kala Isrel ɻgu simo sipataiŋa nâ*

³⁸ Andeta Yova Kindeni, kala ɻine noko wisi nâna pa koipu ɻalae, inani noko kupatea lâ. Noko kupu muli papa, kala kupile i lâ. ³⁹ Noko kutoto ɻgua pâŋa ɻinde muŋga kuveta kuku ne wurâta tamâta. Noko kutambira koipu ɻalae ne loki-loki imbe indue tâno kulu, kala kuveta ipâŋga muso ndo. ⁴⁰ Noko kuzavaru i ne lawea ɻinde ne ɻgumbi kaika rârâni kala bururu ndue lâ. Aku i ne luma kaika ɻalaŋala rârâni nde noko kuzavaru ndo lâ mine nâ. ⁴¹ Mine kala tamâta ɻinde soka nzâla silâ, ande kinzi ɻinde rârâni sipanawe koipu ɻalae ne kelekele. Aku kinzi ɻgu kala simo i ne lawea tini laiti ɻinde, ande kinzi siporo ɻgua pavaliginja papa i. ⁴² Noko kusâu panzi kazâŋa tamâta tu sipole i lâ paranya ilo, aku kuveta ilonzi ndeka ndo. ⁴³ Noko kuzavaru i ne temba-silâwa rârâni,aku lâ zo ɻana ipara kunzi kazâŋa tamâta, ande noko ɻandai kuvila i ɻga. ⁴⁴ Noko kutawa i ndue ndo; mine kala ikura ɻana imo koipu ɻalae kilo, ande tia. ⁴⁵ Noko pwai i ne walo saŋe, kala ipâŋga konja ndo walele nâ. Noko kuveta i ipâŋga tamâta kaa nâ, kala ikai maŋeti ɻalae ndo.

Kinzi sikai noŋa pa Maro Kindeni tu ma ivilanzi

⁴⁶ Ayo, Yova Kindeni, noko ma kupavea tamwata mine ikura zo ŋapia kilo, a? Tiambo noko ma kupavea ikura zo rârâni, a? Noko ne wisi-nâna ipâŋga ŋalae ndo, itogo yââ ne mela-mela mine. Noko ma wisi nâna mine ikura zo ŋapia kilo, a? ⁴⁷ Yova Kindeni, naŋa ano pano tu kalo ŋgere ŋanana. Maka tamâta uru kamo viama ikura zo mbwana-mbwana nâ. Noko muŋga kupuliamma kapâŋga, andeta noko ne pateâŋa ikeno tu maka rârâni ma kamâte.

⁴⁸ Ea ikura tu itiŋgi mateŋa piti lâ ku imo via nâ, a? Ea imo tava ne walo kaika, kala ikura tu ingeŋgeana ŋana mateŋa nianzi kâ, a? Tia ndo! ⁴⁹ Maro Nalae, noko uru kuveta ikura ne ŋqua pâŋga rârâni, aku nanayoni noko kupambwâre kuku Daviti tu noko ne tini-mwasa ma ikeno kuku i ku imo nâ. Aŋga mana mana, a? Ŋqua ŋinde kanano nde keno ndia, a? ⁵⁰ Maro Nalae, kalo ŋgere ŋana noko ne wurâta tamâta ŋinde kâ. Kinzi tamâta siporo ŋqua pavaliginja papa i, aku naŋa ilongu malia ndo ŋana kinzi tinikoa nenzi ŋqua sakamao ŋinde kâ. ⁵¹ Yova Kindeni, noko muŋgani kupatea koipu ŋalae ŋinde, andeta noko ne kazâŋa tamâta uru siveta "a" papa i. Kinzi soka i muli ku sivaligi i mine nâ ikura nia ndoni. ⁵² Andeta kinda ma tapanea Yova Kindeni ŋa tasuka kâki ikura zo rârâni. Mao ku mao nâ.

90

Ngua ŋana Maro Kindeni ne kaika, aŋga kinda

*tamâta nenda via
Mose, ina Maro Kindeni ne tamâta, isia
wângiņa njine*

¹ Maro Njala, ikura zo rârâni noko kumo kutogo maka nema luma kaika mine. ² Nia ndoyo, aku ilâ lee ipâŋga lâ zo muli ndo, ande noko Maro Kindeni kumo ikura zo rârâni ku kumo nâ. Nanayoni, lâ zo ŋinde kinzi tuu sipâŋga tia yo yo, aku noko ŋandai kupulia tâno ne kelekele rârâni sipâŋga ŋga, ande noko kumo muŋgani lâ ku kumo nâ.

³ Andeta noko ne pateâŋja ikeno tu tamâta rârâni ma simâte ku sipâŋga sitogo tâno kilo. Noko kupainzi tamâta rârâni mine tu, "Miki tâno tamâta, miki ma kamâte ku ma kapalele kapâŋga tâno kilo." ⁴ Maro Kindeni, noko ne morâŋja nde mine; mbwera tamâta-tamâta (1000) nde itogo kari taitu mai nâ, aku zo ŋinde ilâ walele nâ, itogo nola nâ mine. Mao nâ, ŋinde nde zo mbwana-mbwana nâ. ⁵ Noko uru kutoto tamâta nenzi via kala simâte. Kinzi simo zo mbwana-mbwana nâ, itogo mbupuleŋa mwasina. Kinzi sitogo unza ipâŋga wasaseki lâ mboyo nâ, ⁶ aku ipâŋga ŋalae ku ne mâle ipâŋga. Andeta lala nâ, ŋinenga unza ŋinde ŋgâla-ŋgâla lâ.

⁷ Maro Kindeni, noko wisi nâna pa maka, aku ŋana duvi ŋinde kâ noko kuzavaruma kala naoma tia lâ. Noko ne wisi-nâna ŋalae ŋinde iveta maka karuru ndo. ⁸ Noko kusama nema vetâŋja potomule rârâni. Aku kiesaka ndia maka kapavea ku kaveta, ande ŋinde noko uru kutula pwataki ipâŋga nia yo lâ noko nao. ⁹ Noko

ne wisi-nâna uru ikeno pa maka ikura zo kiri-mwata ñine maka kamo viama lâ tâno kulu. Mao nâ, maka nema zo nde marumbu walele nâ, itogo tamâta iveta kusu mbwani taitu nâ. ¹⁰ Maka kamo viama ikura mbwera tamâta ñato kanajo sajao nâ. Ambo nema kaika ikeno yo, ande maka pinde ma kamo viama ikura mbwera tamâta ñapa. Andeta maka uru kakai nâna wa kasânda malia rârâ kulu ikura nema mbwera rârâni. Maka nema via ñine nde marumbu walele nâ, ñineñga naoma tia lâ.

¹¹ Maro Kindeni, noko ñandai kupalinji ne wisi-nâna ndoni imâ pa maka ñga. Ambo noko ma kuveta mine, ande tamâta tonge ma ikura tu imo via, ande tia. Mao nâ, lâ zo ñana maka kaloma ñgere ñana noko ne wisi-nâna kâ, ande ara ñana maka ma karuru pâta ñanano. ¹² Mine nde maka kano pano tu kupananama, ñana maka ma kasama sondo mine tu maka kakura tu kamo zo mbwana-mbwana nâ lâ tâno kulu. Ambo noko ma kupananama mine, ande maka ma kakai noko ne ilo-kalo ara ñinde.

¹³ Yova Kindeni, noko ne wisi-nâna ma imâ mine pa maka ikura zo ñapia kilo, a? Maka kano pano tu kupile ne wisi-nâna ñinde, aku kalo sukâňa ñana ne wurâta tamâta maka. ¹⁴ Noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ. Maka iloma tu noko ma kuo ne tini-mwasa ñinde imâ ñalae pa maka ikura mboyo mboyo. Ambo noko ma kuveta mine, ande maka ma kandeka wa kawâňgi wa, ikura zo rârâni maka ma kamo viama. ¹⁵ Muñgani, ande noko malia kulua maka, kala kamo sakamao ikura mbwera rârâ lee imâ ipâňga lâ zo ñine. Taitu kala ñine

maka kano pano tu kuveta maka kandeka nâ ikura mbwera rârâ, kambwaŋenzi irerege kuku mbwera sakamao ŋinde kambwaŋenzi. ¹⁶ Maka kano pano tu kutula ne mâsi kaika pa ne wurâta tamâta maka. Aku kano pano tu kutula ne walo kaika ara ŋinde panzi maka nema vâsa mulimuli tonâ mine nâ.

¹⁷ Maro Nalae, maka nema Maro Kindeni noko, maka iloma tu noko ma kuo ne wisi-wisi imâ pama, ku kuveta kie ara pama. Maka iloma tu noko ma kuveta nema vetâŋja wa wurâta rârâni ipâŋga ara nâ.

91

Maro Kindeni uru ike a ŋana kindâ kâ, kala tamo ara nâ

¹ Tamâta ea kinzi Yova Kindeni âta Tamwata uru ike a ŋananzi, ande kinzi ŋinde uru simo Maro Kindeni Walo Tamwata tini laiti.

² Kinzi tamâta ŋinde rârâni ma siporo pa Yova Kindeni mine tu, “Noko kumo kutogo naneŋgu ŋgumbi kaika mwasina,aku noko uru pwatonana sondo nâ. Naneŋgu Maro Kindeni noko; naŋa kalongu tawana noko nâ.”

³ Mao kanano, Maro Kindeni ma ike a sondo ŋananano; mine kala nimbu paveâŋja tonge ma ikura tu izavaru noko, ande tia. Aku mine nâ, pukonja sakamao tonge ma ikura tu ikaino, ande tia. ⁴ I ma ike a sondo nâ ŋananano, itogo tatareko tina igogoranzi natu simo mbani kalo mine. Noko ma kupavea sondo nâ lâ Maro Kindeni mbani kalo, kala ma kumo ara nâ. I uru iveta ikura ne ŋqua pâŋja rârâni. Mine kala

i ma imo itogo noko ne maramuña mwasina, ku ma ike a ñanano. ⁵ Lâ mbo, ande noko ma kururu ñana vetâňa sakamao tonge tia. Aku lâ kari, ande noko ma kururu ñana vetâňa tonge tu ipâňga walele nâ ku iyaulano, ande ma tia. ⁶ Aku noko ma kururu ñana pukorja ñalanjala uru ipâňga lâ mbo wa vetâňa sakamao uru ipâňga lâ kari ñana siyaulanzi tamâta kâ, ande ma tia, ñana tu Yova Kindeni ma ike a ñanano. ⁷ Mao nâ, ambo tamâta kambwañenzi ñalae ñinde ma sipamateteu noko wañgira lâ paraña ilo, ande Yova Kindeni ma ike a ñanano, kala ma kumo ara nâ. ⁸ Aku noko tamwata ma kumora Yova Kindeni ipare nia panzi tamâta sakamao ñana vetâňa kiesaka muňga siveta ñinde.

⁹ Ninde nde duvi mine; noko uru kulâ pa Yova Kindeni ku kupavea ñana kazâňa kie-kie kâ,aku Yova Kindeni âta Tamwata ikatonano. ¹⁰ Mine nde sâ tonge ma ikura tu izavaru noko, ande tia. Aku zavaruňa ne mâsi tonge ma ikura tu imo noko ne luma tini laiti, ande ma tia. ¹¹ Ñana tu Yova Kindeni ma ionzi ne arjelo tu ma sikatonano ikura nia ndoni. ¹² Kinzi ma mbaunzi nâ sisuka noko kâki, kala mira tonge ma ikura tu isowe noko kie, ande ma tia. ¹³ Noko ma kie nâ kupalenzi mbwâmbwa saka “leve” wa mwâta saka kie-kie wa.

¹⁴ Mao nâ, Yova Kindeni iporo mine tu, “Tamâta ea ilonzi ndo keno pa naňa, ande naňa ma akainzi ñinde rârâni piti lâ kazâňa ilo. Naňa ma akea sondo ñananzi tamâta ea sisama naňa kilalâňgu sondo. ¹⁵ Lâ zo ndia kinzi sisarâwa pana, ande naňa ma apalojo pa nenzi noňa.

Anja zo ndia malia itu ipâŋga panzi, ande naŋa ma amo kunzi. Naŋa ma akainzi piti lâ kazâŋja ilo, aku ma aveta ŋanzi ipâŋga ŋalae. ¹⁶ Naŋa ma aseŋge nenzi mbwera luandondo, kala kinzi ma ilonzi ara nâ. Naŋa ma atula pwataki panzi tu naŋa nde nenzi Pavilâŋja Tamâta.”

92

*Wângiña ŋana tapanea Maro Kindeni ŋa tasuka kâki
Kinda ma tawâŋgi wângiña ŋine lâ pwareâŋja ne zo sapâŋja*

¹ Yova Kindeni, noko âta Tamwata, naŋa andeka ŋana aporo ndange pa noko wa awâŋgi wângiña paneâŋja kâ asuka noko ŋa kâki. ² Ikura mboyo mboyo, naŋa andeka ŋana aporo atula pwataki tu noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ. Aku ikura mbo mbo, naŋa andeka ŋana aporo atula pwataki tu noko uru kuveta ikura ne ŋqua pâŋja rârâni. ³ Mao nâ, naŋa ma ara wâŋgu awâŋgi wângiña kaŋa ara nâ apanea noko ŋa asuka kâki.

⁴ Yova Kindeni, naŋa kalonju ŋgere ŋana noko ne mâsi kaika kâ,aku ilonju ara ndo. Noko ne vetâŋja arara ŋinde igagati ilonju kalonju ŋana awâŋgi wângiña tava ndekâŋja ŋalae.

⁵ Yova Kindeni, noko uru kuveta mâsi ŋalaŋala kaika ndo. Noko ne ilo-kalo nde ŋalae tina, kala ipole maka tamâta nema ilo-kalo. ⁶ Tamâta pinde sizizâla ndo ŋana Yova Kindeni kilala kâ, kala sipâŋga sitogonzi tamâta nenzi ilo-kalo tia mine. Kinzi ŋinde sizizâla ŋana ŋine kâ: ⁷ Mao

nâ, lâ zo ñjine kinzi tamâta sakamao sipânga walele sitogo unza mine, aku kinzi kiesaka tamwatanzi uru sigona mbaliña rârâ kie-kie kala simo ara ndo. Andeta muli ñga, Yova Kindeni ma izavarunzi ndo lâ.

⁸ Anja Yova Kindeni, noko tamwata nâ pwai koipu ñalae pa kelekele ndoni, ma kumo mine ku kumo nâ. ⁹ Maka kasama tu noko ne kazâja tamâta rârâni ma simâte, aku noko ma kupolenzi kiesaka tamwatanzi rârâni ku kutawanzzi ndue ndo. ¹⁰ Muñga noko walo kaika kulua naña, kala nanenju walo ipânga ñalae lâ, itogo bulmakao ñgoi ñalae ne walo mine. Noko kuveta kie ara pa naña, kala amo andeka nâ. ¹¹ Naña warakâñgu matâñgu amora Maro Kindeni izavarunzi nanenju kazâja tamâta. Naña aloño kinzi tamâta sakamao nenzi tija, kala andeka pâta.

¹² Anja kinzi tamâta ara ma simo ara ndo, sitogo kâi ipânga ñalae kala ipula kananjo ara mine. Kinzi ma sipânga kaika ndo, sitogo kâi matapuru imandi Lebanon tâno mine. ¹³ Kinzi sitogo kâi tamâta pinde muñga sipau lâ Yova Kindeni ne luma tini laiti. Kâi ñinde uru sipânga ara ndo lâ nenda Maro Kindeni ne luma sapâja ñinde ne ñgumbi ilo. ¹⁴ Kâi ñinde ma simandi ikura mbwera rârâ ñinde,aku ma simo sipula kananjonzi. Kinzi ma simandi kaika, ku ma ñgâla-ñgâla tia. Kâi ñinde launzi ma kenza-kenza mine ikura zo rârâni. ¹⁵ Mao nâ, Yova Kindeni ma ivilanzi tamâta ara kala ma simo mine,aku i ne pavilâja ñinde ma itula pwataki panzi tamâta tu Yova Kindeni nde vetâja sondo

warika. I uru ike a ñana naŋa kâ, aku i ne vetâŋa rârâni nde ara ndo.

93

Maro Kindeni imo Koipu Nalae

¹ Yova Kindeni imo Koipu Nalae. I ña ñalae tava ne walo kaika ñinde nde situra i, itogo koipu ñalaŋala nenzi pasawaŋa arara mwasina. Nia ndoyo, inani ipulia tâno ñine ku iveta ikeno kaika lâ, aku sâ tonge ikura tu ilele Yova Kindeni ne vetâŋa ñinde, ande tia.

² Yova Kindeni, nia ndoyo, lâ zo ñinde kelekele tonge ipâŋga tia yo yo, ande noko kumo muŋgani lâ. Nanayoni noko kumo koipu ñalae,aku ma kumo mine ku kumo nâ.

³ Yova Kindeni, tâi geza-geza ipu nduŋejani ñalae. Tâi ipu kaika ndo ku isuŋa kawa kâki ñalae. ⁴ Yova Kindeni, noko ne walo nde kaika ñinde, aku kumo samba ilo pwai koipu ñalae pa nia ndoni. Tâi ne nduŋejani ñinde nde kelekele mota mwata nâ, aŋga noko ne kaika ñinde nde ñalae tina. Tâi ipu nduŋejani lâ sâwaneka, andeta tâi ne kaika irerege kuku noko ne kaika ñinde, ande tia, ñana tu kelekele rârâni imo noko kalo.

⁵ Mao nâ, sâ tonge ma ikura tu ilele noko ne ñgua tukuna ipâŋga kie tonge, ande tia. Aku mine nâ, noko ne luma nde sapâŋa ndo, ma ikeno mine ku imo nâ.

94

Maro Kindeni ipare nia panzi tamâta rârâni ñana nenzi vetâŋa kâ

¹ Yova Kindeni, noko nde Maro Kindeni Pareŋja-nia Tamwata. Kala ŋine naŋa ano pano tu kutula ne wisi-nâna pwataki pa kinzi tamâta sakamao.

² Noko uru kupare nia panzi tamâta rârâni ŋana nenzi vetâŋja kâ. Kala ŋine naŋa ano pano tu kumandi ku kupare nia panzi tamâta ŋinde uru sipasuka warakanzi tininzi. Kutu ŋananzi ikura nenzi vetâŋja potomule mine. ³ Yova Kindeni, kinzi tamâta sakamao ma sindeka mine ŋana nenzi vetâŋja potomule kâ ikura zo ŋapia kilo, a? Kinzi nenzi zo ŋapia keno mo ŋai.

⁴ Kinzi kiesaka tamwatanzi ma sipandekâna ku ma sipasuka warakanzi tininzi ikura zo ŋapia kilo, a? ⁵ Yova Kindeni, kinzi tamâta sakamao uru sitawanzi noko ne tamâta ndue ndo. Mao nâ, kinzi siveta kenzi sakamao ndo pa noko tamwata ne ŋgu. ⁶ Kinzi uru sipunzi taine mwala-mwala sitavanzi lâlû mundoro simâte, aku sipunzi tamâta simo lombo lâ maka nema tâno ŋine simâte tona. ⁷ Kinzi siporo mine tu, “Yova Kindeni ikura tu imora maka, ande tia. Isrel nenzi Maro Kindeni nde izizâla ndo ŋana nema vetâŋja kâ.”

⁸ Ayo, miki tamâta kapa-kapa ŋai, ŋana sâ kâ ŋga miki kaveta vetâŋja potomule mine, a? Miki tamâta sakamao, miki nemi ilo-kalo ma ipâŋga lâ zo ndia, a? ⁹ Mana mana, a? Tiambo Yova Kindeni ikura tu iloŋo nemi ŋgua tia tâ, a? Opopo, i tamwata iveta tanjânda, kala iloŋomi lâ. Tiambo ikura tu imora nemi vetâŋja ŋinde tia tâ, a? Opopo, i tamwata iveta matânda, kala imorami lâ! ¹⁰ Tiambo i ikura tu ipare nia pa

miki tamâta sakamao tia tâ, a? Opopo, i tamwata uru imbitanzi tinikoa ɳgu, kala ma ipare nia pam! Tiambo i ne ilo-kalo tia tâ, a? Opopo, i tamwata imo tamâta rârâni nenzi pananâja, kala i ne ilo-kalo nde ɳalae ndo! ¹¹ Miki kalongo ɳga; Yova Kindeni isama tamâta rârâni nenzi ilo-kalo marumbu lâ, aku isama tu nenzi ilo-kalo ɳinde ma ilâ kaa nâ.

¹² Andeta Yova Kindeni, noko ne nzâmbe ara ikeno panzi tamâta ea noko uru kupanananzi ɳana ne tukuña kâ. ¹³ Noko uru pwareâja ara kulanzi tamâta sondo mine; mine nde malia kiekie ikura ɳana isânda kulunzi kâ, ande tia. Kinzi ma sipwarea mine lee, ikura zo muli ɳinde noko ma kupare nia panzi tamâta sakamao. ¹⁴ ɳana tu Yova Kindeni ma ipilenzi ne tamâta, ande tia. Mao nâ, i ma ipu muli panzi i tamwata ne ɳgu ɳinde, ande tia ndo. ¹⁵ Aku muli ɳga, kinzi tamâta uru sikai poe pa ɳgua nia ɳinde ma siveta nenzi wurâta sondo kilo. ɳinerja kinzi tamâta sondo ma ilonzi ara ɳana ɳinde kâ.

¹⁶ Munja, lâ zo ɳinde kinzi tamâta sakamao sikai kazââja pa naña, ande tamâta tonje ivila naña, ande tia. Tamâta tonje imandi kuku naña ɳana ipara kunzi kiesaka tamwatanzi, ande tia. ¹⁷ Lâ zo ɳinde, ambo Yova Kindeni ivila naña tia, ande nanayoni naña ma akeno lâ mateja nianzi. Andeta tia. ¹⁸ Lâ zo ɳinde, naña ilonju patea tu, “Naña keŋgu apale nia zuli-zuli, kala ma patana ndue.” Andeta tia. Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno pa naña ku imo nâ, aku noko kusaña naña kaika lâ. ¹⁹ Lâ zo ndia naña kalonju loko wa ilonju rârâ wa, ande noko

uru kupu tini kaika pa ilon̄gu kalon̄gu ku kuveta naŋa andeka.

²⁰ Noko kumo piti ndo ŋananzi koipu sakamao, kinzi tamâta ŋinde uru silaŋa sipole ŋgua tukuŋa ku siveta kenzi sakamao panzi tamâta. ²¹ Kinzi uru silâ taitu ku siroto nzâla ŋana siyaulanzi tamâta arara kâ. Aku kinzi sionzi tamâta pinde silâ pa ŋgua nia, ŋineŋga sipa ŋgua tu ma sipunzi pâta simâte, andeta tamâta ŋinde ŋandai siveta vetâŋa soki ŋga. ²² Andeta Yova Kindeni ike a ŋanana. Naneŋgu Maro Kindeni imo itogo mira kaika naŋa uru amuna tini mwasina. ²³ I ma ipare nia panzi tamâta sakamao ŋinde ŋana nenzi vetâŋa sakamao kiekie kâ. Kinda nenda Maro Yova Kindeni ma kalo ŋgere ŋana nenzi kiesaka ŋinde kâ, ku ma izavarunzi ndo lâ.

95

Wângiña ŋana tapanea Maro Kindeni ŋa tasuka kâki

¹ Miki kamâ ŋga, ma tawâŋgi tapanea Yova Kindeni ŋa tasuka kâki! Kinda ma kalonda ŋgere ŋana Yova Kindeni Kaika Tamwata, ina nenda Yautâŋa Tamwata, aku ma tawâŋgi wângiña papa ku tandeka ŋana i kâ.

² Kinda ma talâ tamandi i nao, aku kawânda ndaŋge papa. Kinda ma tawâŋgi wângiña ndekâŋa kâ ku tapanea i ŋa tasuka kâki. ³ Nana tu Maro Yova Kindeni i ne walo nde ŋalae ndo. Ina imo koipu ŋalae tava ne walo kaika ŋinde, aku imo kinzi maro rârâni kulunzi. ⁴ Ina uru ikai poe pa tâno ndoni. Ikai poe pa nia rârâni ikeno

tâno ilo lâmbu ŋinde, aku inani kala ikai poe pa tuu ŋalaŋala ikâki pa âta ŋinde tona. ⁵ Nia ndoyo ina tamwata ipulia tâno wa tâi wa sipâŋga lâ. Mine kala inani uru ikai poe pa tâno ndoni wa tâi ndoni wa.

⁶ Mine nde miki kamâ luma ilo, ma naonda tundu tapanea Yova Kindeni. Nia ndoyo i tamwata ipulia kinda tapâŋga lâ. Mine nde ara ŋana kinda ma talâ tamo i nao, aku tapare tukunda papa. ⁷ Ina tamwata nde kinda nenda Maro Kindeni. Ina tamwata kala uru ikatona i ne tamâta kinda rârâni, itogo lama nenzi katonâŋga tamâta ikatonanzi lama mine. Mine nde kala ŋine miki ma kapaveta kuku i kawa ŋgua!

⁸ Yova Kindeni iporo tu, “Miki ma kapasakana ilomi kalomi kaika, itogo timbumi munja siveta lâ Meriba tâno wa Masa nia bilimu wa, mine ndimo. ⁹ Lâ zo ŋinde kinzi simo nia bilimu ŋinde, ande kinzi simo sipulo naŋa ŋana aveta mâsi pinde panzi. Andeta mun̄gani yo kinzi simora nanen̄gu mâsi ŋalaŋala pinde pwataki lâ. ¹⁰ Ikura mbwera tamâta rua lâ, ande naŋa tiningu pwâka ndo ŋananzi tamâta ŋua ŋinde. Mine nde naŋa aporo tu, ‘Kinzi ilonzi kalonzi ŋandai ikeno sondo pa naŋa ŋga. Ikura zo rârâni kinzi sipu mulinzi pa nanen̄gu ŋgua tukuŋa.’ ¹¹ Mine nde naŋa wisin̄gu nâna aporo mine tu, ‘Mao kanaŋo, kinzi tamâta ŋine ma sikura tu silâ pa nanen̄gu pwareâŋa nia tia ku tia ndo!’ ”

96

Maro Kindeni ina Koipu Nalae ku ikatonanzi

tamâta rârâni

¹ Miki tamâta ɳai, miki kawâŋgi wângiña wasaseki pa Yova Kindeni! Miki tamâta rârâni kamo tâno kulu, ara ɳana miki ma kawâŋgi papa Yova Kindeni.

² Kawâŋgi pa Yova Kindeni kapanea i ɳa kasuka kâki! Ikura zo zo, ande ara ɳana miki ma kaporor katula pwataki mine tu ina imo kinda nenda Yautâŋja Tamwata. ³ Miki ma kaporor katula panzi tamâta ɳgu rârâni tu i ɳa nde ɳalae ndo. Katapâri panzi tamâta simo nia ndoni ɳana vetâŋja ɳalaŋala arara i muŋga iveta ɳinde.

⁴ Nana tu Yova Kindeni ɳa nde ɳalae ndo. Mine nde ara ɳana kinda ma tapanea i ɳa tasuka kâki ndo. Kinda ma tamege ɳananzi maro pinde ndimo. Kinda ma tamege ɳana Maro Kindeni simbo nâ. ⁵ Nana tu kinzi tinikoa ɳgu nenzi maro rârâni nde kelekele laŋenja nâ, kala sikura tu siveta mâsi ɳalae tonge tia. Taitu nia ndoyo Yova Kindeni ipulia samba tava kelekele rârâni simo âta ɳinde. ⁶ Yova Kindeni kilala ipâŋga nia yo tu i ɳa nde ɳalae, aku imo Koipu ɳalae ara ndo. Kelekele rârâni keno i ne luma ilo ɳinde nde situla i kilala pwataki tu i ne walo nde kaika, aku i nde ara ku ara ndo.

⁷ Miki tamâta ɳgu rârâni kamo tâno ndoni, miki kapanea Yova Kindeni ɳa. Kaporor katula pwataki tu i nde ara tamwata, aku i ne walo nde kaika ndo. ⁸ Kapanea Yova Kindeni katula pwataki tu i ɳa nde ɳalae ndo. Kakai patarawâŋja tonge ku kamâ i ne luma sapâŋja ilo. ⁹ Miki ma kawâŋgi kawawa i, ɳana tu i nde sapâŋja ku zuzuli tamwata. Miki tamâta rârâni

kamo tâno kulu, miki kapatawa warakami tinimi lâ i nao.

¹⁰ Miki ma kaporor katula ŋgua panzi tamâta ŋgu rârâni mine tu, "Yova Kindeni imo Koipu Nalae!" Nia ndoyo ina iveta tâno ikeno kaika lâ, kala sâ tonge ikura tu iveta tâno ilâ wa imâ wa, ande tia. Aku muli ŋga, lâ zo ŋinde i ma ionzi tamâta rârâni simandi ŋgua nia, ande i ma iveta panzi ikura nenzi vetâŋja mine. ¹¹ Ayo, miki samba wa tâno wa, naŋa apaimi tu miki kandeka ŋga! Anŋa tâi tava kelekele rârâni kamo tâi ilo, miki kala kaveta nduŋenja kasuka kawami kâki! ¹²⁻¹³ Anŋa tâno tava kelekele rârâni ikeno tâno ilo, miki kala kandeka pâta ŋga! Muli ŋga, lâ zo ŋinde Yova Kindeni ma imâ ŋana ikai poe panzi tamâta rârâni, ande kelekele rârâni ikeno tâno kulu ma sindeka pâta. Mao nâ, kâi rârâni simandi dugu ilo ŋinde ma siwâŋgi wânginja ndekâŋja kâ. Ŋana tu ina ma ikai poe sondo ndo panzi tamâta rârâni tava vetâŋja mao nâ.

97

Maro Kindeni i nde Koipu Nalae

¹ Yova Kindeni imo Koipu Nalae! Mine kala miki tamâta rârâni kamo tâno kulu, ande miki kandeka. Anŋa miki tamâta kamo sia sia, ande miki kala ilomi ara mine nâ.

² Take-take mâmâŋga tava kondoma ŋalae nde uru situra i, aku i ne mâsi ŋana ikai koipu panzi tamâta nde ara ku sondo ndo. ³ Yova Kindeni isupwa yââ imuŋga papa,aku yââ ŋinde ne mela-mela ikananzi ne kazâŋja tamâta ŋinde muŋga siŋge i mbwaliu lâ. ⁴ I ne loloa nde

salaga-salaga ku isinala tâno ndoni. Tâno nde imora ŋinde, kala imo ririŋo nâ. ⁵ Yova Kindeni ikai Maro Nalae pa tâno ndoni. Lâ zo ndia i imâ ipâŋga laiti, ande tuu siruru ku sipâŋga sitogo lââ mine. ⁶ Samba uru itula pwataki tu Yova Kindeni nde ara tamwata, aku tamâta ŋgu rârâni simora pwataki tu i ŋa nde ŋalae ndo.

⁷ Anja tamâta pinde uru siwâŋgi sipaneanzi maro lanjena, aku sindekananzi nenzi maro kaa kaa ŋinde. Andeta kinzi tamâta ŋinde rârâni ma sikai majeti ŋalae ndo.

⁸ Kinzi tamâta simo Saion Tuu kulu ŋinde, sitavanzi tamâta simo Juda nenzi lawea ŋalaŋala, kinzi ŋinde siloŋo pâri tu noko kupare nia panzi ne kazâŋja tamâta lâ, kala ilonzi ara ku simo sindeka nâ. ⁹ Yova Kindeni, Maro Walo Tamwata noko, noko pwai poe pa tâno ndoni. Noko ŋa nde ŋalae ndo, aku noko ŋa ŋinde ipole kinzi maro rârâni ŋanzi marumbu lâ.

¹⁰ Yova Kindeni uru tini mwasa ndo panzi tamâta ea sipu mulinzi pa vetâŋja sakamao. Ina uru ikatonanzi i tamwata ne tamâta,aku ikainzi piti lâ tamâta sakamao mbaunzi ilo. ¹¹ Yova Kindeni ne sinâla isinalanzi tamâta ea uru sipaveta kuku vetâŋja ara. I io ndekâŋja ilâ panzi tamâta sondo. ¹² Mine nde miki tamâta ŋine uru kapaveta kuku vetâŋja ara, miki kandeka ŋana Yova Kindeni ne vetâŋja kâ! Kalomi ŋgere ŋana ŋinde kâ, ku kawami ndaŋge kapanea Yova Kindeni ŋa sapâŋja ŋinde kasuka kâki!

Maro Kindeni ikai koipu ŋalae panzi tamâta ndoni

¹ Miki tamâta ŋai, miki kawâŋgi wânginja wasaseki pa Yova Kindeni, ŋana tu ina iveta vetâŋja ŋalaŋala arara nâ. I ne walo kaika nde ŋalae; mine kala i tamwata ipole paraŋa lâ.

² Yova Kindeni itula pwataki tu inani ipole paraŋa lâ. Itula pwataki panzi tamâta ŋgu ndoni tu inani ikai kinda piti lâ kazâŋja ilo. ³ I iyoka tamwata ne ŋgua pâŋja munjâŋja muli, kala ikura zo zo i uru tini mwasa ndo panzi Isrel ŋgu. I ŋandai ipilenzi ŋga. Mine kala tamâta rârâni simo tâno ndoni nde simora tu kinda nenda Maro Kindeni ipole paraŋa marumbu lâ.

⁴ Miki tamâta rârâni kamo tâno kulu, miki kandeka ku kawâŋgi wânginja paneâŋja kâ kandekana Yova Kindeni! Kawâŋgi kawami kâki ku kandeka kapanea i ŋa kasuka kâki! ⁵ Kara wâŋgu ku kawâŋgi wânginja paneâŋja kâ pa Yova Kindeni. Kawâŋgi wânginja kaŋa ara nâ papa. ⁶ Kambana tando kie-kie ku kasarâwa kandekana Yova Kindeni, inani kinda nenda Koipu ɉalae.

⁷ Aŋga tâi tava kelekele rârâni kamo tâi ilo, miki kala kaveta ndunjeŋa kasuŋa kawami kâki. Aŋga tâno tavanzi tamâta rârâni kamo tâno kulu, miki kala kawâŋgi wânginja mine nâ. ⁸ Miki lââ ŋalaŋala kaponza mbaumi, aŋga miki tuu ŋalaŋala kala kagogo kawami kawâŋgi wânginja ndekâŋja kâ lâ Yova Kindeni nao. ⁹ Ŋana tu muli ŋga, i ma imâ ŋana ikai poe panzi tamâta rârâni. I ma ikai poe sondo panzi tamâta rârâni tava vetâŋja sondo nâ.

99

Maro Kindeni i nde Koipu Nalae

¹ Yova Kindeni imo Koipu Nalae, kala kinzi tamâta tininzi ruru. I imo koipu ɳalae ne sajonâŋja nia ɳinde ikeno kinzi aŋelo ɳgininzi, kala tâno ririŋo yâti tauſo.

² Mao nâ, Yova Kindeni imo Saion Tuu kulu tava ne walo kaika ɳalae ndo, aku tamâta ɳgu rârâni nde simo i kalo. ³ Kinzi tamâta rârâni ma wisinzi motutu kala ma sipanea i sisuka i ɳa ɳalae ɳinde kâki. Ina Yova Kindeni Sapâŋja Tamwata!

⁴ Koipu ɳalae, noko Kaika Tamwata, noko uru tini mwasa ndo ɳana vetâŋja sondo nâ. Muŋgani noko kutu ɳgua tukuŋa sondo ndo pa maka Isrel tamâta ɳana kapono muli papa, aku noko uru pwai poe sondo ndo pama. ⁵ Ayo, miki tamâta ɳai, miki kapanea kinda nenda Maro Yova Kindeni ɳa kasuka kâki! Kalâ kapare tukumi ndue lâ i ne sajonâŋja nia ɳinde nao, aku kawawa i. Ina Yova Kindeni Sapâŋja Tamwata!

⁶ Nanayoni Mose ku Aron rua simo Yova Kindeni ne patarawâŋja tamâta, aku Samyuel kala uru ino papa i tona. Kinzi sisarâwa pa Yova Kindeni, aku ipalonjo pa nenzi nonja. ⁷ Lâ zo muŋgâŋja ɳinde, Yova Kindeni imo take-take ɳalae ilo ku iporo ɳgua panzi. Aku kinzi sipono muli sondo pa ɳgua tukuŋa rârâni itula panzi.

⁸ Yova Kindeni, maka nema Maro Nalae, lâ zo ɳinde noko kupalonjo pa nenzi nonja. Noko kupatula tamwata kilala pwataki panzi mine tu noko uru kuzavaru nenzi kiesaka piti lâ tininzi. Andeta mao nâ, noko muŋga kupare nia sondo

panzi ɳana nenzi vetâŋja soki kâ. ⁹ Mine nde kinda ma tapanea nenda Maro Yova Kindeni ɳa, tatula pwataki tu i nde Walo Tamwata! Talâ pa i ne tuu sapâŋja, aku tawâŋgi papa i nâ! ɳana tu kinda nenda Maro Yova Kindeni nde Sapâŋja Tamwata.

100

Wânginja ɳana tapanea Maro Kindeni ɳa tasuka kâki

¹ Miki tamâta rârâni kamo tâno kulu, miki kasuka kawami kâki kawâŋgi wânginja pa Yova Kindeni!

² Miki ilomi ndeka nâ kapanea Yova Kindeni ɳa kasuka kâki! Kalâ kamandi i nao ku kawâŋgi wânginja ndekâŋja kâ papa i! ³ Ara ɳana miki ma kasama ku kaporor pwataki tu Yova Kindeni imo Maro Nalae. ɳana tu muŋgani i simbo nâ iveta kinda Isrel tapâŋga i ne ɳgu, aku ipatea kinda pa i tamwata. Kinda tamo i ne tamâta, tatogonzi lama ɳgu i uru ikatonanzi mine.

⁴ Miki kawami ndange nâ kamâ luma sapâŋja ilo kapanea i. Kaporor ndange papa, ku kasuka i ɳa kâki ɳalae. ⁵ ɳana tu Yova Kindeni nde Ara Tamwata. Ikura zo zo i tini mwasa ndo panzi ne tamâta. I uru iyoka ne ɳgua pâŋja rârâni muli, ma iveta mine ku imo nâ.

101

Koipu Nalae ne ɳgua pâŋja

¹ Yova Kindeni, naŋa ma awâŋgi wânginja atula pwataki tu noko uru kuveta ikura tamwata ne ɳgua rârâni, aku noko uru kuveta vetâŋja

sondo nâ panzi tamâta rârâni. Yova Kindeni, naña ma awângi wângiña ñine imâ pano.

² Aku naña ma apakatona warakâñgu sondo ndo ñana nanenju vetâňa rârâni kâ. Añga Yova Kindeni, ande noko ma kumâ pa naña lâ zo ndia, a?

Naña koipu ñalae ma apaveta kuku vetâňa sondo nâ lâ nanenju luma ara ñine ilo. ³ Naña ma asâu pa mâsi sakamao tonge tu ma imo naoñgu, ande tia ndo. Tamâta pinde sipu mulinzi pa Yova Kindeni, andeta naña tiniñgu pwâka ndo ñana nenzi vetâňa ñinde kâ. Naña ma tiniñgu piti ndo ñanananzi. ⁴ Ilo-kalo soki-soki ma ikeno malawae ndo ñana naña kâ, aku naña ma apu mulinju pa mâsi sakamao rârâni.

⁵ Naña koipu ñalae ma azavarunzi tamâta rârâni uru simo nia ñganje-ñganje siporo ñgua tale ñanananzi tamâta pinde. Mao nâ, tamâta ea kinzi uru sipandekâna wa sipasuka warakanzi tiniñzi wa, ande naña ma ajaranzi kinzi ñinde rârâni piti lâ naoñgu. ⁶ Taitu naña ma ilonju ara ndo ñanananzi tamâta ñinde uru sipono muli pa Yova Kindeni. Naña ma asâu panzi tu ma simo nanenju luma ara ñine ilo kuku naña. Mao nâ, tamâta ea sipaveta kuku vetâňa ara, ande naña ma asâu panzi ñinde tu ma siveta wurâta pa naña.

⁷ Andeta naña ma asâu pa lañeňa tamâta tonge tu ma imo nanenju luma ilo, ande tia ndo. Ambo tamâta tonge ma iporo ñgua lañeňa, ande i ma ikura tu imandi naoñgu kilo, ande ma tia. ⁸ Ikura zo zo, naña ma akai wurâta ñana azavarunzi tamâta sakamao rârâni simo

tâno ñine. Naña ma aŋaranzi kinzi kiesaka tamwatanzi rârâni sikâwa silâ, aku kinzi ma sikura tu sitaulo simâ simo Yova Kindeni ne lawea ilo kilo, ande ma tia.

102

Tamâta ikai malia kala ino pa Maro Kindeni

¹ Yova Kindeni, kupaloŋo pa naneŋgu noŋa! Naña asarâwa pano tu kuvilana. Kutambira tanja pa naneŋgu tiŋa!

² Lâ zo ñana malia itu imâ ipâŋga pa naña, ande noko ma kupavea ñanana ndimo. Lâ zo ndia naña asarâwa pano, ande naña ilongu tu noko ma kuloŋo naneŋgu sarawâŋa ku kuvilana walele nâ.

³ Nanenju via ñine nde ilâ walele, itogo yââ ne mundo uru ikeno zo mbwana-mbwana nâ, ñineŋgu nao tia lâ. Aŋga karaenju nde nâna ndo, itogo yââ ñalae ikana mine. ⁴ Kinzi sitawa naña ndue ndo, itogo tamâta kie nâ ipale leu ñgâla-ñgâla mine,aku naña tiningu pwâka ñana aka kâpwa kâ. ⁵ Naña asama nâna ñalae kala amo asarâwa nâ. Mine nde naña tiningu râki-râki ndo. ⁶ Naña amo ara tia ndo. Naña amo atogo malabogi imo nia bilimu,aku amo atogo sii tonge uru imo kaa nâ lâ lawea tonge muŋga sizavaru kala tamâta simo tia. ⁷ Naña akeno kenoŋa nia, andeta matâŋgu parenge nâ. Opopo, naña simbonju nâ amo, atogo sii tonge isajona luma kulu âta mine. ⁸ Nanenju kazâŋa tamâta nde siporo ñgua potomule pa naña ikura kari wa mbo wa. Kinzi siporo ñgua

pavaliginja pana, aku kinzini uru sipatu naña
ηângu ηineŋga situ nzâmbé sakamao toná.

9-10 O, Yova Kindeni, noko nde wisi nâna ηalae tina pa naña. Mine nde ikura zo zo naña alinjí kââ kâki kuluŋgu, ηana itula pwataki tu naña ilonŋgu malia ndo. Mao nâ, matâŋgu sulu indu ndue ikura kari wa mbo wa. Noko pwai naña kâki ku kutambirana alâ nia ηgaŋe, atogo kina mine. **11** Naña ma amo viâŋgu ikura zo mbwana-mbwana nâ, itogo kari indu ku pararai lâ. Nanenŋgu walo nde marumbu lâ, itogo unza ηgâla-ηgâla lâ mine.

12 Andeta Yova Kindeni, noko kumo koipu ηalae ku kumo nâ. Ikura zo muli rârâni, ande kinzi tamâta ma situla noko parina pwataki. **13** Muli ηga noko ma kumandi ku ma kalo sukâŋa ηana Saion lawea kâ. Muŋga noko kupatea zo tonge ηana ma kuveta kie ara pa lawea ηinde. Kala ηine zo ηinde nde imâ ipâŋga lâ. **14** Kinzi sizavaru Saion lawea marumbu lâ, andeta noko ne wurâta tamâta nde ilonzi ndo keno yo papa lawea ηinde. Mao nâ, lawea ηinde nde zavaruna ndo lâ, kala noko ne tamâta kalonzi sukâŋa ηana. **15** Andeta muli ηga tamâta ηgu ndoni ma simege ηana Yova Kindeni kâ, aku kinzi koipu ηalaŋala rârâni simo tâno kulu ma siruru ηana i ne kaika kâ. **16** Lâ zo ηana Yova Kindeni ma ipa Saion lawea kâki kilo, ande lâ zoni ndaina i ma itula ne walo kaika pwataki panzi tamâta. **17** Aku kinzi ma simora tu i ipaloŋo panzi ne tamâta nenzi noŋa lâ, kinzi ηinde muŋga ipilenzi kala simo sugarai nâ. Mao

nâ, i ma tini pwâka kilo ɳana nenzi noja kâ, ande ma tia.

¹⁸ Naŋa ilongu tu kinzi tamâta sipâŋga mulimuli ɳinde ma sipanea Yova Kindeni ɳa sisuka kâki mine nâ. Mine nde ara ɳana kinda ma tangere ɳgua ɳana Yova Kindeni ne mâsi ɳalanjala ɳinde lâ pepa tini ilâ panzi mine tu, ¹⁹ “Yova Kindeni imo tamwata ne lawea sapâŋga ikeno âta ɳinde, aku mata indue imâ. Ina imo samba ilo, aku mata indue imâ ilea pa tâno. ²⁰ I ilonjo kinzi tamâta simo luma sakamao ilo ɳinde nenzi tiŋa. Muŋga kinzi kazâŋa tamâta sipa ɳgua tu ma sipunzi tamâta ɳinde pâta simâte. Andeta Yova Kindeni iyautenzi piti kala siyâti silâ.” ²¹⁻²² Mine kala muli ɳga, lâ zo ɳana kinzi tinikoa ɳgu rârâni ma sipile nenzi lawea lawea ku silâ sipasau lâ Jerusâlem lawea tu siwâŋgi sipanea Yova Kindeni, ande kinzi ma sisuka i ɳa kâki lâ Saion tuu kulu, aku paneânya ma ikâki pa i lâ Jerusâlem lawea ilo.

²³ Oyae, naŋa amo limoa yo, andeta Yova Kindeni iyaula nanenŋu kaika marumbu lâ. Mine nde naŋa akura tu amo viâŋgu zo ɳalae tia.

²⁴ Naŋa ɳandai koŋa ɳga, naŋa tamâta limoa yo. Mine nde noko ma pwai naŋa piti lâ tâno kulu ndimo. Andeta nanenŋu Maro Kindeni, naŋa asama tu noko kumo mine ku kumo nâ.

²⁵ Nia ndoyo, noko kupulia tâno ɳine kala ikeno kaika lâ, aku noko tamwata mbau nâ kupulia samba tava kelekele rârâni simo âta ɳinde tonâ.

²⁶ Samba tava tâno ɳinde ma muli naonzi tia lâ, anŋa noko Yova Kindeni ma kumo nâ. Mao nâ, samba tava tâno ma muli sakamao lâ, sitogo

lalava singa râge-râge mine. Aku noko ma pwainzi piti, itogo tamâta ipasea ne pasawaŋa mine, aku ma naonzi tia lâ. ²⁷ Aŋga noko nde kumo mine ku kumo nâ. Noko ɻandai kupalele ɻŋga, aku noko ne mbwera ma marumbu, ande tia. ²⁸ Maka nde noko ne wurâta tamâta, aku kasama tu maka natuma ma simo ara nâ. Aku noko ma pwatonanzi natuma nenzi vâsa mulimuli mine nâ, aku kinzi kala ma simo ara lâ noko nao.

103

*Maro Kindeni tini mwasa ndo pa kinda
Daviti isia wângiŋa ɻjine*

¹ Naŋa apanea Yova Kindeni ɻa asuka kâki. Naŋa ilonŋu kalonŋu ndoni apanea Yova Kindeni ɻa sapâŋa ɻjinde asuka kâki. ² Naŋa apanea Yova Kindeni ɻa asuka kâki. I nde ara tamwata, aku naŋa ma kalonŋu kapa ɻjana ɻjinde kâ, ande ma tia. ³ Ina kala uru izavaru nanenŋu kiesaka rârâni piti lâ tiniŋgu. Aku lâ zo ndia pukonja itu ikai naŋa, ande inani uru isoki pukonja ɻjinde rârâni piti lâ ku iveta tiniŋgu ara kilo. ⁴ Yova Kindeni uru itingi mateŋa piti kala ingenje ɻjana naŋa kâ, aku inani uru iveta kie ara ndo pa naŋa mine: i ne tini-mwasa ikeno pa naŋa ikura zo zo, aku i uru kalo sukâŋa ɻjalaetina ɻjanana tonâ. ⁵ Yova Kindeni uru kelekele arara nâ ilua naŋa ikura zo rârâni naŋa amo viâŋgu lâ tâno kulu. Mao nâ, ɻjinde itogo naŋa amo limoa nâ ikura mbwera mbwera, aku nanenŋu walo ikeno pana ikura zo zo, itogo sii kananâwe ne walo mine.

6 Aku Yova Kindeni uru ivilanzi tamâta pinde lâ vetâja kie taituni. Kinzi nenzi walo nde ŋalae tia, kala tamâta pinde siveta kenzi sakamao panzi. Taitu Yova Kindeni ivetanzi simo sondo.

7 Muŋgani, Yova Kindeni itula ne pateâja pwataki pa Mose, aku isâu panzi Isrel tamâta tu ma simora i ne mâsi ŋalanjala pinde. **8** Mao nâ, Yova Kindeni itula pwataki tu i nde kalo-sukâja warika wa wisi-wisi warika wa. I uru wisi nâna walele ande tia, aku i ne tini-mwasa ŋalae ŋinde uru imo mine ku imo nâ. **9** I ma ileleanzi ne tamâta ikura zo pinde nâ, aku ne wisi-nâna ma ikeno zo luandondo nde tia. **10** Kinda uru taveta kiesaka tava vetâja potomule kie-kie, aku Yova Kindeni ikura tu ipare nia sondo pa kinda ku nâna ŋalae tina ilua kinda. Andeta i uru nâna tini mwata nâ ilua kinda. **11** I ne vetâja ŋinde nde duvi mine: i tini mwasa ŋalae ndo panzi tamâta ea simege ŋana i kâ. Samba ikeno âta ndo ŋana tâno kâ, aku i ne tini-mwasa nde ŋalae tina mine nâ. **12** Yova Kindeni uru ikai nenda kiesaka piti ku ionzi simo malawae ndo ŋana kinda kâ, itogo tâno pa mbwera kâ ikeno malawae ndo ŋana tâno pa wâra kâ. **13** Aku mine nâ, Yova Kindeni kala tini mwasa ndo panzi tamâta ea simege ŋana i kâ, itogo tamâta tini mwasa ndo panzi natu mine. **14** Ŋana tu nia ndoyo i tamwata ikai tâno ku ipulia kinda tapâŋga lâ. Isama kinda tamâta kilalânda tu nenda walo nde ŋalae tia. Mao nâ, kinda tatogo tâno ne gawura mine. **15** Kinda tamâta nenda via nde mbwana-mbwana nâ, itogo unza mine. Kinda tatumbu lee ku tamo zo kiri-mwata nâ,

itogo unza ne mâle ipâŋga dugu ilo mwasina.
¹⁶ Ninenga lawea iyoka ku iveta mâle ŋinde
 ŋgâla-ŋgâla lâ, kala iyauru ndue ku nao tia lâ
 walele nâ.

¹⁷ Andeta Yova Kindeni ne tini-mwasa ikeno
 panzi tamâta ea simege ŋana i kâ, ma ikeno
 mine ku imo nâ. Aku i uru iveta vetâŋja arara
 nâ panzi tamâta sondo ŋinde nenzi vâsa muli-
 muli tonâ mine nâ. ¹⁸ I iveta mine panzi tamâta
 ea sipono muli pa i ne ŋgua pâŋga wa sipaveta
 kuku i ne tukuŋa wa.

¹⁹ Yova Kindeni imo koipu ŋalae lâ samba ilo,
 aku inani uru ikai poe pa kelekele rârâni.

²⁰ Miki Yova Kindeni ne aŋelo kaika rârâni,
 miki ma kapanea Yova Kindeni ŋa kasuka kâki,
 aku kapono muli sondo pa i ne tukuŋa wa
 kapalonjo sondo nâ pa i kawa ŋgua wa, ikura
 uru kaveta mine. ²¹ Aku miki Yova Kindeni
 ne zugu tamâta kaika, miki ŋinde kamo samba
 ilo ku kaveta ikura i ne pateâŋja mine, miki
 kala kapanea i ŋa kasuka kâki! ²² Mao nâ,
 miki kelekele rârâni ŋine Yova Kindeni nanayoni
 ipuliami kapâŋga lâ, kala kamo kakura nia
 ndoni i tamwata uru ikai poe papa, miki ŋinde
 kapanea Yova Kindeni ŋa kasuka kâki! Naŋa
 kala mine nâ apanea Yova Kindeni ŋa asuka
 kâki!

104

*Paneâŋja ilâ pa Yova Kindeni, inani nia ndoyo
 ipulia kelekele rârâni sipâŋga lâ*

¹ Naŋa apanea Yova Kindeni ŋa asuka kâki.
 Naneŋgu Maro Yova Kindeni, noko ŋa nde ŋalae

ndo. Noko kilala nde ipâŋga nia yo tu noko ne walo nde kaika, aku noko nde ara ku ara ndo.

² Yova Kindeni, noko kulita sinâla lâ tini itogo tamâta ilita lalava mine. Aku nia ndoyo noko kuo nia maa ikeno âta ŋinde, itogo tamâta ipa luma ne mende kâki mine. ³ Aku noko kuveta tamwata ne luma imandi lââ âta ŋinde kulu. Take-take nde sitogo noko ne kareta mine, aŋga lawea uru ikaino kulâ wa kumâ wa. ⁴ Noko kuporo kusupwa lawea,aku lawea ikai kuleŋa pano kala ikai noko kawa ŋgua ilâ. Aŋga mbamba ne loloa nde ipâŋga itogo noko ne wurâta tamâta mine.

⁵ Noko mun̄gani kuo tâno ŋine imandi kaika,aku tâno nde ŋana iparuse ilâ wa imâ wa, ande tia ndo. ⁶ Aku lâ zo ŋinde noko kuo tâi itura tâno itogo lalava itura tamâta mine. Mao nâ, lâ zo ŋinde lââ ituranzi tuu ndoni. ⁷ Andeta muli ŋga noko kuporo kaika pa tâi,aku ikâwa ilâ. Tâi nde iloŋo noko kusarâwa kaika,aku ikâwa ilâ lâ. ⁸ Tâi ipilenzi tuu ndoni ku irere indue ilâ nia kawa kawa. Noko kupatea tu tâi ma imo nia ŋgaŋe ŋinde. ⁹ Aku noko kuo keri lâ,aku kundi kaika tu tâi ma ipu keri ŋinde utu ndimo. Mine kala tâi ma ikura tu itura tâno ndoni kilo, ande ma tia.

¹⁰ Noko kuveta lââ ipâŋga tâno ne keve ilo lâ tuu ŋgininzi,aku kuo lââ irere indue ilâ nia papata ikura nia ndoni. ¹¹ Aku kinzi simbi ŋgoi rârâni uru sinu lââ ŋinde. Mao nâ, kinzi sinu lee ikuranzi lâ. ¹² Kâi pinde simandi lââ ŋinde ŋgaŋe-ŋgaŋe,aku kinzi sii uru siveta palanzi lâ kâi ŋinde lakanzi kulu. Kinzi sisajona

kâi lakanzi kulu ku sita sindeka nâ. ¹³ Noko kusupwa karâzi iyoka pa âta ndo imbe indue imâ tuu kulunzi. Noko kuveta kie ara mine pa tâno, kala tâno indeka nâ. ¹⁴ Aku noko kala kuveta unza ipânga panzi bulmakao tu ma sika kâ. Añga kelekele kie-kie ñinde maka tamâta uru kapau, ande ñinde tona noko kuvetanzi sipânga, kala kaka. ¹⁵ Mao nâ, noko kuveta kâi waini ipânga, kala maka kapale kanaño ku kanu waini, aku kandeka nâ. Aku noko kuveta kâi "oliv" ipânga tona, kala maka kakai ne samimi ku kayoli lâ naoma ñana naoma zuli-zuli kâ. Aku noko kuveta kâpwa ipânga tona, kala maka kaka tu isuka karaema. ¹⁶ Nanayoni Yova Kindeni tamwata ipau kâi matapuru sipânga Lebanon tâno, aku i uru io karâzi ñalae imâ ñana isukanzi kâi ñinde. ¹⁷ Kinzi sii uru siveta palanzi lâ kâi matapuru ñinde lakanzi kulu. Añga sii pararâo nde uru siveta palanzi lâ kâi gâru lakanzi kulu. ¹⁸ Kinzi meme ñgoi nde simo tuu ñalañala kulunzi, añga kinzi gewo nde simuna simo nia mira.

¹⁹ Maro Kindeni, nia ndoyo noko kupulia nzimona ipânga, aku kupatea tu ñinde ma itula zo pwataki ikura nzimona rârâni lâ mbwera mbwera. Aku kari nde uru indue lâ zo sondo ñinde noko tamwata kupatea papa. ²⁰ Noko kuveta kondoma ipânga lâ mbo, aku ikura mbo mbo kinzi simbi ñgoi nde siyâti simâ. ²¹ Kinzi mbwâmbwa saka "leve" natunzi nde sisuña kawanzi ku silâ wa simâ wa, siroto kanzi simbi ndia noko tamwata kupatea panzi ñinde. ²² Kinzi siroto lee mbwale pwataki, ñineñga

sitaulo silâ pa nenzi ñgânza ñgânza, aku sikeno. ²³ Njineñga mboyo, ande kinzi tamâta simandi sânda ku silâ siveta nenzi wurâta. Siveta wurâta lee kari indue ku lala pararai lâ, njineñga sipwarea.

²⁴ O Yova Kindeni, noko kuveta kelekele kie-kie rârâ! Noko ne ilo-kalo nde ñalae kala kuvetanzi kelekele ñinde rârâni sipânga. Kelekele vianzi kâ kie-kie munja kupulianzi sipânga ñinde nde sipipi ndo sikura nia ndoni. ²⁵ Tâi nde ñalae ndo, aku iña tava kelekele pinde kie-kie nde simo tâi ilo, kelekele ñalanjala wa kiri-kiri wa. Maka kakura ñana kasowe kelekele ñinde kambwanjenzi kâ, ande tia. ²⁶ Wângja ñalanjala uru sikâwa tâi kulu silâ wa simâ wa, aŋga iña ñalae ñinde noko munja kupulia ipânga, ande ñinde kala imo tâi ilo ku imo ipapatiki indeka nâ.

²⁷ Kinzi kelekele ñinde rârâni nde uru sio tininzi ñana noko nâ tu ma kâpwa kusuanzi lâ zo ndia putole ipunzi. ²⁸ Noko tamwata uru kâpwa kusuanzi sika. Noko nâ kurombonzi kala kapwanzi pupuro. ²⁹ Lâ zo ndia noko kupu muli panzi, ande kinzi siruru. Aŋga zo ñana noko pwai koroani sajenzi, ande kinzi simâte ku sipânga sitogo tâno gawura kilo. ³⁰ Andeta noko kumbana koroani kilo kala natunzi simo vianzi. Mine nde noko uru kupulianzi kelekele pinde simo vianzi, aku sikai kelekele munja simâte ñinde nianzi.

³¹ Naŋa kalonju tawana tu Yova Kindeni ne walo kaika ñinde ma keno mine ku imo nâ. Naŋa kalonju tawana tu i ma indeka nâ ñana

kelekele rârâni ipulianzi sipâŋga ŋinde. ³² Lâ zo ndia i mata ilea pa tâno, ande tâno ririŋo nâ. Anja lâ zo ndia isuŋa mbalau itaŋo tuu tini, ande mundo ipâŋga tuu ilo ku iyâti imâ.

³³ Naŋa ma awâŋgi wângiña pa Maro Kindeni ikura zo rârâni naŋa amo viâŋgu. Naŋa ma awâŋgi wângiña paneâŋja kâ pa nanenŋu Yova Kindeni lee ikura lâ zo ndia naŋa ma amâte. ³⁴ Inani uru io ndekâŋa lâ ilonŋu kalonŋu, kala awâŋgi wângiña paneâŋja kâ papa i. Naŋa ilonŋu tu i ma ilo ara nâ ŋana nanenŋu wângiña ŋine. ³⁵ Yova Kindeni, naŋa ilonŋu tu noko ma kuzavarunzi kinzi kiesaka tamwatanzi rârâni. Naŋa ilonŋu tu kinzi tamâta sakamao ma naonzi tia lâ. Naŋa apanea Yova Kindeni ŋa asuka kâki. Miki rârâni kala kapanea Yova Kindeni!

105

Maro Kindeni ikatonanzi ne tamâta

¹ Miki tamâta ŋai, miki ma kawami ndange pa Yova Kindeni, aku katula i kilala pwataki tu i ŋa nde ŋalae. Miki katapâri panzi tinikoa ŋgu rârâni ŋana i ne vetâŋa ŋalaŋala kâ.

² Miki kawâŋgi wângiña paneâŋja kâ papa i, aku katula vetâŋa arara rârâni i muŋga iveta ŋinde pwataki. ³ Miki kandekana Yova Kindeni Sapâŋja Tamwata. Miki tamâta ea uru kapono muli pa i, ande ara ŋana miki ŋinde ma ilomi ndeka nâ. ⁴ Miki kalâ pa Yova Kindeni i Walo Tamwata, ku kamandi i nao ikura zo rârâni.

⁵⁻⁶ Miki Yova Kindeni ne wurâta tamâta ŋine lâ Abraham ne vâsa ŋgu, miki kalonjo ŋga. Mao nâ, miki Yova Kindeni ne pateâŋa tamâta

ŋinde lâ Yakopu ne vâsa ŋgu, miki kalomi ŋgere kilo ŋana Yova Kindeni ne mâsi ŋalanjala, aku kalomi ŋgere kilo ŋana i ne mâsi ŋana ipare nia panzi tamâta sakamao kâ tona. ⁷ Yova Kindeni imo kinda nenda Maro Nalae. Ina uru ikai poe panzi tamâta rârâni simo tâno kulu.

⁸ I ne mbutukunâŋja muŋgâŋja ŋinde ma ikeno mine ikura zo zo. I ma iveta ikura ne ŋgua pâŋja mine ku imo nâ. ⁹ Nanayoni ipambwâre kuku Abraham,aku ŋgua pâŋja ŋinde ikeno pa Abraham natu Isaka tona. ¹⁰ Yova Kindeni ipa ŋgua kuku Isaka natu Yakopu,aku ŋgua pâŋja ŋinde ma ikeno mine nâ ikura zo rârâni. Iveta ŋgua pâŋja kunzi Isrel ŋgu,aku ŋinde ma marumbu tia. ¹¹ Yova Kindeni ne ŋgua pâŋja kala ŋine: “Naŋa ma Kenan tâno alua miŋki. Naŋa apatea tâno ŋinde tu ma ikeno pa miki tavanzi nemi vâsa ŋgu.”

¹² Mao nâ, nia ndoyo Yova Kindeni ne ŋgu ŋinde kambwanjenzi nde kiri-mwata,aku simo tâno ŋinde sitogo lombo mine. ¹³ Lâ zo ŋinde kinzi simo sondo tia. Kinzi uru soka silâ pa tâno pinde,aku muli ŋga silâ pa tâno pinde. Kinzi simo koipu ŋalae tonge ne tâno ikura zo mbwana-mbwana nâ, ŋinenga sipile tâno ŋinde ku silâ pa koipu ŋalae tonge ne tâno. ¹⁴ Andeta Yova Kindeni ŋandai isâu panzi tinikoa ŋgu tu ma sizavarunzi ŋga. I itu kaika panzi koipu ŋalanjala tu ma siveta soki pa i ne ŋgu ndimo. ¹⁵ Ipainzi tu, “Naŋa apateanzí tamâta ŋine tu ma sikai wurâta pa naŋa. Miki ma kaveta kemi sakamao tonge panzi ndimo. Miki

ma kakai kazâŋja panzi nanen̄gu ñgua-tulâŋja tamâta ndimo.”

¹⁶ Yova Kindeni iveta putole ñalae ipâŋga Kenan tâno, tâno ñine i ne ñgu simo, aku izavaru kanzi kâpwa rârâni marumbu lâ. ¹⁷ Andeta i ilo tu ma ivilanzi ne tamâta. Mine kala mungani lâ isupwa Yosepe ilâ pa Isip tâno imuŋga panzi. Vetâŋja ñinde nde ipâŋga mine; tamâta pinde siko Yosepe sanenzi tua, aku sikai silâ Isip tâno ku iveta wurâta koa tia nâ panzi. ¹⁸ Kinzi wâlo kaika nâ sipa i kie, kala kie nâna. Aku simwali wâlo kaika ku silita lâ i ñandola tonâ. ¹⁹ I imo mine lee, ñinen̄ga vetâŋja pinde ipâŋga, aku vetâŋja ñinde nde kie taituni itogo Yosepe muŋga iporo tu ma ipâŋga mine. Mine kala ñgua ñinde Yova Kindeni itula pa Yosepe nde ipâŋga kanano. ²⁰ Ñinen̄ga Isip nenzi koipu ñalae ipalele ilo kalo ku isupwa tamâta tonge ilâ iyaule wâlo kaika piti lâ Yosepe tini. Mao nâ, koipu ñalae ñinde ikai Yosepe piti lâ luma sakamao ilo ku iyâti imâ. ²¹ Aku koipu ñalae ñinde io Yosepe ipâŋga tamâta ñalae. Mine kala Yosepe imo koipu mbâna-mbâna lâ Isip tâno. ²² I ne wurâta nde ñana ikai poe panzi koipu ñalae ne dumui wa ipanananzi tamâta ñinde uru situla ilo-kalo pa koipu ñalae wa.

²³ Aku muli, ñinen̄ga Yosepe tama Yakopu kala ilâ imo Isip tâno tonâ. ²⁴ Kinzi simo Isip tâno lee, ku Yova Kindeni ivilanzi tamwata ne ñgu, kala sipulianzi nenzi vâsa rârâ sipâŋga. Iveta nenzi walo ipâŋga ñalae, ipole nenzi kazâŋja tamâta ñinde nenzi walo. ²⁵ Mine nde ilele kinzi Isip tamâta ilonzi kalonzi kala sikai kazâŋja panzi i

tamwata ne ŋgu. Ninenja kinzi Isip siroto nzâla ŋana siveta soki panzi Yova Kindeni ne wurâta tamâta. ²⁶ Ninenja Yova Kindeni ipateanzi ne wurâta tamâta rua, Mose ku Aron rua,aku isupwanzi ŋana sivilanzi i ne ŋgu. ²⁷ Mine kala kinzi rua situla Yova Kindeni ne mâsi ŋalanjala kie-kie ipâŋga Isip tâno. ²⁸ Mao nâ, lâ zo ŋinde Yova Kindeni iveta kondoma ŋalae ipâŋga itura Isip tâno ndoni, andeta kinzi taŋanzi kaika nâ pa i kawa ŋgua. ²⁹ Aku iveta lââ ipalele ipâŋga see tona, kala Isip kanzi iŋa rârâni sipamateteu marumbu lâ. ³⁰ Aku ivetanzi piri-piri sipâŋga kambwaŋenzi walo tona, kala sipipi lâ sikura tâno ŋinde ndoni. Kinzi silâ lee sipipi lâ koipu ŋalae tamwata ne luma ilo tona. ³¹ Aku Yova Kindeni iporo ŋgua, ŋinenja lâŋo wa nipa-nipa rârâ ŋinde nde simâ sipâŋga tava, ku silâ sikura tâno ŋinde ndoni. ³² Aku i ŋandai io karâzi nâ indue pa nenzi tâno ŋga. I io karâzi “ais” tava loloa indue imâ ŋana iyaula nenzi tâno. ³³ I iyaula nenzi kâi waini wa kâi “fik” wa,aku imbware nenzi kâi pinde rârâni nuki-nuki tona. ³⁴ Aku i kawa iporo ŋgua, ŋinenja ndemu-ndemu rârâ ŋinde simâ sipâŋga tona. Tamâta tonge ikura tu isowe kambwaŋenzi, ande tia ndo. ³⁵ Kinzi ndemu-ndemu sika kelekèle rârâni launzi keno,aku sika kâpwa ndoni Isip tamâta munja sipau kala ipâŋga tâno ilo ŋinde tona. ³⁶ Ninenja Yova Kindeni ipunzi Isip ŋgu natunzi tamâne nzâla-kulu rârâni sipamateteu.

³⁷ Aku muli, ŋinenja Yova Kindeni ikainzi Isrel ŋgu sipile Isip ku siyâti silâ. I iveta mine; igagati kinzi Isip ilonzi kalonzi, kala sikai nenzi siŋgâra

arara “silva” wa “gol” rârâni ku silanzi Isrel ñgu, kala sikai silâ. Kinzi Isrel tamâta rârâni soka ara nâ silâ, aku Yova Kindeni ne tamâta tonge ipayaula ande tia. ³⁸ Nana tu kinzi Isip ñgu siruru pâta ñanananzi Isrel ñgu. Mine kala lâ zo ñana kinzi simora tu Isrel ma sipilenzi silâ, ande ilonzi ndeka nâ. ³⁹ Kinzi Isrel ñgu nde soka silâ, aku Yova Kindeni io take-take tonge imâ ituranzi ne tamâta. Añga lâ mbo, ande isupwa yââ ñalae ipânga isinalanzi itogo sinâla mine. ⁴⁰ Kinzi sino papa ñana simbi pinde,aku ionzi sii pinde simâ, kala i ne ñgu sika. I samba ne kâpwa ilanzi sika, kala kapwanzi pupuro ndo. ⁴¹ Aku kinzi sirakoña ñana lââ tava. Mine nde iveta mira ñalae tonge tu ipwa, kala lââ imaliñi irere indue ilâ pa nia bilimu, itogo lââ irere dugu ilo mine.

⁴² Mao nâ, i kalo ñgere kilo ñana ñgua pâna sapâna ñinde munja iveta kuku ne wurâta tamâta Abraham. ⁴³ Mine kala ikainzi i tamwata ne pateâna tamâta siyâti silâ. Kinzi sisuña kawanzi ñalae,aku siwângi ku sindeka nâ silâ. ⁴⁴ Aku muli ñga ikai tinikoa ñgu nenzi tâno ku ikisi keri panzi i ne ñgu ñinde kala simo ndaina,aku isâu panzi tu ma sika kâpwa kinzi ñgu ñinde munja sipau ipânga tâno ilo. ⁴⁵ Iveta mine ñana duvi ñine kâ: i ilo tu kinzi Isrel ñgu ma sipono muli pa i ne ñgua tukuña rârâni wa i kawa ñgua ndoni wa. Tapanea Yova Kindeni ña tasuka kâki!

106

Maro Kindeni uru iveta kie ara panzi ne tamâta

¹ Tapanea Yova Kindeni ɳa tasuka kâki! Kawânda ndanje pa i, ɳana tu i nde ara tamwata, aku i uru tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

² Tamâta tonge ikura ɳana itula mâsi ɳalaŋala rârâni Yova Kindeni muŋga iveta ɳinde duvi pwataki, ande tia. Aku tamâta tonge ne paneâŋa ma irerege kuku i ne vetâŋa ɳinde, ande tia.

³ Kinda tasama tu Yova Kindeni ne nzâmbé ara ikeno panzi tamâta ea soka i ne tukuŋa muli ku sipaveta kuku vetâŋa ara ikura zo rârâni. ⁴ Mine nde Yova Kindeni, lâ zo ɳana noko ma kuvilanzi ne tamâta, ande naŋa ano pano tu kalo ɳgere ɳana naŋa kâ tava. Mao nâ, lâ zo ɳana noko ma pwainzi piti lâ kazâŋa ilo, ande naŋa ilonju tu noko ma pwai naŋa piti tona mine nâ. ⁵ Naŋa ilonju tu amora noko ne tamâta simo ara wa sikai kelekele arara wa, aku naŋa atu andeka kunzi noko tamwata ne ɳgu. Noko kupatea maka pa tamwata, aku naŋa atu andekanano kunzi.

⁶ Yova Kindeni, maka kaveta kiesaka, itogo timbuma muŋga siveta mine. Maka kaveta vetâŋa potomule wa mâsi sakamao kie-kie. ⁷ Nanayoni, lâ zo ɳinde maka timbuma simo Isip tâno, ande kinzi ɳandai kalonzi ɳgere sondo ɳana mâsi ɳalaŋala ɳinde noko kuveta panzi ɳga. Noko kutula pwataki panzi mbwani rârâ tu noko tini mwasa ndo panzi. Andeta kinzi kalonzi kapa ɳana ɳinde kâ, aku lâ zo ɳinde kinzi silâ sipâŋga Tâi Niŋi pwali, ande kinzi taŋanzi kaika papa Yova Kindeni Walo Tamwata. ⁸ Andeta Yova Kindeni ilo patea tu ma itula ne walo kaika ɳalae

ŋinde pwataki panzi. Mine kala ike a ŋananzi, itogo mun̄ga ipa ŋgua tu ma iveta mine, kala ŋandai sipayaula ŋga. ⁹ I iveta mine; i itu ŋgua kaika papa Tâi Njini, kala tâi mâsa-mâsa lâ. Mine nde ikainzi ne tamâta soka mâsa-mâsa nâ lâ tâi ilo simbwaliu silâ, itogo tamâta iyoka tâno kaika mine. ¹⁰ Mao nâ, iyautenzi piti lâ tamâta pinde mbaunzi ilo, kinzi ŋinde uru wisinzi nâna panzi. Ivilanzi kala nenzi kazâŋja tamâta sikura tu sizavarunzi, ande tia. ¹¹ Andeta tâi ipatukunzi nenzi kazâŋja tamâta marumbu lâ, kala kinzi rârâni naonzi tia lâ. ¹² Nineŋga Yova Kindeni ne tamâta kalonzi tawana i ne ŋgua pâŋa, aku siwâŋgi wânginja paneâŋja kâ papa i.

¹³ Andeta kinzi walele nâ kalonzi kapa ŋana Yova Kindeni ne vetâŋja ŋinde kâ. Aku kinzi ŋandai sio tininzi pa Maro Kindeni tu ma itula ne pateâŋja pwataki panzi ŋga. Kinzi sikai siveta ikura warakanzi nâ nenzi ilo-kalo. ¹⁴ Kinzi simo nia bilimu, aku ilonzi ŋalae koŋa ŋana sika kâpwa ara pinde kâ. Mine kala siveta soki ku siporo ŋgua kaika pa Maro Kindeni. ¹⁵ Nineŋga Maro Kindeni isâu panzi, aku kelekele ŋinde kinzi sita ŋana, ande ŋinde ilanzi lâ. Andeta iveta pukonja ŋalae ipâŋga panzi tona.

¹⁶ Kinzi sipa nenzi pâla kâki simo nia bilimu, andeta tamâta pinde ilonzi ŋuru-ŋuru ŋana Mose kâ. Aku mine nâ, kinzi sipadâda ŋana Yova Kindeni tamwata ne wurâta tamâta Aron tona. ¹⁷ Mine nde tâno ipwa kawa maa, aku Datân tavanzi Abiram ne ŋgu ndoni nde patanzi sindue silâ mbââ ilo. Nineŋga tâno kawa kapu ku itataunzi lâ. ¹⁸ Nineŋga yââ iyoka

pa samba indue imâ kananzi tamâta sakamao
ŋinde mun̄ga sipono muli panzi Datuŋ ku Abi-
ram rua, kala sipamateteu lâ.

¹⁹ Ninen̄ga silâ sipâŋga Orep Tuu, ande sikai
mira "gol" ku siveta bulmakao tai tonge, aku
sipare tukunzi papa maro laŋen̄a ŋinde. ²⁰ Kinzi
sipile nenzi mâsi ŋana sipare tukunzi pa Yova
Kindeni, inani ŋa ŋalae ndo, aku sipare tukunzi
pa bulmakao tamâne kaa uru ika leu nâ ŋinde
tai. ²¹ Kinzi kalonzi kapa ŋana nenzi Yautâŋja
Tawata Maro Kindeni, inani kala mun̄ga iveta
mâsi ŋalanjala lâ Isip tâno. ²² Mao nâ, ina
iveta mâsi ŋalanjala kie-kie lâ Isip. Kinzi tamâta
simora mâsi ŋalanjala ŋinde iveta lâ Tâi Njiŋi,
kala wisinzi motutu lâ. Andeta kinzi walele nâ
kalonzi kapa ŋana. ²³ Mine kala Maro Kindeni
ilo patea tu ma izavarunzi ne ŋgu. Andeta i
ne pateâŋja tamâta Mose nde imandi nao ku
ino papa tu ma ipile ne wisi-nâna ku ma kalo
sukâŋja ŋananzi. Aku Yova Kindeni isâu papa,
kala izavarunzi tia.

²⁴ Andeta muli ŋga, ande kinzi Isrel ŋgu tininzi
pwâka tu sikai tâno ara ŋinde, ŋana tu kinzi
ŋandai kalonzi tawana Yova Kindeni ne ŋgua
pâŋa ŋga. ²⁵ Kinzi sisajona nâ simo nenzi pâla
ilo, aku siporo ŋgua ilonzi ŋuru-ŋuru. Kinzi
ŋandai sipono muli pa Yova Kindeni kawa ŋgua
ŋga. ²⁶ Mine nde Yova Kindeni itu ŋgua kaika
panzi, aku iporo tu ma ipunzi pâta simâte lâ
nia bilimu. ²⁷ Aku ipa ŋgua tu ma isoki nenzi
vâsa sikâwa pwapwataki silâ simo tinikoa ŋgu
ŋgininzi lee, ma sipamateteu lâ tinikoa nenzi
tâno.

²⁸ Ninenja kinzi silâ sipânga Peor Tuu, aku sipono muli pa kinzi tinikoa nenzi maro lajeña, i ña tu Bal. Kinzi sika simbi munja sipatarâwa papa maro lajeña ñinde, andeta maro lajeña ñinde ñandai imo via ñga. ²⁹ Nenzi vetâja ñinde igagati Yova Kindeni ilo kalo, kala i wisi nâna ñalae ñinde panzi. Mine kala isupwa pukoña sakamao ilâ ipânga panzi. ³⁰ Andeta Finias imandi ku ipare nia panzi tamâta siveta vetâja soki ñinde, kala pukoña ñalae ñinde marumbu lâ. ³¹ Kala ñine kinda uru kalonda ñgere ñana Finias ne vetâja sondo ñinde kâ. Aku muli ñga, ikura zo rârâni, ande kinzi tamâta ma kalonzi ñgere mine nâ ñana i ne vetâja ñinde kâ.

³² Aku zo tonge kinzi Isrel ñgu simo Meriba lââ bwalika, andeta siveta Yova Kindeni wisi nâna panzi. Aku ñana nenzi vetâja soki ñinde kâ, ande malia ipânga pa Mose. ³³ Kinzi siveta Mose wisi nâna ndo. Mine kala i ñandai kalo ñgere sondo ñinenja iporo ñga; ikai iporo nâ.

³⁴ Munja Yova Kindeni iporo itu kaika panzi tu ma sipunzi tinikoa ñgu rârâni pâta sipamate-teu. Andeta kinzi ñandai siveta ikura Yova Kindeni kawa ñgua ñga. ³⁵ Tia ku Isrel tamâta sipakâe kunzi tinikoa ñgu tamâta, aku sipono muli pa nenzi vetâja sakamao tonâ. ³⁶ Kinzi sipayre tukunzi panzi maro lajeña, aku ñinde iveta Yova Kindeni wisi nâna, kala izavarunzi lâ. ³⁷ Opopo, kinzi sipunzi warakanzi natunzi simâte, itogo patarawâja siveta panzi maro lajeña mine. ³⁸ Mao nâ, kinzi sipunzi warakanzi natunzi taine wa tamâne wa simâte. Natunzi

ŋinde ŋandai siveta vetâŋa soki tonge ŋga, taitu kinzi sipunzi pâta ku sio karaenzi ilâ pa Ke-nan tâno nenzi maro laŋeŋa, itogo patarawâŋa mwasi-na. Aku nenzi vetâŋa sakamao ŋinde iveta tâno ipâŋga muso lâ Yova Kindeni nao.
³⁹ Nenzi vetâŋa ŋinde iveta kinzi warakanzi sipâŋga ilonzi muso ndo lâ Yova Kindeni nao. Kinzi sipu mulinzi pa nenzi Maro Kindeni, aku silâ sipasipa kunzi maro pinde. Mine kala kinzi sipâŋga sitogonzi nzâla taine mine.

⁴⁰ Mine nde Yova Kindeni wisi nâna ndo panzi ne tamâta. I tini pwâka ndo ŋananzi ne ŋgu. ⁴¹ Ipu muli panzi lâ, ku ionzi silâ tinikoa ŋgu mbaunzi ilo. Mine kala kinzi simo nenzi kazâŋa tamâta kalonzi. ⁴² Nenzi kazâŋa tamâta ŋinde nde siveta kenzi sakamao ndo panzi. Kinzi kazâŋa tamâta nenzi walo nde kaika, kala sitawanzi Yova Kindeni ne tamâta ndue ndo. ⁴³ Muŋga Yova Kindeni ivilanzi ne tamâta mbwani rârâ, taitu kinzi warakanzi ilonzi patea tu ma sipu mulinzi papa i. Aku nenzi kiesaka ŋinde itawanzi ndue ndo lâ.

⁴⁴ Taitu muli ŋga kinzi sisarâwa pa Yova Kindeni tu ivilanzi, aku ipalojo pa nenzi noŋa. I kalo sukâŋa ŋananzi, ŋana tu kinzi simo sakamao. ⁴⁵ I kalo sukâŋa ndo ŋananzi, aku kalo ŋgere kilo ŋana ne ŋgua pâŋa muŋgâŋa kâ. I ilo ndo keno panzi, kala ipalele ilo kalo ku ilele nao panzi kilo. ⁴⁶ Kinzi kazâŋa tamâta muŋga siveta kenzi sakamao nâ panzi Isrel. Andeta Yova Kindeni ŋinenga ilulunzi ilonzi kalonzi kala kalonzi sukâŋa ŋananzi Isrel ŋgu.

⁴⁷ Mine nde maka nema Maro Yova Kindeni,

kala ŋine maka kano pano tu kuvilama lâ vetâŋja kie taituni,aku pwaima pitî lâ kinzi tinikoa ŋgu mbaunzi ilo. Pwaima kataulo kalâ pa nema tâno kilo. Ambo noko ma kuveta mine, ande maka ma kawama ndanĝe ŋalae pano, ku ma kandekanano kapanea noko ŋa sapâŋja ŋinde kasuka kâki.

⁴⁸ Tapanea Yova Kindeni, ina kinda Isrel nenda Yova Kindeni! Tapanea i ŋa tasuka kâki ikura zo zo! Miki tamâta rârâni kawami tu, “Mao nâ”. Tapanea Yova Kindeni ŋa tasuka kâki!

107

Kinda tandeka ŋana Maro Kindeni ne vetâŋja ara kâ

¹ “Kinda kawânda ndanĝe pa Yova Kindeni, ŋana tu i nde ara tamwata, aku i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.”

² Miki tamâta ŋine Yova Kindeni munja ikaimi pitî lâ kazâŋja ilo, miki rârâni kagogo kawami aku kaporø ŋgua ndaina. ³ Nana tu miki munja kamo tinikoa ŋgu nenzi tâno ikeno pa mbwera kâ wa wâra kâ wa nia ndoni wa, andeta iyautemi pitî lâ ku ikaimi taulo mâ.

⁴ Kinzi pinde munja simo nia bilimu ku soka silâ wa simâ wa, siroto nzâla ŋana ma silâ pa lawea tonge tu ma simo ara kâ. Andeta sisânda nzâla tonge kulu tia. ⁵ Kinzi putole ipunzi pâta lâ,aku sirakoŋa ŋana lââ kâ, kala ilonzi malia ndo. ⁶ Malia ikainzi mine lee, ŋinenga sisarâwa pa Yova Kindeni tu ivilanzi,aku ikai malia ŋinde pitî panzi. ⁷ Ionzi lâ nzâla ara ku ikai poe panzi. Ikainzi soka silâ lee sipâŋga lawea ara

tonge, aku simo njinde. ⁸ Mine nde ara ηana kinzi ηinde ma kawanzi ndanje ηalae pa Yova Kindeni, ηana tu i ne tini-mwasa ikeno panzi ikura zo rârâni, aku i uru iveta mäsi ηalaŋala arara panzi tamâta. ⁹ I uru lââ ilanzi tamâta ea sirakoŋa ηana lââ kâ. Kinzi sinu, aku ilonzi ara ndo. An̄ga tamâta ea kinzi putole ipunzi, ande i uru kâpwa ηalae ilanzi kala sika lee kapwanzi pupuro ndo lâ.

¹⁰ An̄ga kinzi pinde nde simo luma sakamao ilo. Kinzi simo nia ηaŋa ndo. Kinzi nenzi kazâŋa tamâta muŋga sipa wâlo kaika lâ tininzi, aku nâna silanzi. ¹¹ Ηana tu kinzi taŋanzi kaika pa Maro Kindeni kawa ηgua. Kinzi sипу Yova Kindeni Walo Tamwata ne ηgua tukuŋa ututu. ¹² Yova Kindeni iveta malia panzi kala simakâsa sikai wurâta ηalae ndo, aku ilonzi kura tia ndo. Kinzi patanzi sindue tâno kulu, andeta tamâta tonge imo ηana isukanzi kâ, ande tia. ¹³ Malia ikainzi mine lee, ηineŋga sisarâwa pa Yova Kindeni tu ivilanzi, aku ikai malia ηinde piti panzi. ¹⁴ Yova Kindeni iyautenzi piti lâ nia kondoma ηinde ilo, aku ipu wâlo kaika muŋga ikeno tininzi ηinde ututu. ¹⁵ Mine nde ara ηana kinzi ηinde ma kawanzi ndanje ηalae pa Yova Kindeni, ηana tu i ne tini-mwasa ikeno panzi ikura zo rârâni, aku i uru iveta mäsi ηalaŋala arara panzi tamâta. ¹⁶ Ηana tu imbware kinzi kazâŋa tamâta nenzi lawea ηgumbi nzâla “aini” ηinde ututu, aku imbware “aini” ipono luma sakamao ne nzâla kawa ηinde ututu tona.

¹⁷ An̄ga kinzi pinde nde sipile ilo-kalo ara,

kala sikai malia ñana kiesaka kie-kie kinzi siveta ñinde. Kinzi sipaveta kuku vetâja sakamao, kala sisânda nânâ kulu. ¹⁸ Mine kala kinzi tininzi pwâka ñana sika kâpwa kâ, ande kala laiti ñana simâte kâ. ¹⁹ Malia ikainzi mine lee, ñinenja sisarâwa pa Yova Kindeni tu ivilanzi, aku ikai malia ñinde piti panzi. ²⁰ I tamwata iporo ñgua, aku ñgua ñinde iveta tininzi ara kilo. Iyautenzi piti lâ nânâ ilo. ²¹ Mine nde ara ñana kinzi ñinde ma kawanzi ndanje ñalae pa Yova Kindeni, ñana tu i ne tini-mwasa ikeno panzi ikura zo rârâni, aku i uru iveta mâsi ñalanjala arara panzi tamâta. ²² Aku ara ñana kinzi ma siveta patarawâja, ñana itula pwataki tu nenzi ndanje ñalae ikeno papa i. Aku ara ñana kinzi ma sindeka ku siwânggi wânginja situla i ne vetâja rârâni pwataki panzi tamâta tona.

²³ Anja kinzi pinde nde sikai wurâta lâ wângja ñalanjala kulu, kala sikâwa tâi geza-geza silâ sikura lawea lawea sikai wurâta ñana mbaliña kâ. ²⁴ Kinzi tamâta ñinde simora Yova Kindeni ne mâsi kilala. Kinzi simora mâsi ñalanjala iveta lâ tâi geza-geza tini. ²⁵ Mao nâ, kinzi simora Yova Kindeni itu pa lawea, ñinenja lawea ñalae imandi ku iveta kâla ikâki ñalae. ²⁶ Tâi nde isukanzi wângja ñalanjala kâki wa itawanzi ndue wa. Mine nde kinzi tamâta simo wângja kulu ñinde nde siruru tu ma sipayaaula, aku kalonzi loko nâ. ²⁷ Kinzi sikâwa sitanjenge silâ wa simâ wa, sitogo tamâta inu lââ kaika kala idauda mine. Kinzi sisama pâta ñana sikai poe pa wângja kâ, andeta sikura tu siveta vetâja tonje ñana sivila wângja kâ, ande tia. ²⁸ Malia ikainzi

mine lee, ḷineŋga sisarâwa pa Yova Kindeni tu ivilanzi, aku ikai malia ḷinde piti panzi. ²⁹ Ipono lawea ḷalae kala tâi pâti kii lâ, aku kâla imâte lâ. ³⁰ Kinzi simora tu tâi pâti kii lâ, kala sindeka ndo. Aku Yova Kindeni ikainzi silâ sipâŋga lawea ne mâta ḷinde kinzi ilonzi tu ma sipâti simo ḷinde. ³¹ Mine nde ara ḷana kinzi ḷinde ma kawanzi ndange ḷalae pa Yova Kindeni, ḷana tu i ne tini-mwasa ikeno panzi ikura zo rârâni, aku i uru iveta mâsi ḷalanjala arara panzi tamâta. ³² Lâ zo ḷana Yova Kindeni ne tamâta ma sipasau tu siwâŋgi, ande ara ḷana kinzi tamâta ḷinde ma siporo situla i kilala pwataki tu i ḷa nde ḷalae ndo. Aku ara ḷana kinzi ma simandi tamâta mbâna-mbâna naonzi lâ nenzi pasauŋa tona, ku sipanea i ḷa sisuka kâki.

³³ ḷana tu Yova Kindeni ivetanzi lââ ḷalanjala sipâŋga mâsa-mâsa ndo lâ, aku itu kaika papa lââ tu ma isâko ipâŋga tâno kulu tia kâ. ³⁴ Kinzi tamâta simo tâno ḷinde nde uru siveta vetâŋga sakamao nâ. Mine nde Yova Kindeni ikai nenzi tâno ara ḷinde ne siŋi piti, ku iveta ipâŋga tâno ara tia. ³⁵ Andeta Yova Kindeni itu ivilanzi ne tamâta. Mine kala iveta lââ bwalika ipâŋga nia bili mu, aku iveta lââ isâko ipâŋga nia mâsa-mâsa ku irere indue tava. ³⁶ Isâu panzi tamâta ḷinde putole ipunzi tu ma sikai tâno ḷinde, kala siveta nenzi lawea ku simo. ³⁷ Kinzi sipau kâpwa tava kâi waini lâ tânoni ndaina, aku kanaŋo ipâŋga maria. ³⁸ Yova Kindeni iveta kie ara ndo panzi ne tamâta. Mine kala sipulianzi nenzi vâsa kambwanenzi rârâ sipâŋga,aku iveta nenzi bulmakao sipâŋga kambwanenzi

walo tona.

³⁹ Andeta muli, ŋineŋga kinzi kazâŋja tamâta sipolenzi Yova Kindeni ne tamâta lâ paranja ilo ku siveta manjeti panzi. Kinzi siveta kenzi sakamao panzi wa nâna silanzi wa. ⁴⁰ Andeta Yova Kindeni itawanzi nenzi kazâŋja tamâta ndue ndo, ku iŋaranzi silâ wa simâ wa lâ nia bilimu pinde nzâla keno tia. ⁴¹ Andeta ivilanzi kinzi sugorai tamwatanzi, kinzi ɻinde munja simo sakamao, aku iveta nenzi vâsa sipâŋga kambwaŋenzi walo. ⁴² Kinzi tamâta arara nde simora Yova Kindeni ne vetâŋja mine ku wisinzi ara nâ. Aŋga kinzi tamâta sakamao nde siporo tia, kawanzi buu nâ.

⁴³ Ayo, miki tamâta ea kamo tava nemi ilo-kalo ara, ande ara ŋana miki ma kalomi ŋgere sondo ŋana kelekele rârâni ɻinde kâ. Miki kalomi ŋgere sondo ŋana Yova Kindeni ne tini-mwasa ɻinde uru ikeno pa kinda ikura zo rârâni.

108

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivilanzi ne tamâta

¹ Maro Kindeni, naneŋgu kalo-tawana nde ikeno kaika pa noko nâ. Mao nâ, naŋa kalongu tawanano sondo ndo, aku naŋa ma awâŋgi apanea noko ŋa asuka kâki.

² Lâ mbone-mbone nâ, naŋa ma apagagati warakâŋgu amandi sânda lâ kenoŋa nia,aku ma ara neŋgu wâŋgu. Naŋa ma awâŋgi wânginja mine lee mbwale pwataki. ³ Yova Kindeni, naŋa ma amandi kinzi tinikoa ŋgu naonzi, ku ma kawâŋgu ndanje pa noko. Naŋa ma awâŋgi

wânginja paneâŋja kâ pano lâ tamâta ŋgu rârâni ŋgininzi.

⁴ Nana tu noko ne tini-mwasa nde kiri-mwata tia ndo. ɻinde ikeno mine ku imo nâ, aku ne keri nde ilâ ikura lâ nia maa ikeno âta ɻinde. Ikura zo zo noko kuveta ikura ne ŋgua pâŋja rârâni, aku mâsi ɻinde nde ŋalae ndo, ipole take-take ikeno samba tini ɻinde.

⁵ Maro Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta mâsi toŋge ipâŋga samba tini, ɻana itula noko kilala pwataki tu noko tamwata nde Maro ɻalae. Naŋa ilon̄gu tu noko ma kuveta ne walo kaika ipâŋga nia yo panzi tamâta ndoni simo tâno kulu. ⁶ Noko ilo ndo keno pa maka, aku ne walo nde ŋalae tina. Mine nde maka kano pano tu kupaloŋo pa nema noŋa, aku pwaima piti lâ kazâŋja ilo, ɻana ma kamo ara kâ. ⁷ Maro Kindeni imo i tamwata ne luma sapâŋja ilo, aku iporo tu, "Naŋa ma apole paraŋa, ɻineŋga ma andeka ɻana akisi keri lâ Sekem lawea tava Sekot ŋgu nenzi nia kawa ɻinde panzi nanen̄gu tamâta. ⁸ Kinzi Ruben ŋgu aŋga kinzi Gat ŋgu nde naŋa warakâŋgu neŋgu tamâta, aku kinzi Manase ŋgu kala simo nanen̄gu tamâta mine nâ. Kinzi Efraim ŋgu nde sitogo nanen̄gu sambara kaika ɻana paraŋa kâ, aŋga kinzi Juda ŋgu nde sitogo koipu ɻalae ne tukâla uru ikeno naŋa mbauŋgu ilo. ⁹ Taitu nanen̄gu morâŋja ikeno mine ɻananzi nanen̄gu kazâŋja tamâta; kinzi Moap ŋgu nde ŋgu kaa nâ, itogo kondo naŋa uru apua mbauŋgu lâ ilo mwasinga. Aku kinzi Idom ŋgu kala simo ŋgu kaa nâ, kala naŋa uru keŋgu

nâ apalenzi. Naña apolenzi kinzi Filistia ŋgu lâ paraña ilo, kala andeka nâ akai lolove.”

¹⁰ Maro Kindeni, tiambo noko tini pwâka tu pwai naña alâ apara kunzi ŋgu ŋinde simo lawea ŋalae ilo, laweani ndaina ne ŋgumbi kaika inge mbwaliu lâ, tiya? Tiambo noko tini pwâka tu pwai naña alâ apara lâ Idom nenzi tâno, tiya? ¹¹ Tiambo noko tamwata kupu muli pa maka marumbu lâ, tiya? Tiambo noko tini pwâka tu kuwilanzi nema zugu tamâta sipole paraña, tiya? ¹² Maka kasama tu kinzi tamâta nenzi pavilâja nde kelekele kaa nâ. Mine kala maka kano pa noko tu kuwilama ŋana kapolenzi nema kazâňa tamâta kâ. ¹³ Mao nâ, ambo Maro Kindeni ma ivila maka, ande maka ma kapole paraña. I tamwata ma izavarunzi nema kazâňa tamâta ŋinde.

109

Tamâta ilo malia kala isarâwa pa Maro Kindeni

Daviti isia wânginja ŋine

¹ Maro Kindeni, nanenju paneânga imâ pa noko simbo nâ. Naña ano pano tu kupaloŋo pa nanenju noŋa. ² Nana tu kinzi laŋerja tamwatanzi sakamao nde sikai kazâňa pa naña ku situ laginâŋgu. ³ Naña ŋandai aveta vetâňa soki panzi ŋga, andeta kinzi sikai kazâňa pana ku sisowe ŋgua sakamao lâ tiniŋgu. ⁴ Naña uru tiniŋgu mwasa nâ panzi ku ano pano tu kusukanzi, andeta kinzini sitalea naña. ⁵ Naña uru aveta keŋgu ara nâ panzi, andeta kinzi

sikatu kenzi sakamao imâ pa naña. Naña ilonju ndo ikeno panzi, andeta kinzi wisinzi nâna nâ pa naña.

⁶ Maro Nalae, kinzi nawalanzi tonje iveta malia ɻhalae tina pa naña. Naña ilonju tu noko ma kupatea tamâta sakamao tonje tu ma imandi ɻhua nia ku isowe ɻhua lâ nanenju kazâna tamâta ɻinde tini. ⁷ Naña ilonju tu noko ma kusânda nanenju kazâna tamâta ɻinde ne vetâna soki kulu, aku kupa ɻhua ɻana kupare nia papa i kâ. Aku naña ilonju tu noko ma kumora i ne noña itogo kelekele sakamao tona. ⁸ Naña ilonju tu i ma imâte walele nâ, ɻineŋga tamâta tonje ma ikai i nia. ⁹ Naña ilonju tu i ma imâte, aku i natu kinzi ma sipâŋga simo mundoro. Ara ɻana i kaiwa ma ímo mwala! ¹⁰ Naña ilonju tu i natu kinzi ma simo sugorai, nenzi luma tia. Ara ɻana tamâta pinde ma sinjaranzi ɻana nenzi luma singa! ¹¹ Ambo tamâta pinde nenzi mbuku ikeno pa nanenju kazâna tamâta ɻinde, ande naña ilonju tu kinzi ma simâ sikai i ne tâno tava ne kelekele rârâni. Naña ilonju tu kinzi ma sikai mbaliŋa rârâni i muŋga imakâsa ɻhalae ɻana ikai ɻinde. ¹² Naña tiniŋgu pwâka tu tamâta tonje ma io ne wisi-wisi ilâ pa tamâta ɻinde, aku tiniŋgu pwâka tu tamâta tonje ma kalo sukâna ɻananzi i natu simo mundoro ɻinde. ¹³ Naña ilonju tu i ne vâsa rârâni ma sipamateteu, aku kinzi tamâta sipâŋga muli-muli ɻinde ma kalonzi kapa ndo ɻana tamâta ɻinde ɻa. ¹⁴ Naña tiniŋgu pwâka tu Yova Kindeni ma izavaru nanenju kazâna tamâta ɻinde timbu muŋgâna nenzi kiesaka piti

lâ tininzi! Aku naña ilongu mine nâ ñana i tina tona! ¹⁵ Mao nâ, naña ilongu tu Yova Kindeni ma kalo ñgere ñana nenzi kiesaka kâ ikura zo rârâni. Ara ñana i ma ivetanzi tamâta rârâni kalonzi kapa ndo ñana kinzi ñgu ñinde seenzi kâ, ¹⁶ ñana tu nanenju kazâja tamâta ñinde ñandai io ne wisi-wisi ilâ pa tamâta tonge ñga. I uru iveta kie sakamao panzi sugorai tamâta wa, kinzi tamâta nenzi kelekele tia wa, kinzi tamâta simo tava kalonzi loko wa. I ilinzi lee ipunzi pâta simâte.

¹⁷ I munja indeka ñana ino pa Yova Kindeni tu ma iveta kie sakamao panzi tamâta pinde. Mine nde ara ñana tamâta pinde ma sino pa Yova Kindeni tu iveta kie sakamao mine nâ pa i tamwata! I tini pwâka tu Yova Kindeni ma iveta vetâja ara panzi tamâta pinde. Mine nde ara ñana Yova Kindeni ne vetâja ara ma ikeno malawae ndo ñana i tamwata mine nâ! ¹⁸ I uru iporo ñgua sakamao mine ikura zo rârâni, itogo tamâta ipasawa pasawaña lâ tini mine. Ara ñana i ne ñgua sakamao ñinde ma ipalele ku izavaru i tamwata! ¹⁹ Naña ilongu tu i ne ñgua sakamao ñinde ma ipâñga itogo i ne lalava mine. Ara ñana ñgua ñinde ma ilita i kaika ikura zo zo, itogo tamâta ilita wâlo lâ kambwañe mine. ²⁰ Mao nâ, naña ilongu tu Yova Kindeni ma ipare nia mine panzi nanenju kazâja tamâta, kinzi ñinde uru siporo ñgua soki ndo pa naña.

²¹ Taitu Koipu Nalae Yova Kindeni, naña ano pano tu kuvilana, ikura noko ne ñgua pâñga munjgâja mine. Noko ne tini-mwasa ara ñinde ikeno pa naña ikura zo zo. Mine nde ano pano

tu pwaina piti lâ kazâŋja ilo. ²² Naŋja amo sugorai ndo, aku akura tu apavila warakâŋgu nde tia. Naŋja ilon̄gu malia ndo. ²³ Tini nâ nde ma naŋja naon̄gu tia lâ, itogo kari indue ku lala pararai lâ. Naŋja amo atogo ndemu-ndemu lawea itapala kala ilâ lâ. ²⁴ Naŋja andi kaika ɻana kâpwa kâ ikura zo luandondo, kala tukun̄gu rua nenzi walo tia ndo. Naŋja tiniŋgu râki-râki ndo. ²⁵ Nanen̄gu kazâŋja tamâta nde simora naŋja ku siporo ɻuga pavaligîna nâ pana. Kinzi sirurua kulunzi pana wa siŋeleana wa.

²⁶ Nanen̄gu Maro Yova Kindeni, kuvilana ɻga! Noko tini mwasa pa naŋja ikura zo rârâni. Mine kala pwaina piti lâ kazâŋja ilo! ²⁷ Yova Kindeni, kutula pwataki panzi nanen̄gu kazâŋja tamâta tu noko tamwata simbo nâ kumo nanen̄gu Pavilâŋga Tamâta. ²⁸ Ambo kinzi ma sino pano tu kuzavaru naŋja, ande ara. Taitu naŋja kalon̄gu tawana tu noko ma kuveta kie ara nâ pana. Naŋja ilon̄gu tu noko ma kutawanzi tamâta ɻinde siveta kenzi sakamao pa naŋja. Njineŋga noko ne wurâta tamâta naŋja ma ilon̄gu ara nâ. ²⁹ Naŋja ilon̄gu tu nanen̄gu kazâŋja tamâta ma mainzi ɻalae. Ara ɻana manjeti ma ituranzi ndo lâ, itogo pasawaŋa mwasina.

³⁰ Andeta naŋja ma aporo kawâŋgu ndanje ɻalae pa Yova Kindeni. Lâ zo ɻana i ne tamâta ma sipasau ɻana siwawa i kâ, ande naŋja ma amandi kunzi apanea i ɻa. ³¹ ɻana tu i uru isukanzi kinzi sugorai tamwatanzi ku ikainzi piti lâ nenzi kazâŋja tamâta mbaunzi ilo, kinzi ɻinde situ sipunzi pâta simâte.

110

*Yova Kindeni ipa ŋgua kuku koipu ŋalae i
munga ipatea ŋinde
Daviti isia wângiņa ŋine*

¹ Maro Yova Kindeni itu ŋgua pa nanenju Maro Ʉalae mine tu, "Noko kusaŋona Ʉai pa mbaunju wia kâ lee, ikura lâ zo ŋinde naŋa ma aonzi noko ne kazâŋa tamâta simo noko kalo."

² Maro Yova Kindeni imo Saion lawea, aku io noko tu pwai koipu pa lawea ndoni. Ara, pwai poe kaika panzi ne kazâŋa tamâta. ³ Mao nâ, lâ zo Ʉana noko kupara kunzi ne kazâŋa tamâta, ande noko ne tamâta ma ilonzi ara tu simâ pano lâ tuu sapâŋa kulu Ʉana sivilano. Noko ma pwai walo kaika ikura zo rârâni, itogo mbo mbo mwâka uru ipâŋga unza tini, kala unza ikai walo wasaseki mine.

⁴ Maro Yova Kindeni ipambwâre lâ ku iporo mine tu, "Noko koipu Ʉalae ma kumo patarawâŋa tamâta mine ku kumo nâ. Noko kumo patarawâŋa tamâta Ʉalae, kutogo Melikisede mine." Yova Kindeni kawa ŋgua rârâni nde mao kanano, aku i ma ilele ne ŋgua ipâŋga kie toŋge tia ndo.

⁵ Maro Yova Kindeni uru imandi noko tini laiti Ʉana ivilano. Mine kala muli, lâ zo Ʉana i ne wisi-nâna ma ipâŋga nia yo, ande i ma ipara kunzi koipu Ʉalanjala, ku ma ipolenzi itawanzi ndue ndo lâ. ⁶ Mao nâ, i ma ipare nia panzi tamâta ŋgu rârâni, ku ma ipunzi tamâta rârâ sipamateteu. I ma itawanzi koipu Ʉalanjala simo tâno ndoni. ⁷ Koipu Ʉalae ma ilâ pa lââ ŋinde

irere nzâla ŋgaŋe, aku ma inu. Mine kala i ma ikai walo, ku ma ipole paraŋa.

111

Tapanea Maro Kindeni tasuka i ŋa kâki

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki! Naŋa ilonŋgu kalonŋgu ndoni aporo ndange ŋalae papa i. Lâ zo ŋana i ne tamâta sipasau tu siwawa i, ande naŋa ma amo kunzi ku ma kawâŋgu ndange mine nâ.

² Nana tu Yova Kindeni uru iveta vetâŋja arara nâ. Tamâta ea ilonzi ara nâ ŋana Yova Kindeni ne vetâŋja kie-kie kâ, ande kinzi ŋinde rârâni uru kalonzi ŋgere sondo ŋana i ne vetâŋja ŋinde kilala kâ. ³ I ne vetâŋja rârâni situla i kilala pwataki tu i ŋa nde ŋalae, aku i ne walo nde kaika ndo. I uru iveta kie ara ndo panzi ne tamâta, ma iveta mine ku imo nâ.

⁴ Yova Kindeni uru igagatinzi ne tamâta ilonzi kalonzi tu ma kalonzi ŋgere ŋana i ne vetâŋja arara ŋinde kâ. I itu kinzi ma sisama tu inani nde wisi-wisi warika wa kalo-sukâŋja warika wa.

⁵ I uru kâpwa isuanzi tamâta ea simege ŋana i kâ. Aku i ma kalo kapa ŋana ŋgua pâŋa ŋinde i muŋga iveta kunzi ne tamâta, ande ma tia.

⁶ Muŋga ikai tinikoa ŋgu nenzi tâno ku ikisi keri panzi tamwata ne tamâta, aku ne vetâŋja ŋinde itula i ne kaika kilala pwataki panzi.

⁷ Mao nâ, Yova Kindeni ne vetâŋja rârâni nde mao kanano ku sondo ndo. Mine kala kinda takura tu tapono muli pa i ne tukuŋa rârâni.

⁸ Nanayoni, lâ zo ŋinde Yova Kindeni itula ne

ŋgua tukuŋa panzi ne tamâta, ande i ne vetâŋa ŋinde ipâŋga mao kanajo ku sondo nâ. Aku i ne ŋgua tukuŋa ŋinde ma ikeno mine ku imo nâ.⁹ Ina kala iyautenzi ne tamâta piti lâ kazâŋa ilo, ku iveta ŋgua pâŋa kunzi. Aku ŋgua pâŋa ŋinde ma ikeno mine ku imo nâ. Mao nâ, Yova Kindeni ŋa imo sapâŋa ndo; mine nde ara ŋana tamâta rârâni ma siruru ŋana i kâ.

¹⁰ Ambo tamâta tonge ilo tu ipâŋga ilo-kalo tamâta, ande i ma imege ŋana Yova Kindeni muŋga lâ ŋga. Ina uru itula ilo-kalo arara panzi tamâta ea sipalongo pa i kawa ŋgua. Paneâŋja ilâ pa i ikura zo rârâni!

112

Kinzi tamâta arara nenzi ndekâŋa

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki! I ne nzâmbé ara ikeno pa tamâta ea uru imege ŋana i wa ilo ara nâ ŋana ipono muli pa i ne tukunja wa.

² Tamâta ara ŋinde natu wukale, kinzi ma simo tamâta ŋalanjala lâ ŋgu naonzi. Aku Yova Kindeni ne nzâmbé ara ma ikeno panzi tamâta ara ŋinde timbunzi wukale mine nâ. ³ Tamâta ara ŋinde see taitu kinzi ma simo mbaliŋa warakanzi, aku i tamwata ne vetâŋa arara ma ikeno ikura zo zo. ⁴ Ikura zo zo, tamâta ara uru kalo sukâŋa ŋananzi tini pinde ku io ne wisi-wisi ilâ panzi, aku i ne vetâŋa rârâni nde sondo nâ. Mine kala i nde itogo sinâla ŋana isinalanzi tamâta arara simo nia ŋana ilo. ⁵ Tamâta ea uru ivilanzi tini pinde ŋana mbumbu kâ ku iveta

vetâŋja sondo nâ ɻana ikai mbaliŋja kâ, ande tamâta ɻinde ma imo ara nâ.

⁶ Mao nâ, ambo tamâta tonge ipono muli sondo pa Yova Kindeni, ande tamâta ɻinde ma imo ara nâ. Aku kinzi tamâta sipâŋga mulimuli ɻinde ma siloŋo i parina. ⁷ Ambo tamâta ara mine ma iloŋo pâri tu malia pinde ma imâ ipâŋga, ande i ma iruru tia, ɻana tu i ne kalo-tawana ikeno kaika pa Yova Kindeni. ⁸ I ma iruru ku kalo loko ɻana vetâŋja tonge tia. Isama tu Yova Kindeni ma ipolenzi ne kazâŋja tamâta. ⁹ I uru kelekele rârâ ilanzi sugarai tamwatanzi, aku ne vetâŋja arara ɻinde ma ikeno ikura zo zo. I ma imo tamâta ɻalae, aku kinzi tamâta ma sisuka i ɻa kâki.

¹⁰ Kinzi tamâta sakamao simora tu tamâta ara uru imo ara mine, kala simo sipadâda nâ. Kinzi wisinzi nâna lee sipayaula ku naonzi tia lâ. Aku kelekele ara ndia kinzi tamâta sakamao situ ma sikai pa warakanzi, ande ɻinde ma sikai tia.

113

Kinzi tamâta sindeka, ɻana tu Maro Kindeni iveta kie ara panzi

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ɻa kâki! Miki Yova Kindeni ne wurâta tamâta, miki kasuka i ɻa kâki!

² Ara ɻana paneâŋja mine nâ ma ilâ pa Yova Kindeni lâ zo ɻine wa zo muli-muli wa. ³ Mine nde miki tamâta kala kamo pa mbwera kâ, anga miki ɻinde kamo pa wâra kâ, miki rârâni kapanea Yova Kindeni kasuka i ɻa kâki!

⁴ Nana tu Yova Kindeni imo ikai Maro panzi tamâta ñgu ndoni. I ña nde ñalae ndo, kala ipolenzi kelekele rârâni simo samba ilo. ⁵ Mao nâ, tamâta tonge irerege kuku kinda nenda Maro Yova Kindeni, ande tia. Ina imo âta ndo, ⁶ kala nao tundu ñana imora nia maa wa tâno wa. ⁷ I nao tundu ñana ivilanzi kinzi sugarai tamwatanzi,aku ikainzi piti lâ nia sakamao ilo. Tamâta ea simo sakamao ku sikura tu sipavila warakanzi tia, ande i uru isuka kinzi ñinde kâki, ⁸ aku ionzi simo rege-rege kunzi i ne ñgu nenzi tamâta mbâna-mbâna. ⁹ Aku i uru iveta kie ara ndo panzi taine ninga tava. Ivilanzi kala sipaguguanzi natunzi, ande kala taine ñinde sindeka pâta kanajo. Mine kala tapanea Yova Kindeni tasuka i ña kâki!

114

Wânginja ñana zo ñinde Maro Kindeni iyaut-enzi Isrel ñgu piti lâ Isip tâno

¹ Muñgani, lâ zo ñinde kinzi Isrel ñgu sipile Isip tâno, lâ zo ñinde Yakopu ne vâsa ñgu sipile tinikoa ñgu nenzi lawea,

² ande lâ zoni ndaina kinzi Juda ñgu sipânga Maro Kindeni ne ñgu sapânga. Mao nâ, kinzi Isrel ñgu sipânga i tamwata ne tamâta. ³ Maro Kindeni ina ipânga Tâi Nîji pwali,aku tâi nde ikâwa ilâ imandi pa pinde, ilâ imandi pa pinde. Ninenga i ilâ lee ipânga Jodan Lââ pwali,aku lââ imandi nâ. ⁴ Kinzi tuu ñalanjala siruru kala sipapatiki sitogonzi meme mine. Aku kinzi tuu

kiri-kiri kala sisonga pwapwataki sitogonzi lama natu mine.

⁵ Noko tâi ndai, ande vetâŋja ndia ipâŋga pano kala noko pwâwa mine, a? An̄ga noko Jodan Lââ, mana mana ŋga kurere tia, a? ⁶ An̄ga miki tuu ŋalaŋala, ande vetâŋja ndia ipâŋga pamî kala kapapatiki katogonzi meme mine, a? An̄ga miki tuu kiri-kiri, mana mana ŋga kasonga pwapwataki katogonzi lama natu mine, a?

⁷ Mao nââ, miki kamege ŋana Maro Kindeni kâ kala kaveta mine. Noko tâno ŋai, kala ŋine Maro Nalae imâ ipâŋga laiti lâ. Mine kala kuririjo ŋga! Yakopu ne Maro Kindeni nde imâ ipâŋga lâ; mine nde ara ŋana noko ma kumo kuririjo nââ. ⁸ Ŋana tu ina iveta lââ ipâŋga mira ilo ku iyâti imâ, aku inani iveta lââ isâko mira kaika ŋalaŋala ilo ku irere ndue.

115

Maro Kindeni i simbo nâ nde Maro mao

¹ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno pa maka ikura zo zo, aku noko uru kuveta ikura tamwata kawa ŋgua rârâni. Mine nde maka ma kasuka noko simbo nâ ŋa kâki. Maka ma kapasuka warakama ŋama kâki, ande tia.

² Ŋana sâ kâ ŋga kinzi tinikoa ŋgu uru sivaligi maka ku sikasoŋama mine tu, "Miki nemi Maro Kindeni ande imo ndia", a? ³ Kinzi sizizâla tu kinda nenda Maro Kindeni imo samba ilo, aku i uru iveta ikura tamwata nâ ne pateâŋja. ⁴ An̄ga kinzi tinikoa ŋgu nenzi maro nde kelekele kaa nâ. Kinzi tamâta nâ sipare maro ŋinde tainzi lâ mira "gol" wa "silva" tini. ⁵ Kinzi maro laŋeŋa

ñinde kawanzi keno, andeta sikura tu siporo ñgua kâ, nde tia. Kinzi matanzi keno, andeta sikura tu simora kelekele kâ, nde tia. ⁶ Kinzi tanjanzi keno, andeta sikura tu siloño ñgua kâ, nde tia. Kinzi viginzi keno, andeta sikura tu sijo kelekele kuwae kâ, nde tia. ⁷ Kinzi mbaunzi keno, andeta sikura tu sitaño kelekele kâ, nde tia. Aku kinzi kenzi keno, andeta sikura tu soka kâ, nde tia. Kinzi sikura tu sisarâwa wa siveta nduñeja tonge tia. ⁸ Mine nde naña aporo tu kinzi tamâta kala uru sipare maro lañeja kaa kaa ñinde tainzi, ande kinzi ñinde nde sirerege kunzi maro lañeja ñinde. Aku tamâta ea uru kalonzi tawana maro lañeja ñinde, ande kinzi kala sipânga kaa nâ, sitogonzi kinzi mine.

⁹ Aῆga miki Isrel ñgu tamâta, miki ma kalomi tawana Yova Kindeni, ina uru ivilami wa ikatonami wa. ¹⁰ Aku miki Yova Kindeni ne patarawâja tamâta lâ Aron ne vâsa ñgu, miki ma kalomi tawana Yova Kindeni, ina uru ivilami wa ikatonami wa. ¹¹ Miki tamâta ñine uru kamege ñana Yova Kindeni kâ, miki ma kalomi tawana i nâ, ina uru ivilami wa ikatonami wa. ¹² Ñana tu Yova Kindeni uru kalo ñgere ñana kinda kâ, aku i ma iveta kie ara nâ pa kinda. I ma iveta kie ara mine nâ panzi Isrel ñgu tamâta, sitavanzi Yova Kindeni ne patarawâja tamâta lâ Aron ne vâsa ñgu. ¹³ Mao nâ, Yova Kindeni ma iveta kie ara panzi tamâta ea simege ñana i kâ, kinzi tamâta ñalañala wa sugorai tamwatanzi wa.

¹⁴ Naña ilonju tu Yova Kindeni ma iveta natumi sipânga kambwanjenzi walo, aku ilonju tu i ma iveta mine nâ panzi timbumi wukale

tona. ¹⁵ Mao nâ, naña ilonju tu Yova Kindeni tamwata ma iveta kie ara ndo pa miki. Ina nia ndoyo ipulianzi samba wa tâno wa.

¹⁶ Samba nde Yova Kindeni simbo nâ ne ninia, aŋga tâno nde ilua kinda tamâta lâ. ¹⁷ Kinzi mateňa tamâta silâ pa warakanzi nenzi lawea,aku sikura tu sipanea Yova Kindeni sisuka i ña kâki, ande tia. ¹⁸ Aŋga kinda nde tamo viânda yo,aku ma kawânda ndanje pa Yova Kindeni lâ zo ñine wa zo muli-muli ton a. Tapanea Yova Kindeni tasuka i ña kâki!

116

Tamâta kawa ndanje pa Maro Kindeni, ñana tu iveta i tini ara kilo

¹ Yova Kindeni uru ipalonjo pa nanenju sarawânga. Mine nde naña tiniŋgu mwasa ndo papa i. Mao kanaño, i uru ipalonjo pa nanenju noňa.

² Ina itambira taňa pa nanenju sarawânga rârâni. Mine nde naña ma amo akai noňa pa i nâ ikura zo rârâni naña ma amo viângu.

³ Muňga, mateňa ne nimbu nde ikai naña kaika lâ. Mine kala naña kalonju ñgere ñana mateňa nianzi,aku ñinde iveta naña aruru pâta kanaño. Naña kalonju loko ku ilonju malia ndo.

⁴ Nineňga asarâwa pa Yova Kindeni ku apai tu, "Yova Kindeni, naña ano kaika pano tu kuvilana! Tia ma amâte!"

⁵ Naña asama tu Yova Kindeni nde wisi-wisi warika wa vetâňa sondo warika wa. Mao nâ, kinda nenda Maro Kindeni nde kalo-sukâňa warika. ⁶ I uru ike a ñananzi tamâta ea sikura

ηana sipavila warakanzi tia. Mine nde lâ zo ηana kalo-lokoni iveta ilon̄gu malia ndo, ande ina ivilana. ⁷ Kala ηine naŋa wiſiŋgu puu ndue kilo, ηana tu Yova Kindeni iveta kie ara ndo pa naŋa.

⁸ Yova Kindeni itiŋgi mateŋa piti kala iŋgeŋge ηanana lâ. Ipamasi matâŋgu sulu mâsa-mâsa lâ, aku ike aŋanana. Mine nde malia ηandai itawa naŋa ndue ηga. ⁹ Mine kala naŋa ma ayoka kuku Yova Kindeni ikura zo rârâni naŋa ma amo viâŋgu lâ tâno kulu. ¹⁰ Naŋa kalon̄gu tawana Yova Kindeni. Mine kala muŋga naŋa aporo lâ warakâŋgu ilon̄gu mine tu, “Malia ηalae tina itawa naŋa ndue ndo lâ.” Taitu lâ zo ηinde, naŋa ηandai apile naneŋgu kalo-tawana ηga. ¹¹ Lâ zo ηinde naŋa ilon̄gu rârâ kala aporo lâ warakâŋgu ilon̄gu mine tu, “Tamâta rârâni nenzi ηgua pâŋa rârâni nde laŋeŋa nâ.” Andeta naneŋgu kalo-tawana ηandai imbe ηga.

¹² Opopo, Yova Kindeni iveta kie ara ndo pa naŋa. Andeta naŋa ma akatu i ne vetâŋa ηinde mâsi mana. ¹³ Ayo, naŋa ma awuwu waini lâ kâmba ilo, ku akai amâ alua Yova Kindeni itogo patarawâŋa mine. Vetâŋa ηinde ma itula pwataki tu naŋa kawâŋgu ndange ηalae papa i ηana ne pavilâŋa ara ηinde kâ. ¹⁴ Aku lâ zo ηana Yova Kindeni ne tamâta rârâni ma sipasau ηana siwâŋgi pa i kâ, ande naŋa ma amo kunzi ku ma aveta ikura naneŋgu ηgua pâŋa muŋgâŋa mine.

¹⁵ Mao nâ, Yova Kindeni ilo ndo keno panzi ne tamâta. Mine kala ambo ton̄ge ma imâte, ande i kalo sukâŋa ηalae ηinde.

¹⁶ Yova Kindeni, naŋa amo noko ne wurâta tamâta. Naŋa uru aveta wurâta pano, itogo nana mun̄ga iveta mine. Noko kutiŋgi mateŋa piti kala iŋgeŋge ŋanana, kala ŋine naŋa amo ara nâ. ¹⁷ Mine nde naŋa ma aveta patarawâŋa pano ŋana itula pwataki tu naŋa kawâŋgu ndaŋge ŋalae pano. Aku naŋa ma ano pa noko tona. ¹⁸ Aku lâ zo ŋana Yova Kindeni ne tamâta rârâni ma sipasau ŋana siwâŋgi pa i kâ, ande naŋa ma amo kunzi ku ma aveta ikura nanen̄gu ŋqua pâŋa munjâŋa mine. ¹⁹ Yova Kindeni, naŋa ma aveta mine lâ Jerusalem lawea ilo, lâ noko ne luma sapâŋa ne ŋgumbi ilo. Tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki!

117

Paneâŋja ilâ pa Maro Kindeni

¹ Miki tamâta lâ tinikoa ŋgu ndoni, miki rârâni kapanea Yova Kindeni kasuka i ŋa kâki! Miki tamâta kamo tâno ndoni, miki kawawa i!

² Ŋana tu i ne tini-mwasa ikeno kaika pa kinda ku imo nâ. Ikura zo zo, ande iveta ikura i kawa ŋqua rârâni. Mine kala tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki!

118

Kinzi kawanzi ndaŋge pa Yova Kindeni ŋana i ne pavilâŋa kâ

¹ Kinda ma kawânda ndaŋge ilâ pa Yova Kindeni, ŋana tu i nde ara tamwata. I ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ.

² Mine nde miki Isrel ŋgu tamâta, ara ɳana miki ma kaporø mine tu, "I ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ." ³ Aŋga miki Yova Kindeni ne patarawâŋa tamâta lâ Aron ne vâsa ŋgu, miki kala ma kaporø mine tu, "I ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ." ⁴ Aŋga miki tamâta ɳine uru kamege ɳana Yova Kindeni kâ, miki rârâni kala mine nâ ma kaporø tu, "I ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ."

⁵ Nana tu mun̄ga, ande malia ɳalae itawa naŋa ndue lâ. ɳineŋga naŋa ano pa Yova Kindeni,aku ipalonjo pa nanen̄gu noŋa kala izavaru malia ɳinde piti lâ. ⁶ Naŋa asama tu Yova Kindeni uru imo kuku naŋa. Mine kala naŋa ma aruru tia ndo, ɳana tu kinzi tamâta sikura ɳana siveta vetâŋa soki ton̄ge pa naŋa, ande tia. ⁷ Mao nâ, Yova Kindeni tamwata uru imo kuku naŋa ɳana ivilana. Mine kala naŋa ma amora i itawanzi naneŋgu kazâŋa tamâta ndue ku izavarunzi ndo lâ.

⁸ Ambo kinda kalonda tawana tu kinzi tamâta ma sivila kinda, ande ɳinde nde ara koŋa tia. Andeta kalonjo ɳga; ambo kinda talâ pa Yova Kindeni tu ike aŋana kinda kâ, ande ɳinde nde ara ndo. ⁹ Ambo kinda kalonda tawana tu kinzi tamâta ɳalaŋala ma sivila kinda, ande ɳinde nde ara koŋa tia. Ambo kinda talâ pa Yova Kindeni tu ike aŋana kinda kâ, ande ɳinde nde ara ndo.

¹⁰ Naneŋgu kazâŋa tamâta rârâ nde singe naŋa mbwaliu lâ, andeta Yova Kindeni walo kaika ilua naŋa, kala azavarunzi lâ. ¹¹ Kinzi singe naŋa lâ, kala simo pa naon̄gu wa muliŋgu wa tiniŋgu pa wia kâ wa tiniŋgu pa ɳâsi kâ.

Andeta Yova Kindeni walo kaika ilua naŋa, kala azavarunzi lâ. ¹² Kinzi singe naŋa mbwaliu lâ, itogo wuli-wuli siveta mine. Andeta Yova Kindeni walo kaika ilana, kala azavarunzi lâ. Mao nâ, kinzi sipamateteu walele nâ, itogo yââ kana leu walele nâ ŋinenga imâte pusii lâ mine.

¹³ Kinzi kazâŋa tamâta ŋinde sipara kaika ndo kuku naŋa, aku laiti ŋana sipole naŋa kâ. Andeta Yova Kindeni ivilana. ¹⁴ Mine kala naŋa apaimi tu Yova Kindeni tamwata uru walo kaika ilua naŋa. Ina tamwata imo nanen̄gu Pavilâŋa Tamâta.

¹⁵ Miki kaloŋo ŋga! Yova Kindeni ne tamâta nde simo nenzi luma ilo ku sindeka wa sikai lolove wa. Kinzi sisarâwa mine tu, "Yova Kindeni Walo Tamwata ivila kinda kala tapole paraŋa lâ! ¹⁶ Mao nâ, Yova Kindeni ne walo kaika nde ŋalae ndo! Yova Kindeni Walo Tamwata ivila kinda kala tapole paraŋa lâ." ¹⁷ Aku naŋa kala ŋandai amâte lâ paraŋa ilo ŋga. Naŋa ma amo viâŋgu, ku ma atu pâri ŋana Yova Kindeni ne vetâŋa ŋalaŋala ŋinde kâ. ¹⁸ Yova Kindeni ipu naŋa pâta lâ, andeta i ŋandai isâu pa mateŋa tu ikai naŋa ŋga.

¹⁹ Mine nde naŋa amandi Yova Kindeni ne luma sapâŋa nao amo ŋai. Miki kakai nzâla piti pana, ŋana naŋa ma ayoka alâ luma ilo ku ma kawâŋgu ndaŋge asuka i ŋa kâki. ²⁰ Yova Kindeni ne ŋgumbi nzâla kala ŋine. Tamâta ea simo ilonzi mbâra-mbâra lâ i nao, kinzi ŋinde nâ ma sikura tu silâ luma sapâŋa ilo. ²¹ Yova Kindeni, noko kupaloŋo pa nanen̄gu noŋa lâ,

kala kumo nanen̄gu Pavilâŋja Tamwata. Mine nde naŋa apanea noko ŋa asuka kâki.

²² Mira ŋine kinzi tamâta ŋana sipa luma kâ situ nde sakamao kala sitambira lâ, ande mirani ndaina ipâŋga mira ara ŋana isuka luma ŋganje kaika kâ. ²³ Yova Kindeni tamwata iveta vetâŋja ŋinde ipâŋga lâ, kala kinda tamora ŋinde tu ara pâta kanaŋo. ²⁴ Kala kari ŋine kinda kalonda ŋgere ŋana Yova Kindeni ne vetâŋja ŋinde. Kinda ma tandeka ku ilonda ara nâ papa i.

²⁵ Yova Kindeni, nema pavilâŋja tamwata noko, maka kano pano tu kuvilama! Kusukama ŋana nema vetâŋja rârâni ma ipâŋga kanaŋo. ²⁶ Kala ŋine tamâta kala ikai Yova Kindeni ndamwa ŋinde nde ilâ luma sapâŋga ilo,aku Yova Kindeni itu nzâmbe pa koipu ŋalae ŋine ikai i ndamwa kala imâ. Maka kamo Yova Kindeni ne luma sapâŋga ilo ku kano pa i tu ma iveta kie ara pa miki. ²⁷ Mao nâ, Yova Kindeni nde Maro Ŋalae, aku uru ikatona kinda sondo ndo. Mine nde miki kalâ kakai kâi launzi lâ mbaumi ilo,aku kao lae ku koka kalâ kakarerea patarawâŋja nia ku kapanea i.

²⁸ O Maro Kindeni, noko simbo nâ kumo nanen̄gu Yova Kindeni,aku kawâŋgu ndange imâ pano. Mao nâ, nanen̄gu Maro Kindeni noko,aku naŋa ma aporo atula pwataki tu noko ŋa imo ŋalae ndo.

²⁹ Miki ma kawami ndange ilâ pa Yova Kindeni, ŋana tu i nde ara tamwata. I ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ.

119

Maro Kindeni ne ηguā tukuṇa nde ara ndo

¹ Tamâta ea kinzi uru sipaveta kuku vetâŋa sondo nâ ku soka Yova Kindeni ne ηguā tukuṇa muli, ande i ne nzâmbé ara ikeno panzi.

² Nana tu kinzi ilonzi ndo tu sipono muli sondo pa Yova Kindeni kawa ηguā. ³ Mao kanaŋo, kinzi tamâta ŋinde sipu mulinzi pa vetâŋa sakamao rârâni. Kinzi uru siveta ikura Yova Kindeni nâ ne pateâŋa mine. ⁴ Yova Kindeni, nanayoni noko kutula ηguā tukuṇa rârâni pama, aku kutu ηguā kaika pama tu maka ma kapakatona sondo nana kapono muli sondo nâ pa ηguā tukuṇa rârâni. ⁵ Mine nde naŋa ilon̄gu tu aveta ikura noko ne pateâŋa mine ikura zo rârâni! ⁶ Naŋa asama tu ambo naŋa ma kalon̄gu ŋgere sondo nana noko ne tukuṇa rârâni, ande naŋa ma maiŋgu lâ tamâta naonzi tia ndo. ⁷ Naŋa ma apanâna nana noko ne pateâŋa sondo rârâni. Ninen̄ga naŋa ma apanea noko ŋa asuka kâki tava ilon̄gu mbâra-mbâra ndo. ⁸ Naŋa ma apono muli pa noko ne ηguā tukuṇa rârâni. Mine kala noko ma kupu muli ndo pa naŋa ndimo!

Tamâta iyoka Maro Kindeni ne tukuṇa muli kala indeka nâ

⁹ Ambo tamâta limoa itu ipakatona tamwata ne vetâŋa naŋa imo mbâra-mbâra lâ noko nao, ande i ma ipaveta kuku noko ne ηguā. ¹⁰ Yova Kindeni, naŋa ŋandai ilon̄gu rua-rua ŋga. Naŋa ilon̄gu ndo tu apono muli pa noko. Mine nde ano pano tu pwai poe sondo pana, aku kupono nzalâŋgu nana naŋa ma akura tu apu muliŋgu

pa noko ne tukuŋa tia kâ. ¹¹ Naŋa tiniŋgu pwâka tu ma aveta kiesaka tonge pa noko. Mine kala naŋa ao noko kawa ŋgua ikeno kaika lâ ilonŋu kalonŋu marumbu lâ. ¹² Yova Kindeni, naŋa apanea noko ɻa asuka kâki. Naŋa ano pano tu kupananana ɻana noko ne pateâŋja kâ. ¹³ Ambo noko ma kupananana, ande naŋa ma aporo atula tukuŋa rârâni munŋga kulama ɻinde pwataki. ¹⁴ Mao nâ, naŋa ilonŋu ndeka ndo ɻana apono muli pa noko kawa ŋgua, aku ɻinde ipole nanenŋu ndekâŋa ɻana nanenŋu mbaliŋa rârâni. ¹⁵ Naŋa uru kalonŋu ŋgere ɻana vetâŋa rârâni noko ilo tu naŋa ma aveta ɻinde, aku matâŋgu alea sondo pa noko ne ŋgua rârâni. ¹⁶ Naŋa tiniŋgu mwasa ndo pa noko ne pateâŋja. Naŋa ma kalonŋu kapa ɻana noko ne ŋgua ɻinde kâ, ande ma tia.

Tamâta ilo ndeka ɻana Maro Kindeni ne ŋgua tukuŋa

¹⁷ Yova Kindeni, naŋa ano pano tu kuveta kie ara pa ne wurâta tamâta naŋa. Ambo noko ma kuveta mine, ande naŋa ma amo viâŋgu nâ ku ma apono muli pa noko ne ŋgua. ¹⁸ Pwai ilonŋu kalonŋu ne nzâla piti, ɻana naŋa ma asama sondo ɻana ŋgua arara rârâni ikeno noko ne ŋgua tukuŋa tini. ¹⁹ Naŋa nde tamâta nâ, kala akura tu amo zo luandondo lâ tâno ɻine kulu, ande tia. Mine nde noko ma kuvea ne ŋgua tukuŋa ɻanana ndimo. ²⁰ Ikura kari wa mbo wa, ande naŋa ilonŋu ndo tu apono muli pa noko ne pateâŋja, aku ɻinde ipâŋga itogo yââ mela-mela mine lâ ilonŋu kalonŋu. ²¹ Naŋa asama tu

noko uru pwai kazâŋja panzi tamâta ea sipasuka warakanzi tininzi, aku noko ma kuzavarunzi tamâta ea silaŋa sipole noko ne ŋguwa tukuŋa. ²² Aŋga naŋa apono muli pa noko kawa ŋguwa, aku ŋana duvi ŋinde kâ kinzi kazâŋja tamâta sipořo ŋguwa pavaliŋja pana wa siŋeleana wa. Naŋa ano pano tu kupono nzalanzi, ŋana ma sikura tu siveta mine kilo tia. ²³ Aku kinzi tamâta ŋalanala sipaſau ku sipořo ſipa ŋguwa ŋana ſiyaula naŋa kâ. Andeta kalo loko, naŋa nde noko ne wurâta tamâta, aku ma kalonjuŋu ŋgere ſondo ŋana noko ne ŋguwa tukuŋa kâ. ²⁴ Nana tu naŋa ilonjuŋu ndeka nâ ŋana noko kawa ŋguwa kâ. Noko ne ŋguwa ŋinde uru ipanana na ſiŋeleana ku iŋkai poe pana.

Tamâta ilo patea tu ma ipono muli pa Maro Kindeni ne ŋguwa tukuŋa

²⁵ Yova Kindeni, nanenjuŋu kazâŋja tamâta ſitu ſitawa naŋa ndue ndo lâ, kala laiti ŋana amâte kâ. Naŋa ano pano tu kuviſana ku kupu tini kaika pana, itogo muŋga noko kupambwâre tu ma kuveta mine. ²⁶ Muŋgani, lâ zo ŋinde naŋa apatula nanenjuŋu vetâŋja rârâni pwataki pano, ande noko kuporo ŋguwa taulo imâ pa naŋa lâ. Kala ŋine ano pano tu kupananana ŋana noko ne pateâŋja kâ. ²⁷ Ambo noko ma kupananana ŋana noko kawa ŋguwa duvi kâ, ande naŋa ma kalonjuŋu ŋgere ſondo ŋana noko ne vetâŋja arara rârâni kâ. ²⁸ Naŋa kalonjuŋu ſukâŋja ŋalae tina, kala ilonjuŋu malia ndo. Mine nde ano pano tu kupu tini kaika pana, itogo muŋga kuporo tu ma kuveta mine. ²⁹ Ambo noko ma pwai poe

sondo pa naña, ande naña ma akura tu angenge ñana noko ne nzâla ara ñinde kâ, ande tia. Mine nde kuveta kie ara pana, ku kupananana ñana ne ñgua tukuña kâ. ³⁰ Naña ilongu patea tu ma apono muli sondo pa noko. Naña uru kalongu ñgere ñana noko ne tukuña kâ ikura zo zo. ³¹ Yova Kindeni, naña uru apaveta sondo ndo kuku noko kawa ñgua. Mine kala noko ma kupilena ku kusâu panzi nanengu kazâña tamâta tu siveta mañeti pana, mine ndimo. ³² Naña asama tu noko ma ilo-kalo ñalae kulua naña. Mine nde naña ma andeka nâ ñana ayoka noko ne ñgua tukuña muli.

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma itula ilo-kalo ara papa

³³ Yova Kindeni, ambo noko ma kupanana naña sondo ñana ne ñgua tukuña duvi kâ, ande naña ma apono muli papa ikura zo rârâni. ³⁴ Kutula ne ñgua tukuña kie ipâñga nia yo pa naña, ñana naña ma apaveta sondo kuku. Ñinença naña ma ilongu ara ndo ñana apono muli pa noko ne ñgua tukuña ndoni. ³⁵ Naña ilongu ndeka ndo ñana noko ne tukuña kâ. Mine nde ano pano tu pwai poe sondo pana, ñana naña ma apono muli sondo pa noko ne tukuña rârâni. ³⁶ Kupanjo naña ilongu kalongu, ñana naña ma tiniñgu mwasa nâ ñana apaveta kuku noko kawa ñgua. Tia ma wisinçgu kâki ñana agona tâno ñine ne mbaliña nâ. ³⁷ Yova Kindeni, kusukana ñana apu muliñgu pa kelekele kaa kaa rârâni kâ. Naña ano pano tu kuveta kie ara pana, itogo muñga kupambwâre tu ma kuveta mine.

38 Noko uru kuveta ñgua pâña kunzi tamâta ea simege ñanano. Mine kala naña ano pano tu kupono muli pa ne ñgua pâña njinde,aku kuvila ne wurâta tamâta naña.³⁹ Naña aruru ñana ñgua sakamao njinde nanenju kazâña tamâta uru siporo pa naña. Mine nde kuvilana! Noko ne tukuña rârâni nde arara nã,⁴⁰aku naña atu apono muli sondo papa. Noko nde vetâña sondo warika. Mine nde ano pano tu via wasaseki kulana.

Tamâta kalo tawana Maro Kindeni ne ñgua tukuña

41 Yova Kindeni, naña ano pano tu pwai naña piti lâ kazâña ilo, ikura muñga kupa ñgua tu ma kuveta mine. Ambo noko ma kuveta mine, ande njinde ma itula pwataki tu noko tini mwasa ndo pa naña ikura zo rârâni.⁴² Ambo noko ma kuvila naña mine, ande naña ma akura tu aporo ñgua taulo kilo panzi tamâta njinde uru siporo ñgua sakamao pana, ñana tu naña kalonju tawana noko ne ñgua pâña.⁴³ Mao nã, naña kalonju tawana noko ne ñgua rârâni. Mine kala ano pano tu kupu tini kaika pana, ñana naña ma akura tu atula noko ne ñgua mao pwataki ikura zo rârâni.⁴⁴ Ikura zo zo, naña ma apaveta sondo kuku noko ne tukuña rârâni, ma aveta mine ku amo nã.⁴⁵ Naña uru apatogo ñana ayoka noko kawa ñgua rârâni muli. Mine nde nanenju kazâña tamâta ma sikura tu sipole naña, ande tia.⁴⁶ Naña ma atula noko kawa ñgua pwataki panzi koipu ñalanjala,aku naña ma akai manjeti ñana aveta mine kâ, ande tia.⁴⁷ Yova Kindeni,

naña iloñgu ndo ikeno pa noko ne ñgua tukuña. Mine nde iloñgu ndeka nã ñana apono muli papa. ⁴⁸ Naña amege ñana noko ne ñgua tukuña kâ, aku tiniñgu mwasa ndo papa. Naña ma kalonjgu ñgere sondo nã ñana noko ne pateâja kâ.

Tamâta kalo tawana tu Maro Kindeni ne ñgua tukuña nde ara ndo

⁴⁹ Yova Kindeni, naña ano pano tu kalo ñgere kilo ñana ñgua pâňa ñinde noko muñga kuveta kuku ne wurâta tamâta naña. Naña ao tiniñgu pano tu ma kuveta ñgua pâňa ñinde ipâňga kanaño. ⁵⁰ Lâ zo ñana naña asânda malia kulu, ande naña wisinju pisi nã, ñana tu noko ne ñgua pâňa ivilana ñana amo viâňgu kâ. ⁵¹ Noko kusama tu tamâta pinde uru sipasuka warakanzi tininzi, aku kinzi ñinde siporo ñgua pavaligija pa naña. Andeta naña ñandai apu mulingu pa noko ne tukuña ñga. ⁵² Yova Kindeni, lâ zo ndia naña kalonjgu ñgere ñana noko ne ñgua tukuña siňga ñinde, ande ñgua ñinde uru ipu tini kaika pa iloñgu kalonjgu. ⁵³ Aňga lâ zo ndia amoranzi tamâta sakamao sipu noko ne ñgua tukuña ñinde ututu, ande naña wisinju nâna ndo. ⁵⁴ Naña asama tu naña ma amo viâňgu lâ tâno ñine kulu ikura zo luandondo tia. Andeta naña ma asia wânginja kaňa-kaňa ñana noko ne ñgua tukuña kâ, ikura zo rârâni naña ma amo viâňgu. ⁵⁵ Yova Kindeni, ikura mbo mbo naña kalonjgu ñgere ñanano,aku uru kalonjgu ñgere ñana noko ne tukuña tona. ⁵⁶ Naña uru apaveta

kuku noko kawa ɻ̄gu rârâni, aku ɻ̄inde iveta naŋa wiſiŋgu ara nâ.

Tamâta ilo ndo keno pa Maro Kindeni ne ɻ̄gu tukuŋa

⁵⁷ Yova Kindeni, naŋa ilongu pa sâ toŋge tia. Naŋa ilongu pa noko simbo nâ, kala ɻ̄ine apambwâre tu ma apono muli pa noko kawa ɻ̄gu rârâni. ⁵⁸ Mine nde naŋa ano kaika pano tu kuo ne wiſi-wiſi imâ pana, itogo muŋga noko kupa ɻ̄gu tu ma kuveta mine. ⁵⁹ Naŋa kalongu ɻ̄gere ɻ̄ana nanenŋu vetâŋa kâ, kala ɻ̄ine naŋa apalele ilongu kalongu ku apa ɻ̄gu tu ma ayoka noko ne ɻ̄gu muli kilo. ⁶⁰ Naŋa ma amo soŋgo, ande tia. Naŋa ma walele nâ apono muli pa noko ne ɻ̄gu tukuŋa. ⁶¹ Kinzi tamâta sakamao sio nimbu ɻ̄ana sîkai naŋa kaika kâ, andeta naŋa kalongu kapa ɻ̄ana noko ne tukuŋa kâ tia ndo. ⁶² Lâ mbo ɻ̄gini-ɻ̄gini tamwata, ande naŋa uru amandi sânda ku apaneano, ɻ̄ana tu noko ne pateâŋa rârâni nde sondô ndo. ⁶³ Aku tamâta ea kinzi uru simege ɻ̄anano wa sipono muli pa noko ne ɻ̄gu tukuŋa wa, ande naŋa amo kinzi tamâta ɻ̄inde rârâni ninzi-nambwe. ⁶⁴ Yova Kindeni, ikura zo zo noko tini mwasa ndo panzi tamâta rârâni simo tâno ndoni. Mine kala naŋa ano pano tu kupananana ɻ̄ana noko ne pateâŋa kâ.

Maro Kindeni ne ɻ̄gu tukuŋa nde ara ɻ̄ana ivila kinda kâ

⁶⁵ Yova Kindeni, muŋga noko kuveta kie ara ndo pa ne wurâta tamâta naŋa, ikura noko ne ɻ̄gu pâŋa muŋgâŋa mine. ⁶⁶ Aku naŋa kalongu tawana noko ne tukuŋa rârâni. Mine nde ano

pano tu ilo-kalo ara kulana, ɻana naŋa ma akura tu apatea kelekele sondo kâ. ⁶⁷ Nanayoni naŋa apaveta kuku vetâŋja soki-soki nâ. Andeta muli ɻnga noko kupare nia sondo pa naŋa, kala ɻnine naŋa uru apono muli pa noko ne ɻgua. ⁶⁸ Noko nde wisi-wisi warika ku ara tamwata. Mine nde ano pano tu kupananana ɻana noko ne pateâŋja kâ. ⁶⁹ Kinzi taŋa-kaika tamwatanzi situ naŋa luginâŋgu. Andeta naŋa ilonŋu rua-rua tia ndo; naŋa ilonŋu ndo tu apaveta kuku noko kawa ɻgua rârâni. ⁷⁰ Kinzi tamâta ɻinde nenzi ilo-kalo tia ndo, aŋga naŋa nde ilonŋu ndeka nâ ɻana noko ne ɻgua tukuŋa. ⁷¹ Noko kupare nia pa naŋa lâ, aku ɻinde nde ara ndo, ɻana tu ɻinde ipanana naŋa sondo ɻana noko ne pateâŋja kâ. ⁷² Naneŋgu morâŋja nde mine; tâno ɻnine ne mbaliŋa rârâni nde kelekele ara koŋa tia, aŋga noko tamwata ne tukuŋa nde kelekele ara ku ara ndo.

Maro Kindeni ne ɻgua tukuŋa sondo ndo

⁷³ Yova Kindeni, nanayoni noko tamwata kupulia naŋa apâŋga lâ, aku nokoni uru pwea ɻanana. Naŋa ano pano tu kutula ilo-kalo ara pana, ɻana naŋa ma apanâna sondo ɻana noko ne ɻgua tukuŋa kâ. ⁷⁴ Naŋa kalonŋu tawana noko ne ɻgua pâŋa. Mine kala lâ zo ɻana kinzi tamâta uru simege ɻanano ɻinde ma simora naŋa, ande kinzi ma sindeka. ⁷⁵ Yova Kindeni, naŋa asama tu noko ne pateâŋja rârâni nde sondo ndo. Noko uru kuveta ikura ne ɻgua pâŋa rârâni, aku ɻana duvi ɻinde kâ noko kupare nia pa naŋa lâ. ⁷⁶ Taitu kala ɻnine ano pano tu

kuo ne tini-mwasa ara njinde imâ pa ne wurâta tamâta naña ñana ipu tini kaika pana, ikura munja noko kupambwâre tu ma kuveta mine. ⁷⁷ Naña ilonju ndeka nâ ñana noko ne tukuña kâ. Mine nde kalo sukâña ñanana, aku kusâu pana tu ma amo viângu. ⁷⁸ Kinzi tanja-kaika tamwatanzi sisowe ñgua lajenja rârâ lâ tiniñgu. Naña ilonju tu noko ma kuveta manjeti panzi ñana nenzi vetâja njinde kâ. Anja naña nde ma kalonju ñgere sondo ndo ñana noko kawa ñgua kâ. ⁷⁹ Tamâta ea kinzi uru simege ñanano ku sisama noko ne ñgua tukuña, ande naña ilonju tu kinzi njinde ma simâ pa naña. ⁸⁰ Ambo noko ma kusukana ñana apono muli sondo nâ pa noko ne tukuña rârâni, ande naña ma akai manjeti lâ naneñgu kazâña tamâta naonzi, ande tia.

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i

⁸¹ Yova Kindeni, naña ao tiniñgu pano tu ma pwaina piti lâ kazâña ilo lee, kala ilonju malia ndo,aku nanenju walo nde marumbu lâ. Taitu naña kalonju tawana noko ne ñgua pâja. ⁸² Naña amo ao matângu tu ma amora noko kuveta ikura ne ñgua pâja munjâña mine. Ao matângu mine lee, matângu sakamao lâ. Aku naña akasoñano tu, “Noko ma kuveta ilonju kalonju pisi kilo lâ zo ndia.” ⁸³ Kumora ñga, naña apânga atogo kelekele kaa nâ mine. Naña amo atogo lââ patu siñga munja kinzi siwuwu lââ lâ ilo, andeta lulu iyaula kala sitambira lâ. Andeta naña ñandai kalonju kapa ñana noko ne ñgua tukuña ñga. ⁸⁴ Mine kala naña atu asama ñine; naña ma ao tiniñgu mine ikura zo ñapia

kilo, a? Kinzi tamâta ɻinde siveta kenzi sakamao pa naŋa. Aŋga noko ma kupare nia panzi lâ zo ndia, a? ⁸⁵ Kinzi uru sipasuka warakanzi tininzi, aku sипу mulinzi pa noko ne tukuŋa. Kinzi sisale tâno wewe ku situ naŋa ma patana andue ilo, ku ma sikaina kaika. ⁸⁶ Noko ne tukuŋa rârâni nde mao kanaŋo, ma ikeno mine ku imo nâ. Aŋga naneŋgu kazâŋa tamâta ɻinde kawanzi laŋenja nâ, siveta kenzi sakamao pa naŋa. Mine nde naŋa ano pano tu kuvilana! ⁸⁷ Laiti ɻana sипу naŋa pâta amâte kâ. Taitu naŋa ɻandai kalongu kapa ɻana noko ne ɻqua tukuŋa ɻga. ⁸⁸ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno pa naŋa ku imo nâ. Mine kala ano pano tu pwaina piti lâ kazâŋa ilo. Ambo noko ma kuveta mine, ande naŋa ma akura tu apono muli pa noko kawa ɻqua rârâni.

Tamâta kalo tawana Maro Kindeni ne ɻqua tukuŋa

⁸⁹ Yova Kindeni, noko kawa ɻqua ma imo mine ku imo nâ. ɻinde ikeno kaika lâ samba ilo. ⁹⁰⁻⁹¹ Mao nâ, noko kupono muli pa tamwata kawa ɻqua ikura zo zo, ma kuveta mine ku kumo nâ. Noko kawa ɻqua ɻinde ipulia tâno ipâŋga lâ, aku kuo ikeno kaika lâ ne nia sondô lee ikura lâ zo ɻine. ɻana tu kelekele rârâni uru sipono muli pa noko kawa ɻqua. ⁹² Aku naŋa kala aveta mine nâ. Ambo naŋa ilongu ndeka ɻana noko ne ɻqua tukuŋa tia, ande nanayoni, nâna noko kulana ɻine ma ipu naŋa pâta amâte lâ. Andeta tia. ⁹³ Noko kawa ɻqua uru ivila naŋa kala amo viâŋgu nâ. Mine kala naŋa ma tiniŋgu pwâka

ŋana apaloŋo pa noko kawa ŋgua ŋinde, ande tia ndo. ⁹⁴ Yova Kindeni, naŋa nde noko tamwata simbo nâ ne tamâta. Mine nde kuvilana ŋga! Noko kusama tu naŋa apatogo ŋana apono muli sondo nâ pa noko ne ŋgua ikura zo zo. ⁹⁵ Kinzi tamâta sakamao sipavea lâ ku sio ŋanana tu ma sizavaru naŋa kâ. Taitu naŋa ma kalonju ŋgere ŋana noko ne tukuŋa rârâni. ⁹⁶ Naŋa asama tu noko kuo keri panzi kelekele rârâni, kala ma muli naonzi tia lâ. Andeta sâ tonge ikura tu ipono noko ne ŋgua tukuŋa nao, ande tia.

Tamâta tini mwasa ndo papa Maro Kindeni ne ŋgua tukuŋa

⁹⁷ Opopo, naŋa ilonju ndo ikeno pa noko ne ŋgua tukuŋa! Yova Kindeni, ikura kari wa mbo wa, ande naŋa uru kalonju ŋgere ŋana tukuŋa ŋinde kâ. ⁹⁸ Noko ne ŋgua tukuŋa nde imo ku naŋa ku ipananana ikura zo zo. Mine kala nanenju ilo-kalo ipâŋga ŋalae lâ, aku ipole nanenju kazâŋa tamâta nenzi ilo-kalo ndo lâ. ⁹⁹ Ikura zo zo naŋa uru kalonju ŋgere sondo ŋana noko kawa ŋgua kâ. Mine kala naŋa asama kelekele kie-kie duvi, aku nanenju ilo-kalo ara ŋine ipole nanenju pananâŋa tamâta nenzi ilo-kalo. ¹⁰⁰ Kinzi tamâta kokonja nenzi ilo-kalo nde ŋalae, andeta nanenju ilo-kalo nde ipolenzi, ŋana tu naŋa uru apaveta kuku noko kawa ŋgua. ¹⁰¹ Mao nâ, naŋa ilonju tu ayoka noko ne ŋgua muli nâ. Mine nde naŋa uru apu mulinju pa vetâŋa potomule rârâni. ¹⁰² Aku Yova Kindeni, noko tamwata uru kupanana naŋa ŋana ne pateâŋa kâ. Mine kala naŋa ŋandai

kalonju kapa ñana ne ñgua tukuña ñga. ¹⁰³ Sipa sinji nde kaña mona-mona nã, andeta noko kawa ñgua nde mona-mona ndo, ipole sipa sinji kaña. ¹⁰⁴ Noko ne tukuña ñinde uru ilo-kalo ara nã ilua naña. Mine nde naña tiniñgu pwâka ndo ñana mäsi sakamao ndoni.

Maro Kindeni ne ñgua tukuña nde itogo kinda nenda sinâla

¹⁰⁵ Yova Kindeni, noko kawa ñgua nde itogo sinâla mine ñana ikai poe pa nanenju yokâja kâ. Sinâla ñinde uru isinala nanenju nzâla rârâni. ¹⁰⁶ Mine nde naña apa ñgua kaika lâ tu naña ma apono muli mao pa noko ne tukuña sondo ñinde rârâni, aku ma aveta ikura nanenju ñgua pâña mine. ¹⁰⁷ Andeta Yova Kindeni, kumora ñga! Nanenju kazâja tamâta siveta kenzi sakamao ndo pa naña. Ambo noko ma pwea ñanana, ikura munjga noko kupa ñgua tu ma kuveta mine, ande naña ma amo viâñgu. ¹⁰⁸ Yova Kindeni, naña kawâñgu ndanje imâ pano itogo nanenju patarawâja mwasina. Noko ma kupu muli pa nanenju ñgua ñine ndimo. Kupananana sondo ñana noko ne tukuña kâ. ¹⁰⁹ Kumora ñga; ikura zo rârâni mateja imâ ipâñga naña tiniñgu laiti, andeta naña ñandai kalonju kapa ñana noko ne ñgua tukuña ñga. ¹¹⁰ Mao nã, kinzi tamâta sakamao sio nenzi nimbu ñana silita naña kaika kâ, andeta naña ñandai apu mulingu pa noko kawa ñgua ñga. ¹¹¹ Noko kawa ñgua nde itogo wisi-ara noko kulua naña mine, aku ñinde ma ikeno kuku naña ikura zo zo. Ñgua ñinde uru iveta ilonju

kalonju ndeka ndo. ¹¹² Mine kala naña ilonju patea tu naña ma ayoka noko ne tukuja rârâni muli nâ, ikura zo rârâni naña ma amo viângu.

Maro Kindeni ne ɻgua tukuja iveta kinda tamo ara nâ

¹¹³ Yova Kindeni, tamâta pinde kawanzi nâ siporo tu kinzi uru sipono muli pa noko, andeta nenzi ɻgua ɻjinde nde lajenja nâ. Naña tiningu pwâka ndo ɻanananzi tamâta ɻjinde, andeta tiningu mwasa ndo pa noko ne ɻgua tukuja. ¹¹⁴ Noko tamwata nâ kumo kutogo nanenju munâja nia wa nanenju maramunja wa. Naña kalonju tawana noko ne ɻgua pâňa. ¹¹⁵ Miki kiesaka tamwatami, miki kapile naña ku kakâwa kalâ! Naña atu apono muli pa nanenju Maro Kindeni ne tukuja. ¹¹⁶ Yova Kindeni, noko kupambwâre tu ma walo kaika kulua naña,aku naña kalonju tawana ne ɻgua pâňa ɻjinde. Kala ɻjine naña ano pano tu kaika ɻjinde kulana, ɻana naña ma amo viângu kâ. Tia ma nanenju kaltawana ɻjine ilâ kaa nâ, ne kananjo tia. ¹¹⁷ Andeta naña asama tu ambo noko ma kusaňa mbaunju kaika, ande naña ma amo ara nâ, ku ma apaveta kuku noko kawa ɻgua ikura zo rârâni. ¹¹⁸ Noko uru kupu muli panzi tamâta ea silanja sipole noko ne ɻgua tukuja. Nenzi ilo-kalo lajenja ɻjinde ma kananjo tia ndo. ¹¹⁹ Mao nâ, kinzi tamâta sakamao rârâni nde simo sitogo kina mine lâ noko nao. Mine kala naña tiningu mwasa ndo pa noko ne ɻgua. ¹²⁰ Yova Kindeni, naña aruru pâta ɻananano. Naña kalonju ɻgere

ηana noko ne ηguā tukuŋa, kala tiniŋgu ruru nâ.

Tamâta ipaveta kuku Maro Kindeni ne ηguā tukuŋa

¹²¹ Yova Kindeni, naŋa uru apaveta kuku vetâŋa ara ku vetâŋa sondo nâ. Mine nde noko ma kusâu panzi nanenŋu kazâŋa tamâta tu siveta soki pa naŋa, mine ndimo. ¹²² Naŋa ilonŋu tu noko ma kupambwâre ηana kuvila ne wurâta tamâta naŋa. Noko ma kusâu panzi tamâta uru sipasuka warakanzi tininzi ηinde tu siveta kenzi sakamao pa naŋa, mine ndimo. ¹²³ Naŋa ao matâŋgu tu ma amora noko kumâ ηana pwaina piti lâ kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo, ikura munŋa noko kupa ηguā tu ma kuveta mine. Naŋa ao matâŋgu mine lee, matâŋgu sakamao lâ. ¹²⁴ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ. Kala ηine ano pano tu kuo ne tini-mwasa ηinde imâ pa ne wurâta tamâta naŋa mine nâ. Aku naŋa kala ano pano tu kupananana sondo ηana noko ne pateâŋa kâ tona. ¹²⁵ Mao nâ, naŋa amo noko ne wurâta tamâta. Mine nde ano pano tu kutula ilo-kalo ara pana, ηana naŋa ma asama noko kawa ηguā ne duvi kâ. ¹²⁶ Yova Kindeni, kinzi tamâta silaŋa sipole noko ne ηguā tukuŋa. Mine kala ηine nâ kumandi ku kuveta nâna panzi! ¹²⁷ Ηana tu naŋa ilonŋu ηalae koŋa pa mira “gol” nde tia, taitu naŋa ilonŋu ndo keno pa noko ne ηguā tukuŋa. ¹²⁸ Mine kala naŋa uru ayoka noko kawa ηguā rârâni muli. Aku naŋa tiniŋgu pwâka ndo ηana mâsi sakamao rârâni.

*Tamâta ilo tu Maro Kindeni ne ŋgua tukuŋa
ma ikai poe papa i*

¹²⁹ Yova Kindeni, noko ne ŋgua nde ara pâta kanaŋo. Mine kala naŋa uru apaveta sondo kuku. ¹³⁰ Lâ zo ŋana noko kutula ne ŋgua duvi pwataki panzi tamâta, ande ŋgua ŋinde imo itogo sinâla mine panzi. Mao nâ, noko kawa ŋgua uru itula ilo-kalo ara panzi tamâta ŋjinde nenzi ilo-kalo ŋalae koŋa tia. ¹³¹ Opopo, naŋa tiniŋgu mwasa ndo pa noko ne tukuŋa, aku ilonŋgu gagatina ndo ŋana apono muli papa! ¹³² Mine kala naŋa ano pano tu kuwara nao pana ku kalo sukâŋa ŋanana, itogo uru kuveta panzi tamâta rârâni ŋine tininzi mwasa nâ pano. ¹³³ Pwai poe sondo nâ pana, ikura muŋga noko kupa ŋgua tu ma kuveta mine. Noko ma kusâu panzi kiesaka tamwatanzi tu ma sipole naŋa, mine ndimo. ¹³⁴ Pwaina piti lâ kinzi tamâta uru siveta kenzi sakamao pa naŋa ŋjinde mbaunzi ilo, ŋana naŋa ma akura tu apono muli pa noko kawa ŋgua. ¹³⁵ O Yova Kindeni, kuveta kie ara pa ne wurâta tamâta naŋa, aku kumo kuna kupananana ŋana noko ne pateâŋa rârâni kâ. ¹³⁶ Noko ne ŋgua tukuŋa nde ara ndo, taitu tamâta rârâtininzi pwâka ŋana. Mine kala naŋa ata pâta, kala matâŋgu sulu irere ndue itogo lââ mine.

Maro Kindeni ne ŋgua tukuŋa nde sondo ndo

¹³⁷ Yova Kindeni, noko nde vetâŋa sondo warika,aku ne pateâŋa rârâni nde ara ku sondo nâ. ¹³⁸ Ngua tukuŋa rârâni kala kupatea pama ŋjinde nde sondo ndo, ma ikeno mine ku imo

nâ. ¹³⁹ Andeta nanenju kazâja tamâta tininzi pwâka ñana noko ne tukuña kâ. Mine nde naña wisiñgu nâna ndo, itogo yââ mwasiña. ¹⁴⁰ Ñana tu noko ne ñgua pâja kilala ipângâ nia yo tu ñinde nde ñgua mao kananjo, aku noko ne wurâta tamâta naña tiniñgu mwasa ndo papa. ¹⁴¹ Naña nde tamâta kaa nâ, aku kinzi tamâta uru siporo situ naña laginângu. Taitu naña ñandai kalonju kapa ñana noko ne ñgua ñga. ¹⁴² Ñana tu noko ne vetâja rârâni nde ara nâ, ma ikeno mine ku imo nâ, aku ne tukuña rârâni nde mao kananjo. ¹⁴³ Kalo-lokoni tava malia kie-kie nde uru ipângâ pa naña, andeta ilonju ndeka nâ ñana noko ne ñgua tukuña kâ. ¹⁴⁴ Yova Kindeni, noko kawa ñgua nde sondo ndo, ma ikeno mine ku imo nâ. Ambo noko ma kutula ilo-kalo ara pa naña, ande naña ma apono muli papa ku ma akura tu amo viângu.

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ikai i piti
lâ kazâja ilo*

¹⁴⁵ Yova Kindeni, naña ilonju kalonju ndoni asarâwa kaika pa noko. Kupalojo pa nanenju noña, aku naña ma aveta ikura noko ne pateâja mine. ¹⁴⁶ Kala ñine naña asarâwa pano. Kuvila naña, aku naña ma apono muli pa noko ne tukuña rârâni. ¹⁴⁷⁻¹⁴⁸ Ikura mbo mbo, naña ñandai akeno ñga. Naña matângu pareñge nâ ku kalonju ñgere ñana noko ne ñgua pambwareña kâ. Mbwale pwataki tia yo, ande naña amandi sânda ku ano pano tu kusukana. Naña kalonju tawana noko ne ñgua pâja. ¹⁴⁹ Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa ikeno pa naña mine

ku imo nâ. Mine kala kupalojo pa nanenju noŋa! Noko nde vetâŋa sondo warika. Mine nde pwea ŋanana lâ nanenju kazâŋa tamâta naonzi, ŋana ma amo viâŋgu kâ. ¹⁵⁰ ɻana tu kinzi tamâta sakamao situ siyaula naŋa, aku kinzi ɻinde simâ sipâŋga laiti lâ. Kinzi tininzi pwâka ndo ɻana noko ne tukuŋa. ¹⁵¹ Andeta Yova Kindeni, nokoni uru kumo naŋa tiniŋgu laiti, aku asama tu noko ne tukuŋa rârâni nde mao kanano. ¹⁵² Siŋgani naŋa apanâna ɻana noko kawa ɻgua kâ, aku asama mine; noko kupatea tu ɻgua ɻinde ma ikeno kaika mine ku imo nâ.

Tamâta isarâwa pa Maro Kindeni tu ma ivila i

¹⁵³ Yova Kindeni, kumora ɻga; nanenju kazâŋa tamâta siveta kenzi sakamao ndo pa naŋa. Naŋa ano pano tu pwaina piti lâ kazâŋa ilo, ɻana tu naŋa ɻandai kalongu kapa ɻana noko ne tukuŋa ɻga. ¹⁵⁴ Kusuka nanenju ɻgua lâ ɻgua nia, aku kuyaute naŋa piti! Pwea ɻanana, ikura muŋga noko kupa ɻgua tu ma kuveta mine. ¹⁵⁵ Kinzi tamâta sakamao tininzi pwâka tu soka noko ne tukuŋa muli. Mine kala noko ma kuvilanzi ku pwainzi piti lâ kazâŋa ilo, ande ma tia. ¹⁵⁶ Yova Kindeni, noko ne kalo-sukâŋa nde ɻalae tina, aku noko nde vetâŋa sondo warika. Mine nde pwea ɻanana lâ nanenju kazâŋa tamâta naonzi, ɻana ma amo viâŋgu kâ. ¹⁵⁷ Tamâta rârâ sikai kazâŋa pa naŋa kala situ siveta kenzi sakamao pana. Andeta naŋa apu mulingu pa noko ne ɻgua mao ɻinde tia ndo. ¹⁵⁸ Lâ zo ndia naŋa amoranzi tamâta

ŋinde kala munja sipu mulinzi pa noko, ande naŋa wisiŋgu nâna ndo ŋananzi, ŋana tu kinzi silaŋa sipoles noko ne tukuŋa. ¹⁵⁹ Yova Kindeni, kumora ŋga! Naŋa ilonŋu ndo ikeno pa noko ne ŋgua. Noko ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ; mine nde pwea ŋanana, aku naŋa ma amo viâŋgu. ¹⁶⁰ Noko kawa ŋgua kilala ipâŋga nia yo tu ŋinde nde mao kanaŋo. Aku noko ne ŋgua tukuŋa rârâni nde sondo ndo, ma ikeno mine ku imo nâ.

Tamâta ilo ndo keno pa Maro Kindeni ne ŋgua tukuŋa

¹⁶¹ Yova Kindeni, kinzi tamâta ŋalanala nde siveta kenzi sakamao koa tia nâ pa naŋa. Taitu naŋa amege ndo ŋana noko kawa ŋgua nâ. ¹⁶² Naŋa ilonŋu ndeka pâta kanaŋo ŋana noko ne ŋgua pâŋa kâ, itogo tamâta indeka ŋana ikai mbaliŋa arara kie-kie mine. ¹⁶³ Naŋa tiniŋgu pwâka ndo ŋana vetâŋa laŋeŋa rârâni kâ. Aŋga noko ne ŋgua tukuŋa, ande naŋa tiniŋgu mwasa ndo papa. ¹⁶⁴ Ikura kari kari, ande naŋa uru kawâŋgu ndaŋge pano mbwaniŋgu rârâ, ŋana tu noko ne pateâŋa rârâni nde sondo ndo. ¹⁶⁵ Mao nâ, tamâta ea ilonzi ndo keno pa noko ne tukuŋa, ande kinzi ŋinde rârâni uru simo ara ndo, aku malia tonŋe ikura ŋana itawanzi ndue kâ, ande tia. ¹⁶⁶ Mine nde Yova Kindeni, naŋa ao tiniŋgu nâ ŋanano tu ma pwaina piti lâ kazâŋa ilo, aku naŋa uru aveta ikura noko ne pateâŋa mine. ¹⁶⁷ Naŋa uru ayoka noko kawa ŋgua rârâni muli. Naŋa tiniŋgu mwasa ndo papa ŋgua ŋinde. ¹⁶⁸ Naneŋgu vetâŋa rârâni

nde ikeno nia yo lâ noko nao. Mine kala noko kusama tu naña apono muli pa noko ne ñgua wa tukuña rârâni.

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma isuka i

¹⁶⁹ Yova Kindeni, naña asarâwa pano tu kuvilana. Kutambira taña pa naña, aku kutula ilokalo ara pana, itogo munja noko kupa ñgua tu ma kuveta mine. ¹⁷⁰ Kupalonjo pa nanenju noña ku pwaina piti lâ kazâña ilo, ikura ne ñgua pambwareña munjâña ñinde. ¹⁷¹ Noko uru kupanana naña sondo ñana ne pateâña rârâni kâ. Mine nde naña ma apanea noko ña asuka kâki ikura zo zo. ¹⁷² Mao nâ, naña ma awâñgi wângiña ñana noko kawa ñgua ñinde kâ, ñana tu noko ne tukuña rârâni nde ara ku sondo ndo. ¹⁷³ Naña ilonju patea tu ma apono muli pa noko kawa ñgua. Mine kala ano pano tu kuluku ñana kuivila naña ikura zo rârâni. ¹⁷⁴ Yova Kindeni, naña ilonju ndo tu noko ma kuivilana ku pwaina piti lâ kazâña ilo. Aku ilonju ndeka nâ ñana noko ne ñgua tukuña kâ. ¹⁷⁵ Ambo noko ma pwatona nanenju via, ande naña ma apanea noko ña asuka kâki. Naña ilonju tu noko ne ñgua ma ikai poe sondo pa naña. ¹⁷⁶ Naña añgenge ñana nzâla ara kâ, itogo lama isapiri kala izizâla ñana nia kâ. Naña ano pano tu kumâ kuroto ñana ne wurâta tamâta naña, ñana tu naña ñandai kalonju kapa ñana noko ne ñgua tukuña ñga.

120

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma isuka i

¹ Lâ zo ndia malia itu imâ ipângga pa naña, ande naña asarâwa pa Yova Kindeni, aku ipalonjo pa naneñgu noña.

² Naña akai noña mine tu, “Yova Kindeni, kinzi lanjeña tamwatanzi situ sizavaru naña. Kuvilana ñga!”

³ Anja miki lanjeña tamwatami, miki kalonjo ñga; Yova Kindeni ma iveta mâsi kaika pamí, ku ma ipare nia sondo ndo pamí. ⁴ I ma silâwa nâ ipanemi, aku ma iliñi yââ lâ tinimi.

⁵ Opopo, naña amo miki tamâta sakamao ñginimi kala amo sakamao ndo. Ninde nde kie taituni itogo naña amo kunzi tamâta ñgoi simo Mesek tâno wa Kedar tâno wa. ⁶ Oyae, naña amo zo luandondo konja kunzi tamâta ñine uru ilonzi pa paraña nâ. ⁷ Lâ zo ndia naña aporo ñgua panzi ñana kamo tava iloma pisi, ande kinzi situ sipara nâ.

121

Maro Kindeni i nde kindâ nenda Pavilânga Tamwata

¹ Naña matângu kâki alea pa nia tuu, aroto ñana nanenju pavilânga tamâta. Aku apakasonja warakângu tu, “Nanenju pavilânga tamâta nde ma iyoka pa sinia imâ.”

² Ñineñga nanenju ilo-kalo ipângga tu Yova Kindeni nanayoni ipulia samba wa tâno wa,aku ina simbo nâ imo nanenju Pavilânga Tamwata.

³ I ma mbau pití lâ noko tini kala patano kundue, ande ma tia. Noko ne katonânya tamâta ñinde ma ikeno mata tia ndo. ⁴ Kulonjo sondo ñga; ina uru ikeâ ñanananzi Isrel ñgu, aku i

ŋana mata tutu ku ikeno utu kâ, ande tia ndo kanaŋo. ⁵ Mao nâ, Yova Kindeni nde imo noko ne katonâŋa tamâta mao. Ina kala uru imandi noko tini laiti ku ike a ŋanano. ⁶ Mine nde kari ma ikura tu ikana noko tini, ande tia, anga nzimona kala ma ikura tu iyaula noko lâ mbo, ande ma tia.

⁷ Yova Kindeni ma ike a sondo ndo ŋanano. Mine kala vetâŋa sakamao tonge ma ikura tu izavaruno, ande tia. Ina ma ikatona noko sondo ndo. ⁸ Yova Kindeni ma ike a ŋanano ikura nia ndia rârâni noko kumo ŋinde, ma iveta mine ku imo nâ.

122

Wângiña ŋana sindekan Jerusalem lawea Daviti isia wângiña ŋine

¹ Kinzi sipai naŋa mine tu, “Ayo, toka talâ pa Yova Kindeni ne luma sapâŋa.” Kinzi siporo mine, kala ilongu ndeka ndo. ² O Jerusalem lawea, kala ŋine maka kamâ kapâŋga lâ, aku kamandi noko ne ŋgumbi ilo.

³ Mao nâ, kinzi siveta Jerusalem ipâŋga lawea kaika ku ara ndo. ⁴ Yova Kindeni ne tamâta rârâni uru silâ pa lawea ŋine ŋana siporo kawanzi ndange ilâ pa i, ikura munja itu tukunja panzi Isrel ŋgu tu ma siveta mine. ⁵ Ikura mbwera mbwera, Isrel ne koipu ŋalae uru imo lawea ŋine, aku isaŋona ŋgua nia ŋana itu tamâta nenzi ŋgua sondo kâ.

⁶ Miki nanenŋgu ŋgu, ara ŋana miki ma kano pa Yova Kindeni tu ma ivetanzi tamâta simo lawea ŋine tu simo ara nâ. Miki ma kakai

noŋa mine, "Kinzi tamâta ea tininzi mwasa pa Jerusalem lawea, ande naŋa ilon̄gu tu kinzi ŋinde ma simo ara nâ." ⁷ Nana tu naŋa ilon̄gu tu kinzi tamâta ma sisajona sondo ndo lâ Jerusalem lawea ne ŋgumbi ilo, nana kazâŋa tonge ma ikura tu isânda kulunzi tia. Aku naŋa ilon̄gu tu koipu ŋalae tavanzi tamâta mbâna-mbâna rârâni kala ma sisajona sondo mine nâ." ⁸ Aku naŋa ilon̄gu ŋananzi niŋgu-nambwe wukale wa neŋgu mete kinzi simo Jerusalem lawea tona. Mine nde naŋa ma aporo panzi tamâta ŋinde simo Jerusalem lawea mine tu, "Naŋa ilon̄gu tu miki ma kamo ilomi kalomi taitu nâ." ⁹ Naŋa ilon̄gu tu nenda Maro Yova Kindeni ne luma sapâŋa ma ikeno ara nâ. Mine kala naŋa ma ano pa i tu ma iveta kie ara nâ pa Jerusalem lawea.

123

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma kalo sukâŋa ŋana i kâ

¹ Yova Kindeni, noko kumo koipu ŋalae lâ samba ilo, kala matâŋgu kâki akai noŋa pano.

² Maka nema Maro Yova Kindeni, maka ma kao tinima pano lee ikura lâ zo ndia noko ma kuo ne wisi-wisi imâ pama. Mao nâ, maka ma kao tinima pano, itogo wurâta tamâta uru io tini pa ne tamâta ŋalae tu ma iveta kie ara papa, aku itogo kuleŋa taine kala uru io tini mine nâ pa ne taine ŋalae.

³ Yova Kindeni, kalo sukâŋa ŋanama! Tamâta rârâ situ maka nde sugorai tamwatama, kala

simo siveta kenzi sakamao nâ pama. Mine nde kalo sukâŋja ɻanama! ⁴ Mao nâ, muŋgani yo, aku imâ lee ipâŋga lâ zo ɻine, ande kinzi mbaliŋa warakanzi simo nâ siveta “a” pama. Kinzi sipasuka warakanzi tininzi ku sitawa maka ndue ndo.

124

Maro Kindeni uru ivilanzi ne tamâta

¹ Munja, ambo Yova Kindeni ivila kinda tia, ande kinda ma tamo viânda, tiya? Kala ɻine miki Isrel tamâta kaporø katula ɻgua pwataki ɻana ɻinde kâ mine tu,

²⁻³ “Munja, lâ zo ɻinde nenda kazâŋja tamâta sipara kuku kinda, ambo Yova Kindeni ivila kinda tia, ande kinzi kazâŋja tamâta ma wisinzi nâna ɻalae tina ku ma sizavaru kinda marumbu lâ. ⁴ Kinda ma naonda tia lâ, itogo uŋara ikai tamâta ilâ pa tâi geza-geza mwasina, aku itogo lââ pondi kâki ku ipatuku tamâta mine. ⁵ Kinzi kazâŋja tamâta ma sizavaru kinda ndo lâ, itogo tamâta imbwatuke lâ lââ ɻalae ilo ku imâte mine. Andeta tia.”

⁶ Mine kala kawânda ndange ilâ pa Yova Kindeni, ɻana tu i ɻandai isâu panzi nenda kazâŋja tamâta tu sizavaru kinda ɻga. ⁷ Kinda takâwa ɻananzi, itogo sii ipatâpa piti lâ kambâru sinji ku ilou ilâ. Kambâru sinji ɻinde nde kaika tia, kala takâwa talâ marumbu lâ. ⁸ Nia ndoyo Yova Kindeni ipulia samba wa tâno wa, aku inani simbo nâ imo nenda Pavilâŋja Tamwata.

125

Maro Kindeni ikeña nananzi ne tamâta

¹ Tamâta ea kinzi uru kalonzi tawana Yova Kindeni, kinzi ñinde nde sitogo Saion Tuu mine. Sâ tonje ikura tu iririjo tuu ñinde yâti tau lo ande tia, ma ikeno kaika mine ku imo nâ.

² Tuu ñalañala pinde simandi siñge Jerusalem lawea,aku lâ zo ñine wa zo muli-muli wa, ande Yova Kindeni kala ma ipâñga itogo ñgumbi mine panzi ne tamâta, ku ma ikeña nananzi mine nâ.

³ Nanayoni ina ikisi tâno ne keri panzi ne tamâta, taitu kala zo ñine kinzi tamâta sakamao sikai maro pa tâno ñinde. Andeta kinzi ma sikura tu siveta mine ikura zo rârâni, ande tia. Ambo kinzi ma sikura tu siveta mine, tiambô Yova Kindeni ne tamâta kala ma sipaveta kuku mâsi sakamao mine tâ.

⁴ Yova Kindeni, maka tinima pwâka tu kinzi ma siveta mine. Mine kala kano pano tu kuveta kie ara panzi tamâta arara, kinzi ñine uru sipono muli pa noko kawa ñgua. ⁵ Andeta lâ zo ñana noko ma kupare nia panzi tamâta sakamao, ande maka iloma tu noko ma kupare nia mine nâ panzi tamâta pinde tona, kinzi ñinde sipu mulinzi pano ku siveta ikura warakanzi nâ nenzi ilo-kalo potomule mine. Aku maka kano pano tu kuvetanzi Isrel tamâta simo ara nâ.

126

Kinzi Isrel tamâta sino pa Maro Kindeni tu ma ivilanzi

¹ Muñga, lâ zo ñinde Yova Kindeni ikai maka piti lâ tinikoa nenzi luma sakamao nia, aku ikai

maka kataulo kamâ pa Jerusalem lawea kilo,
ande maka iloma patea tu ɻinde nde mbupuleŋa
nâ. Andeta tia.

² Mine nde maka kanjele ku kandeka ɻalae,
aku kawama kâki kawâŋgi wângiña ndekâŋa
kâ. Ninenja kinzi tinikoa ɻgu tamâta nde
simora ku siporo pa warakanzi mine tu, “Opopo,
Yova Kindeni iveta mâsi ɻalaŋala kie-kie ɻana
ivilanzi i tamwata ne ɻgu!” ³ Mao kanaŋo, Yova
Kindeni iveta mâsi ɻalaŋala kie-kie ɻana ivila
maka, kala iloma ara ndo.

⁴ Yova Kindeni, maka kano pano tu pwaima
pitî lâ kazâŋa ilo kilo, itogo muŋga kuveta mine.
Noko uru kusupwa karâži imbe ndue lââ kawa-
kawa mâsa-mâsa ilo, kala lââ isâko ipipi lâ
kawa-kawa ilo, aku maka iloma tu noko ma
kuveta vetâŋa kie taituni pa maka. ⁵ Muŋga,
lâ zo ɻinde kinzi tamâta sîkai kaniŋa vâsa silâ
nenzi tâno ilo ɻana sipau kâ, ande kinzi kalonzi
sukâŋa kala simo sipataŋa nâ. Anja lâ zo ɻana
kinzi ma sigona kâpwa kanaŋo, ande kinzi ma
sindeka ɻalae. Aku maka kala kaloma sukâŋa
mine nâ, andeta iloma tu ma kandeka kilo. ⁶ Mao
nâ, maka katogonzi tamâta ɻinde muŋga silâ pa
nenzi tâno ɻana sipau kaniŋa vâsa kâ, andeta
ilonzi tiŋa nâ. Andeta muli ɻga kâpwa ma
ipâŋga, kala kinzi ma kawanzi kâki siwâŋgi
wângiña ndekâŋa kâ, aku ma sikai kâpwa ɻalae
ɻinde sitaulo simâ.

127

*Maro Kindeni nde Ara Tamwata
Solomon isia wângiña ɻine*

¹ Lâ zo ɻana kinzi tamâta sipa luma kâki kâ, ambo kinzi ɻandai sino pa Yova Kindeni tu ivilanzi, ande kinzi siveta nenzi wurâta koa tia nâ. Aku mine nâ, ambo ɻgu tonje ɻandai sino pa Yova Kindeni tu ikatona nenzi lawea, ande kinzi yonja tamâta sio ɻana lawea ɻinde koa tia nâ. ² Aku mine nâ, tamâta pinde kalonzi kapa ɻana Yova Kindeni kâ, kala simakâsa ɻana sikai mbaliŋa wa kâpwa wa. Ikura zo zo, kinzi sibile kenoja nia lâ mboyo ɻanja yo, aku sinâna siveta wurâta ɻalae lee mbo. Andeta kinzi siveta mine koa tia nâ. Taitu Yova Kindeni ilo ndo keno panzi ne tamâta, kala lâ zo ɻana sikeno kenoja nia yo, ande i uru irombonzi.

³ Tamâta tonje natu nde sitogo wisi-ara Yova Kindeni ilua i mine. Mao nâ, kinda natunda sitogo kulu ara i tamwata ipatea pa kinda.

⁴ Ambo tamâta lâlû ipulianzi natu, ande kinzi ɻinde ma muli sikatona i sondo, itogo zugu tamâta ne silâwa uru ikatona i mine. ⁵ Mao nâ, ambo tamâta tonje natu rârâ simo, ande i ma indeka nâ, ɻana tu lâ zo ɻana ne kazâŋa tamâta ma sio i lâ ɻgua nia, ande i natu ɻinde ma sivila i ɻana ipolenzi kâ.

128

Maro Kindeni iveta kie ara panzi tamâta ea uru sipono muli pa i ne ɻgua

¹ Noko tamâta ea uru kumege ɻana Yova Kindeni wa kupono muli pa i ne ɻgua wa, ande i ne nzâmbé ara ikeno pano.

² Aku mbaliŋa ndia noko pwai ɻana ne wurâta kulu, ande ɻinde ma ikurano. Mao nâ, noko

ma kumo ara nâ, aku ma ilo ndeka nâ. ³ Noko kaiwa taine ma imo noko ne luma ilo itogo kâi waini ara ipula kanano rârâ mwasina. Mao nâ, i ma ipaguguanzi noko natu rârâ, aku kinzi ma singe noko ne kâro-kâro mbwaliu lâ, itogo kâi mbimu irumba wasaseki mine. ⁴ Mao kanano, Yova Kindeni ma iveta kie ara mine panzi tamâta rârâni uru sipono muli pa i kawa ñgua.

⁵ Niñgu-nambwe, Yova Kindeni imo Saion lawea, aku naña ilonju tu i ma iveta kie ara mine pa noko. Naña ilonju tu noko ma kusañona ara nâ lâ Jerusalem lawea, ikura zo rârâni noko ma kumo via lâ tâno kulu. ⁶ Naña ilonju tu noko ma kumo zo luandondo lee, kumoranzi timbu sipâñga. Aku naña ano pa Yova Kindeni tu ma ivetanzi Isrel tamâta simo ara nâ.

129

Kinzi Isrel sino pa Maro Kindeni tu ma izavarunzi nenzi kazâňa tamâta

¹ Miki Isrel ñgu, kala ñine miki ma katapâri ñana vetâňa sakamao ñinde nemi kazâňa tamâta siveta pamî, lâ nia ndoyo lee imâ ipâñga lâ zo ñine.

² “Mao nâ, nia ndoyo, aku imâ lee ipâñga lâ zo ñine, ande kinzi kazâňa tamâta simo siveta vetâňa sakamao ndo pa maka. Andeta kinzi ñandai sipole maka ñga. ³ Kinzi uru sipalili maka sakamao ndo, aku mbilâo ive kumbuma karae pwapwataki. Mine nde mbwatakâe luan-dondo rârâ sipâñga kumbuma, itogo lââ kawakawa ikeno tâno ilo mwasina. ⁴ Andeta Yova Kindeni, ina Vetâňa Sondo Warika, ande ivila

maka ku ipalalana tamâta sakamao nenzi wâlo kaika piti lâ tinima, kala kamo tinima vesa nâ.”

⁵ Mine kala naŋa ilongu tu kinzi tamâta rârâni uru ilonzi sakamao pa Saion lawea ŋinde ma mainzi, ku ma sikâwa pwapwataki silâ. ⁶ Ara ndo ŋana kinzi ma simo sitogo unza ipâŋga nia mira mwasina. Unza ŋinde ma ipâŋga wasaseki, andeta ŋgâla-ŋgâla walele nâ. ⁷ Unza ŋinde nde kelekele kaa nâ. Mine kala tamâta uru silamo ŋineŋga sipa wâra ku sikale silâ, ande tia. ⁸ Lâ kaniŋa gonâŋa ne zo, ambo tamâta pinde soka nzâla silâ, ande kinzi uru sisarâwa panzi wurâta tamâta tu, “Yova Kindeni iveta kie ara pano!”. Aku kinzi wurâta tamâta kala siporo ŋgua kaŋa taituni tauulo panzi. Andeta maka tinima pwâka tu tamâta tonge ma iporo ŋgua kaŋa mine panzi Saion lawea ne kazâŋa tamâta.

130

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma isuka i

¹ Yova Kindeni, naŋa ilongu malia ndo kala asarâwa pano.

² Maro Nalae, kupaloŋo pa nanenju tiŋa. Naŋa asarâwa pano tu kalo sukâŋa ŋanana. Mine nde kutambira taŋa pa nanenju sarawâŋa! ³ Ambo noko ma kalo ŋgere ŋana maka nema kiesaka rârâni taitu-taitu ikura zo zo, ande ea ma ikura tu ingenje ŋana noko ne pareŋa-nia, a? Tia ndo! ⁴ Andeta noko kuzavaru nema kiesaka piti lâ tinima, ŋana tu noko ilo tu maka ma kamege ŋanano.

⁵ Mine nde naŋa ao tiniŋgu pa Yova Kindeni. Mao nâ, naŋa amo ao tiniŋgu papa i nâ tu ma ivilana, ikura ne ŋqua pâŋa mine,aku naŋa kalonŋu tawana i ne ŋqua. ⁶ Naŋa uru ao tiniŋgu pa Maro Nalae nâ tu ma ivilana, itogo kinzi yoŋa tamâta uru mbo mbo sio tininzi pa mbwale pwataki mine. Kinzi ilonzi ŋalae tu mbwale pwataki ma imâ walele nâ, ŋana ma simo ara.

⁷ Anŋa miki Isrel tamâta, miki kala ma kao tinimi pa Yova Kindeni nâ, ŋana tu i ne tini-mwasa ikeno mine ku imo nâ. Ikura zo rârâni i ilo ara nâ ŋana ikainzi ne tamâta piti lâ kazâŋa ilo. ⁸ Mao nâ, inani ma izavaru i ne tamâta nenzi kiesaka rârâni piti lâ tininzi.

131

*Tamâta kalo tawana Maro Kindeni
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Yova Kindeni, naŋa apile mâsi ŋana apan-dekâna warakâŋgu kâ marumbu lâ,aku ŋandai uru apasuka warakâŋgu tiniŋgu ŋga. Ilo-kalo pinde nde kaika ndo kala ipole nanenŋgu ilo-kalo, andeta naŋa kalonŋu loko ŋana ilo-kalo ŋinde kâ, ande tia. ² Mao nâ, naŋa wisiŋgu puu ndue lâ, kala amo tava wisiŋgu pisi nâ, itogo lâlû puro-puro wisi pisi ŋana imo tina tini laiti.

³ Miki Isrel tamâta, miki ma kao tinimi pa Yova Kindeni nâ, lâ zo ŋine wa zo muli-muli wa.

132

Kinzi sindeka ŋana Maro Kindeni ne luma sapâŋa kâ

¹ Yova Kindeni, maka kano pano tu kalo ŋgere kilo ɣana Daviti tava malia kie-kie muŋga ipâŋga pa i ɣinde.

² Noko nde Yakopu ne vâsa ɻgu nenzi Maro Kindeni Walo Tamwata,aku maka kano pano tu kalo ŋgere kilo ɣana ɻgua pâŋa kaika ɣinde Daviti iveta kuku noko,aku kuvila i. ³ Daviti ipambwâre mine tu, “Naŋa ma atu kaika ɣana alâ naneŋgu luma ilo wa akeno naneŋgu kenoŋa nia wa. ⁴ Naŋa ma apwarea ku akeno matâŋgu tia ndo. ⁵ Naŋa ma aka mâsa mine lee, ikura lâ zo ndia naŋa ma apa luma tonge kâki pa Yova Kindeni,inani Yakopu ne vâsa ɻgu nenzi Maro Kindeni Walo Tamwata, ɣana i ma imo ilo kâ.”

⁶ Muŋga, lâ zo ɣinde maka kamo Betlehem lawea, ande maka kalongo ɻgua tu Yova Kindeni ne ɻgua pâŋa ne sopi sapâŋa nde ikeno nia tonge. Maka karoto lee kasânda kulu lâ Jar lawea tini laiti. ⁷ Nineŋga maka kaporu tu, “Ayo, toka talâ pa Yova Kindeni ne luma sapâŋa! Talâ pa i ne sajonâŋa nia ara ɣinde nao,aku tapare tukunda tawâŋgi papa i!” ⁸ Yova Kindeni, sopi sapâŋa ɣinde itula noko kilala pwataki tu noko nde Walo Tamwata. Maka kano pano tu pwai sopi ɣinde kulâ ne luma sapâŋa ilo,aku kumo ɣinde ikura zo rârâni. ⁹ Aku maka iloma tu noko ne patarawâŋa tamâta ma sipaveta kuku vetâŋa sondo lâ noko ne luma ilo ikura zo zo. Aku maka iloma tu noko ne tamâta ma sisarâwa tava ndekâŋa nâ.

¹⁰ Yova Kindeni, maka kano pano tu kalo ŋgere ɣana ne wurâta tamâta Daviti kâ. Noko ma kupu muli pa tamâta ɣine noko tamwata muŋga

kupatea tu ma imo koipu ŋalae, mine ndimo. ¹¹ Yova Kindeni, noko kuveta ŋgua pâŋja kaika kuku Daviti lâ, aku noko ŋana kulele ne ŋgua ipâŋga kie tonge kilo, ande tia. Noko ne ŋgua pambwareña ikeno mine; “Muli mbo noko ne zo marumbu lâ ŋga, ŋimen̄ga naŋa ma ao noko natu tamâne tonge ikai noko nia ŋana imo koipu ŋalae. ¹² Ambo noko ne vâsa kinzi ma siveta ikura nanen̄gu ŋgua pâŋja mine,aku ma sipono muli pa ŋgua tukuŋa rârâni naŋa ma alanzi ŋinde tona, ande noko timbu wukale kala ma muli sikai noko nia mine nâ, ku ma simo koipu ŋalanala ikura zo rârâni.”

¹³ Mao nâ, Yova Kindeni ipatea Saion lawea lâ. I ilo tu ma imo ne lawea ŋinde ku imo nâ. ¹⁴ Iporo tu, “Naŋa ma amo lawea ŋine ikura zo rârâni. Naŋa ilon̄gu pa lawea ŋine, kala ma amo koipu ŋalae lâ lawea ŋainani nâ. ¹⁵ Naŋa ma amo ŋai ku ma arombonzi tamâta ŋinde simo Saion lawea, kala kinzi ma siroto ŋana kelekele tonge tia. Mao nâ, naŋa ma kâpwa alanzi sugorai tamâta simo ŋine, kala ma kapwanzi pupuro ndo. ¹⁶ Naŋa ma wurâta alanzi Saion ne patarawâŋja tamâta, kala kinzi ma situla pwataki tu naŋa uru akainzi tamâta piti lâ kazâŋa ilo. Mine kala nanen̄gu tamâta simo Saion lawea ŋine nde ma siwâŋgi ku ma sisarâwa tava ndekâŋa nâ.

¹⁷ Naŋa ma akai tamâta tonge lâ Daviti ne vâsa ŋgu,aku ma ao i imo koipu ŋalae lâ lawea ŋine. Naŋa apatea i tu ma ikai koipu ikura zo zo, itogo sinâla mine. ¹⁸ Daviti ne walo kaika ma ivilanzi tamâta rârâni i uru ikai poe panzi ŋinde, kala

ma simo ara nâ. Andeta naŋa ma aveta manjeti
ŋalae panzi i ne kazâŋja tamâta." Yova Kindeni
kawa ŋqua kala ŋine.

133

*Ara ŋana kinda ma tamo ilonda taitu nâ
Daviti isia wângiŋa ŋine*

¹ Ambo Yova Kindeni ne tamâta ma simo ilonzi taitu nâ, ande ŋinde ma ara ku ara ndo. ² Mâsi mine nde ara ndo, itogo samimi ara ŋinde kinzi munja sipalinji lâ patarawâŋja tamâta Aron kulu. Samimi ŋinde irere indue ipâŋga ndaŋgeni pwau, aku indue ilâ ikura ne pasawaŋa luandondo ŋgaŋe. Kinzi tamâta simora ŋinde ku ilonzi ndeka. ³ Mao nâ, mâsi ŋana tamo taitu tava ilonda taitu nâ, ande ara ndo, itogo mwâka ŋinde uru mbo mbo imbe ndue Hermon Tuu kulu wa Saion lawea ne tuu kulunzi wa. Nana tu Yova Kindeni iveta kie ara ndo panzi tamâta simo Saion lawea, kala ma simo ara mine ku simo nâ.

134

Kinda tapanea Maro Kindeni tasuka i ŋa kâki

¹ Miki Yova Kindeni ne wurâta tamâta ŋine uru mbo mbo kaveta wurâta lâ i ne luma sapâŋja ilo, miki rârâni kamâ kapanea i kasuka ŋa kâki!

² Miki naomi pa Nia Sapâŋja Ndo ŋinde, aku mbaumi kâki kano pa Yova Kindeni wa kasuka i ŋa kâki wa. ³ Naŋa iloŋgu tu Yova Kindeni, ina imo Saion lawea, ma iveta kie ara ndo pa miki. Inani nia ndoyo ipulia samba wa tâno wa.

135

Paneânya ilâ pa Maro Kindeni

¹⁻² Tapanea Yova Kindeni tasuka i ḥja kâki! Miki Yova Kindeni ne wurâta tamâta ḥnine uru kamandi i ne luma ilo, kinda nenda Maro Kindeni ne luma sapânya ḥninde, ande miki kapanea i ḥja kasuka kâki! ³ Tapanea i ḥja tasuka kâki, ḥjana tu i nde ara tamwata. Kinda ma tawâ̄ngi wânginja paneânya kâ papa i, ḥjana tu ḥninde ma iveta ilonda ndeka. ⁴ Yova Kindeni ipatea kinda Yakopu ne vâsa ḥngu pa i tamwata. Mine kala kinda Isrel tamâta tamo i tamwata ne ḥngu sondô.

⁵ Mao nâ, naŋa asama tu nenda Maro Nalae ne walo kaika nde ḥnalae ndo, aku ina ipolenzi maro laŋenja rârâni. ⁶ Vetânya ndia Yova Kindeni ilo tu ma iveta lâ samba ilo wa tâno kulu wa tâi ilo wa tâi duvi lâmbu wa, ande i ma iveta vetâŋani ndaina ikura i tamwata nâ ne pateânya mine. ⁷ Aku ina kala igonanzi karâzi ne take-take ḥalanala sipâŋga lâ nia ḥganje, aku ina isupwa loloa iyoka tava karâzi indue imâ. Ina tamwata uru isupwa lawea ipile ne luma ku iyâti ilâ wa imâ wa.

⁸ Aku nanayoni, inani kala ipunzi Isip tamâta natunzi tamâne nzâla-kulu rârâni sipamateteu, aku ipunzi nenzi ḥgoa-mbwâmbwa natunzi nzâla-kulu sipamateteu mine nâ. ⁹ Aku iveta mâsi kaika kie-kie pinde lâ Isip tâno ḥninde tona, ḥjana ipare nia pa nenzi koipu ḥnalae tavanzi i ne sukaŋja tamâta. ¹⁰ Aku muli ḥnga Yova Kindeni izavarunzi tamâta ḥngu rârâ ḥninde. Kinzi ḥngu ḥninde nenzi koipu ḥalanala simo tava walo

kaika ndo, andeta ipunzi pâta simâte. ¹¹ Mao nâ, Yova Kindeni ipu Amor ŋgu nenzi koipu ŋalae Sihon pâta imâte lâ, aku ipu Basan ŋgu nenzi koipu ŋalae Ok pâta imâte tona. Aku ipunzi ŋgu rârâni simo Kenan tâno ŋinde nenzi koipu ŋalanjala simâte tona. ¹² Ninenja ikai koipu ŋalanjala ŋinde nenzi tâno ku ikisi keri panzi ne ŋgu Isrel.

¹³ Mine nde Yova Kindeni, ikura zo zo kinzi tamâta ma sisama noko kilala pwataki tu noko nde Maro Njalae mao. Mao nâ, kinzi tamâta ma situla noko parina pwataki ikura zo mulimuli. ¹⁴ Nana tu Yova Kindeni ma iveta vetâna sondo nâ panzi ne tamâta lâ ŋgua nia. I ma kalo sukâňa ŋana ne wurâta tamâta kinda.

¹⁵ Kinda tasama tu kinzi tinikoa ŋgu rârâni nenzi maro nde kelekele kaa nâ. Kinzi tamâta nâ sipare tainzi lâ mira "silva" tini wa mira "gol" tini wa. ¹⁶ Kinzi maro lajenja ŋinde kawanzi keno, andeta sikura tu siporo ŋgua kâ, ande tia. Kinzi matanzi keno, andeta sikura tu simora kelekele kâ, ande tia. ¹⁷ Kinzi tanjanzi keno, andeta sikura tu siloňo ŋgua, ande tia. Aku kinzi sikura tu simbana korananzi, ande tia ndo. ¹⁸ Ara ŋana kinzi tamâta uru sipare maro lajenja kaa kaa tainzi ŋinde ma sipâňga simo rege-rege kunzi maro lajenja ŋinde. Naňa ilonju tu tamâta ea uru kalonzi tawana maro lajenja ŋinde, ande kinzi kala ma sipâňga kaa nâ, sitogonzi kinzi mine.

¹⁹ Aňga miki Isrel tamâta, miki kapanea Yova Kindeni kasuka i ŋa kâki! Aňga miki Yova Kindeni ne patarawâňa tamâta lâ Aron

ne vâsa ŋgu, miki kala kapanea i ŋa kasuka kâki! ²⁰ Aŋga miki tamâta lâ Livai ne vâsa ŋgu, miki kala kapanea Yova Kindeni ŋa kasuka kâki! Miki tamâta ea uru kamege ŋana Yova Kindeni kâ, miki rârâni kapanea i ŋa kasuka kâki! ²¹ Mao nâ, miki tamâta kamo Saion Tuu kulu lâ Yova Kindeni ne lawea Jerusalem ilo, miki ŋinde kapanea i ŋa kasuka kâki! Tapanea Yova Kindeni ŋa tasuka kâki!

136

Kawânda ndange ilâ pa Maro Kindeni

¹ Kinda kawânda ndanje ilâ pa Yova Kindeni, ŋana tu i nde ara tamwata.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

² Kinda taporo ndanje ilâ pa Maro Kindeni, ina ipolenzi maro rârâni.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

³ Kinda taporo ndanje ilâ pa Maro Nalae, ina kala ipolenzi tamâta ŋalaŋala rârâni simo tâno kulu.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

⁴ Ina simbo nâ uru iveta mâsi ŋalaŋala.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

⁵ I ne ilo-kalo nde ŋalae ndo; mine kala ipulia samba ipâŋga lâ.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

⁶ Ina io tâno imandi lââ kulu.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

⁷ Ina ionzi sinâla ŋalanala sipâŋga samba tini.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

⁸ Aku ina io kari tu ikatona mbwale.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

⁹ Ina io nzimona tavanzi pitu tu sikatona mbo.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁰ Ina nanayoni ivilanzi timbunda, kala ipunzi Isip tamâta natunzi tamâne nzâla-kulu pâta sipamateteu.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹¹ Ninen̄ga ina ikainzi Isrel ŋgu sipile Isip tâno siyâti simâ.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹² I tamwata ne walo nde kaika ndo, kala iveta mine.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹³ Aku muli ŋga ina ipu Tâi Njîi kala ipwa pwataki mo rua.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁴ Ninen̄ga ina ikainzi ne tamâta soka mâsamâsa nâ lâ tâi ŋgini simbwaliu silâ.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁵ Andeta ipatuku Isip nenzi koipu ŋalae tavanzi ne zugu tamâta sinu lâ kala sipamateteu lâ.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁶ Aku ina imuṅga panzi ne tamâta soka nia bilimu silâ.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁷ Nineṅga ina ipunzi koipu kaika ɳalaŋala pâta simâte.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁸ Kinzi koipu ɳalaŋala ɳinde nawalanzi pinde nde ɳanzi ɳalae, andeta ipunzi pâta simâte.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

¹⁹ Ina ipu Amor ɳgu nenzi koipu ɳalae Sihon pâta imâte.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²⁰ Aku ina kala ipu Basan ɳgu nenzi koipu ɳalae Ok pâta imâte tona.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²¹ Nineṅga ikai kinzi koipu ɳalaŋala ɳinde nenzi tâno, aku ikisi keri panzi ne tamâta.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²² Nineṅga tâno ɳinde ilanzi ne wurâta tamâta Isrel.

‘Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²³ Kinzi simo lee aku muli, ɳineṅga nenda kazâŋga tamâta sipole kinda lâ, andeta i ɳandai kalo kapa ɳana kinda ɳga.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²⁴ I kalo ŋgere kilo ɻana kinda kâ, kala ikai kinda piti lâ nenda kazâna tamâta mbaunzi ilo.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²⁵ Ina uru kâpwa ilanzi kelekele rârâni simo vianzi.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

²⁶ Mine nde kawânda ndange ilâ pa Maro Kindeni, inani imo samba ilo.

“Mao nâ, i tini mwasa ndo pa kinda ikura zo rârâni.

137

Kinzi Isrel simo tâno tonje ku sipataiña ɻana nenzi lawea kâ

¹ Maka kasajona Babilon ɻgu nenzi lââ ɻganje-ɻganje, aku kaloma ŋgere ɻana nema lawea Saion kâ. Mine nde maka kaloma sukâna kala kamo kapataiña nâ.

² Maka kasonanzi nema wângu sitâra lâ kâi simandi waŋgirama ɻinde lakanzi kulu, aku kapile keno. ³ Maka kaveta mine ɻana duvi ɻine kâ: kinzi kazâna tamâta mun̄ga sikai maka kaika sioma lâ nenzi tâno ɻinde, aku kinzi ɻinde sipai maka tu, “Kala ɻine miki ma kawâŋgi wânginja tonje ɻana iveta maka iloma ara kâ. Kawâŋgi Saion ne wânginja tonje!” ⁴ Opopo, maka kamo kinzi tinikoa nenzi lawea ma! Mine nde maka kakura ɻana kandeka ku kawâŋgi Yova Kindeni ne wânginja mâsi mana, a? Tia ndo!

⁵ O Jerusalem lawea, ambo naŋa ma kalonŋu kapa ɻanano, ande ara ɻana Yova Kindeni ma iyaula mbauŋgu, ɻana naŋa ma akura tu ara neŋgu wâŋgu kilo tia. ⁶ O Jerusalem lawea, ambo naŋa ma kalonŋu kapa ɻanano, ambo naŋa ma apile nanenŋu mâsi ɻana andekanano ɻalae tina kâ, ande ara ɻana Yova Kindeni ma iveta ɻandolâŋgu sakamao, ɻana naŋa ma akura tu awâŋgi wâŋgiña kilo tia.

⁷ O Yova Kindeni, maka kano pano tu kalo ɻgere kilo ɻana vetâŋja sakamao ɻinde kinzi Idom ɻgu siveta, lâ zo ɻinde nema kazâŋja tamâta sipara kuma ku sipole Jerusalem lawea. Kalo ɻgere kilo ɻana ɻgua ɻinde kinzi simo siporo mine tu, “Kazavaru Jerusalem lawea ndoni! Kazavaru ne luma wa kelekele rârâni marumbuni lâ!”

⁸ Anŋa miki Babilon ɻgu, kalonŋo ɻga; Yova Kindeni ne pateâŋja ikeno tu i ma izavaru miki ndo lâ. Tamâta ea ipare nia pami ɻana vetâŋja sakamao miki munŋa kaveta pa maka ɻinde, ande i ma iveta mâsi ara ndo. ⁹ I ma indeka ɻana ikainzi nemi lâlú puro-puro ku itambiranzi sindue mira kulu sipamateteu.

138

*Tamâta kawa ndange pa Maro Kindeni
Daviti isia wâŋgiña ɻine*

¹ Yova Kindeni, naŋa ilonŋu kalonŋu ndoni aporo ndange imâ pa noko. Naŋa amandi kinzi maro rârâni naonzi ku awâŋgi wâŋgiña paneâŋja kâ pa noko. ² Noko tini mwasa pa naŋa ikura zo rârâni, aku noko uru kuveta ikura

ne ɻ̄gu rârâni. Aku noko kusuka tamwata ɻ̄ja tava ne ɻ̄gu pâŋja ɻ̄jinde kâki ndo, kala ipole kelekele pinde rârâni. Mine nde naŋa naoŋgu pa noko ne luma sapâŋja, ku apare tukuŋgu apaneano asuka noko ɻ̄ja kâki. ³ Naŋa asarâwa pa noko lâ, aku noko kupalonjo pa nanenŋgu noŋa kala kuo tamwata ne walo ɻ̄jala imâ pana ku ipu tini kaika pa ilonŋgu kalonŋgu. ⁴ Aku koipu ɻ̄alanala rârâni simo tâno ndoni kala siloŋjo pâri ɻ̄ana noko ne ɻ̄gu tukuŋa kâ. Mine kala kinzi ma sipanea noko ɻ̄ja sisuka kâki. ⁵ Kinzi ma siwâŋgi wânginja situla noko ne vetâŋa ɻ̄alanala pwataki, aku ma situla noko kilala pwataki tonu tu noko ɻ̄ja imo ɻ̄jala ndo.

⁶ O Yova Kindeni, noko kumo âta ndo, andeta noko kalo ɻ̄gere ɻ̄ananzi tamâta ɻ̄ine uru sipatawa warakanzi tininzi. Aŋga tamâta ea uru sipasuka warakanzi tininzi, ande kinzi ɻ̄jinde sikura tu sipavea ɻ̄ananano, ande tia. ⁷ Mao nâ, lâ zo ɻ̄ana malia kie-kie ipâŋga pa naŋa, ande noko uru pwea ɻ̄anana kala amo ara nâ. Nanenŋgu kazâŋja tamâta wisinzi nâna ɻ̄jala pa naŋa, andeta noko uru kumandi kupara kunzi. Noko ne walo nde kaika ndo; mine nde noko pwai naŋa piti lâ kazâŋja ilo. ⁸ Yova Kindeni ma iveta vetâŋa rârâni ɻ̄jinde i muŋga ipa ɻ̄gu tu ma iveta pa naŋa. ɻ̄ana tu Yova Kindeni, noko ne tini-mwasa uru ikeno mine ku imo nâ. Mine nde noko ma kupile noko mwasi maka Isrel ɻ̄gu ndimo.

*Maro Kindeni ne ilo-kalo nde ɳalae ndo
Daviti isia wângiŋa ɳine*

¹ Yova Kindeni, noko mata kulea sondo pa ilon̄gu kalon̄gu, kala kusama naŋa kilalâŋgu marumbu lâ. ² Ambo naŋa asaŋona tâku amandi tâku, ande noko kumora ku kusama nanen̄gu vetâŋa rârâni. Noko kumo malawae ɳinde, andeta kusama nanen̄gu ilo-kalo rârâni. ³ Ambo naŋa aveta wurâta tâku apwarea tâku, ande noko kumora ku kusama. Nanen̄gu vetâŋa rârâni nde ikeno nia yo lâ noko nao. ⁴ Yova Kindeni, ambo naŋa ilon̄gu tu aporo ɳgua, andeta aporo pwataki tia yo yo, ande nanayoni noko kusama nanen̄gu ɳgua ɳinde marumbu lâ.

⁵ Mao nâ, noko kuŋge naŋa mbwaliu lâ kutogo ɳgumbi mwasina, aku noko tamwata uru pwea ɳanana. ⁶ Naŋa ilon̄gu ikai wurâta ɳalae ɳana asama noko ne vetâŋa ɳinde duvi kâ. Opopo, noko ne ilo-kalo nde kelekele ɳalae tina, kala akura tu asama duvi tia ndo! ⁷ Mine kala ambo naŋa atu apavea ɳanano, ande naŋa ma alâ pa sinia, a? Naŋa ma akâwa alâ pa nia ndia ɳana noko ma kumorana tia, a? Tia ndo! ⁸ Ambo naŋa ma akâki pa samba lawea âta ɳinde, ande noko kumo niani ndaina. Ambo naŋa ma alâ pa mateŋa nianzi, ande noko kala kumo nia ɳinde tona. ⁹ Ambo naŋa ma alou alâ lee apâŋga nia malawae ndo pa wâra kâ tâku, ¹⁰ ande noko ma kumo niani ndaina tona, aku noko ma pwai poe sondo pa naŋa wa kusaŋa mbauŋgu kuvilana wa. ¹¹ Mao nâ, ambo naŋa ma ano pa kondoma tu imâ ivea naŋa, ambo naŋa ma ano pa kari

tu ipalele ipânga ñanja, ande ñanja ma akura tu apavea ñana noko kâ, ande tia. ¹² Ñana tu kondoma ikura tu ipono noko mata, ande tia ndo. Kondoma wa mbwale pwataki wa nde kelekele kie taituni lâ noko nao. Mine nde noko uru kumora nia lâ kari wa mbo wa.

¹³ Yova Kindeni, nanayoni noko tamwata kuveta karaengu ne pinde-pinde ndoni. Noko kuo ñanja apânga nana kapwa ilo,aku kusenge tukângu ndoni ilâ taitu. ¹⁴ Noko ne mâsi ñana kupulia ñanja kâ nde ñalae tina ku ara ndo. Mine kala ñanja amege ñanano wa apaneano wa. Ñanja asama tu noko ne vetâňa rârâni nde ara ku ara ndo! ¹⁵ Nia ndoyo, lâ zo ñinde ñanja atumbu mwasa-mwasa amo paveâňa nâ lâ nana kapwa ilo,aku tukângu sipaseñge lâ, ande noko kumora ku kusama lâ. ¹⁶ Ñanja nana ipagugua ñanja tia yo, andeta noko mata kumora ñanja lâ. Ñanja apânga amo tâno kulu tia yo yo, andeta nanayoni noko kupatea nanengu zo ñana ma amo viângu kâ marumbu lâ, kala kungere zo ñinde kambwanje lâ pepa tini ikeno lâ.

¹⁷ Opopo, Maro Kindeni, ñanja akura tu asama noko ne ilo-kalo rârâni ñinde tia ndo! Noko ne ilo-kalo nde ñalae tina. ¹⁸ Ambo ñanja ma asowe kelekele rârâni noko uru kalo ñgere ñana ñinde kambwanjenzi, ande kambwanjenzi ñinde ma ipole paulo rârâni ikeno sâwa ndoni. Lâ zo ñana ñanja amandi sânda lâ kenoja nia, ande ñanja amo kuku noko yo.

¹⁹ Ayo, Maro Kindeni, ñanja ilongu tu noko ma kupunzi tamâta sakamao pâta simâte. Ñanja ilongu tu kinzi tamâta kala ilonzi pa paraña nâ

ηinde nde ma sipile naŋa ku silâ. ²⁰ Kinzi kazâŋa tamâta ηinde uru sipoř ηguā pavaligiña sakamao pa noko. Mao nâ, kinzi siveta ηguā potomule kaŋa-kaŋa ηana siyaula noko ηa. ²¹ Yova Kindeni, naŋa wiſin̄gu nâna ndo panzi tamâta ea wiſin̄zi nâna pa noko. Naŋa tiniŋgu pwâka ndo ηananzi tamâta ea uru sikai kazâŋa pa noko. ²² Mao nâ, naŋa ilon̄gu panzi tamâta ηinde tia ku tia ndo! Naŋa amora kinzi sitogo warakâŋgu neŋgu kazâŋa tamâta mine.

²³ Mine nde Maro Kindeni, naŋa ilon̄gu tu noko ma kulea sondo pa naŋa, aku kumora ilokalo rârâni ηine ikeno ilon̄gu kalon̄gu. Pwai samâŋa pana, aku kutula nanen̄gu ilo-kalo rârâni pwataki. ²⁴ Ambo naŋa ayoka lâ nzâla ara tia tâ, ande naŋa ilon̄gu tu noko ma kutula ηinde pwataki pana. Pwai poe sondo nâ pana, aku kuona alâ pa via ne nzâla, ηana ma amo ara mine ku amo nâ.

140

Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ikeá ηana i kâ

Daviti isia wângiña ηine

¹ Yova Kindeni, pwai naŋa piti lâ kinzi tamâta sakamao mbaunzi ilo. Kinzi tamâta ηinde ilon̄zi tu sipunzi tamâta. Mine kala ano pano tu pwea ηanana. ² Ikura zo rârâni kinzi kalon̄zi ηgere ηana mâsi sakamao nâ. Aku kinzi siveta wiſin̄nâna tava kazâŋa ipâŋga ηgininzi ikura zo zo. ³ Kinzi nenzi ηguā nde mata-mata, itogo mwâta niŋo ruru ndo mwasina. Mao nâ, kinzi kawanzi

ŋgua uru iyaulanzi tamâta, itogo mwâta saka ikanzi tamâta kala simâte mine.

⁴ Mine nde Yova Kindeni, pwatona naŋa, ŋana kinzi tamâta sakamao ŋinde nenzi walo ma ikura tu ipole naŋa tia. Kinzi ilonzi tu sipunzi tamâta, aku sipa ŋgua lâ tu ma sizavaru naŋa tonâ. Mine kala ano pano tu pwea ŋanana. ⁵ Kinzi taŋa-kaika tamwatanzi ŋinde nde sipavea ku sio nimbu ŋana sikai naŋa kaika kâ. Kinzi sikalolo kaimbo ku siveta nimbu sio lâ nzâla tu ma sikai naŋa, itogo uru sikai simbi mine.

⁶ Mine nde naŋa asarâwa pa Yova Kindeni mine tu, "Naneŋgu Maro Kindeni kala nokoni." Yova Kindeni, kutambira taŋa pa nanenju noŋa, aku kumâ kuvilana! ⁷ O Koipu Ʉalae Yova Kindeni, noko kumo nanenju Yautâŋa Tamwata kaika. Munja, lâ zo ŋinde maka kamo paraŋa ilo, ande noko pwatona naŋa sondo nâ, kutogo nanenju maramuŋa mwasina. ⁸ Mine nde Yova Kindeni, noko ma kusâu panzi tamâta sakamao tu ma siveta vetâŋa ndia ilonzi tu siveta, mine ndimo. Kinzi sipa ŋgua ŋana siveta vetâŋa sakamao kâ. Naŋa ano pano tu kupono nzalanzi.

⁹ Noko ma kusâu panzi nanenju kazâŋa tamâta tu sizavaru naŋa ndimo. Vetâŋa ndia kinzi siporo tu ma siveta pa naŋa, ande naŋa ilonju tu noko ma kulele vetâŋa ŋinde itaulo pa warakanzi nâ. ¹⁰ Naŋa ilonju tu noko ma kuzavarunzi. Mao nâ, kusupwa yââ imbe ndue kulunzi! Kutambiranzi sindue silâ mbââ Ʉalae ilo ku kusae nzâla, ŋana ma sikura tu siyâti simâ kilo tia. ¹¹ Kinzi tamâta mine uru sisowe

ŋgua laŋeŋa nâ lâ tamâta pinde tininzi. Noko ma kusâu panzi tamâta ŋinde tu ma simo ara, mine ndimo. Naŋa ilon̄gu tu vetâŋa sakamao ma ipâŋga walele nâ panzi tamâta ŋinde uru ilonzi tu sipunzi tamâta, ku ma izavarunzi ndo lâ.

¹² Yova Kindeni, naŋa asama tu noko uru kuvilanzi sugarai tamwatanzi. Aŋga tamâta ea nenzi kaika ŋalae koŋa tia kala sikura tu sipavila warakanzi tia, ande noko uru kuveta vetâŋa sondo ndo panzi. ¹³ Mao nâ, kinzi tamâta arara ma sipaneano sisuka noko ŋa kâki. Kinzi ŋinde ma simo kuku noko.

141

Tamâta tonge ino pa Maro Kindeni Daviti isia wângiña ŋine

¹ Yova Kindeni, kala ŋine naŋa ano pano. Naŋa asarâwa pano tu kupaloŋo pa naneŋgu noŋa. Kumâ walele nâ kuvilana. ² Naŋa ilon̄gu tu naneŋgu noŋa ŋine ma ikâki pano itogo mundo ne kuwae ara mwasina. Kari indue lala lâ, kala asuka mbaŋgu kâki akai noŋa pano itogo naneŋgu patarawâŋja mine.

³ Yova Kindeni, naŋa ano pano tu pwatona naŋa kawâŋgu sondo. Pwai poe pa naneŋgu ŋgua rârâni. ⁴ Pwai poe sondo nâ pa ilon̄gu kalon̄gu tona. Tia ma ilon̄gu igagatina ŋana aveta mâsi sakamao wa apakaka kunzi tamâta sakamao aveta kiesaka kunzi wa. Ambo naŋa ilon̄gu patea tu ma asanjona aka kunzi lâ nenzi kâŋa-nuŋa ŋalanjala, ande naŋa ano pano tu kupono nzalâŋgu.

⁵ Ambo tamâta ara tonge kalo sukâŋja ñanana kala ipu naŋa wa itu naŋa sondô wa, ande ñinde ma ara. Andeta ikura zo rârâni naŋa ano pa Yova Kindeni tu ma itoto kinzi tamâta sakamao nenzi vetâŋja potomule. Naŋa tiniŋgu pwâka ndo tu kinzi tamâta sakamao ma sisuka naŋa ñâŋgu kâki. ⁶ Ara ñana tamâta pinde ma sikainzi tamâta sakamao ñinde nenzi koipu ñalanala silâ pa nia ndamwa ku ma sitambiranzi sindue. Nñineŋga lâ zoni ndaina kinzi ma sisama tu Yova Kindeni kawa ñgua nde mao kanaŋo. ⁷ Ara ñana kinzi ma sitambira tukanzi simbe sindue mateňa nianzi nzâla kawa, itogo tamâta itale kâi ilâ pinde-pinde ku itambira pwapwataki mine.

⁸ Andeta Koipu Njala Yova Kindeni, naŋa kalonju tawana noko nâ. Naŋa amâ pano tu ma amuna noko tini laiti. Noko ma kusâu panzi kazâŋja tamâta tu sipu naŋa pâta amâte, mine ndimo. ⁹ Kinzi kiesaka tamwatanzi sio nimbu ñana sikai naŋa kaika kâ. Naŋa ano pano tu pwea ñanana, ñana naŋa ma aŋgenge ñana nenzi nimbu ñinde kâ. ¹⁰ Naŋa ilonju tu kinzi tamâta sakamao nenzi nimbu ñinde ma ikai kinzi warakanzi kaika, aŋga naŋa warakâŋgu ma aŋgenge ñana nimbu ñinde kâ, ku ayoka alâ.

142

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Daviti isia wânginja ñine, lâ zo ñinde imuna
imo ñgânza ilo.*

¹ Naŋa asarâwa kaika pa Yova Kindeni. Naŋa kawâŋgu kâki ano papa i tu ma ivilana. ² Naŋa ilon̄gu makisa kala aporo papa i, atula ŋgua pwataki ŋana malia kie-kie rârâni kala ipâŋga pa naŋa ŋine.

³ Yova Kindeni, lâ zo ŋana ilon̄gu malia ŋalae tina, ande noko uru pwatonana. Nanen̄gu kazâŋa tamâta sivea nimbu ton̄ge lâ nzâla naŋa uru ayoka ŋinde. Kinzi situ ma sikale naŋa kaika kâ. ⁴ Opopo, naŋa matâŋgu ilâ wa imâ wa, andeta amora tu tamâta ton̄ge imo tiniŋgu laiti ŋana ivila naŋa kâ, ande tia. Tamâta ton̄ge imo ŋana ike a ŋanana, ande tia. Tamâta ton̄ge kalo sukâŋa ŋana naŋa kâ, ande tia.

⁵ Mine nde Yova Kindeni, naŋa asarâwa pano tu kumâ kuvilana. Naŋa aporo tu, "Noko tamwata nâ nde nanen̄gu katonâŋa tamâta. Lâ zo ŋine naŋa amo viâŋgu, ande naŋa ilon̄gu pa kelekele taitu ŋine nâ; naŋa ilon̄gu tu noko ma kumo kuku naŋa." ⁶ Naŋa asarâwa pano tu kuvilana. Kutambira tanja pa nanen̄gu noŋa, ŋana tu ilon̄gu kalon̄gu nde malia ndo. Nanen̄gu kazâŋa tamâta kinzi nde tamâta kaika ndo,aku naŋa akura tu apolenzi tia. Mine kala ano pano tu pwaina piti lâ mbaunzi ilo. ⁷ Malia ŋine ikale naŋa kaika lâ, itogo wâlo kaika ikeno tiniŋgu mwasiina. Naŋa ano pano tu kupalalana wâlo ŋine piti lâ tiniŋgu, ŋana naŋa ma amo ara kilo kâ. Ninen̄ga naŋa ma apaneano asuka noko ŋa kâki. Aku noko ne tamâta ma simora tu noko kuveta kie ara pa naŋa, aku kinzi kala ma simandi kuku naŋa ŋana sipaneano.

143

*Tamâta ino pa Maro Kindeni tu ma ivila i
Daviti isia wângiña ŋine*

¹ Yova Kindeni, kupaloŋo pa naneŋgu noŋa! Kutambira taŋa pa naneŋgu tiŋa. Noko ne vetâŋa rârâni nde sondo ndo, aku noko uru kuveta ikura tamwata ne ŋqua rârâni. Mine kala ano pano tu kupaloŋo pa naŋa! ² Naŋa asama tu tamâta tonge imo tava ilo mbâra-mbâra ndo lâ noko nao, ande tia ndo. Mine nde noko ma kuo ne wurâta tamâta naŋa amandi noko ne ŋqua niŋa ndimo.

³ Kumora ŋga; naneŋgu kazâŋja tamâta itaŋgula naŋa lee ipolena ku itawa naŋa ndue ndo lâ. Ipa naŋa kaika lâ, aku io naŋa amo nia kondoma, atogonzi tamâta ŋjinde simâte muŋgani lâ. ⁴ Mine kala naŋa iloŋgu kurana tia, aku iloŋgu kalongu nde malia ndo.

⁵ Kala ŋine naŋa kalongu ŋgere kilo ŋana zo muŋgâŋa. Naŋa kalongu ŋgere ŋana noko ne vetâŋa rârâni, vetâŋa ŋalaŋala muŋga kuveta ŋjinde. ⁶ Mine nde naŋa asuka mbaŋgu kâki ku ano pano, ŋana tu naŋa iloŋgu ndo tu noko ma kumo kuna, itogo tâno mâsa-mâsa ilo ndo tu karâzi ma imbe indue.

⁷ Yova Kindeni, kumâ kuvila naŋa walele nâ, ŋana tu iloŋgu kurana tia ndo. Noko ma kupaavea ŋanana, ande naŋa ma amâte ku ma alâ amo mateŋa nianzi. ⁸ Naŋa ao neŋgu kalo-tawana ilâ pa noko simbo nâ. Mine nde ano pano tu kuveta naneŋgu kalo-ŋgere ipâŋga ikura mboyo mboyo ŋana noko ne tini-mwasa ŋjinde uru ikeno mine

ku imo nâ. Naneŋgu noŋa imâ pa noko nâ. Mine kala kutula nzâla pana, aku naŋa ma ayoka noko muli. ⁹ Yova Kindeni, naŋa apalillu akâwa amâ pa noko tu ma pwea ɻanana. Pwai naŋa piti lâ naneŋgu kazâŋa tamâta mbaunzi ilo! ¹⁰ Naneŋgu Maro Kindeni kala noko. Mine nde naŋa ilongu tu noko ma kupananana sondo ɻana apaveta kuku noko ne pateâŋja nâ. Kuveta kie ara pa naŋa, aku pwai poe pana ɻana ayoka nzâla ara nâ.

¹¹ Yova Kindeni, naŋa ano pano kilo tu pwaina piti lâ kazâŋa ilo, ɻana noko kilala ma ipâŋga nia yo. Noko nde vetâŋja sondo warika. Mine nde kutinggi malia rârâni ɻine piti lâ tiniŋgu. ¹² Noko ne tini-mwasa ikeno pa naŋa ikura zo rârâni. Mine kala ano pano tu kupunzi naneŋgu kazâŋa tamâta rârâni pâta simâte. Kuzavarunzi tamâta rârâni ɻinde uru siveta kenzi sakamao pa naŋa, ɻana tu naŋa amo noko ne wurâta tamâta.

144

*Koipu ɻalae kawa ndange pa Maro Kindeni,
ɻana tu ivila i kala ipole paraŋa lâ
Daviti isia wângiña ɻine*

¹ Naŋa apanea Yova Kindeni asuka i ɻa kâki, ɻana tu ina kaika tamwata ɻana ikatona naŋa kâ, itogo mira ɻalae mwasinga. Aku ina kala uru ipanana naŋa sondo nâ ɻana paraŋa ne mâsi kâ. ² I nde naneŋgu Maro Kindeni tini-mwasa warika, aku ina uru ikatona naŋa itogo ɻgumbi kaika mwasinga. I imo itogo naneŋgu maramunja mine, aku naneŋgu Yautâŋa Tamwata kala i.

Aku naña kalongu tawana tu i ma ike a ñanana, ñana tu ina kala uru ipolenzi tinikoa ñgu ku ionzi simo naña kalongu.

³ Andeta Yova Kindeni, nanengu morâja tu maka tamâta nde kelekele kaa nâ. Mine nde mana mana ñga noko uru kalo ñgere ñanama, a? Maka katogo kelekele sugarai kaa nâ mine. Mine nde ñana sâ kâ ñga noko ilo ñanama, a?

⁴ Maka nde katogo tamâta imbanâ koroani tini mwata nâ mbwani taitu nâ lâ kawa. Maka kamo zo mbwana-mbwana nâ, katogo kâi uña mine.

⁵ Mine nde Yova Kindeni, pwai samba ne nzâla piti, aku kundue kumâ ku kuvilama! Kusunja mbau ndue ku kutañonzi tuu, aku kuveta mundo ñalae ipânga tuu tininzi. ⁶ Kusupwa loloa salaga-salaga indue imâ injaranzi kazâja tamâta sikâwa pwapwataki silâ. Noko ne silâwa nâ kupanenzi, aku kusokinzi sikâwa silâ. ⁷ Yova Kindeni, naña asakoko amo tâi geza-geza ilo. Kusunja mbau indue imâ ku kutapa naña akâki amâ. Kuvilana, ku pwaina piti lâ kinzi tinikoa tamâta kaika mbaunzi ilo. ⁸ Kinzi tamâta ñinde kawanzi lanjeña nâ. Lâ zo ñana kinzi mbaunzi kâki siporo tu "Maro isama tu nanengu ñgua nde mao nâ", ande kinzi silâje nâ.

⁹ Andeta Maro Kindeni, kala ñine naña ma awângi wânginja wasaseki tonge pa noko. Naña ma ara wângu ñalae ku awângi pano. ¹⁰ Nana tu nokoni uru kusuka maka Isrel nema koipu ñalañala ñana sipole paraña kâ,aku nokoni kala uru pwai ne wurâta tamâta naña Daviti piti lâ kazâja ilo.

¹¹ Mine kala ŋine nâ kumâ kuvilana, ŋana kinzi kazâŋja tamâta ma sikura tu siveta kenzi sakamao pa naŋa tia. Pwaina piti lâ tinikoa tamâta kaika mbaunzi ilo, kinzi laŋenja tamwatanzi ŋinde. Lâ zo ŋana kinzi mbaunzi kâki siporo tu “Maro isama tu nanenju ŋgua nde mao nâ”, ande kinzi silâŋe nâ. ¹² Maka kano pano tu kuvilama, ŋana tu maka iloma tu natuma tamâne limoa kinzi ma situmbu tava walo kaika, sitogonzi kâi ŋalaŋala mine. Aku maka iloma tu natuma taine kinzi ma sipâŋga ara ndo, sitogo sâmbwe arara ŋinde kinzi sisin̄garana ku singunu ŋana koipu ŋalae ne luma ma imandi kulu kâ. ¹³ Aku maka iloma tu kâpwa kie-kie ma ipâŋga maria lâ nema tâno ilo tona, ŋana kâpwa ne luma ma pipi ndo. Aku maka iloma tu nema lama malakupi ma sipaguguanzi natunzi kambwajenzi walo. ¹⁴ Maka iloma tu nema bulmakao kala ma sipaguguanzi natunzi rârâ ŋinde tona. Andeta maka tinima pwâka tu kinzi kazâŋja tamâta ma sипu nema lawea ne ŋgumbi mira pwataki ku sikaima kaika kalâ kamo nenzi lawea. Maka tinima pwâka tu kinzi tamâta ma simandi nema lawea ne nzâla ŋgaŋe ku sitarâra ŋana kazâŋja nao panzi kâ.

¹⁵ Ambo Yova Kindeni ne nzâmbe ma ikeno mine pa ŋgu tonge, ande kinzi ma sindeka ŋalae. Mao nâ, tamâta ea kinzi uru kalonzi tawana nenzi Maro Yova Kindeni, kinzi ŋinde ma sindeka mine nâ.

*Paneâŋja ilâ pa Maro Kindeni
Daviti isia wângiña ñine*

¹ Maro Kindeni, nanen̄gu koipu ñalae, naŋa ma atula noko kilala pwataki tu noko ña nde ñalae ndo. Naŋa ma aporo kawâŋgu ndanje imâ pano mine ikura zo rârâni. ² Ikura zo zo naŋa ma kawâŋgu ndanje imâ pano. Naŋa ma apaneano asuka noko ña kâki mine ku amo nâ.

³ Yova Kindeni i ña nde ñalae ndo, aku ara ñana kinda ma tapanea i ña tasuka kâki ndo. Ina âta tamwata, aku tamâta tonge ikura tu isama i kilala sondo, ande tia. ⁴ O Yova Kindeni, kinzi tamâta kala simo lâ zo ñine nde ma sitapâri panzi natunzi ñana noko ne vetâŋja arara kâ, aku muli ñga nenzi vâsa ñinde kala ma sitapâri mine nâ pa warakanzi natunzi. Ikura zo rârâni, kinzi tamâta ma sipaneano mine nâ ñana noko ne vetâŋja ñalaŋala kâ. ⁵ Kinzi ma situla noko kilala pwataki tu noko ne walo nde kaika ndo, aku kumo pwai koipu ñalae pa kelekele rârâni wa nia ndoni wa. Aku naŋa warakâŋgu kala ma kalongu ñgere mine nâ ñana noko ne vetâŋja arara kâ. ⁶ Mao nâ, kinzi tamâta ma sitapâri ñana mâsi kaika ñalaŋala noko muŋga kuveta ñinde, aku naŋa kala ma aporo atula noko kilala pwataki tu noko ña nde ñalae ndo.

⁷ Kinzi ma siporo situla pwataki tu noko nde ara tamwata, aku ma siwâŋgi wângiña ñana noko ne wisi-wisi kâ mine tu, ⁸ "Yova Kindeni i nde kalo-sukâŋja warika wa wisi-wisi warika wa. I uru wisi nâna walele tia, aku ne tini-mwasa ñalae ñinde ikeno mine ku imo nâ." ⁹ Ina kala uru iveta kie ara nâ panzi tamâta rârâni, aku i

uru io ne wisi-wisi ilâ pa kelekele rârâni muñga ivetanzi sipâñga ñinde.”

¹⁰ Mao nâ, Yova Kindeni, kelekele vianzi kâ rârâni noko muñga kupulianzi ñinde nde ma sipanea noko ña sisuka kâki. Aku noko ne tamâta rârâni kala ma kawanzi ndanje pano. ¹¹ Kinzi ma situla pwataki tu noko kumo koipu ñalae kaika ndo pa samba wa tâno wa, aku ma sitapâri ñana noko ne walo kaika ñinde toná. ¹² Mine kala tamâta rârâni ma sisama ñana vetâña ñalañala kie-kie noko muñga kuveta ñinde. Aku kinzi ma sisama tu noko kumo koipu ñalae kaika tamwata, aku noko ña nde ñalae ndo. ¹³ Mao nâ, noko ma kumo pwai maro mine ikura zo rârâni. Noko kumo koipu ñalae, ma kumo mine ku kumo nâ.

Yova Kindeni uru iveta ikura tamwata ne ñgua pâña rârâni,aku i ne vetâña rârâni itula pwataki tu i nde wisi-wisi warika. ¹⁴ Tamâta ea sisânda malia kulu, ande i uru ivilanzi tamâta ñinde rârâni. Aku ina uru ipu tini kaika panzi tamâta ea nenzi walo ñalae koja tia. ¹⁵ Kinzi kelekele rârâni simo vianzi kâ ñinde nde sio tininzi ñana noko nâ tu ma kâpwa kusuanzi, aku noko uru kusuanzi lâ zo ndia putole ipunzi. ¹⁶ Nokoni uru kâpwa kulanzi kinzi rârâni taitu-taitu, kala sika lee kapwanzi pupuro lâ.

¹⁷ Mao nâ, Yova Kindeni ne vetâña rârâni nde sondo ndo,aku i ne vetâña rârâni itula pwataki tu i nde wisi-wisi warika. ¹⁸ Tamâta ea kinzi uru kalonzi tawana Yova Kindeni mao ku sisarâwa pa i tu ivilanzi, ande ipalojo pa nenzi nonja rârâni. ¹⁹ Tamâta ea simege ñana i kâ, ande i uru

kelekele ndia ilonzi papa ŋinde ilanzi. I ipaloŋo pa nenzi noŋa, ku ikainzi piti lâ kazâŋa ilo. ²⁰ Ina kala uru ikatonanzi tamâta rârâni ŋnine ilonzi ndo ikeno pa i. Anŋa kinzi tamâta sakamao, ande i ma izavarunzi ndo lâ. ²¹ Mine nde naŋa ma apanea Yova Kindeni asuka i ŋa kâki ikura zo rârâni. Anŋa miki kelekele rârâni ŋnine i muŋga ipuliami kala kapâŋga kamo viami, ande miki kala kapanea i kasuka i ŋa sapâŋa kâki mine ku kamo nâ.

146

Tapanea Maro Kindeni Pavilâŋja Tamwata tasuka i ŋa kâki

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki! Naŋa warakâŋgu ma apanea i ŋa asuka kâki.

² Naŋa ma apanea i ŋa asuka kâki ikura zo rârâni naŋa ma amo viâŋgu lâ tâno kulu. Naŋa ma awâŋgi wânginja paneâŋja kâ papa nanenju Maro Kindeni lee alâ apâŋga lâ keri.

³ Nanenju tamâta, miki kalongo ŋga; kinzi koipu ŋalanjala sitavanzi tâno tamâta ma sikura ŋana sivila miki kâ, ande tia. Mine kala miki ma kalomi tawananzi ndimo. ⁴ Lâ zo ŋana kinzi ma simâte, ande karaenzi ma ipalele ipâŋga itogo tâno kilo. Aku lâ zoni ndaina, vetâŋja ndia kinzi muŋga siporo tu ma siveta, ande ma sikura tu siveta tia.

⁵ Anŋa tamâta ea kalo tawana tu Yakopu ne Maro Kindeni ma ivila i, ande i ma indeka nâ, ŋana tu ipasipa kuku ne Maro Yova Kindeni.

⁶ Yova Kindeni ina nia ndoyo ipulia samba wa tâno wa tâi wa, tavanzzi kelekele rârâni simo

vianzi lâ nia ndoni. Aku inani kala uru iveta ikura tamwata ne ŋgua pâŋja rârâni ikura zo zo. ⁷ Tamâta pinde nenzi walo nde ŋalae konja tia, kala tamâta pinde siveta kenzi sakamao panzi. Taitu Yova Kindeni uru ivilanzi tamâta ŋinde ku ivetanzi simo sondo. Aku ina uru kâpwa isuanzi tamâta ea putole ipunzi, ku iyautenzi tamâta simo kazâŋja tamâta nenzi luma sakamao ilo ŋinde piti tona. ⁸ Ina uru ivetanzi tamâta matanzi leva-leva simora kilo. Aku ina kala uru ipu tini kaika panzi tamâta ea nenzi walo ŋalae konja tia. Mao nâ, Yova Kindeni ilo ndo keno panzi ne tamâta, kinzi ŋine uru sipono muli papa i nâ. ⁹ Inani kala uru ike a ŋananzi tamâta lombo mine nâ, kinzi ŋinde soka pa lawea pinde simâ kala simo nenda tâno. Aku ina kala uru ivilanzi taine mwala-mwala wa kinzi lâlu mundoro wa. Aŋga kinzi tamâta sakamao, ande inani uru izavaru vetâŋja ndia kinzi situ siveta.

¹⁰ Kinda tasama tu Yova Kindeni ma imo koipu ŋalae mine ku imo nâ. Miki tamâta ŋine kamo Saion lawea, miki nemi Maro Kindeni ma ikai Maro mine ikura zo rârâni. Tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki!

147

Tapanea Maro Kindeni Walo Tamwata tasuka i ŋa kâki

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ŋa kâki! Ara ŋana kinda ma tawâŋgi wânginja paneâŋja kâ pa nenda Maro Kindeni, ŋana tu ŋinde nde mâsi ara ku sondo ndo.

² Nana tu Yova Kindeni iŋgunu Jerusalem lawea imandi kilo, aku kinzi tamâta ŋinde munja nenzi kazâŋa tamâta sikainzi silâ pa tâno tonge, ande Yova Kindeni ikainzi sitaulo simâ kilo. ³ Mao nâ, ikainzi sitaulo simâ kilo ku inzuku nenzi mbwatakâe. Aŋga tamâta pinde, ande malia iyaula nenzi ilo-kalo kala simo ara tia ndo. Andeta Yova Kindeni ivetanzi tamâta ŋinde simo ara kilo.

⁴ Ina ipateanzi pitu kambwaŋenzi marumbu lâ, aku ipatu kinzi pitu taitu-taitu ŋanzi. ⁵ Mao nâ, nenda Maro Nalae ŋa nde ŋalae ndo, aku imo tava walo kaika. I ne ilo-kalo ipole kinda tamâta nenda ilo-kalo marumbu lâ. ⁶ Ina kala uru walo ilanzi tamâta ea sipatawa warakanzi tininzi. Aŋga kinzi tamâta sakamao, ande i uru itawanzi ndue ku ipolenzi ndo.

⁷ Mine nde miki kawâŋgi wânginja paneâŋja kâ pa Yova Kindeni! Kara wâŋgu ku kawâŋgi wânginja ilâ pa nenda Maro Kindeni! ⁸ Nana tu ina uru ivetanzi take-take sipâŋga lâ samba tini, aku isupwa karâzi imbe indue ŋana iveta unza ipâŋga isala nia ndamwa ndamwa. ⁹ Aku ina kala uru kâpwa isuanzi simbi rârâni,aku lâ zo ndia kinzi sii natunzi sisarâwa ŋana kapwanzi, ande inani uru kâpwa isuanzi.

¹⁰ Yova Kindeni ŋandai ilo ndeka ŋana kinzi zugu tamâta ŋinde uru sipandekâna ŋana warakanzi nâ nenzi kaika wa nenzi “hosî” ŋalanjala nenzi kaika wa. ¹¹ Andeta i indeka ndo ŋananzi tamâta ea uru simege ŋana i kâ, kinzi ŋine kalonzi tawana tu i ne tini-mwasa ikeno panzi ikura zo rârâni.

¹² Mine nde miki tamâta njine kamo Jerusalem lawea, miki kapanea Yova Kindeni kasuka i ña kâki! Mao nâ, miki njine kamo Saion tuu kulu, miki kapanea nemi Maro Kindeni ña kasuka kâki! ¹³ Nana tu ina iveta Jerusalem lawea ne ñgumbi nzâla sipânga kaika ndo, aku inani uru iveta kie ara nâ panzi tamâta simo ñinde. ¹⁴ Ina kala isokinzi lawea pinde nenzi zugu tamâta simo malawae ndo ñana miki nemi tâno kâ, aku iveta kâpwa ara ndo ipânga maria lâ nemi tâno ilo, kala miki kaka lee kapwami pupuro lâ.

¹⁵ Andeta ñinde nâ tia; i itu ñgua kaika ilâ walele nâ pa tâno, aku tâno ipalonjo nâ pa i kawa ñgua ñinde. ¹⁶ Aku ina uru io wââ indue imâ itura tâno lâ. Aku io mwâka ipânga unza tini tona. ¹⁷ Ina uru io karâzi tava mira “ais” kiri-kiri imbe indue. Lâ zo ñana iveta nia pisi ñalae ndo, ande tamâta tonge ikura tu imo ara, ande tia. ¹⁸ Andeta muli ñga ina iporo itu ñgua kaika, aku “ais” ipânga itogo lââ mine. Mao nâ, i kawa ñgua iveta “ais” ipânga lââ ku irere ilâ.

¹⁹ Aku mine nâ, Yova Kindeni iporo itula ñgua pwataki pa Yakopu ne vâsa ñgu tona. Itula ne ñgua tukuña kie-kie panzi Isrel ñgu. ²⁰ Andeta i ñandai iveta kie mine panzi tinikoa ñgu. Kinzi sizizâla ñana i ne ñgua tukuña. Mine nde tapanea Yova Kindeni tasuka i ña kâki!

148

*Kelekele rârâni ikeno samba ilo wa tâno kulu
wa sipanea Maro Kindeni sisuka i ña kâki*

¹ Tapanea Yova Kindeni ɳa tasuka kâki! Miki rârâni kamo samba ilo, mikini kala kamo âta ɳinde, ande miki kapanea Yova Kindeni ɳa kasuka kâki!

² Miki anjelo rârâni, miki kapanea i ɳa kasuka kâki! Mao nâ, miki anjelo kaika rârâni, miki kapanea i ɳa kasuka kâki mine nâ! ³ Kari wa nzimona wa, miki kapanea i ɳa kasuka kâki! Anga miki pitu rârâni uru kasinala nia, miki kala kapanea i ɳa kasuka kâki mine nâ! ⁴ Noko samba kumo âta ndo, noko kupanea i ɳa kusuka kâki! Anga miki lââ kamo âta ɳinde, ande miki kala kapanea i ɳa kasuka kâki mine nâ! ⁵ Ara ɳana kelekele rârâni ɳinde ma sipanea Yova Kindeni sisuka i ɳa kâki, ɳana tu nia ndoyo i tamwata iporo itu ɳgua kaika, aku kinzi sipâŋga kala simo. ⁶ Ina iporo ɳgua, kala kinzi silâ simo nianzi nianzi, ma simo mine ku simo nâ. Io keri panzi lâ, aku sâ tonge ikura tu itoto i ne ɳgua tukuɳa ɳinde ututu, ande tia ndo.

⁷ Anga miki kelekele rârâni kamo tâno kulu, miki kala kapanea Yova Kindeni ɳa kasuka kâki! Miki iŋa ɳalanjala wa kelekele kamo tâi gezageza wa, ⁸ miki karâzi ne loloa wa mira “ais” wa, miki wââ wa mwâka wa, miki mbilu-lawea kaika kala uru kapono muli pa Yova Kindeni kawa ɳgua, ande miki rârâni kapanea i ɳa kasuka kâki! ⁹ Miki tuu ɳalanjala wa tuu kiri-kiri wa, miki kâi bâŋa wa kâi kamandi dugu ilo wa, ¹⁰ miki simbi bâŋa wa simbi ɳgoi wa, miki mwâta wa sii wa, ande miki kala kapanea Yova Kindeni ɳa kasuka kâki! ¹¹ Anga miki koipu ɳalanjala wa miki tamâta ɳgu ndoni wa, miki

tamâta mbâna-mbâna wa miki katonâŋa rârâni wa,¹² miki tamâta limoa wa miki taine taipa wa, miki tamâta kokona wa miki lâlu kiri-kiri wa, ande miki rârâni kala kapanea Yova Kindeni ña kasuka kâki!

¹³ Mao kananjo, miki rârâni kapanea Yova Kindeni ña kasuka kâki, ñana tu i simbo nâ ña nde ñalae, ipolenzi ñoa ñalanjala pinde rârâni. I ne walo nde kaika ndo,aku kelekele rârâni simo samba ilo wa tâno kulu wa, ande kelekele rârâni ñinde simo i kalo nâ.¹⁴ Aku i tini mwasa ndo panzi Isrel tamâta, kala ivetanzi sipâŋga ñgu kaika lâ. Kinzi simo i tamwata ne tamâta. Mine kala kinzi uru sipanea i ña sisuka kâki. Tapanea Yova Kindeni ña tasuka kâki!

149

Wânginja ñana tandekana Maro Kindeni

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ña kâki! Lâ zo ñana miki Yova Kindeni ne tamâta kapasau ñana kawâŋgi pa i kâ, ande ara ñana miki ma kawâŋgi wânginja wasaseki papa.

² Mao nâ, miki Isrel tamâta, miki kalomi ñgere tava ndekâŋa ñana Yova Kindeni, inani nanayoni ivetami kapâŋga i ne ñgu. Miki ñine kamo Saion lawea, miki kandekana nemi koipu ñalae!³ Miki kawâŋgi wânginja, aku kaki kapanea i ña kasuka kâki! Kara nemi wâŋgu kie-kie, ku kandekana i.⁴ Ñana tu Yova Kindeni uru ilo ara nâ ñananzi ne tamâta. Aku tamâta ea sipatawa warakanzi tininzi ku simarerea i, ande i ivilanzi tamâta ñinde ñana sipole paraña kâ.

⁵ Ara ɻana Yova Kindeni ne tamâta ma sindeka pâta, ɻana tu kinzi sipole paranja lâ. Ikura kari wa mbo wa, ande ara ɻana kinzi ma sindeka ku siwâŋgi wânginja papa i. ⁶ Ara ɻana kinzi ma sisuŋa kawanzi kâki sipanea Maro Kindeni, ɻineŋga sikai nenzi pila ɻana kazâŋja kâ mata ruru ndo ku silâ ⁷ sipare nia panzi tinikoa ɻgu. Kinzi ma situ ɻana ɻgu ɻinde nenzi vetâŋja soki-soki, ku ma sizavarunzi wa sitawanzi ndue ndo lâ. ⁸ Kinzi ma sipa wâlo kaika lâ ɻgu ɻinde nenzi koipu ɻalanjala tininzi wa nenzi katonâŋja tininzi wa. ⁹ ɻineŋga kinzi ma sizavarunzi ɻgu ɻinde ndo, ikura Maro Kindeni ne pateâŋja mine. Kinzi Maro Kindeni ne tamâta rârâni ma sipolenzi kazâŋja tamâta mine nâ. Mine nde tapanea Yova Kindeni tasuka i ɻa kâki!

150

Tapanea Maro Kindeni tasuka i ɻa kâki

¹ Tapanea Yova Kindeni tasuka i ɻa kâki! Miki ɻine kala kamo Yova Kindeni ne luma sapâŋja ilo, miki kapanea i! Mao nâ, kapanea i kala uru imo samba lawea kaika ɻinde ilo!

² Ina uru iveta vetâŋja ɻalanjala kie-kie, aku i ɻa tava ne walo kaika nde ɻalae ndo, ipole kelekele rârâni marumbu lâ. Mine nde miki kapanea i ɻa kasuka kâki! ³ Kambana nemi tando wa kara nemi wâŋgu kie-kie, ku kapanea i ɻa kasuka kâki! ⁴ Kara nemi wâŋgu, aku kaki kapanea i ɻa kasuka kâki! Kara nemi wâŋgu ɻalanjala wa kambana kauro wa, ku kapanea i

Wânginja Paneâŋa kâ 150:5

cccv

Wânginja Paneâŋa kâ 150:6

ŋa kasuka kâki! ⁵ Kara nemi kondo “aini” kirikiri wa ŋalaŋala wa, aku kaveta ne nduŋeŋjani ipâŋga ŋalae ilâ ŋana kapanea Maro Kindeni ŋa kasuka kâki!

⁶ Miki kelekele rârâni kamo viami, miki kapanea Yova Kindeni ŋa kasuka kâki! Tapanea Yova Kindeni ŋa tasuka kâki!

**MARO KINDENI KAWA NGUA
The New Testament and Psalms in the Sio Language
of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sio long Niugini**

Copyright © 1995 Wycliffe Bible Translators

Language: Sio

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b3b81168-89df-5bc3-8b0c-cf72ef93d3de